

ΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΑ / Γ

ΒΑΣ. ΙΩΑΝΝΙΔΟΥ

ΕΡΜΗΝΕΙΑ
ΕΚΛΕΚΤΩΝ ΠΕΡΙΚΟΠΩΝ
ΕΚ ΤΗΣ
ΠΑΛΙΑΣ ΚΑΙ ΚΑΙΝΗΣ
ΔΙΑΘΗΚΗΣ

002
ΚΛΣ
ΣΤ2Β
220

ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΕΚΔΟΣΕΩΣ ΔΙΔΑΚΤΙΚΩΝ ΒΙΒΛΙΩΝ

ΑΘΗΝΑΙ 1976

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

ΕΡΜΗΝΕΙΑ
ΕΚΛΕΚΤΩΝ ΠΕΡΙΚΟΠΩΝ
ΑΠΟ ΤΗΝ
ΠΑΛΑΙΑ ΚΑΙ ΚΑΙΝΗ
ΔΙΑΘΗΚΗ

ΔΩΡΕΑΝ

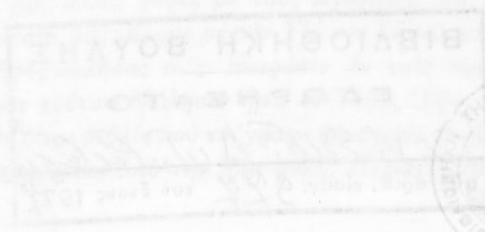
ΕΡΜΗΝΕΙΑ
ΕΚΛΕΚΤΩΝ ΠΕΡΙΚΟΠΩΝ
ΑΠΟ ΤΗΣ
ΠΑΛΑΙΑΣ ΚΑΙ ΚΑΙΝΗΣ
ΔΙΑΘΗΚΗΣ

*Ἡ εἰσαγωγή, τὰ εἰσαγωγικά σημεῖωματα καὶ οἱ ἐρμηνευτικὰς
σημειώσεις μεταγλωττίστηκαν ἀπὸ τὸ Σύμβουλο τοῦ Κ.Ε.Μ.Ε. Γ.
Γρατσέα*

ΣΤ. 87 2 X 0
Οργανισμός Έκδοσης Διδακτικών Βιβλίων

ΒΑΣ. ΙΩΑΝΝΙΔΟΥ

ΕΡΜΗΝΕΙΑ ΕΚΛΕΚΤΩΝ ΠΕΡΙΚΟΠΩΝ ΑΠΟ ΤΗΝ ΠΑΛΑΙΑ & ΚΑΙΝΗ ΔΙΑΘΗΚΗ

200
311
823
220

ΒΑΣ. ΙΩΑΝΝΙΔΟΥ

ΕΡΜΗΝΕΙΑ
ΕΚΛΕΚΤΩΝ ΠΕΡΙΚΟΠΩΝ
ΑΠΟ ΤΗΣ
ΠΑΛΑΙΑΣ & ΚΑΙΝΗΣ
ΔΙΑΘΗΚΗΣ

ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΒΟΥΛΗΣ
ΕΔΩΡΗΣΑΤΟ
Πορ. Σωτ. Ν. Π. Βαβυλων
αύθ. αριθ. εισαγ. 922 του έτους 1972

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

1. Ἁγία Γραφή

Οἱ περικοπές πὸν ἐρμηνεύομε στὸ βιβλίο αὐτὸ εἶναι διαλεγμένες ἀπὸ τὴν Ἁγία Γραφή. Ἁγία Γραφή λέγονται τὰ ἱερὰ βιβλία τῆς Χριστιανικῆς Θρησκείας, πὸν περιέχουν τὴ γραφτὴ ὑπερφυσικὴ ἀποκάλυψη, δηλαδὴ ὅλα ὅσα ἔπραξε καὶ φανέρωσε ὁ Θεὸς στοὺς ἀνθρώπους, γιὰ νὰ βροῦν τὴ σωτηρία τους μὲ τὸν Υἱὸ του καὶ Σωτήρα μας, τὸν Ἰησοῦ Χριστό.

Ἡ Ἁγία Γραφή εἶναι ἐξαιρετικὸ καὶ μοναδικὸ βιβλίο. Δὲν μοιάζει μὲ τὰ ἄλλα βιβλία τῶν ἀνθρώπων, οὔτε μπορεῖ νὰ συγκριθεῖ μὲ αὐτά. Κι αὐτὸ βέβαια γράφτηκε ἀπὸ ἀνθρώπους, ἔχει ὁμως θεϊκὸ περιεχόμενο, γιὰτὶ περιέχει λόγους καὶ ἔργα τοῦ ἴδιου τοῦ Θεοῦ, πὸν τὰ ἔγραψαν προφῆτες καὶ ἄγιοι ἄνθρωποι μὲ τὸ φωτισμὸ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος. Πολλοὶ ἀπὸ τοὺς ἱεροὺς συγγραφεῖς τῆς Ἁγίας Γραφῆς ἦταν ἀγράμματοι παρὰδες, βοσκοί, γεωργοί. Αὐτὸ τὸ ὁμολογοῦν πολλὲς φορὲς οἱ ἴδιοι καὶ λένε ἀκόμα ὅτι γράφουν καὶ προφητεοῦν σύμφωνα μὲ τὴν ἐντολὴ τοῦ Θεοῦ. Ὁ προφήτης Ἀμὼς π.χ. ὁμολογεῖ ὅτι δὲν ἦταν προφήτης, ἀλλὰ βοσκὸς προβάτων καὶ προφητεῦει μὲ τὴν ἐντολὴ τοῦ Θεοῦ (Ἀμ. ζ' 14). Ὁ Ἀπ. Παῦλος λέγει «πᾶσα Γραφή θεόπνευστος» (Β' Τιμ. γ' 16) καὶ στὴν ἀρχὴ τῆς ἐπιστολῆς πρὸς Ἑβραίους γράφει, ὅτι ὁ Θεὸς μίλησε στοὺς πατέρες μας ἄλλες φορὲς μὲ τοὺς προφῆτες καὶ μὲ πολλοὺς τρόπους καὶ τελευταῖα μᾶς μίλησε μὲ τὸν Υἱὸ του («πολυμερῶς καὶ πολυτρόπως πάλαι ὁ Θεὸς λαλήσας τοῖς πατράσιν ἐν τοῖς προφήταις, ἐπ' ἐσχάτου τῶν ἡμερῶν τούτων ἐλάλησεν ἡμῖν ἐν Υἱῷ»), (Ἑβρ. α' 1).

Ἡ Ἁγία Γραφή δὲν εἶναι βιβλίο πὸν τὸ ἔγραψε ἓνας μόνος συγγραφέας, ἀλλὰ πολλοί. Αὐτοὶ κατάγονται ἀπὸ τὴν ἴδια φυλὴ. Περιέχει 76 βιβλία,

δηλαδή 49 ή Παλαιά Διαθήκη και 27 ή Καινή. Γράφτηκαν σε διάφορους τόπους και κατά διάφορα χρονικά διαστήματα. Το περιεχόμενό τους αναμόρφωσε πνευματικά τὸν κόσμο.

Ἄφου ἡ Ἁγία Γραφή περιέχει λόγους και ἔργα τοῦ Θεοῦ γιὰ τὴ σωτηρία τοῦ κόσμου, εὐκολα ὁ καθένας καταλαβαίνει πόσο χρησιμη εἶναι γιὰ τὸν ἄνθρωπο. Ὁ πολιτισμὸς τῆς ἀνθρωπότητος συνδέεται μὲ τὴ χρήση τῆς Ἁγίας Γραφῆς. Ἡ Ἁγία Γραφή εἶναι τὸ σχολεῖο ὅπου μορφώνονται οἱ μεγάλες φυσιογνωμίες, οἱ ἅγιοι, οἱ ἥρωες τῆς ζωῆς.

Τυπώνονται κάθε μέρα ἀναρίθμητα βιβλία, ἀλλὰ κανένα δὲν ἐξευγενίζει και δὲν καλυτερεύει τὴ ζωὴ, ὅπως ἡ Ἁγία Γραφή. Καθένας βρίσκει σ' αὐτὴ τὸ καθετὶ ποὺ χρειάζεται γιὰ τὸ καλὸ του, γιὰ τὴν εὐτυχία του, σ' ὅλες τὶς περιστάσεις τοῦ βίου του και σ' ὅποια κοινωνικὴ τάξη ἢ φυλὴ ἢ ἡλικία και ἂν ἀνήκει. Ἡ Ἁγία Γραφή διαδόθηκε και διαδίδεται σ' ὅλες τὶς χῶρες τῆς οἰκουμένης και σκόρπισε παντοῦ εὐλογίες και ἀγαθά, και ἀποδείχτηκε δέντρο καρποφόρο. Εὐρωπαῖοι και Ἀσιάτες, Ἀμερικανοὶ και Ἀφρικανοί, λευκοὶ και μαῦροι, πλούσιοι και φτωχοί, ἄνδρες και γυναῖκες, μορφωμένοι και ἀμόρφωτοι διαβάζουν τὴν Ἁγία Γραφή, ἐφαρμόζουν τὴ θεϊκὴ διδασκαλία της και εἶναι εὐτυχισμένοι. Αὐτὴ ἔχει τὰ κατάλληλα λόγια γιὰ ὅλους, γιὰτὶ μέσα σ' αὐτὴ μιλεῖ τὸ αἰῶνο πνεῦμα τοῦ Θεοῦ. Πολλοὶ μεγάλοι ἄνδρες διακήρυξαν τὴ μεγάλη ἀξία τῆς Ἁγίας Γραφῆς. Ὁ ἱερός Χρυσόστομος λέγει: «Ὅπως σκοιτάφτουν ὅσοι στεροῦνται τὸ φῶς τῶν ματιῶν τους, μὲ τὸν ἴδιο τρόπο ὅσοι δὲ φωτίζονται ἀπὸ τὶς ἀκτίνες τῶν Ἁγίων Γραφῶν ἀδιάκοπα ἁμαρτάνουν. Ἡ μελέτη τῆς Ἁγίας Γραφῆς σβήνει τὰ πάθη, φωτεύει τὴν ἀρετὴ, ἀνυψώνει τὸ πνεῦμα και μᾶς ἀνεβάζει στὸν οὐρανόν». Ὁ μεγάλος συγγραφέας Ρουσσὸ λέγει: «Κοιτάξετε τὰ βιβλία τῶν φιλοσόφων. Παρὰ τὴ λάμψη και τὴν ἀλαζονεία τους, πόσο μικρὰ και ἀσήμαντα εἶναι μπροστὰ στὸ ἱερὸ Εὐαγγέλιο! Ἀληθινά, τὸ μεγαλεῖο του μ' ἀφίρει ἀφωνο και ἡ ἀγιότητά του συγκινεῖ τὴν καρδιά μου». «Πιστεύω, λέγει ὁ Ἀβραὰμ Λίκολν, ὅτι ἡ Βίβλος εἶναι τὸ πιὸ ὠραῖο δῶρο τοῦ Θεοῦ στὴν ἀνθρωπότητα». Ἀλλὰ τὸ μεγαλεῖο, ἡ ἀξία και ἡ χρησιμότητα τῆς Ἁγίας Γραφῆς δὲν περιγράφονται. Μόνο ὅσοι τὴν μελέτησαν καλὰ και ἐφαρμοσαν τὰ λόγια της στὴ ζωὴ τους, δοκίμασαν τὴν ἀξία τοῦ οὐράνιου αὐτοῦ θησαυροῦ, ποὺ περιέχει λόγους και ἔργα τοῦ ἴδιου τοῦ Θεοῦ.

Ἡ Ἁγία Γραφή ἀποτελεῖται ἀπὸ δύο συλλογὲς βιβλίων, τὴν Πα-

λαιά και τὴν Καινὴ Διαθήκη. Καὶ οἱ δύο ἔχουν ὡς θέμα τους τὴ σωτηρία τοῦ κόσμου μὲ τὸν Ἰησοῦ Χριστό. Κέντρο καὶ στὶς δύο εἶναι ὁ Μεσσίας, ὁ Σωτὴρας τοῦ κόσμου. Ἀλλὰ ἐνῶ ἡ Παλαιὰ Διαθήκη ἀναφέρει ὅσα ἔχουν σχέση μὲ τὴν ἐποχὴ πρὸ ἢ ἀνθρωπότητα ἐτοιμαζόμενα γιὰ τὸν ἐρχομὸ καὶ τὴν ὑποδοχὴ τοῦ Σωτῆρα, ἡ Καινὴ Διαθήκη περιέχει τὴν καλὴ εἰδηση, τὴν καλὴ ἀγγελία — γι' αὐτὸ λέγεται Εὐαγγέλιο — τοῦ ἐρχομοῦ τοῦ Μεσσία καὶ τῆς σωτηρίας τοῦ κόσμου μὲ τὸ βίον καὶ τὴ διδασκαλία του.

2. Ἡ Παλαιὰ Διαθήκη

Ἡ Παλαιὰ Διαθήκη περιέχει προπάντων τὴν ἱστορία τοῦ Ἰσραηλιτικοῦ ἔθνους. Ἡ ἱστορία αὐτὴ ἀρχίζει μὲ τὴν κλήση τοῦ Ἀβραάμ, δηλαδή 2.000 χρόνια περίπου πρὸ Χριστοῦ καὶ τελειώνει μὲ τοὺς ἡρωϊκοὺς ἀγῶνες τῶν Μακκαβαίων, γιὰ ν' ἀποτινάξουν τὸ ζυγὸ τῶν Σελευκιδῶν, διαδόχων τοῦ Μ. Ἀλεξάνδρου (167 - 163 π.Χ.). Ὄταν γεννήθηκε ὁ Σωτὴρας τοῦ κόσμου, οἱ Ἰουδαῖοι ἦταν ὑπόδουλοι στοὺς Ρωμαίους καὶ εἶχαν χάσει ὀριστικὰ τὴν ἐθνικὴ τους ἀνεξαρτησία τὸ 63 π.Χ. ὅταν ὁ Ρωμαῖος στρατηγὸς Πομπήιος κατάρκτησε τὴν Παλαιστίνη⁽¹⁾. Πρὶν ἀπὸ τὴ διήγησι γιὰ τὴν κλήση τοῦ Ἀβραάμ, ἡ Παλαιὰ Διαθήκη περιέχει τὴν προῖστορία τοῦ ἀνθρώπινου γένους. Σ' αὐτὴ διηγεῖται τὴ δημιουργία τοῦ κόσμου καὶ τῶν πρωτοπλάστων, τὴν παρακοὴ καὶ τὴν πτώση τους καὶ τὴν ὀλοένα καὶ μεγαλύτερη ἀποξένωση τῶν ἀνθρώπων ἀπὸ τὸν ἀληθινὸ Θεό. Οἱ ἄνθρωποι ἔπесαν σὲ μεγάλη διαφθορά. Ὁ κατακλυσμὸς δὲν τοὺς ἔκαμε λογικούς. Ὅλοι προσκονοῦσαν καὶ λάτρευαν τὰ εἰδωλα. Ὅμως ὁ πανάγαθος Θεὸς ἤθελε νὰ βροῦν σωτηρία τὰ πλάσματά του. Μόνοι τους οἱ ἄνθρωποι, βυθισμένοι στὴν ἁμαρτία καὶ τὴν εἰδωλολατρεία, ἦταν ἀδύνατο νὰ σωθοῦν. Τότε ὁ Θεὸς θέλησε νὰ σώσει τὸν κόσμον μὲ τὸν Υἱὸ του καὶ Κύριό μας Ἰησοῦ Χριστό. Γιὰ τὸ σκοπὸ αὐτὸ καλεῖ τὸν πιστὸ του δοῦλο καὶ εὐσεβεῖ Ἀβραάμ, τὸν φέρνει νὰ κατοικήσει μὲ τὴν οἰκογένειά του στὴ Χαναάν καὶ τοῦ δίνει τὴν ὑπόσχεση ὅτι θὰ τὸν κάμει ἀρχηγὸ σ' ἓνα δυνατὸ λαό, ἀπὸ τὸν ὁποῖο θὰ φανε-

1. Ἀφοῦ ἔμειναν σκλαβωμένοι σὲ διάφορους λαοὺς ἐπὶ δύο χιλιάδες χρόνια (ἀπὸ τὸ 63 π.Χ.) ἀπόκτησαν τὴν ἀνεξαρτησίαν τους καὶ ἰδρύθηκε στὴν ἐποχὴ μας τὸ ἐλεύθερο κράτος τοῦ Ἰσραὴλ στὴν Παλαιστίνη.

ρωθεί ὁ Μεσσίας, ὁ Σωτήρας τοῦ κόσμου. Ὁ λαὸς αὐτὸς εἶναι ὁ Ἰσραηλιτικός, πὸν μ' αὐτὸν τὸν τρόπο διαλέχτηκε ὡς ὄργανο, μὲ τὸ ὅποιο ὁ Θεὸς φανέρωσε τὸν ἑαυτό του καὶ τὸ ἅγιο θέλημά του στοὺς ἀνθρώπους καὶ τοὺς ἐτοίμασε γιὰ τὸν ἐρχομὸ καὶ τὴν ὑποδοχὴ τοῦ Σωτήρα. Ἡ Παλαιὰ Διαθήκη λοιπὸν περιέχει τὴν ἱστορία ἐκείνου τοῦ λαοῦ.

Κέντρο καὶ τέρμα τῆς ἱστορίας, πὸν περιέχουν τὰ βιβλία τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης, εἶναι ὁ Χριστός, ὅπως ὁ ἴδιος ἔλεγε στοὺς Ἰουδαίους: «Ἐρευνάτε τὰς γραφὰς . . . καὶ ἐκεῖναί εἰσιν αἱ μαρτυροῦσαι περὶ ἐμοῦ» (Ἰωάν. ε' 39). Δὲν εἶναι μόνο τὰ ἱστορικὰ γεγονότα, ἀλλὰ καὶ ὁ Νόμος καὶ οἱ θρησκευτικὲς διατάξεις καὶ οἱ προφητεῖες τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης πὸν μαρτυροῦν γιὰ τὸ Χριστὸ καὶ χρησίμεψαν στὸ νὰ ἐκπαιδεύουν τοὺς Ἰσραηλίτες, γιὰ νὰ γίνουν ἱκανοὶ νὰ παραδεχτοῦν τὴ διδασκαλία καὶ τὸ ἔργο τοῦ Σωτήρα. «Ὁ νόμος», λέγει ὁ Ἀπόστολος Παῦλος, «παιδαγωγὸς ἡμῶν γέγονεν εἰς Χριστὸν» (Γαλ. γ' 24). Στὴν Παλαιὰ Διαθήκη δηλαδὴ λάμπει τὸ φῶς τοῦ δειλινοῦ πὸν προμηνᾷ τὴν ἀνατολὴ τοῦ μεγαλόπρεπου Ἡλίου τῆς ἀνθρωπότητος.

3. Τὰ βιβλία τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης

Διάρρηξη καὶ Περιεχόμενο

Ἡ Παλαιὰ Διαθήκη, ἐκείνη πὸν χρησιμοποιεῖ ἡ Ὁρθόδοξη Ἐκκλησία μας, ἀποτελεῖται ἀπὸ 49 βιβλία. Αὐτὰ γράφτηκαν σὲ διάφορες ἐποχές. Τὸ ἀρχαιότερο ἀπ' αὐτά, ἡ Πεντάτευχος τοῦ Μωυσῆ, γράφτηκε περίπου τὸ 1.400 π.Χ. καὶ τὰ νεώτερα τὸ 100 π.Χ. Ἄν καὶ γράφτηκαν σὲ διάφορες ἐποχές, παρουσιάζουν θαυμαστὴ ἐνότητα, πὸν ὀφείλεται στὸ θεϊκὸ πνεῦμα πὸν τὰ διαπνέει. Τὰ περισσότερα ἀπ' αὐτὰ γράφτηκαν στὴν ἑβραϊκὴ γλῶσσα, ἐνῶ λίγα γράφτηκαν στὴν ἀραμαϊκὴ καὶ τὴν ἑλληνικὴ. Ἡ ἀραμαϊκὴ — μιὰ ἀπὸ τίς σημιτικὲς γλῶσσες — ἦταν ἡ μητρικὴ γλῶσσα τῶν Ἰουδαίων μετὰ τὴν ἐπιστροφὴ τους ἀπὸ τὴν αἰχμαλωσίαν στοὺς Βαβυλωνίους, ἐνῶ τὴν ἑλληνικὴ τὴ μιλοῦσαν ὅλοι οἱ γύρω ἀπὸ τὴ Μεσόγειο θάλασσα λαοὶ ἀπὸ τὴν ἐποχὴ τοῦ Μ. Ἀλεξάνδρου καὶ τῶν διαδόχων του.

Τὰ βιβλία αὐτὰ ἀνάλογα μὲ τὸ περιεχόμενό τους διαιροῦνται σὲ ἱστορικὰ, σὲ προφητικὰ καὶ σὲ διδακτικὰ ἢ ποιητικὰ.

Α'. Τὰ ιστορικά βιβλία τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης

1. Γένεσις· σ' αὐτὸ ἐξιστορεῖται ἡ δημιουργία τοῦ κόσμου καὶ τῶν πρωτοπλάστων, ἡ παρακλή τους, ὁ κατακλυσμὸς, ὁ βίος τῶν Πατριαρχῶν Ἀβραάμ, Ἰσαάκ, Ἰακώβ καὶ τῶν δώδεκα παιδιῶν του, καθὼς καὶ ἡ ἐγκατάστασή τους στὴν Αἴγυπτο.

2. Ἔξοδος· αὐτὸ περιέχει τὴν ἔξοδο τῶν Ἰσραηλιτῶν ἀπὸ τὴν Αἴγυπτο μὲ ἀρχηγὸ τὸ Μωυσῆ καὶ τὴ χορήγηση τῆς μωσαϊκῆς νομοθεσίας πάνω στὸ ὄρος Σινᾶ.

3. Λευϊτικόν· περιέχεται καθεὶ πὺν ἔχει σχέση μετὰ τὰ καθήκοντα τῶν ἱερέων τὰ σχετικὰ μετὰ τὴ λατρεία τοῦ Θεοῦ, τὶς θυσίαι, τὶς ἐορτές, τοὺς καθαρμούς καὶ τὰ λοιπὰ.

4. Ἀριθμοί· αὐτὸ περιέχει τὴν ἀρίθμηση τῶν λευϊτῶν καὶ τῶν Ἰσραηλιτῶν ἐκείνων, πὺν μποροῦσαν νὰ φέρον ὄπλα, καθὼς καὶ τὴν περιπλάνηση τῶν Ἰσραηλιτῶν στὴν ἔρημο γιὰ σαράντα χρόνια.

5. Δευτερονόμιον· περιέχει τρεῖς σπουδαῖες ὁμιλίαι τοῦ Μωυσῆ πρὸς τὸ λαὸ, ἐπαναλαμβάνει διάφορους νόμους ἀπὸ τὴν προγενέστερη νομοθεσία, παραθέτει σύντομη διήγηση τῶν ἔργων τοῦ Μωυσῆ καὶ τὰ σχετικὰ μετὰ τὸ θάνατο τοῦ μεγάλου ἐκείνου νομοθέτη τῶν Ἰσραηλιτῶν.

Τὰ πέντε αὐτὰ βιβλία, ὅλα μαζί, ὀνομάζονται **Πεντάτευχος**. Συγγραφεὺς τους εἶναι ὁ Θεόπνευστος Μωυσῆς. Ἡ Πεντάτευχος ἀποτελεῖ τὸ θεμέλιο τῆς θρησκευτικῆς καὶ ἐθνικῆς ζωῆς τῶν Ἰσραηλιτῶν.

6. Ἰησοῦς τοῦ Ναυῆ· διηγεῖται τὴν κατάκτηση τῆς γῆς Χαναὰν ἀπὸ τὸ διάδοχο τοῦ Μωυσῆ, τὸν Ἰησοῦ τοῦ Ναυῆ.

7. Κριταί· περιέχει τὴ δράση τῶν Κριτῶν, τῶν ἀνθρώπων ἐκείνων πὺν ὁ Θεὸς τοὺς ἔστειλε γιὰ νὰ κυβερνήσουν τὸ λαὸ σὲ κρίσιμους καιρούς.

8. Ρούθ· διηγεῖται τὴν καλὴ συμπεριφορὰ τῆς Ρούθ, πὺν ἦταν («ἐθνικὴ») στὴν καταγωγή, ἀλλὰ ἔδειξε μεγάλο σεβασμὸ στὴν πεθερὰ της. Ἄν καὶ πίστευε στὰ εἰδῶλα, ὅμως ἀξιῶθηκε ὥστε ἀπὸ τοὺς ἀπογόνους της νὰ φανερωθεῖ στὸν κόσμον ὁ Σωτῆρας.

9 - 12. Βασιλειῶν Α', Β', Γ' καὶ Δ'· τὰ τέσσερα αὐτὰ βιβλία διηγοῦνται τὴ δράση τῶν βασιλέων τοῦ Ἰσραὴλ (Σαούλ, Δαβὶδ, Σολομὼν-τα κτλ.) ὡς τὴν ἄλωση τῆς Ἱερουσαλήμ ἀπὸ τοὺς Βαβυλώνιους, δηλαδὴ ἀπὸ τὸ 1.000 περίπου ἔως τὸ 586 π.Χ.

13 - 14. Παραλειπομένων Α' καὶ Β'· αὐτὰ τὰ δύο βιβλία ἀποτε-

λοῦν συμπλήρωμα τῆς ἱστορίας τῶν Ἑβραίων ἀπὸ τὸν Δαβὶδ ὡς τὴν αἰχμαλωσία στοὺς Βαβυλώνιους, εἶναι ὁμοῦς περίληψη τῆς ἱστορίας τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης ἀπὸ τὸν Ἀδὰμ ὡς τὴν αἰχμαλωσία ἐκεῖνη.

15 - 17. Ἑσδρας Α', Β' καὶ Νεεμίας: στὰ τρία αὐτὰ βιβλία ἐξιστοροῦνται οἱ ἐνέργειες τοῦ Ἑσδρα καὶ τοῦ Νεεμίας γιὰ τὴ θρησκευτικὴ καὶ ἐθνικὴ ὀργάνωση τοῦ Ἰουδαϊσμοῦ μετὰ τὴν ἐπιστροφή τῶν Ἰσραηλιτῶν ἀπὸ τὴν αἰχμαλωσία στοὺς Βαβυλώνιους (535 π.Χ.).

18. Τωβίτ: περιέχει τὴ ζωὴ τοῦ εὐσεβοῦς Τωβίτ καὶ τοῦ γιοῦ του Τωβία, πὸν ἔμειναν πιστοὶ στὸ Νόμο τοῦ Θεοῦ, ὅταν ἔζησαν στὴν ἐξορία ἀνάμεσα στοὺς εἰδωλολάτρες.

19. Ἰουδίθ: διηγεῖται πῶς ὁ Θεὸς ἔσωσε τοὺς Ἰσραηλίτες ἀπὸ τὴν ὑποδούλωσή τους στοὺς Ἀσσύριους, μὲ τὸν ἥρωισμό τῆς Ἰουδίθ.

20. Ἑσθήρ: διηγεῖται καὶ αὐτὸ πῶς ὁ Θεὸς ἔσωσε τοὺς Ἰουδαίους πὸν ζοῦσαν στὸ περσικὸ κράτος, ἀπὸ βέβαιη σφαγὴ, χρησιμοποιώντας ὡς ὄργανό του τὴν εὐσεβῆ Ἑσθήρ.

21 - 23. Μακκαβαίων Α', Β' καὶ Γ': τὰ βιβλία αὐτὰ διηγοῦνται τοὺς ἥρωϊκοὺς ἀγῶνες τῶν Ἰουδαίων μὲ ἀρχηγοὺς τοὺς γενναίους Μακκαβαίους, γιὰ ν' ἀποτινάξουν τὸ ζυγὸ τῶν Σελευκιδῶν (167-142 π.Χ.).

Β'. Τὰ προφητικὰ βιβλία τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης

Ἐνῶ ἄλλοι λαοὶ ἔχουν νὰ ἐπιδείξουν μεγάλους φιλοσόφους, ποιητὲς καὶ καλλιτέχνες, οἱ ἀρχαῖοι Ἰσραηλίτες μποροῦν νὰ ὑπερηφανεῦνται γιὰ τοὺς προφῆτες τους. Αὐτοὶ ὑπῆρξαν ἡ πραγματικὴ δόξα τοῦ Ἰουδαϊσμοῦ. Οἱ προφῆτες ἦρθαν σὲ ἄμεση ἐπικοινωνία μὲ τὸν Θεὸ καὶ χρησίμεψαν σὰν ὄργανα, πὸν μ' αὐτὰ ὁ Θεὸς φανέρωσε τὸ θέλημά του στὸν Ἰσραὴλ καὶ σ' ὅλους τοὺς λαοὺς τῆς γῆς. Ἡ δράση τῶν προφητῶν ἐκδηλώθηκε μὲ διάφορους τρόπους. Ἀγωνίστηκαν μ' αὐτοθυσίαι γιὰ νὰ σώσουν τὸ λαό, ὥστε οὔτε στοὺς ξένους νὰ ὑποδουλωθεῖ οὔτε στὴν εἰδωλολατρεία νὰ πέσει.

Ἐκαμαν θαρραλέο ἔλεγχο κατὰ τῆς ἀδικίας καὶ τῆς ἀσέβειας τῶν βασιλιάδων τοῦ Ἰσραὴλ. Ὑπεράσπισαν τοὺς φτωχοὺς καὶ τοὺς ἀδύνατους, ὅταν οἱ ἰσχυροὶ καὶ οἱ πλούσιοι τοὺς ἐκμεταλλεῦνταν καὶ τοὺς καταπίεζαν. Στὰ προφητικὰ βιβλία διδάσκεται ἡ πραγματικὴ εὐσέβεια, ἡ πνευματικὴ λατρεία τοῦ Θεοῦ καὶ ὁ ἠθικὸς νόμος καὶ κατακρίνονται σὰν ὑποκρισία ἡ τοπικὴ καὶ ἐξωτερικὴ τήρηση τῶν ἐντολῶν τῆς Μωσαϊκῆς νο-

μοθεσίας. Ὁ Θεός, ἔλεγαν, προτιμᾷ τὰ καλὰ ἔργα καὶ τὴν καθαρὴν καρδιά, ἀπὸ τὶς θυσίες, τὰ θυμιάματα καὶ τὶς γιορτές. Προφήτεψαν πάντοτε σὰν βέβαιο ὅτι ὁ Θεὸς θὰ τιμωρήσει τὸ ἔθνος τοὺς γιὰ τὴν ἀσέβειά του καὶ ὅτι θὰ τὸ προστατέψει, ἂν μετανοήσει καὶ γυρίσει ἀπὸ τὰ εἰδωλα καὶ τὴν ἀσέβεια στὸ Νόμο καὶ στὴν πίστη τῶν πατέρων του. Ὁ λόγος τῶν προφητῶν ἀντηχοῦσε σὰν φωνὴ λιονταριοῦ. Ὅλοι τρώμαζαν, ὅταν ἀκουγαν γιὰ τὶς συμφορὲς ποὺ ἔμελλε νὰ πέσουν στὸ ἔθνος τοὺς, γιὰτὶ ἤξεραν ὅτι οἱ προφῆτες μιλοῦσαν σὰν ἀντιπρόσωποι τοῦ Θεοῦ καὶ οἱ ἀπειλὲς τοὺς πάντοτε βγαῖναν ἀληθινές. Πολλοὶ προφῆτες μίλησαν αἰῶνες πρὶν γιὰ τὸν Μεσσία ποὺ θὰ ἐρχόταν, καθὼς καὶ γιὰ πολλὰ περιστατικὰ τῆς ζωῆς του. Ὁ μεγαλύτερος μάλιστα ἀπὸ τοὺς προφῆτες, ὁ Ἡσαΐας, διηγῆθηκε πολλὰς λεπτομέρειες ἀπὸ τὸ βλο τοῦ Κυρίου αἰῶνες πρὶν γίνουιν. Πρόβλεψε μὲ τὴν δυνάμη τὰ πάθη του, τὸν τελικὸ θρίαμβό του καὶ τὴν εὐτυχία ποὺ θὰ συνόδευε τὸν ἐρχομὸ τοῦ Μεσσία, ὥστε πολλοὶ τὸν χαρακτηρίζουν σὰν «εὐαγγελιστὴ προφήτη».

Ἡ Παλαιὰ Διαθήκη περιέχει τὰ βιβλία δεκαἑξὶ προφητῶν. Ἀπ' αὐτοὺς οἱ τέσσερις λέγονται μεγάλοι προφῆτες, γιὰτὶ τὰ βιβλία τοὺς εἶναι ἐκτενέστερα ἀπὸ τὰ βιβλία τῶν ἄλλων δώδεκα.

Οἱ τέσσερις μεγάλοι προφῆτες εἶναι :

1. Ὁ Ἡσαΐας, 2. ὁ Ἱερεμίας, 3. ὁ Ἰεζεκιήλ καὶ 4. ὁ Δανιήλ.

Στὰ προφητικὰ ἀνήκουν καὶ τὰ βιβλία : **1. Οἱ θρήνοι τοῦ Ἱερεμίας, 2. ἡ Ἐπιστολὴ τοῦ Ἱερεμίας καὶ 3. ὁ Βαρούχ** (ἀκόλουθος τοῦ Ἱερεμίας).

Οἱ δώδεκα μικροὶ προφῆτες εἶναι :

1. Ὁ Ὡσηέ, 2. ὁ Ἀμώς, 3. ὁ Μιχαΐας, 4. ὁ Ἰωήλ, 5. ὁ Ὄβδιου, 6. ὁ Ἰωνᾶς, 7. ὁ Ναούμ, 8. ὁ Ἀββακούμ, 9. ὁ Σοφορίας, 10. ὁ Ἀγγαῖος, 11. ὁ Ζαχαρίας καὶ 12. ὁ Μαλαχίας.

Γ'. Τὰ ποιητικὰ ἢ διδακτικὰ βιβλία τῆς Π. Διαθήκης

Ἀπὸ τὰ εἶδη τοῦ ποιητικοῦ λόγου οἱ Ἰσραηλίτες καλλιέργησαν μόνο τὴ θρησκευτικὴ λυρική ποίηση. Μ' αὐτὴν ἐκδήλωσαν τὴν ψυχικὴ τους διάθεση ἀπέναντι στὸν Θεό. Τὰ θρησκευτικὰ ποιήματά τοὺς εἶναι πραγματικὰ ἀριστουργήματα, μοναδικὰ στὴν ὁμορφιὰ καὶ στὴ δυνάμη τοὺς. Μπορεῖ νὰ θεωρηθεῖ ἀληθινὸ πῶς οἱ Ἑβραῖοι δημιούργησαν τὴ θρησκευτικὴ λυρική ποίηση. Σ' αὐτοὺς ἀναπτύχθηκε καὶ ἡ λεγόμενὴ **γνωμικὴ**

ποίησι. Μ' αὐτὴν οἱ σοφοὶ τῶν Ἰσραηλιτῶν, κάποτε καὶ ὁ ἀπλὸς λαός, διατύπωναν μὲ παροιμίες, μὲ παραβολὰς καὶ μὲ αἰνίγματα, σύντομα καὶ μὲ ρυθμὸ καὶ μὲ μέτρο ποιητικὸ, διάφορες σκέψεις καὶ συμβουλὲς γιὰ τὰ προβλήματα τῆς ζωῆς. Αὐτὰ μοιάζουν μὲ τὰ γνωμικὰ τῶν Ἑλλήνων καὶ ἄλλων λαῶν.

Τὰ ποιητικὰ καὶ διδακτικὰ βιβλία εἶναι :

1. Ἰώβ. Ἔχει θέμα τὶς συμφορὰς καὶ τὶς θλίψεις ποὺ δόθηκαν στὸν εὐσεβῆ Ἰώβ καὶ ποὺ τὶς ὑπόμεινε μὲ ἀκλόνητη ὑπομονὴ καὶ πίστη στὸ Θεό. Μὲ ἀφορμὴ τὶς δοκιμασίαις αὐτές, ὁ Ἰώβ καὶ τρεῖς φίλοι του συζητοῦν καὶ ἐξετάζουν τὸ μεγάλο ζήτημα : Γιατί ὑποφέρουν οἱ δίκαιοι στὴ ζωή;

2. Ψαλμοί. Περιέχει 150 ψαλμούς. Εἶναι ποιήματα διαφόρων Ἑβραίων ποιητῶν. Τὰ περισσότερα εἶναι ἔργα ποὺ τὰ ἔγραψε ὁ «προφητάναξ» (= προφήτης καὶ βασιλιάς) Δαβίδ, ὁ εὐσεβέστερος καὶ ἐνδοξότερος βασιλιάς τῶν Ἰσραηλιτῶν. Σ' ὅλες τὶς ἱερὰς Ἀκολουθίας καὶ τὶς Τελετὲς τῆς Ἐκκλησίας μας διαβάζονται ἢ ψάλλονται ψαλμοὶ ἀπὸ τὸ βιβλίον τῶν ψαλμῶν, τὸ ἱερὸ ψαλτήρι. Οἱ ψαλμοὶ ἐκφράζουν κάθε λογῆς θρησκευτικὰ συναισθήματα μὲ ἀσύγκριτη δύναμη καὶ πάθος. Τὰ θέματά τους εἶναι ἢ πίστη καὶ ἢ ἀφοσίωση, οἱ εὐχαριστίαι, ἢ δοξολογία καὶ ἢ δέηση στὸν Θεό, ἢ λύπη καὶ ἢ χαρὰ, ὁ θαυμασμὸς γιὰ τὴ φύση καὶ τὸ μεγαλεῖο τῆς, ἢ ἀγανάκτηση γιὰ τὴν κοινωνικὴ ἀδικία, ἢ καταδίκη τῆς ἀσεβείας καὶ τῆς διαφθορᾶς. Ἡ ψυχὴ πάρα πολλῶν ἀνθρώπων συγκλονίσθηκε ἀπὸ τὴ μελέτη τῶν ψαλμῶν, γύρισαν πίσω στὸν Θεό τους, βρῆκαν θάρρος καὶ τόνωση στὶς δοκιμασίαις τῆς ζωῆς καὶ ἄναψε ἢ πίστη καὶ ἢ ἀγάπη τους στὸν Θεό. Οἱ ψαλμοὶ ἦταν πάντοτε ὁ πνευματικὸς («ἐπιούσιος ἄρτος») τῶν εὐσεβῶν καὶ ἐκλεκτῶν ἀνθρώπων.

3. Παροιμιαὶ Σολομῶντος. Τὸ βιβλίον αὐτὸ ἀποτελεῖ συλλογὴ σπουδαίων καὶ σοφῶν γνωμικῶν.

4. Ἐκκλησιαστής. Καὶ αὐτὸ τὸ βιβλίον περιέχει γνωμικά, ποὺ τονίζουν ἰδιαίτερα ὅτι ὅλα στὴ ζωὴ εἶναι μάταια καὶ πρόσκαιρα καὶ ὅτι μόνον ἢ ἀρετὴ καὶ ἢ τήρηση τῶν ἐντολῶν τοῦ Θεοῦ ἔχουν αἰώνια ἀξία.

5. Ἄσμα ἀσμάτων. Ποίημα ποὺ ἐκφράζει ἀλληγορικὰ τὴν ἀγάπη τοῦ Θεοῦ γιὰ τοὺς Ἰσραηλίτες ἢ προφητικὰ τὴν ἀγάπη τοῦ Χριστοῦ γιὰ τὴν Ἐκκλησία.

6. Σοφία Σολομώντος. Τὸ ἔγραψε ἑλληνικὰ περίπου τὸ 100 π.Χ. ἄγνωστος («ἑλληνιστῆς») Ἰουδαῖος. Δείχνει τὴν ἀξία τῆς σοφίας πὸν τὴν θεωρεῖ τὸ σπουδαιότερο καὶ πολυτιμότερο ἀπόκτημα γιὰ τὸν ἄνθρωπο. Καὶ

7. Σοφία Σειράχ. Περιέχει κι αὐτὸ ὠφέλιμα γνωμικὰ γιὰ κάθε περίσταση τῆς ζωῆς καὶ σπουδαῖες ἠθικὲς διδασκαλίες.

4. Ὁ κανόνας τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης

Τὸ σύνολο τῶν βιβλίων τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης λέγεται Κανόνας τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης. Ἡ λέξη Κανόνας σημαίνει ἀρχικὰ τὸ χάρακα πὸν χρησιμοποιοῦν οἱ μαθητὲς ἢ τὴ στάθμη τοῦ χτίστη πὸν μ' αὐτὴν κανονίζει ὥστε ὁ τοίχος νὰ εἶναι ἴσιος. Ὀνομάστηκε λοιπὸν τὸ σύνολο τῶν βιβλίων τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης Κανόνας, γιατί αὐτὰ ἀναγνώρισε ἡ Ἐκκλησία σὰν πηγὴ καὶ ὁδηγὸ στὴν πίστη καὶ στὴ ζωὴ μας. Τὰ βιβλία πὸν περιέχονται στὸν Κανόνα λέγονται **κανονικά**, βιβλία δηλαδή θεόπνευστα, ἔγκυρα, γιὰ νὰ ρυθμίζομε σύμφωνα μ' αὐτὰ ζητήματα σχετικὰ μὲ τὴν πίστη καὶ τὴ ζωὴ μας.

Ὁ Κανόνας τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης, ἡ συγκέντρωση δηλαδή τῶν 49 βιβλίων σ' ἓνα, ἔγινε μὲ τὸν ἑξῆς τρόπο. Ὁ Μωυσῆς ἔγραψε τὰ πέντε βιβλία τῆς Πεντατεύχου, τὰ τοποθέτησε στὴν ἱερὴ κιβωτὸ τῆς Διαθήκης, σύμφωνα μ' ἐντολὴ τοῦ Θεοῦ. Ὑστερα ἀπὸ τὴν Πεντάτευχο, μερικὰ χρόνια ἀργότερα, γράφτηκε τὸ βιβλίον τοῦ Ἰησοῦ τοῦ Ναυῆ, πὸν κι αὐτὸ φυλάχτηκε στὴν ἴδια Κιβωτὸ τῆς Διαθήκης. Ἡ προφύλαξη τῶν βιβλίων αὐτῶν στὴν ἱερὴ Κιβωτὸ δείχνει τὴν ἱερότητα καὶ τὸ κύρος τους. Ἔτσι ὁμοῦς ἔχομε καὶ τὴν πρώτη συλλογὴ ἢ τὸν πρῶτο Κανόνα τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης. Ἀργότερα ἔγινε ἡ συγγραφή κι ἄλλων ἱερῶν βιβλίων, σὲ διάφορες ἐποχές. Μετὰ τὴν αἰχμαλωσία στοὺς Βαβυλώνιους, ὁ εὐσεβὴς Ἔσδρας, πὸν ἐργάστηκε δραστήρια γιὰ τὴ θρησκευτικὴ ἀνασυγκρότηση τῶν Ἰουδαίων, φρόντισε νὰ συγκεντρώσει σ' ἓνα τὰ βιβλία, πὸν μέχρι τὴν ἐποχὴ του τιμοῦσαν οἱ Ἰουδαῖοι σὰν ἱερὰ βιβλία. Ἡ συλλογὴ αὐτὴ ὀνομάζεται «Ἐσδραῖος Κανὼν» (= Κανόνας τοῦ Ἔσδρα). Ἀλλὰ καὶ μετὰ τὸν καταρτισμὸ τοῦ Κανόνα τοῦ Ἔσδρα (531 π.Χ. περίπου) γράφτηκαν κι ἄλλα βιβλία πὸν προστέθηκαν κι αὐτὰ στὸν Κανόνα τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης. Ὁ Κανόνας αὐτὸς φαίνεται ὅτι συμπληρώθηκε κι ἐκλείσε ὀριστικὰ γύρω στὰ 100 π.Χ.

Πολλοὶ διαίρουν τὰ βιβλία τοῦ Κανόνα τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης : α'

σὲ πρωτοκανονικά καὶ β' σὲ δευτεροκανονικά ἢ ἀναγινωσκόμενα. Πρωτοκανονικά χαρακτηρίζονται τὰ ἀρχαιότερα, καὶ αὐτὰ θεωροῦνται σὰν τὰ πιὸ σπουδαῖα καὶ τὰ πιὸ ἔγκυρα γιὰ τὴ διατύπωση τῶν ἀληθειῶν τῆς θρησκείας μας, ἐνῶ τὰ δευτεροκανονικά θεωροῦνται ὠφέλιμα μόνο, γιὰ τὴν ἠθικὴν κατάρτιση καὶ τὴν ἐπίσχυση τῶν πιστῶν. Οἱ πατέρες ὁμως τῆς Ἐκκλησίας θεωροῦν ὅλα τὰ βιβλία τοῦ Κανόνα τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης σὰν κανονικά, δηλαδή ὅτι ἔχουν τὴν ἴδια ἀξία καὶ εἶναι θεόπνευστα.

5. Οἱ μεταφράσεις τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης

Τὰ βιβλία τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης, ὅπως εἶπαμε πρὶν, γράφτηκαν στὴν ἑβραϊκὴ γλῶσσα καὶ λίγα μόνο στὴν ἀραμαϊκὴ καὶ ἐλληνικὴ. Νωρὶς ὁμως ἔγιναν μεταφράσεις τους σὲ διάφορες γλῶσσες. Οἱ κυριώτερες μεταφράσεις τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης εἶναι :

1. Ἡ Μετάφραση τῶν Ο'. Εἶναι ἡ ἀρχαιότερη μετάφραση τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης στὴν ἐλληνικὴ γλῶσσα. Ἔγινε ἀπὸ 70 (γιὰ τὴν ἀκριβεία 72) Ἰουδαίους μεταφραστῆς, πὸν γνῶριζαν καλὰ καὶ τὰ ἑβραϊκά καὶ τὰ ἐλληνικά, γι' αὐτὸ ἡ Παλαιὰ Διαθήκη στὴν ἐλληνικὴ γλῶσσα συνηθίζεται νὰ λέγεται Μετάφραση τῶν Ἑβδομήκοντα (Ο').

Ἡ Μετάφραση τῶν Ο' ἔγινε μὲ ἐντολὴ τοῦ Βασιλιᾶ τῆς Αἰγύπτου Πτολεμαίου τοῦ Φιλάδελφου (285 - 246 π.Χ.), γιὰ νὰ πλουτίσει ἡ βιβλιοθήκη τοῦ Μουσείου τῆς Ἀλεξανδρείας καὶ γιὰ χάρι τῶν Ἰουδαίων πὸν ζοῦσαν στὴν Αἴγυπτο.

Οἱ Ἰουδαῖοι αὐτοί, ὅπως καὶ ὅλοι οἱ Ἰουδαῖοι τῆς διασπορᾶς πὸν ἔμεναν ἔξω ἀπὸ τὴν Παλαιστίνη, εἶχαν ξεχάσει τὴν ἑβραϊκὴ γλῶσσα καὶ σὰν μητρικὴ τους εἶχαν τὴν ἐλληνικὴ. Τὸ ἔργο τῆς μεταφράσεως ἔγινε ἀπὸ τοὺς Ο' στὸ μικρὸ νησί Φάρο, πὸν βρίσκεται στὸν κόλπο τῆς Ἀλεξανδρείας. Δὲν τελείωσε ὁμως γρήγορα, ἀλλὰ συνεχίστηκε ἀργότερα καὶ μόνο μετὰ δύο αἰῶνες ὀλοκληρώθηκε.

Ἡ γλῶσσα τῆς μεταφράσεως τῶν Ο' εἶναι αὐτὴ πὸν λέγεται κοινὴ ἐλληνικὴ. Σ' αὐτὴ γράφτηκαν ἀπ' τὴν ἀρχὴ ὅλα τὰ βιβλία τῆς Κτινῆς Διαθήκης. Αὐτὴ ἦταν ἡ γλῶσσα πὸν οἱ λαοὶ μιλοῦσαν τότε στὶς χῶρες γύρω ἀπὸ τὴ Μεσόγειο, ἀφοῦ ὁ Μ. Ἀλέξανδρος καὶ οἱ διάδοχοί του διάδωσαν στὶς χῶρες αὐτὲς τὸν ἐλληνικὸ πολιτισμὸ. Ἐπειδὴ ἡ ἐργασία τῆς Μεταφράσεως τῶν Ο' ἔγινε τμηματικὰ καὶ ἀπὸ διάφορους μεταφραστῆς, ἔχει καὶ ἀτέλειες. Ἀπόκτησε ὁμως μεγάλο κύρος σ' ὅλους τοὺς κατο-

πιωδους χρόνους ως σήμερα. Ὁ Κύριος καὶ οἱ Ἀπόστολοι καὶ οἱ πρῶτοι χριστιανοὶ αὐτὴν ἐδιάβαζαν καὶ σ' αὐτὴν παραπέμπουν, ὅταν ἀναφέρουν χωρία ἀπὸ τὴν Παλαιὰ Διαθήκη. Ἡ Ἐκκλησία μας ἐπίσης τὴ Μετάφραση τῶν Ὁ θεωρεῖ ἐπίσημο κείμενο τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης.

Ἡ γλώσσα τῆς Μεταφράσεως τῶν Ὁ ἔχει συντελέσει πολὺ στὴ διάδοση τῆς ἐκκλησιαστικῆς καὶ λειτουργικῆς γλώσσας τῆς Ἐκκλησίας μας.

2. Πεσιτώ. Ἔτσι ὀνομάζεται ἡ μετάφραση τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης στὴ συριακὴ γλώσσα, γιὰ χάρι τῶν Χριστιανῶν τῆς Συρίας καὶ τῆς Μεσοποταμίας. Ἐγινε κατὰ τὸ β' μ.Χ. αἰῶνα.

3. Ἰτάλα. Ἡ πρώτη μετάφραση τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης στὴ λατινικὴ γλώσσα. Ἐγινε ἀπὸ ἄγνωστο, περίπου τὸ β' μ.Χ. αἰῶνα.

4. Βουλγάτα. Εἶναι μετάφραση πὸν ἔγινε ἀργότερα ἀπὸ τὸν Ἰερώνυμο (390 - 405 μ.Χ.) στὴ λατινικὴ. Ἡ Βουλγάτα ἀποτελεῖ τὸ ἐπίσημο κείμενο τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης γιὰ τὴ Ρωμαιοκαθολικὴ Ἐκκλησία.

Ἄλλες μεταφράσεις τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης κατὰ τοὺς πρῶτους αἰῶνες τοῦ Χριστιανισμοῦ ἔγιναν στὴν κοπτικὴ, στὴν αἰθιοπικὴ καὶ στὴν σλαβονικὴ γλώσσα. Στους χρόνους μετὰ τὴν Ἀναγέννηση καὶ μετὰ τὴν ἐφεύρεση τῆς τυπογραφίας ἡ Ἁγία Γραφὴ μεταφράστηκε σ' ὅλες τὶς γλώσσες καὶ τὶς διαλέκτους καὶ κυκλοφορεῖ σὲ δεκάδες ἑκατομμύρια ἀντίτυπα κάθε χρόνο. Τὸ ἔργο αὐτὸ τῆς μεταφράσεως καὶ διαδόσεως τῆς Ἁγίας Γραφῆς σ' ὅλους τοὺς λαοὺς τῆς γῆς ἐκτελοῦν μὲ ζῆλο καὶ δραστηριότητα οἱ λεγόμενες Βιβλικὲς Ἐταιρεῖες.

6. Ἡ Καινὴ Διαθήκη

Τὸ δεῦτερο βιβλίον τῆς Ἁγίας Γραφῆς εἶναι ἡ Καινὴ Διαθήκη. Ὄνομάζεται Καινὴ Διαθήκη, γιὰτι περιέχει τὴ νέα συμφωνία ἀνάμεσα στὸν Θεὸ καὶ στοὺς ἀνθρώπους. Μὲ τὴ συμφωνία αὐτὴ θὰ ἀξιωθοῦν τὴ σωτηρία μόνο ἐκεῖνοι πὸν πιστεύουν στὸ Χριστὸ καὶ ἐφαρμόζουν στὴ ζωὴ τους τὴ διδασκαλία του. Ἡ Παλαιὰ Διαθήκη συμφωνήθηκε καὶ ἀπόκτησε κύρος μὲ τὴ θυσία τῶν ζώων πὸν ἔκαμε ὁ Μωυσῆς, ἡ Καινὴ Διαθήκη ὁμοιωσὴ πῆρε τὸ κύρος της μὲ τὸ αἷμα τοῦ Κυρίου μας καὶ Σωτήρα, πὸν θυσιάστηκε πάνω στὸ Σταυρό. Αὐτὸ τὸ προφήτεψε ὁ ἴδιος στοὺς μαθητὲς του κατὰ τὴ διάρκεια τοῦ Μυστικοῦ Δείπνου: «τοῦτό ἐστι τὸ αἷμά μου τὸ τῆς

καινης διαθήκης τὸ περὶ πολλῶν ἐκχυνόμενον εἰς ἄφροσιν ἁμαρτιῶν» (Ματθ. κατ' 28).

Ἡ Καινὴ Διαθήκη περιέχει τὴ ζωὴ καὶ τὴ διδασκαλία τοῦ Κυρίου καὶ τῶν Ἀποστόλων. Ὀνομάζεται ἀπλᾶ καὶ «Εὐαγγέλιο», γιατί περιέχει τὴ χαρμόσυνη ἀγγελία ὅτι ἦρθε ὁ Σωτὴρας γιὰ νὰ σώσει τὸν κόσμον καὶ νὰ ἰδρῦσει τὴ βασιλεία τοῦ Θεοῦ πάνω στὴ γῆ. Ἡ Καινὴ Διαθήκη ἀποτελεῖται ἀπὸ 27 βιβλία, πὸν ὅλα γράφτηκαν ἀπ' τὴν ἀρχὴ στὴν ἐλληνικὴ γλῶσσα. Ἡ ἐλληνικὴ αὐτὴ, ὅπως εἶπαμε πρὶν, εἶναι ἡ κοινὴ ἐλληνικὴ, πὸν ἦταν πρὶ ἀπλῆ ἀπὸ τὴν ἐλληνικὴ γλῶσσα τῶν κλασσικῶν χρόνων. Στὴν ἐλληνικὴ γλῶσσα τῆς Καινῆς Διαθήκης δὲν θὰ βροῦμε τὸν δυτικὸ ἀριθμὸ, τὸν δεῦτερο ἀόριστο, τὴν εὐκτικὴ ἔγκλιση κι ἄλλα. Γιὰ αὐτὸ ἀκόμα καὶ σήμερα ὁ ἐλληνικὸς λαὸς καταλαβαίνει τὸ Εὐαγγέλιο χωρὶς μεγάλες δυσκολίες.

Τὰ βιβλία τῆς Καινῆς Διαθήκης, σύμφωνα μὲ τὸ περιεχόμενό τους, χωρίζονται σὲ ἱστορικά, διδασκτικὰ καὶ προφητικά.

Α' Τὰ ἱστορικά. Αὐτὰ εἶναι **1. Τὸ κατὰ Ματθαῖον Εὐαγγέλιον**, πὸν γράφτηκε ἀπὸ τὸν Ματθαῖο, τὸν μαθητὴ τοῦ Κυρίου, ἀρχικὰ στὴν ἀραμαϊκὴ γλῶσσα, φαίνεται ὅμως πὸς ὁ ἴδιος τὸ μετάφρασε ἀμέσως στὰ ἐλληνικά, ὅπως τὸ ἔχομε ὡς σήμερα. Τὸ κατὰ Ματθαῖον Εὐαγγέλιο προοριζόταν κυρίως γιὰ τοὺς Ἰουδαίους χριστιανούς, γιὰ νὰ παραδεχτοῦν αὐτοὶ ὅτι ὁ Ἰησοῦς εἶναι ὁ Μεσσίας, ὁ Σωτὴρας τοῦ κόσμου, αὐτὸς πὸν προανήγγειλαν οἱ προφῆτες.

2. Τὸ κατὰ Μάρκον Εὐαγγέλιον. Ὁ Μάρκος ἦταν μαθητὴς τοῦ ἀποστόλου Πέτρου καὶ ἀκόλουθός του. Τὸ Εὐαγγέλιο γράφτηκε σύμφωνα μὲ τὰ κηρύγματα τοῦ ἀποστόλου αὐτοῦ. Σκοπὸς τοῦ Μάρκου ἦταν νὰ δείξει μὲ τὸ Εὐαγγέλιό του στοὺς χριστιανούς πὸν προέρχονταν ἀπὸ τοὺς ἔθνικούς ὅτι ὁ Ἰησοῦς εἶναι ὁ Υἱὸς τοῦ Θεοῦ καὶ Θεὸς ἀληθινός. Γι' αὐτὸ, τὸ Εὐαγγέλιο τοῦ Μάρκου παρουσιάζει τὰ ἔργα καὶ τὰ θαύματα τοῦ Κυρίου, πὸν ἀποδείχνουν τὴ θεότητά του. Γι' αὐτὰ γίνεται πολλὸς λόγος καὶ δίνονται λεπτομέρειες, ἐνῶ παραλείπονται οἱ ὁμιλίες τοῦ Κυρίου ἢ καταγράφονται λίγες μόνο, κι αὐτὲς πολλὸ σύντομα.

3. Τὸ κατὰ Λουκᾶν Εὐαγγέλιον. Ὁ Λουκᾶς ἦταν ἐλληνικῆς καταγωγῆς καὶ γιατρός στο ἐπάγγελμα. Ὑπῆρξε μαθητὴς κι ἀκόλουθος τοῦ Ἀποστόλου Παύλου καὶ ἔγραψε, ἐκτὸς ἀπὸ τὸ Εὐαγγέλιο, τὶς Πράξεις τῶν Ἀποστόλων. Καὶ τὰ δύο βιβλία τὰ ἀφιερώνει σ' ἓνα πλούσιο φίλο του, τὸν Θεόφιλο, γιὰ νὰ δυναμώσει τὴν πίστη του στὸ Χριστό. Ὁ

σκοπός όμως των βιβλίων του ήταν και πιά γενικός. Μ' αυτά ο Λουκάς θέλει να δείξει ότι ο Ίησούς είναι ο Ανθρωπότης του κόσμου, ο σταλμένος από τον Θεό για να ανακαινίσει την ανθρωπότητα και να ιδρύσει τη Βασιλεία του Θεού πάνω στη γη. Έπειδή ο Λουκάς ήταν, σαν γιατρός, μορφωμένος, ή γλώσσα του Εὐαγγελίου του και των Πράξεων είναι πιά ὀρθή ἀπ' ὅτι των ἄλλων βιβλίων τῆς Καινῆς Διαθήκης. Τὰ ἄλλα τρία Εὐαγγέλια ἔχουν πολλούς ἑβραϊσμούς. Οἱ συγγραφεῖς τους ἦταν Ἑβραῖοι καὶ δὲν ἤξεραν καλά τὰ ἑλληνικά.

Τὰ τρία πρώτα Εὐαγγέλια, τὸ κατὰ Ματθαῖον, τὸ κατὰ Μάρκον καὶ τὸ κατὰ Λουκᾶν, λέγονται **συνοπτικά** Εὐαγγέλια, γιατί μοιάζουν τόσο πολὺ μεταξύ τους στὸ περιεχόμενο, ἀκόμα καὶ στίς ἐκφράσεις, ὥστε πορεῖ κανεὶς νὰ σχηματίσει ἀπὸ τὰ τρία μιὰ συνολικὴ σύντομη διήγηση τῆς ζωῆς καὶ τῆς διδασκαλίας τοῦ Κυρίου. Καὶ τὰ τρία γράφτηκαν πρὶν ἀπὸ τὴν ἄλωση τῆς Ἱερουσαλήμ ἀπὸ τὸν Τίτο (70 μ.Χ.), ἀνάμεσα στὰ 60 καὶ 70 μ.Χ.

4. Τὸ κατὰ Ἰωάννην Εὐαγγέλιον. Αὐτὸ τὸ ἔγραψε ὁ Ἰωάννης, ὁ ἀγαπημένος μαθητὴς τοῦ Κυρίου. Τὸ Εὐαγγέλιον αὐτὸ οἱ ἀρχαῖοι Πατέρες τὸ χαρακτηρίζουν ὡς «πνευματικὸ Εὐαγγέλιον», γιατί τὸ μεγαλύτερο μέρος του τὸ ἀποτελοῦν ὁμιλίες τοῦ Κυρίου καὶ πολὺ λίγο διηγείται τὰ ἔργα Του. Σκοπὸς τοῦ Εὐαγγελίου αὐτοῦ εἶναι νὰ παραδεχτοῦν οἱ ἀναγνώστες του καὶ νὰ πιστέψουν ὅτι ὁ Χριστὸς εἶναι ὁ προαιώνιος Λόγος καὶ Υἱὸς τοῦ Θεοῦ, πὸν ἦρθε στὸν κόσμον γιὰ νὰ τοῦ προσφέρει τὴ σωτηρία καὶ τὴν ἀληθινὴ ζωὴ. Αὐτὸ τὸ ἀναφέρει ὁ ἴδιος ὅταν λέει: «Ταῦτα δὲ γέγραπται ἵνα πιστεῦσητε ὅτι Ἰησοῦς ἐστὶν ὁ Χριστὸς ὁ υἱὸς τοῦ Θεοῦ, καὶ ἵνα πιστεύοντες ζωὴν ἔχητε ἐν τῷ ὀνόματι αὐτοῦ» (Ἰωάν. κ' 31). Τὸ κατὰ Ἰωάννην Εὐαγγέλιον γράφτηκε ἀνάμεσα στὰ 80 - 90 μ.Χ.

5. Οἱ Πράξεις τῶν Ἀποστόλων. Στὸ βιβλίο αὐτὸ ὁ Λουκάς διηγεῖται τὴ δράση τῶν Ἀποστόλων, καὶ προπάντων τοῦ Πέτρου καὶ τοῦ Παύλου, γιὰ νὰ διαδώσουν τὸ Εὐαγγέλιον καὶ νὰ ιδρῦσουν τὶς πρώτες χριστιανικὲς Ἐκκλησίες. Οἱ Πράξεις τελειώνουν στὸ σημεῖο πὸν κάνουν λόγο γιὰ τὴ φυλάκιση τοῦ Ἀποστόλου Παύλου στὴ Ρώμη, ὅπου αὐτός, ἂν καὶ κρατούμενος, κήρυσσε τὸ λόγο τοῦ Θεοῦ στοὺς ἐπισκέπτες καὶ στοὺς φρουροὺς του. Μὲ τὶς Πράξεις ὁ Λουκάς θέλει νὰ δείξει τὸ μεγάλο αὐτὸ κατόρθωμα, πὸς μέσα ἀπὸ διάφορα ἐμπόδια καὶ πολλοὺς διωγμοὺς οἱ Ἀπόστολοι τοῦ Κυρίου, καὶ προπάντων ὁ Παῦλος, διάδωσαν τὸ Εὐαγγέλιον ἀπὸ τὴν Ἱερουσαλήμ ὡς τὴ Ρώμη, μὲ τὴ δύναμη τοῦ Χριστοῦ

και με την αδιάκοπη καθοδήγηση του Ἁγίου Πνεύματος. Τὸ φῶς τοῦ Εὐαγγελίου, πὸν μεταδινόταν ἀπὸ πόλη σὲ πόλη, ἔφτασε ὡς τὴ Ρώμη.

Β' Τὰ διδασκτικά

Στὰ διδασκτικά βιβλία τῆς Καινῆς Διαθήκης ἀνήκουν οἱ 14 ἐπιστολές τοῦ Ἀποστόλου Παύλου καὶ οἱ 7 Καθολικές. Μὲ τίς ἐπιστολές αὐτές οἱ Ἀπόστολοι φρόντιζαν νὰ ἀναπτύξουν διάφορες ἀλήθειες τῆς πίστεως ἢ νὰ λύσουν ζητήματα πὸν παρουσιάστηκαν στὴ ζωὴ τῶν πρώτων πιστῶν καὶ τῶν πρώτων χριστιανικῶν Ἐκκλησιῶν. Οἱ ἐπιστολές, ἰδιαίτερα τοῦ Ἀποστόλου Παύλου, εἶναι σπουδαιότατες τόσο γιὰ τίς πρακτικὰς ὅσο καὶ γιὰ τίς θεολογικὰς διδασκαλίαις πὸν περιέχουν. Ὁ Ἀπόστολος αὐτὸς ὑπῆρξε μέγας, «ὁ πρῶτος μετὰ τὸν ἔνα», ὅπως συχνὰ λένε, ὄχι μόνο γιὰ τὴ κοπίαισε καὶ ὑπόφερε γιὰ τὴ διάδοσι τοῦ Χριστιανισμοῦ περισσότερο ἀπ' ὄλους τοὺς Ἀποστόλους, ἀλλὰ καὶ γιὰ τὴ μᾶς ἄφησε τίς ἐπιστολές αὐτές, πὸν πάνω τους στηρίζεται ἡ χριστιανικὴ Ἠθικὴ καὶ Θεολογία. Ὁ θεϊκὸς αὐτὸς ἄνδρας, μετὰ τὸ φωτισμὸ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, ἂν καὶ δὲν ἐγνώρισε τὸν Ἰησοῦ, οὔτε ἄκουσε τὴ διδασκαλίαι του, ὅπως οἱ Δώδεκα, ἀνάπτει καὶ ἐρμήνευσε τὸ πνεῦμα τῆς διδασκαλίας τοῦ Κυρίου καλύτερα ἀπ' ὄλους.

Μὲ τὴ σειρά τους στὴν Καινὴ Διαθήκη οἱ 14 ἐπιστολές τοῦ Παύλου εἶναι: 1) πρὸς Ῥωμαίους, 2) πρὸς Κορινθίους πρώτη, 3) πρὸς Κορινθίους δεύτερη, 4) πρὸς Γαλάτας, 5) πρὸς Ἐφεσίους, 6) πρὸς Φιλιππησίους, 7) πρὸς Κολοσσαεῖς, 8) πρὸς Θεσσαλονικεῖς πρώτη, 9) πρὸς Θεσσαλονικεῖς δεύτερη, 10) πρὸς Τιμόθεον πρώτη, 11) πρὸς Τιμόθεον δεύτερη, 12) πρὸς Τίτον, 13) πρὸς Φιλήμονα, καὶ 14) πρὸς Ἑβραίους.

Καὶ οἱ 7 Καθολικές, πὸν λέγονται ἔτσι γιὰ τὴ ἀπευθύνονταν σὲ ὄλους τοὺς χριστιανούς, εἶναι: 1) τοῦ Ἰακώβου τοῦ ἀδελφοῦ, 2) τοῦ Ἀποστόλου Πέτρου πρώτη, 3) τοῦ Ἀποστόλου Πέτρου πρώτη, 4) τοῦ Ἀποστόλου Ἰωάννου πρώτη, 5) τοῦ Ἀποστόλου Ἰωάννου δεύτερη, 6) τοῦ Ἀποστόλου Ἰωάννου τρίτη, καὶ 7) τοῦ Ἰούδα τοῦ ἀδελφοῦ.

Γ' Τὰ προφητικά

Ἡ Καινὴ Διαθήκη ἔχει ἓνα μόνο προφητικὸ βιβλίον, τὴν Ἀποκάλυψιν τοῦ Ἰωάννου, πὸν τὴν ἔγραψε ὁ ἀγαπημένος μαθητὴς τοῦ Κυρίου

εξόριστος στην Πάτμο, ανάμεσα στα 90 και 100 μ.Χ. Σ' αυτήν ο Ἰωάννης περιγράφει τους διωγμούς της Ἐκκλησίας και συμβουλεύει ὑπομονή στους πιστούς. Ἐπίσης προφητεύει τὸν τελικὸ θρίαμβο τῆς Ἐκκλησίας και τὴν κρίση, μετὰ τὴ δεύτερη παρουσία τοῦ Κυρίου, τότε πὸν οἱ ἅγιοι ὄλων τῶν αἰῶνων θὰ ἀπευθύνουν στὸν Παντοκράτορα τὸν ὕμνο «ἀλληλούϊα» ('Αποκ. ιθ' 1 - 6).

7. Ὁ Κανόνας τῆς Καινῆς Διαθήκης και οἱ μεταφράσεις της

Στὴν ἀρχὴ ἡ διδασκαλία τοῦ Κυρίου και κάθε πληροφορία γι' αὐτὸν μεταδινόταν ἀπὸ τοὺς Ἀποστόλους προφορικὰ σ' ὄσους ἔρχονταν στὴ νέα θρησκεία. Ὅπως κι ὅταν παρουσιαζόταν κανένα ζήτημα πὸν ἦταν ἀνάγκη νὰ λυθεῖ σύμφωνα με τὴ διδασκαλία τοῦ Κυρίου, οἱ πρῶτοι χριστιανοὶ ζητοῦσαν τὴ συμβουλὴ τῶν Ἀποστόλων. Ἡ πρώτη λοιπὸν Ἐκκλησία στηριζόταν στὴν Ἀποστολικὴ αὐτὴ Παράδοση γιὰ κάθε ζήτημα σχετικὰ με τὴ ζωὴ και τὴ διδασκαλία της. Τὴν ἐποχὴ αὐτὴ ὡς Ἁγία Γραφὴ θεωροῦσαν μόνο τὴν Παλαιὰ Διαθήκη γιὰ νὰ τὴ διαβάζουν στὶς συγκεντρώσεις τους. Ὁ Χριστιανισμὸς ὅμως ἄρχισε νὰ διαδίδεται σὲ πολλὲς χῶρες και οἱ Ἀπόστολοι δὲν ἦταν δυνατὸ νὰ εἶναι παρόντες παντοῦ, και μάλιστα ὅταν πολλοὶ ἀπὸ αὐτοὺς βρίσκονταν σὲ βαθιὰ γερατιά. Γι' αὐτὸ τὸ λόγο παρουσιάστηκε ἡ ἀνάγκη νὰ καταγράψουν εἴτε οἱ ἴδιοι οἱ Ἀπόστολοι, εἴτε οἱ μαθητὲς τους ὅσα ἔλεγαν στὸ κήρυγμά τους γιὰ τὴ ζωὴ και τὴ διδασκαλία τοῦ Κυρίου. Ἐτσι γράφτηκαν τὰ πρῶτα Ἐδαγγέλια. Ὁ εὐαγγελιστὴς Λουκᾶς στὴν ἀρχὴ τοῦ Ἐδαγγελίου του μᾶς δίνει τὴν πληροφορία ὅτι πολλοὶ ἐπιχείρησαν νὰ γράψουν τέτοια Ἐδαγγέλια. Μερικοὶ Ἀπόστολοι, ὅπως εἶδαμε, ἔγραψαν και διάφορες ἐπιστολὲς σὲ Ἐκκλησίες διαφόρων πόλεων ἢ σὲ πιστούς, με ἀφορμὴ διάφορα ζητήματα πὸν παρουσιάστηκαν. Τὰ πρῶτα αὐτὰ βιβλία τῆς χριστιανοσύνης γράφτηκαν πάνω σὲ πάπυρους και μεμβράνες και φυλάγονταν στὶς Ἐκκλησίες πὸν τὰ εἶχαν λάβει.

Γιὰ χάρη τῶν χριστιανῶν πὸν ἤθελαν μεῖς ἰδιαιτέρο ἐνδιαφέρον νὰ ξέρουν ὅλα τὰ σχετικὰ με τὴ ζωὴ και τὴ διδασκαλία τοῦ Κυρίου τους, ἔγιναν ἐνωρὶς ἀντίγραφα τῶν πρῶτων χειρογράφων.

Τὴν ἴδια ἐποχὴ ὅμως παρουσιάστηκαν και πολλοὶ αἵρετικοὶ πὸν ἔγραψαν βιβλία, μέσα στα ὁποῖα ἔβαλαν και ψεύτικες και φανταστικὲς πληροφορίες γιὰ τὸν Κύριο. Αὐτοὶ μάλιστα, γιὰ νὰ δώσουν ἀξία και

κύρος στα κείμενα, έλεγαν ότι τα έγραψαν οι 'Απόστολοι και με τών 'Αποστόλων τα όνόματα τα κυκλοφορούσαν. Γι' αυτό τα ονομάζουμε αυτά **άπόκρυφα** ή **ψευδεπίγραφα** βιβλία της Καινής Διαθήκης. 'Η 'Εκκλησία όμως είχε χρέος να προφυλάξει τους πιστούς από τις ψευδοδασκαλίες των αίρετικών. 'Επρεπε λοιπόν να όρίσει ποιά είναι τα γνήσια και θεόπνευστα βιβλία τών 'Αποστόλων, τα όποια έπρεπε να είναι ή πηγή για τις αλήθειες της ζωής και για την πίστη τών χριστιανών. 'Ετσι παρουσιάστηκε ή ανάγκη να γίνει ό κατάλογος με τα γνήσια βιβλία που γράφτηκαν πραγματικά από τους 'Αποστόλους ή τους μαθητές τους. 'Ο κατάλογος αυτός λέγεται και **Κανόνας** της Καινής Διαθήκης. Κι αυτό έγινε.

'Η 'Εκκλησία, όδηγημένη από το "Αγιο Πνεύμα στο σπουδαίο αυτό έργο, μάζεψε τα γνήσια βιβλία τών 'Αποστόλων, τα συγκέντρωσε σ' ένα βιβλίο και κατάρτισε μ' αυτό τον τρόπο τον Κανόνα της Καινής Διαθήκης, βγάζοντας έξω όλα τα νόθα και ψευδεπίγραφα. 'Ο Κανόνας αυτός περιέχει 27 βιβλία, αυτά που έχει ως σήμερα ή Καινή Διαθήκη. 'Ο Κανόνας αυτός της Καινής Διαθήκης φαίνεται ότι έκλεισε όριστικά το δεύτερο αιώνα, από το 150 ως το 200. 'Ο 'Ιταλός Μουρατόρη άνακάλυψε και δημοσίευσε το 1740 ένα χειρόγραφο του δευτερου αιώνα μ.Χ. που είχε κατάλογο με τα 27 αυτά βιβλία. 'Ο Κανόνας αυτός λέγεται από τότε Κανόνας του Μουρατόρη. Πολλοί Πατέρες και 'Εκκλησιαστικοί συγγραφείς, όπως ό 'Ωριγένης, ό Μ. 'Αθανάσιος, ό Διονύσιος 'Αλεξανδρείας, ό ιστορικός Εδσέβιος, ασχολήθηκαν με τον Κανόνα της Καινής Διαθήκης. 'Η Σύνοδος στην Καρθαγένη, που έγινε το 419, όρισε τελικά τον κανόνα της Καινής Διαθήκης, που, όπως είπαμε, περιέχει τα 27 βιβλία της. Την άπόφαση της Συνόδου αυτής επεκύρωσε ή Πενθέκτη Σύνοδος.

"Όταν ό Χριστιανισμός άπλωνόταν σε λαούς που δέν ήξεραν έλληνικά κ' έτσι δέν καταλάβαιναν το Εδαγγέλιο, άμέσως έγιναν μεταφράσεις της Καινής Διαθήκης στην γλώσσα τών λαών αυτών. "Ετσι έχομε και της Καινής διαθήκης, όπως και της Παλαιάς, τη Συριανή μετάφραση, την 'Ιτάλα, τη Βουλγάτα του 'Ιερωνύμου, την Κοπτική, την Αιθιοπική, την 'Αρμενική, τη Σλαβονική, την 'Αραβική και τις άλλες.

Μετά την έφεύρεση της τυπογραφίας ή Καινή Διαθήκη μεταφράστηκε και τυπώθηκε σ' όλες τις γλώσσες και τις διαλέκτους τών λαών της γής. Οι βιβλικές εταιρείες εργάζονται με ζήλο στο έργο αυτό. Μετα-

φράζουν και κυκλοφορούν την Καινή Διαθήκη σ' όλους τους λαούς σε φτηνές τιμές και σε καλλιτεχνικές εκδόσεις. Στόν τόπο μας ή «'Αποστολική Διακονία» και χριστιανικές αδελφότητες εργάζονται τὸ ἴδιο δραστήρια γιὰ τὴν ἐκτύπωση καὶ διάδοση τῆς Ἁγίας Γραφῆς σὲ χαμηλές τιμές καὶ σὲ καλλιτεχνικὲς ἐκδόσεις. Σήμερα δὲν ὑπάρχει ἄνθρωπος στὸν κόσμο ποὺ νὰ μὴν ἔχη στὴ γλώσσα του τὴν Ἁγία Γραφή. Ὅπως ὁ ἥλιος φωτίζει ὅλα τὰ μέρη τῆς γῆς, ἔτσι καὶ τὸ φῶς τῆς Ἁγίας Γραφῆς φωτίζει καὶ θερμαίνει τίς ψυχὲς τῶν ἀνθρώπων, σ' ὅποια γωνιὰ τῆς γῆς κι' ἂν ὑπάρχουν.

ΠΕΡΙΚΟΠΕΣ
ΑΠΟ ΤΗΝ
ΠΑΛΑΙΑ
ΔΙΑΘΗΚΗ

ΚΕΙΜΕΝΑ

...και ...

Η Κοινωνία, σύμφωνα με το Άγιο Πνεύμα στο κεφάλαιο αυτό έχει μέγιστο τα στοιχεία της Δικαιοσύνης, τα στοιχεία αυτά της Δίκης και ...

Όταν η Κοινωνία είναι ...

Μετά την ...

ΜΕΡΟΣ

Α'

ΠΕΡΙΚΟΠΕΣ

ΑΠΟ ΤΗΝ

ΠΑΛΑΙΑ

ΔΙΑΘΗΚΗ

ΚΕΙΜΕΝΑ

ΜΕΡΟΣ

Α

ΠΕΡΙΚΟΠΕΣ

ΑΠΟ ΤΗ

ΠΑΛΙΑ

ΔΙΑΘΗΚΗ

✧

ΚΕΙΜΕΝΑ

1. Ἡ Δημιουργία τοῦ κόσμου

(Γεν. Α' 1 - 26)

Εν ἀρχῇ ἐποίησεν ὁ Θεὸς τὸν οὐρανὸν καὶ τὴν γῆν. Ἡ δὲ γῆ ἦν ἀόρατος καὶ ἀκατασκεύαστος, καὶ σκότος ἐπάνω τῆς ἀβύσσου, καὶ πνεῦμα Θεοῦ ἐπεφέρετο ἐπάνω τοῦ ὕδατος. Καὶ εἶπεν ὁ Θεός· γενηθήτω φῶς· καὶ ἐγένετο φῶς. Καὶ εἶδεν ὁ Θεὸς τὸ φῶς, ὅτι καλόν· καὶ διεχώρισεν ὁ Θεὸς ἀνὰ μέσον τοῦ φωτός καὶ ἀνὰ μέσον τοῦ σκότους. Καὶ ἐκάλεσεν ὁ Θεὸς τὸ φῶς ἡμέραν καὶ τὸ σκότος ἐκάλεσε νύκτα. Καὶ ἐγένετο ἑσπέρα καὶ ἐγένετο πρωτῆ, ἡμέρα μία.

Καὶ εἶπεν ὁ Θεός· γενηθήτω στερέωμα ἐν μέσῳ τοῦ ὕδατος καὶ ἔστω διαχωρίζον ἀνὰ μέσον ὕδατος καὶ ὕδατος. Καὶ ἐγένετο οὕτως. Καὶ ἐποίησεν ὁ Θεὸς τὸ στερέωμα, καὶ διεχώρισεν ὁ Θεὸς ἀνὰ μέσον τοῦ ὕδατος, ὃ ἦν ὑποκάτω τοῦ στερεώματος, καὶ ἀνὰ μέσον τοῦ ὕδατος τοῦ ἐπάνω τοῦ στερεώματος. Καὶ ἐκάλεσεν ὁ Θεὸς τὸ στερέωμα οὐρανόν· καὶ εἶδεν ὁ Θεός, ὅτι καλόν. Καὶ ἐγένετο ἑσπέρα καὶ ἐγένετο πρωτῆ, ἡμέρα δευτέρα.

Καὶ εἶπεν ὁ Θεός· συναχθήτω τὸ ὕδωρ τὸ ὑποκάτω τοῦ οὐρανοῦ εἰς συναγωγὴν μίαν, καὶ ὀφθῆτω ἡ ξηρά. Καὶ ἐγένετο οὕτως. Καὶ συνηχθῆ τὸ ὕδωρ τὸ ὑποκάτω τοῦ οὐρανοῦ εἰς τὰς συναγωγὰς αὐτῶν, καὶ ὤφθη ἡ ξηρά. Καὶ ἐκάλεσεν ὁ Θεὸς τὴν ξηρὰν γῆν καὶ τὰ συστήματα τῶν ὑδάτων ἐκάλεσε θαλάσσας. Καὶ εἶδεν ὁ Θεός, ὅτι καλόν.

Καὶ εἶπεν ὁ Θεός· βλαστησάτω ἡ γῆ βοτάνην χόρτου σπεῖρον σπέρμα κατὰ γένος καὶ καθ' ὁμοιότητα, καὶ ξύλον κάρπιμον ποιοῦν καρπόν, οὗ τὸ σπέρμα αὐτοῦ ἐν αὐτῷ κατὰ γένος ἐπὶ τῆς γῆς. Καὶ ἐγένετο οὕτως. Καὶ ἐξήνεγκεν ἡ γῆ βοτάνην χόρτου σπεῖρον σπέρμα κατὰ γένος καὶ καθ' ὁμοιότητα, καὶ ξύλον κάρπιμον ποιοῦν καρπόν, οὗ τὸ σπέρμα αὐτοῦ ἐν αὐτῷ κατὰ γένος ἐπὶ τῆς γῆς. Καὶ εἶδεν ὁ Θεός, ὅτι καλόν. Καὶ ἐγένετο ἑσπέρα καὶ ἐγένετο πρωτῆ, ἡμέρα τρίτη.

Καὶ εἶπεν ὁ Θεός· γενηθήτωσαν φωστῆρες ἐν τῷ στερεώματι τοῦ οὐρανοῦ εἰς φαῦσιν ἐπὶ τῆς γῆς, τοῦ διαχωρίζειν ἀνὰ μέσον τῆς ἡμέρας καὶ ἀνὰ μέσον τῆς νυκτός· καὶ ἔστωσαν εἰς σημεῖα καὶ εἰς καιροὺς καὶ εἰς ἡμέρας καὶ εἰς ἐνιαυτούς· καὶ ἔστωσαν εἰς φαῦσιν ἐν τῷ στερεώματι τοῦ οὐρανοῦ, ὥστε φαίνειν ἐπὶ τῆς γῆς. Καὶ ἐγένετο οὕτως. Καὶ ἐποίησεν

ὁ Θεὸς τοὺς δύο φωστῆρας τοὺς μεγάλους, τὸν φωστῆρα τὸν μέγαν εἰς ἀρχὰς τῆς ἡμέρας καὶ τὸν φωστῆρα τὸν ἐλάσσω εἰς ἀρχὰς τῆς νυκτός, καὶ τοὺς ἀστέρας. Καὶ ἔθετο αὐτοὺς ὁ Θεὸς ἐν τῷ στερεώματι τοῦ οὐρανοῦ, ὥστε φαίνειν ἐπὶ τῆς γῆς καὶ ἄρχειν τῆς ἡμέρας καὶ τῆς νυκτός καὶ διαχωρίζειν ἀνά μέσον τοῦ φωτός καὶ ἀνά μέσον τοῦ σκότους. Καὶ εἶδεν ὁ Θεός, ὅτι καλόν. Καὶ ἐγένετο ἑσπέρα καὶ ἐγένετο πρωΐ, ἡμέρα τετάρτη.

Καὶ εἶπεν ὁ Θεός· ἐξαγαγέτω τὰ ὕδατα ἐρπετὰ ψυχῶν ζῶσῶν καὶ πετεινὰ πετόμενα ἐπὶ τῆς γῆς κατὰ τὸ στερεώμα τοῦ οὐρανοῦ. Καὶ ἐγένετο οὕτως. Καὶ ἐποίησεν ὁ Θεὸς τὰ κήτη τὰ μεγάλα καὶ πᾶσαν ψυχὴν ζῶων ἐρπετῶν, ἃ ἐξήγαγε τὰ ὕδατα κατὰ γένη αὐτῶν, καὶ πᾶν πετεινὸν περὶ τὸν οὐρανὸν κατὰ γένος. Καὶ εἶδεν ὁ Θεός, ὅτι καλὰ. Καὶ εὐλόγησεν αὐτὰ ὁ Θεός, λέγων· αὐξάνεσθε καὶ πληθύνεσθε καὶ πληρώσατε τὰ ὕδατα ἐν ταῖς θαλάσσαις, καὶ τὰ πετεινὰ πληθυνέσθωσαν ἐπὶ τῆς γῆς. Καὶ ἐγένετο ἑσπέρα καὶ ἐγένετο πρωΐ, ἡμέρα πέμπτη.

Καὶ εἶπεν ὁ Θεός· ἐξαγαγέτω ἡ γῆ ψυχὴν ζῶσαν κατὰ γένος, τετράποδα καὶ ἐρπετὰ καὶ θηρία τῆς γῆς κατὰ γένος. Καὶ ἐγένετο οὕτως. Καὶ ἐποίησεν ὁ Θεὸς τὰ θηρία τῆς γῆς κατὰ γένος, καὶ τὰ κτήνη κατὰ γένος αὐτῶν καὶ πάντα τὰ ἐρπετὰ τῆς γῆς κατὰ γένος αὐτῶν. Καὶ εἶδεν ὁ Θεός, ὅτι καλὰ.

Βασιλείου τοῦ Μεγάλου, ἀνάπτυξη τῆς ρήσεως «γενεθῆτω φῶς»,
(Λόγοι εἰς τὴν Ἑξαήμερον), Migne E.II. 29, 44.

« Καὶ εἶπεν ὁ Θεός, Γενεθῆτω φῶς ». Πρῶτη φωνὴ Θεοῦ φωτός φύσιν ἐδημιούργησε, τὸ σκότος ἠφάνισε, τὴν κατήφειαν διέλυσε, τὸν κόσμον ἐφαιδρυνε, πᾶσιν ἀθρόως χάριεσαν ὅσιν καὶ ἠδεῖαν ἐπήγαγεν. Οὐρανός τε γὰρ ἐξεφάνη κεκαλυμμένος τέως τῷ σκότῳ καὶ τὸ ἀπ' αὐτοῦ κάλλος τοσοῦτον, ὅσον ἔτι καὶ νῦν ὀφθαλμοὶ μαρτυροῦσι. Περιελάμπεται δὲ ἀήρ, μᾶλλον δὲ ἐγκεκραμένος ἐαυτῷ ὄλον διόλου εἶχε τὸ φῶς, ὀξείας τὰς διαδόσεις τῆς αὐγῆς ἐπὶ τὰ ἕρια αὐτοῦ πανταχοῦ παραπέμπων.

Ἄνω μὲν γὰρ μέχρι πρὸς αὐτὸν αἰθέρα καὶ οὐρανὸν ἐφθάνει· ἐν δὲ τῷ πλάτει πάντα τὰ μέρη τοῦ κόσμου, βόρεια τε καὶ νότια καὶ τὰ ἑῶα καὶ τὰ ἑσπέρια, ἐν ὀξείᾳ καιροῦ ροπῇ κατεφώτιζε. Τοιαύτη γὰρ αὐτοῦ ἡ φύσις, λεπτὴ καὶ διαφανὴ ὥστε μηδεμιᾶς παρατάσεως χρονικῆς προσδεῖσθαι τὸ φῶς δι' αὐτοῦ πορευόμενον. Ὡσπερ γὰρ τὰς ὀψεις ἡμῶν ἀχρόνως παραπέμπει πρὸς τὰ ὁρώμενα, οὕτω καὶ τὰς τοῦ φωτός προσβολὰς ἀκαριαίως, καὶ ὡς οὐδ' ἂν ἐπινοήσεί τις ἐλάττωνα χρόνου ροπήν, ἐπὶ πάντα αὐτοῦ τὰ πέρατα ὑποδέχεται. Καὶ αἰθὴρ ἡδίων μετὰ τὸ φῶς· καὶ ὕδατα φανότερα, οὐ μόνον δεχόμενα τὴν αὐγὴν, ἀλλὰ καὶ παρ' αὐτῶν ἀντιπέμποντα κατὰ τὴν ἀνάκλασιν τοῦ φωτός, μαρμαρυγῶν πανταχόθεν ἀποπαλλομένων τοῦ ὕδατος. Πάντα ἡ θεῖα φωνὴ πρὸς τὸ ἥδιστον καὶ τιμιώτατον μετεσκεύασεν.

2. Ἡ πλάση τοῦ ἀνθρώπου

(Γεν. Α' 26 - 31, Β' 7 - 10, 15 - 25)

Κ Α' 26 - 31.

καὶ εἶπεν ὁ Θεός· ποιήσωμεν ἄνθρωπον κατ' εἰκόνα ἡμετέραν καὶ καθ' ὁμοίωσιν, καὶ ἀρχέτωσαν τῶν ἰχθύων τῆς θαλάσσης καὶ τῶν πετεινῶν τοῦ οὐρανοῦ καὶ τῶν κτηνῶν καὶ πάσης τῆς γῆς καὶ πάντων τῶν ἑρπετῶν τῶν ἐρπόντων ἐπὶ τῆς γῆς. Καὶ ἐποίησεν ὁ Θεὸς τὸν ἄνθρωπον, κατ' εἰκόνα Θεοῦ ἐποίησεν αὐτόν, ἄρσεν καὶ θῆλυ ἐποίησεν αὐτούς. Καὶ εὐλόγησεν αὐτούς ὁ Θεός, λέγων· ἀυξάνεσθε καὶ πληθύνεσθε καὶ πληρώσατε τὴν γῆν καὶ κατακυριεύσατε αὐτῆς καὶ ἄρχετε τῶν ἰχθύων τῆς θαλάσσης καὶ τῶν πετεινῶν τοῦ οὐρανοῦ καὶ πάντων τῶν κτηνῶν καὶ πάσης τῆς γῆς καὶ πάντων τῶν ἑρπετῶν τῶν ἐρπόντων ἐπὶ τῆς γῆς. Καὶ εἶπεν ὁ Θεός· ἰδοὺ δέδωκα ὑμῖν πάντα χόρτον σπόριμον σπείρον σπέρμα, ὃ ἐστὶν ἐπάνω πάσης τῆς γῆς, καὶ πᾶν ζῦλον, ὃ ἔχει ἐν ἑαυτῷ καρπὸν σπέρματος σπορίμου, ὑμῖν ἔσται εἰς βρώσιν· καὶ πᾶσι τοῖς θηρίοις τῆς γῆς καὶ πᾶσι τοῖς πετεινοῖς τοῦ οὐρανοῦ καὶ παντὶ ἑρπετῷ ἔρποντι ἐπὶ τῆς γῆς, ὃ ἔχει ἐν ἑαυτῷ ψυχὴν ζωῆς, καὶ πάντα χόρτον χλωρὸν εἰς βρώσιν. Καὶ ἐγένετο οὕτως. Καὶ εἶδεν ὁ Θεὸς τὰ πάντα, ὅσα ἐποίησε, καὶ ἰδοὺ καλὰ λίαν. Καὶ ἐγένετο ἑσπέρα καὶ ἐγένετο πρωτὶ, ἡμέρα ἕκτη.

Β' 7 - 10, 15 - 25. Καὶ ἔπλασεν ὁ Θεὸς τὸν ἄνθρωπον, χοῦν ἀπὸ τῆς γῆς, καὶ ἐνεφύσησεν εἰς τὸ πρόσωπον αὐτοῦ πνοὴν ζωῆς, καὶ ἐγένετο ὁ ἄνθρωπος εἰς ψυχὴν ζῶσαν. Καὶ ἐφύτευσεν ὁ Θεὸς παράδεισον ἐν Ἐδέμ κατὰ ἀνατολὰς καὶ ἔθετο ἐκεῖ τὸν ἄνθρωπον, ὃν ἔπλασε. Καὶ ἐξανέτειλεν ὁ Θεὸς ἔτι ἐκ τῆς γῆς πᾶν ζῦλον ὠραῖον εἰς ὄρασιν καὶ καλὸν εἰς βρώσιν καὶ τὸ ζῦλον τῆς ζωῆς ἐν μέσῳ τοῦ παραδείσου καὶ τὸ ξύλον τοῦ εἰδέναι γνωστὸν καλοῦ καὶ πονηροῦ. . . Καὶ ἔλαβε Κύριος ὁ Θεὸς τὸν ἄνθρωπον, ὃν ἔπλασε, καὶ ἔθετο αὐτὸν ἐν τῷ παραδείσῳ τῆς τρυφῆς, ἐργάζεσθαι αὐτὸν καὶ φυλάσσειν. Καὶ ἐνετείλατο Κύριος ὁ Θεὸς τῷ Ἀδὰμ λέγων· ἀπὸ παντὸς ξύλου τοῦ ἐν τῷ παραδείσῳ βρώσει φαγῆ, ἀπὸ δὲ τοῦ ξύλου τοῦ γινώσκειν καλὸν καὶ πονηρὸν, οὐ φάγεσθε ἀπ' αὐτοῦ· ἢ δ' ἂν ἡμέρα φάγητε ἀπ' αὐτοῦ, θανάτῳ ἀποθανεῖσθε. . . Καὶ ἔπλασεν ὁ Θεὸς ἔτι ἐκ τῆς γῆς πάντα τὰ θηρία τοῦ ἀγροῦ καὶ πάντα τὰ πετεινά τοῦ οὐρανοῦ καὶ ἤγαγεν αὐτὰ πρὸς τὸν Ἀδὰμ, ἰδεῖν τί καλέσει αὐτά. Καὶ πᾶν ὃ ἐὰν ἐκάλεσεν αὐτὸ Ἀδὰμ ψυχὴν ζῶσαν, τοῦτο ὄνομα αὐτῷ. Καὶ ἐκάλεσεν

Ἄδὰμ ὀνόματα πᾶσι τοῖς κτήνεσι καὶ πᾶσι τοῖς πετεινοῖς τοῦ οὐρανοῦ καὶ πᾶσι τοῖς θηρίοις τοῦ ἀγροῦ· τῷ δὲ Ἄδὰμ οὐχ εὐρέθη βοηθὸς ὅμοιος αὐτῷ. Καὶ ἐπέβαλεν ὁ Θεὸς ἔκστασιν ἐπὶ τὸν Ἄδὰμ, καὶ ὑπνωσε· καὶ ἔλαβε μίαν τῶν πλευρῶν αὐτοῦ καὶ ἀνεπλήρωσε σάρκα ἀντὶ αὐτῆς. Καὶ ὠκοδόμησεν ὁ Θεὸς τὴν πλευράν, ἣν ἔλαβεν ἀπὸ τοῦ Ἄδὰμ, εἰς γυναῖκα καὶ ἤγαγεν αὐτὴν πρὸς τὸν Ἄδὰμ. Καὶ εἶπεν Ἄδὰμ· τοῦτο νῦν ὅσπου ἐκ τῶν ὀστέων μου καὶ σὰρξ ἐκ τῆς σαρκός μου· αὕτη κληθήσεται γυνή, ὅτι ἐκ τοῦ ἀνδρὸς αὐτῆς ἐλήφθη αὕτη· ἕνεκεν τούτου καταλείψει ἄνθρωπος τὸν πατέρα αὐτοῦ καὶ τὴν μητέρα.

Γρηγορίου τοῦ Νύσσης, ἀνάπτυξη τῆς ρήσεως «ποιήσωμεν ἄνθρωπον κατ' εἰκόνα ἡμετέραν καὶ καθ' ὁμοίωσιν», Migne E.Π. 44, 273.

Δύναμι δὲ δοῦς πρὸς τὸ ὁμοιοῦσθαι Θεῷ, ἀφῆκεν ἡμᾶς ἐργάτας εἶναι τῆς πρὸς Θεὸν ὁμοιώσεως, ἵνα ἄξιος ᾖ τῆς ἐργασίας μισθός, ἵνα μὴ ὡσπερ εἰκόνες ὦμεν παρὰ ζωγράφου γενόμενοι, εἰκῆ κειμεναι, ἵνα μὴ τὰ τῆς ἡμετέρας ὁμοιώσεως ἄλλω ἐπαινον φέρη. "Ὅταν γὰρ τὴν εἰκόνα ἴδῃς ἀκριβῶς μεμορφωμένη πρὸς τὸ πρωτότυπον, οὐ τὴν εἰκόνα ἐπαινεῖς, ἀλλὰ τὸν ζωγράφον θαυμάζεις. Ἴνα τοίνυν τὸ θαῦμα ἐμὸν γένηται καὶ μὴ ἀλλότριον, ἐμοὶ κατέλιπε τὸ καθ' ὁμοίωσιν Θεοῦ γενέσθαι. Κατ' εἰκόνα γὰρ ἔχω τὸ λογικὸς εἶναι, καθ' ὁμοίωσιν δὲ γίνομαι ἐν τῷ Χριστιανὸς γενέσθαι... Ἐὰν γένη μισοπόνηρος, ἀμνηστικός, μὴ μεμνημένος τῆς χθιζῆς ἔχθρας· ἐὰν γένη φιλάδελφος, συμπαθής, ὁμοιώθης Θεῷ. Ἐὰν οἶός ἐστιν ἐπὶ σὲ τὸν ἀμαρτωλὸν ὁ Θεός, τοιοῦτος γένη ἐπὶ τὸν εἰς σὲ πεπλημμεληκότα ἀδελφόν, τῇ πρὸς τὸν πλησίον εὐσπλαγχνίᾳ ὁμοιώθης Θεῷ, ὥστε τὸ κατ' εἰκόνα μὲν ἔχεις, ἐκ τοῦ λογικὸς εἶναι· καθ' ὁμοίωσιν δὲ γίνη ἐκ τοῦ χρηστότητα ἀναλαβεῖν... Πῶς οὖν γινόμεθα καθ' ὁμοίωσιν; Διὰ τῶν εὐαγγελίων. Τί ἐστι Χριστιανισμός; Θεοῦ ὁμοίωσις κατὰ τὸ ἐνδεχόμενον ἀνθρώπου φύσει. Εἰ ἀνεδέξω τὸ εἶναι Χριστιανός, ἐπέιχθητι ὅμοιος γενέσθαι Θεῷ, ἐνδύσαι Χριστόν.

3. Τὸ ἀμάρτημα τῶν πρωτοπλάστων

(Γεν. Γ' 1 - 20)

Ὁ δὲ ὄφις ἦν φρονιμώτατος πάντων τῶν θηρίων τῶν ἐπὶ τῆς γῆς, ὧν ἐποίησε Κύριος ὁ Θεός. Καὶ εἶπεν ὁ ὄφις τῇ γυναικί· τί ὅτι εἶπεν ὁ Θεός, οὐ μὴ φάγητε ἀπὸ παντός ξύλου τοῦ παραδείσου; Καὶ εἶπεν ἡ γυνὴ τῷ ὄφει· ἀπὸ καρποῦ τοῦ ξύλου τοῦ παραδείσου φαγούμεθα, ἀπὸ δὲ τοῦ καρποῦ τοῦ ξύλου, ὃ ἐστὶν ἐν μέσῳ τοῦ παραδείσου, εἶπεν ὁ Θεός, οὐ φάγεσθε ἀπ' αὐτοῦ, οὐ δὲ μὴ ἄψησθε αὐτοῦ, ἵνα μὴ ἀποθάνητε. Καὶ εἶπεν ὁ ὄφις τῇ γυναικί· οὐ θανάτῳ ἀποθανεῖσθε· ἡδεὶ γὰρ ὁ Θεός,

ὅτι ἢ ἂν ἡμέρα φάγητε ἀπ' αὐτοῦ, διανοιχθήσονται ὕμῶν οἱ ὀφθαλμοὶ καὶ ἔσεσθε ὡς θεοί, γινώσκοντες καλὸν καὶ πονηρὸν.

Καὶ εἶδεν ἡ γυνή, ὅτι καλὸν τὸ ξύλον εἰς βρῶσιν καὶ ὅτι ἀρεστὸν τοῖς ὀφθαλμοῖς ἰδεῖν καὶ ὠρατὸν ἐστὶ τοῦ κατανοῆσαι, καὶ λαβούσα ἀπὸ τοῦ καρποῦ αὐτοῦ ἔφαγε· καὶ ἔδωκε καὶ τῷ ἀνδρὶ αὐτῆς μετ' αὐτῆς, καὶ ἔφαγον. Καὶ διηνοιχθήσαν οἱ ὀφθαλμοὶ τῶν δύο, καὶ ἔγνωσαν ὅτι γυμνοὶ ἦσαν, καὶ ἔραψαν φύλλα συκῆς καὶ ἐποίησαν ἑαυτοῖς περιζώματα.

Καὶ ἤκουσαν τῆς φωνῆς Κυρίου τοῦ Θεοῦ περιπατοῦντος ἐν τῷ παραδείσῳ τὸ δειλινόν, καὶ ἐκρύβησαν ὅ τε Ἄδὰμ καὶ ἡ γυνή αὐτοῦ ἀπὸ προσώπου Κυρίου τοῦ Θεοῦ ἐν μέσῳ τοῦ ξύλου τοῦ παραδείσου. Καὶ ἐκάλεσε Κύριος ὁ Θεὸς τὸν Ἄδὰμ καὶ εἶπεν αὐτῷ· Ἄδὰμ, ποῦ εἶ ; Καὶ εἶπεν αὐτῷ· τῆς φωνῆς σου ἤκουσα περιπατοῦντος ἐν τῷ Παραδείσῳ καὶ ἐφοβήθην, ὅτι γυμνός εἰμι, καὶ ἐκρύβην. Καὶ εἶπεν αὐτῷ ὁ Θεός· τίς ἀνήγγειλέ σοι ὅτι γυμνός εἶ, εἰ μὴ ἀπὸ τοῦ ξύλου, οὗ ἐνετείλάμην σοι τούτου μόνου μὴ φαγεῖν, ἀπ' αὐτοῦ ἔφαγες ; Καὶ εἶπεν ὁ Ἄδὰμ· ἡ γυνή, ἣν ἔδωκας μετ' ἐμοῦ, αὕτη μοι ἔδωκεν ἀπὸ τοῦ ξύλου, καὶ ἔφαγον. Καὶ εἶπε Κύριος ὁ Θεὸς τῇ γυναικί· τί τοῦτο ἐποίησας ; Καὶ εἶπεν ἡ γυνή· ὁ ὄφις ἠπάτησέ με, καὶ ἔφαγον.

Καὶ εἶπε Κύριος ὁ Θεὸς τῷ ὄφει· ὅτι ἐποίησας τοῦτο, ἐπικατάρατος σὺ ἀπὸ πάντων τῶν κτηνῶν καὶ ἀπὸ πάντων τῶν θηρίων τῶν ἐπὶ τῆς γῆς· ἐπὶ τῷ στήθει σου καὶ τῇ κοιλίᾳ πορεύσῃ καὶ γῆν φαγῆ πάσας τὰς ἡμέρας τῆς ζωῆς σου. Καὶ ἔχθραν θήσω ἀνά μέσον σου καὶ ἀνά μέσον τῆς γυναικὸς καὶ ἀνά μέσον τοῦ σπέρματός σου καὶ ἀνά μέσον τοῦ σπέρματος αὐτῆς· αὐτός σου τηρήσει κεφαλὴν, καὶ σὺ τηρήσεις αὐτοῦ πτέρναν. Καὶ τῇ γυναικί εἶπε· πληθύνων πληθυνῶ τὰς λύπας σου καὶ τὸν στεναγμόν σου· ἐν λύπαις τέξῃ τέκνα, καὶ πρὸς τὸν ἄνδρα σου ἡ ἀποστροφή σου, καὶ αὐτός σου κυριεύσει. Τῷ δὲ Ἄδὰμ εἶπεν· ὅτι ἤκουσας τῆς φωνῆς τῆς γυναικὸς σου καὶ ἔφαγες ἀπὸ τοῦ ξύλου, οὗ ἐνετείλάμην σοι τούτου μόνου μὴ φαγεῖν, ἀπ' αὐτοῦ ἔφαγες, ἐπικατάρατος ἡ γῆ ἐν τοῖς ἔργοις σου· ἐν λύπαις φαγῆ αὐτὴν πάσας τὰς ἡμέρας τῆς ζωῆς σου· ἀκάνθας καὶ τριβύλους ἀνατελεῖ σοι, καὶ φαγῆ τὸν χόρτον τοῦ ἀγροῦ. Ἐν ἰδρωτί τοῦ προσώπου σου φαγῆ τὸν ἄρτον σου, ἕως τοῦ ἀποστρέψαι σε εἰς τὴν γῆν, ἐξ ἧς ἐλήφθης, ὅτι γῆ εἶ καὶ εἰς γῆν ἀπελεύσῃ.

Ἱεροῦ Χρυσοστόμου, ἀνάπτυξη τῶν λόγων «ἡ γυνή, ἣν ἔδωκας μετ' ἐμοῦ, αὕτη μοι ἔδωκεν ἀπὸ τοῦ ξύλου, καὶ ἔφαγον»
Migne E.Π. 53 - 54, 139.

Οίδα, φησίν, ἡμαρτηρώς, ἀλλ' ἡ γυνὴ ἦν ἔδωκας μετ' ἐμοῦ, περὶ ἧς αὐτὸς εἶπας, « ποιήσωμεν αὐτῷ βοηθὸν κατ' αὐτόν », αὕτη μοι αἰτία τοῦ ὀλίσθου γέγονεν. . . Αὕτη τοίνυν, οὐκ οἶδα πόθεν κινουμένη, ἔδωκέ μοι ἀπὸ τοῦ ξύλου, καὶ ἔφαγον. Ταῦτα δοκεῖ μὲν ἀπολογίαν τινα ἔχειν, πάσης δὲ ἀπεστέρηται συγγνώμης. Ποίας γὰρ ἂν εἶης συγγνώμης ἄξιος, φησί, τῶν ἐμῶν ἐντολῶν ἐπιλαθόμενος, καὶ τῶν παρ' ἐμοῦ ρηθέντων προτιμωτέραν ἡγήσάμενος τὴν παρὰ τῆς γυναικὸς δόσιν ; Εἰ γὰρ καὶ ἡ γυνὴ ἔδωκεν, ἀλλ' ἡ ἐντολὴ ἡ ἐμὴ καὶ ὁ φόβος τοῦ ἐπιτιμίου ἱκανὸς ἦν παρασκευάσασθαι φυγεῖν τὴν μετάληψιν. Μὴ γὰρ οὐκ ἤδεις ; μὴ γὰρ ἠγνόεις ; Προλαβὼν διὰ τοῦτο εἶπον κηθόμενος ὑμῶν, ἵνα μὴ τούτοις περιπέσῃτε ὥστε, εἰ καὶ ἡ γυνὴ σοι πρὸς τὴν παράβασιν τῆς ἐντολῆς ὑπηρετήσατο, ἀλλ' οὐδὲ οὕτως ἀνεύθυνος ἔση. Ἄξιωπιστοτέραν γὰρ ἔχρην ἡγήσασθαι τὴν παρ' ἐμοῦ ἐντολήν, καὶ οὐ μόνον αὐτὸν σε παραιτήσασθαι τὴν βρώσιν. ἀλλὰ καὶ τῇ γυναικὶ δεῖξαι τὴν ἡμαρτημένων τὸ μέγεθος. Κεφαλὴ γὰρ εἶ τῆς γυναικὸς, καὶ διὰ σὲ ἐκείνη παρήχθη· σὺ δὲ τὴν τάξιν ἀνέστρεψας, καὶ οὐ μόνον ἐκείνην οὐ διώρθωσας, ἀλλὰ καὶ συγκατεσπάρσθης· καὶ δέον τὸ λοιπὸν σῶμα τῇ κεφαλῇ ἔπεσαι, τὸ ἐναντίον γέγονε, καὶ ἡ κεφαλὴ τῷ λοιπῷ σώματι ἐξηκολούθησε, καὶ τὰ ἄνω κάτω γέγονε. Διὰ τοῦτο, ἐπειδὴ τὴν τάξιν ἄπασαν ἀνέστρεψας, ἐν τούτοις εἰ νῦν, ὁ πρὸ τούτου τσοσαύτη δόξῃ περιβεβλημένος.

4. Προπαρασκευές γιὰ τὴν ἔξοδο ἀπὸ τὴν Αἴγυπτο.

Τὸ Πάσχα τῶν Ἰουδαίων

(Ἐξὸδ. IB' 1 - 14, 18 - 28)

Εἰς Στίχ. 1 - 14.

Εἶπε δὲ Κύριος πρὸς Μωϋσῆν καὶ Ἀαρὼν ἐν γῆ Αἰγύπτου λέγων. Ὁ μὴν οὗτος ὑμῖν ἀρχὴ μηνῶν, πρῶτος ἐστὶν ὑμῖν ἐν τοῖς μηνσὶ τοῦ ἐνιαυτοῦ. Λάλησον πρὸς πᾶσαν συναγωγὴν υἱῶν Ἰσραὴλ λέγων τῇ δεκάτῃ τοῦ μηνὸς τούτου λαβέτωσαν ἕκαστος πρόβατον κατ' οἴκους πατριῶν, ἕκαστος πρόβατον κατ' οἰκίαν. Ἐὰν δὲ ὀλιγοστοὶ ᾧσιν ἐν τῇ οἰκίᾳ, ὥστε μὴ εἶναι ἱκανοὺς εἰς πρόβατον, συλλήψεται μεθ' ἑαυτοῦ τὸν γείτονα τὸν πλησίον αὐτοῦ κατὰ ἀριθμὸν ψυχῶν ἕκαστος τὸ ἀρκοῦν αὐτῷ συναριθμήσεται εἰς πρόβατον. Πρόβατον τέλειον, ἄρσεν, ἐνιαύσιον ἔσται ὑμῖν ἀπὸ τῶν ἀρνῶν καὶ τῶν ἐρίφων λήψεσθε. Καὶ ὑμῖν διατετηρημένον ἕως τῆς τεσσαρεσκαίδεκάτης τοῦ μηνὸς τούτου, καὶ σφάζουσιν αὐτῷ πᾶν πλῆθος συναγωγῆς υἱῶν Ἰσραὴλ πρὸς ἑσπέραν. Καὶ λήφονται ἀπὸ τοῦ αἵματος καὶ θήσουσιν ἐπὶ τῶν δύο σταθμῶν καὶ ἐπὶ τὴν φλιάν ἐν τοῖς οἴκοις, ἐν οἷς ἐὰν φάγωσιν αὐτὰ ἐν αὐτοῖς, καὶ φάγονται τὰ κρέατα τῆ νυκτὶ ταύτῃ ὅπτα πυρὶ καὶ ἄζυμα ἐπὶ πικριδίων ἔδονται. Οὐκ ἔδεσθε ἀπ' αὐτῶν ὠμὸν οὐδὲ ἠψημένον ἐν ὕδατι, ἀλλ' ἡ ὅπτα πυρὶ, κεφαλῆν σὺν τοῖς ποσὶ καὶ τοῖς ἐνδοσθίοις. Οὐκ ἀπολείψετε ἀπ' αὐτοῦ ἕως πρωῆ καὶ

ὅστον οὐ συντρίψετε ἀπ' αὐτοῦ· τὰ δὲ καταλειπόμενα ἀπ' αὐτοῦ ἕως πρῶτ' ἐν πυρὶ κατακαύσετε. Οὕτω δὲ φάγεσθε αὐτό· αἱ ὀσφύες ὑμῶν περιεζωσμένοι, καὶ τὰ ὑποδήματα ἐν τοῖς ποσὶν ὑμῶν, καὶ αἱ βακτηριαὶ ἐν ταῖς χερσὶν ὑμῶν· καὶ ἔδεσθε αὐτὸ μετὰ σπουδῆς· πάσχα ἐστὶ Κυρίῳ.

Καὶ διελεύσομαι ἐν γῆ Αἰγύπτῳ ἐν τῇ νυκτὶ ταύτῃ καὶ πατάξω πᾶν πρωτότοκον ἐν γῆ Αἰγύπτῳ ἀπὸ ἀνθρώπου ἕως κτήνου καὶ ἐν πᾶσι τοῖς θεοῖς τῶν Αἰγυπτίων ποιήσω τὴν ἐκδίκησιν· ἐγὼ Κύριος. Καὶ ἔσται τὸ αἷμα ὑμῶν ἐν σημεῖῳ ἐπὶ τῶν οἰκιῶν, ἐν αἷς ὑμεῖς ἐστε ἐκεῖ, καὶ ὄψομαι τὸ αἷμα καὶ σκεπάσω ὑμᾶς, καὶ οὐκ ἔσται ἐν ὑμῖν πληγὴ τοῦ ἐκτριβῆ-
ναι, ὅταν παῖω ἐν γῆ Αἰγύπτῳ.

Στίχ. 18 - 28. Ἐναρχόμενοι τῇ τεσσαρεσκαίδεκάτῃ ἡμέρᾳ τοῦ μηνὸς τοῦ πρώτου ἀφ' ἑσπέρας ἔδεσθε ἄζυμα ἕως ἡμέρας μιᾶς καὶ εἰκάδος τοῦ μηνός, ἕως ἑσπέρας. Ἑπτὰ ἡμέρας ζύμη οὐχ εὐρεθήσεται ἐν ταῖς οἰκίαις ὑμῶν· πᾶς ὃς ἂν φάγη ζυμωτὸν, ἐξολοθρευθήσεται ἢ ψυχὴ ἐκεῖνη ἐκ συναγωγῆς Ἰσραὴλ, ἐν τε τοῖς γειώραις καὶ αὐτόχθοσι τῆς γῆς· πᾶν ζυμωτὸν οὐκ ἔδεσθε, ἐν παντὶ δὲ κατοικητηρίῳ ὑμῶν ἔδεσθε ἄζυμα.

Ἐκάλεσε δὲ Μωϋσῆς πᾶσαν γερουσίαν υἱῶν Ἰσραὴλ καὶ εἶπε πρὸς αὐτούς· ἀπελθόντες λάβετε ὑμῖν αὐτοῖς πρόβατον κατὰ συγγενείας ὑμῶν καὶ θύσατε τὸ πάσχα. Λήψετε δὲ δέσμην ὑσώπου, καὶ βάψαντες ἀπὸ τοῦ αἵματος τοῦ παρὰ τὴν θύραν καθίζετε τῆς φλιᾶς καὶ ἐπ' ἀμφοτέρων τῶν σταθμῶν ἀπὸ τοῦ αἵματος, ὃ ἐστὶ παρὰ τὴν θύραν· ὑμεῖς δὲ οὐκ ἐξελεύσαθε ἕκαστος τὴν θύραν τοῦ οἴκου αὐτοῦ ἕως πρῶτ'. Καὶ παρελεύσεται Κύριος πατάξαι τοὺς Αἰγυπτίους καὶ ὄψεται τὸ αἷμα ἐπὶ τῆς φλιᾶς καὶ ἐπ' ἀμφοτέρων τῶν σταθμῶν, παρελεύσεται Κύριος τὴν θύραν καὶ οὐκ ἀφήσει τὸν ὀλοθρευόντα εἰσελθεῖν εἰς τὰς οἰκίας ὑμῶν πατάξαι. Καὶ φυλάξασθε τὸ ρῆμα τοῦτο νόμιμον σεαυτῶ, καὶ τοῖς υἱοῖς σου ἕως αἰῶνος. Ἐὰν δὲ εἰσέλθητε εἰς τὴν γῆν, ἣν ἂν δῶ Κύριος ὑμῖν, καθότι ἐλάλησε, φυλάξασθε τὴν λατρείαν ταύτην. Καὶ ἔσται ἐὰν λέγωσι πρὸς ὑμᾶς οἱ υἱοὶ ὑμῶν, τίς ἡ λατρεία αὕτη; Καὶ ἐρεῖτε αὐτοῖς· θυσία τὸ πάσχα τοῦτο Κυρίῳ, ὡς ἐσκέπασε τοὺς οἴκους τῶν υἱῶν Ἰσραὴλ ἐν Αἰγύπτῳ, ἥνικα ἐπάταξε τοὺς Αἰγυπτίους, τοὺς δὲ οἴκους ἡμῶν ἐρρύσατο. Καὶ κύψας ὁ λαὸς προσεκύνησε.

5. Ὁ Δεκάλογος

(Ἐξόδ. Κ' 1 - 18)

Καὶ ἐλάλησε Κύριος πάντας τοὺς λόγους τούτους λέγων·

1. Ἐγὼ εἰμι Κύριος ὁ Θεός σου, ὅστις ἐξήγαγόν σε ἐκ γῆς Αἰ-

γύπτου, ἐξ οἴκου δουλείας. Οὐκ ἔσονται σοι θεοὶ ἕτεροι πλην ἐμοῦ.

2. Οὐ ποιήσεις σεαυτῷ εἰδωλον, οὐδὲ παντὸς ὁμοίωμα, ὅσα ἐν τῷ οὐρανῷ ἄνω καὶ ὅσα ἐν τῇ γῆ κάτω καὶ ὅσα ἐν τοῖς ὕδασιν ὑποκάτω τῆς γῆς. Οὐ προσκυνήσεις αὐτοῖς, οὐδὲ μὴ λατρεύσεις αὐτοῖς· ἐγὼ γάρ εἰμι Κύριος ὁ Θεός σου, Θεὸς ζηλωτῆς, ἀποδιδούς ἀμαρτίας πατέρων ἐπὶ τέκνα, ἕως τρίτης καὶ τετάρτης γενεᾶς τοῖς μισοῦσί με καὶ ποιῶν ἔλεος εἰς χιλιάδας τοῖς ἀγαπῶσί με καὶ τοῖς φυλάσσουσι τὰ προστάγματά μου.

3. Οὐ λήψει τὸ ὄνομα Κυρίου τοῦ Θεοῦ σου ἐπὶ ματαίῳ· οὐ γὰρ μὴ καθάριση Κύριος ὁ Θεός σου τὸν λαμβάνοντα τὸ ὄνομα αὐτοῦ ἐπὶ ματαίῳ.

4. Μνήσθητι τὴν ἡμέραν τῶν σαββάτων ἀγιαρίζει αὐτήν. "Ἐξ ἡμέρας ἐργᾶ καὶ ποιήσεις πάντα τὰ ἔργα σου· τῇ δὲ ἡμέρᾳ τῇ ἑβδόμῃ σάββατα Κυρίῳ τῷ Θεῷ σου· οὐ ποιήσεις ἐν αὐτῇ πᾶν ἔργον, σὺ καὶ ὁ υἱός σου καὶ ἡ θυγάτηρ σου, ὁ παῖς σου καὶ ἡ παιδίσκη σου, ὁ βοῦς σου καὶ τὸ ὑποζύγιόν σου καὶ πᾶν κτήνός σου καὶ ὁ προσήλυτος ὁ παροικῶν ἐν σοί. Ἐν γὰρ ἐξ ἡμέραις ἐποίησε Κύριος τὸν οὐρανὸν καὶ τὴν γῆν καὶ τὴν θάλασσαν καὶ πάντα τὰ ἐν αὐτοῖς καὶ κατέπαυσε τῇ ἡμέρᾳ τῇ ἑβδόμῃ· διὰ τοῦτο εὐλόγησε Κύριος τὴν ἡμέραν τὴν ἑβδόμην καὶ ἡγίασεν αὐτήν.

5. Τιμα τὸν πατέρα σου καὶ τὴν μητέρα σου, ἵνα εὖ σοι γένηται, καὶ ἵνα μακροχρόνιος γένη ἐπὶ τῆς γῆς τῆς ἀγαθῆς, ἧς Κύριος ὁ Θεός σου δίδωσί σοι.

6. Οὐ φονεύσεις.

7. Οὐ μοιχεύσεις.

8. Οὐ κλέψεις.

9. Οὐ ψευδομαρτυρήσεις κατὰ τοῦ πλησίον σου μαρτυρίαν ψευδῆ.

10. Οὐκ ἐπιθυμήσεις τὴν γυναῖκα τοῦ πλησίον σου. Οὐκ ἐπιθυμήσεις τὴν οἰκίαν τοῦ πλησίον σου οὔτε τὸν ἀγρὸν αὐτοῦ οὔτε τὸν παῖδα αὐτοῦ οὔτε τὴν παιδίσκην αὐτοῦ οὔτε τοῦ βοῦς αὐτοῦ οὔτε τοῦ ὑποζυγίου αὐτοῦ οὔτε παντὸς κτήνους αὐτοῦ οὔτε ὅσα τῷ πλησίον σου ἐστί.

6. Ὕμνος πρὸς τὸν Θεὸ μετὰ ἀπὸ τῆ θαυμαστῆ διάβαση τῆς Ἑρυθρᾶς Θάλασσας

(Ἐξόδ. 1Ε' 1 - 20)

Τότε ἤσε Μωϋσῆς καὶ οἱ υἱοὶ Ἰσραὴλ τὴν ᾠδὴν ταύτην τῷ Θεῷ καὶ εἶπαν λέγοντες·

Ἄσωμεν τῷ Κυρίῳ, ἐνδύξω γὰρ δεδόξασται Ἴππον καὶ ἀναβάτην ἔρριψεν εἰς θάλασσαν. Βοηθός καὶ σκεπαστής ἐγένετό μοι εἰς σωτηρίαν· οὗτός μου Θεός, καὶ δοξάσω αὐτόν, Θεός τοῦ Πατρός μου, καὶ ὑψώσω αὐτόν. Κύριος συντρίβων πολέμους, Κύριος ὄνομα αὐτοῦ. Ἄρματα Φαραῶ καὶ τὴν δύναμιν αὐτοῦ ἔρριψεν εἰς θάλασσαν, ἐπιλέκτους ἀναβάτας τριστάτας κατεπόντισεν ἐν Ἐρυθρᾷ θαλάσῃ, πόντῳ ἐκάλυψεν αὐτούς, κατέδυσαν εἰς βυθὸν ὡσεὶ λίθος.

Ἡ δεξιὰ σου, Κύριε, δεδόξασται ἐν ἰσχύϊ· ἡ δεξιὰ σου χεῖρ, Κύριε, ἔθραυσεν ἐχθρούς. Καὶ τῷ πλήθει τῆς δόξης σου συνέτριψας τοὺς ὑπεναντίους· ἀπέστειλας τὴν ὀργὴν σου καὶ κατέφαγεν αὐτοὺς ὡς καλάμην. Καὶ διὰ πνεύματος τοῦ θυμοῦ σου διέστη τὸ ὕδωρ· ἐπάγη ὡσεὶ τεῖχος τὰ ὕδατα, ἐπάγη τὰ κύματα ἐν μέσῳ τῆς θαλάσσης. Εἶπεν ὁ ἐχθρός, διώξας καταλήψομαι, μεριῶ σκύλα, ἐμπλήσω ψυχὴν μου, ἀνεῶ τῇ μαχαίρᾳ μου, κυριεύσει ἡ χεῖρ μου. Ἀπέστειλας τὸ πνεῦμά σου, ἐκάλυψεν αὐτοὺς θάλασσα· ἔδυσαν ὡσεὶ μόνιθος ἐν ὕδατι σφοδρῶ.

Τίς ὅμοιός σοι ἐν θεοῖς, Κύριε; τίς ὅμοιός σοι, δεδοξασμένος ἐν ἀγίοις, θαυμαστός ἐν δόξαις, ποιῶν τέρατα;

Ἐξέτεινας τὴν δεξιάν σου, κατέπιεν αὐτοὺς γῆ. Ὁδήγησας τῇ δικαιοσύνῃ σου τὸν λαόν σου τοῦτον ὃν ἐλυτρώσω, παρεκάλεσας τῇ ἰσχύϊ σου εἰς κατάλυμα ἁγίόν σου.

Ἦκουσαν ἔθνη καὶ ὠργίσθησαν· ὠδῖνες ἔλαβον κατοικοῦντας Φιλιστιεῖμ. Τότε ἔσπευσαν ἠγεμόνες Ἐδώμ, καὶ ἄρχοντες Μωαβιτῶν, ἔλαβον αὐτοὺς τρόμος, ἐτάκησαν πάντες οἱ κατοικοῦντες Χαναάν. Ἐπιπέσοι ἐπ' αὐτοὺς τρόμος καὶ φόβος, μεγέθει βραχίονός σου ἀπολιθώθησαν, ἕως ἂν παρέλθῃ ὁ λαός σου, Κύριε, ἕως ἂν παρέλθῃ ὁ λαός σου οὗτος, ὃν ἐκτήσω. Εἰσαγαγὼν καταφύτευσον αὐτοὺς εἰς ὄρος κληρονομίας σου, εἰς ἔτοιμον κατοικητήριόν σου, ὃ κατηρτίσω, Κύριε, ἁγίασμα, Κύριε, ὃ ἠτοίμασας αἱ χεῖρές σου. Κύριος βασιλεύων τὸν αἰῶνα καὶ ἐπ' αἰῶνα καὶ ἔτι. Ὅτι εἰσῆλθεν Ἴππος Φαραῶ σὺν ἄρμασι καὶ ἀναβάταις εἰς θάλασσαν, καὶ ἐπήγαγεν ἐπ' αὐτοὺς Κύριος τὸ ὕδωρ τῆς θαλάσσης· οἱ δὲ υἱοὶ Ἰσραὴλ ἐπορεύθησαν διὰ ξηρᾶς ἐν μέσῳ τῆς θαλάσσης.

7. Ψ α λ μ δ ς 1ος

Οἱ δύο δρόμοι

Μακάριος ἀνὴρ, ὃς οὐκ ἐπορεύθη ἐν βουλῇ ἀσεβῶν καὶ ἐν ὁδῶ ἀμαρτωλῶν οὐκ ἔστη καὶ ἐπὶ καθέδρᾳ λοιμῶν οὐκ ἐκάθισεν. Ἄλλ'

ἢ ἐν τῷ νόμῳ Κυρίου τὸ θέλημα αὐτοῦ, καὶ ἐν τῷ νόμῳ αὐτοῦ μελετήσῃ
ἡμέρας καὶ νυκτός. Καὶ ἔσται ὡς τὸ ξύλον τὸ πεφυτευμένον παρὰ τὰς
διεξόδους τῶν ὑδάτων, ὃ τὸν καρπὸν αὐτοῦ δώσει ἐν καιρῷ αὐτοῦ καὶ
τὸ φύλλον αὐτοῦ οὐκ ἀπορρυήσεται· καὶ πάντα, ὅσα ἂν ποιῇ, κατευο-
δωθήσεται.

Οὐχ οὕτως οἱ ἀσεβεῖς, οὐχ οὕτως, ἀλλ' ἢ ὡσεὶ χνοῦς, ὃν ἐκρί-
πτει ὁ ἄνεμος ἀπὸ προσώπου τῆς γῆς. Διὰ τοῦτο οὐκ ἀναστήσονται ἀσε-
βεῖς ἐν κρίσει, οὐδέ ἁμαρτωλοὶ ἐν βουλῇ δικαίων· ὅτι γινώσκει Κύριος
ὁδὸν δικαίων, καὶ ὁδὸς ἀσεβῶν ἀπολεῖται.

Βασιλείου τοῦ Μεγάλου, ὁμιλία εἰς τὸν πρῶτον Ψαλμόν. Migne E.Π. 29, 221.

Μακάριος οὖν ὁ μὴ ἐγχρονίσας τῇ ὁδῷ τῶν ἁμαρτανόντων, ἀλλὰ λογισμῷ βελ-
τίονι πρὸς τὴν εὐσεβῆ πολιτείαν μεταπηδήσας. Δύο γάρ εἰσιν ὁδοὶ ἐναντία ἀλλήλαις
ἢ μὲν πλατεῖα καὶ εὐρύχωρος, ἢ δὲ στενὴ καὶ τεθλιμμένη. Καὶ δύο ὁδηγοί, ἐκάτερος
πρὸς ἑαυτὸν ἐπιστρέφειν ἐπιχειρῶν. Ἔχει οὖν ἡ μὲν λεία ὁδὸς καὶ πρανὴς ὁδηγὸν ἀπα-
τηλόν, δαίμονα πονηρόν, δι' ἡδονῆς πρὸς τὴν ἀπώλειαν τοὺς ἐπομένους ἐπισυρόμενον. . .
Καὶ ὁ μὲν τῶν ἁμαρτωλῶν βίος πάντα δείκνυσι τὰ τοῦ παρόντος αἰῶνος τερπνά· ὁ
δὲ τῶν δικαίων, μόντα ὑποφαίνει τὰ τοῦ μέλλοντος ἀγαθά. Καὶ ἡ μὲν τῶν σωζο-
μένων ὁδὸς ὅσον καλὰ ὑπισχνεῖται τὰ μέλλοντα, τοσοῦτον ἐπίπονα παρέχεται τὰ
παρόντα· ὁ δὲ ἡδύς καὶ ἀκόλαστος βίος οὐχὶ προσδοκωμένην εἰς ὕστερον, ἀλλ' ἤδη
παροῦσαν προτείνει τὴν ἀπόλαυσιν. Ἰδιγίγξ οὖν πᾶσα ψυχὴ, καὶ μετοικιάζει τοῖς
λογισμοῖς, ὅταν μὲν ἐνθυμηθῇ τὰ αἰώνια, τὴν ἀρετὴν αἰρουμένη, ὅταν δὲ ἀποβλέψῃ
πρὸς τὰ παρόντα, τὴν ἡδονὴν προτιμῶσα. Ὡδε βλέπει σαρκὸς εὐπάθειαν, ἐκεῖ δου-
λαγωγίαν σαρκός· ὧδε μέθην, ἐκεῖ νηστείαν· ὧδε γέλωτας ἀκρατεῖς, ἐκεῖ δάκρυον
δαψιλές· ἐνταῦθα ὄρησιν, κάκει προσευχὴν· αὐλοὺς ὧδε, κάκει στεναγμούς· ὧδε
πορνείαν, κάκει παρθενίαν.

8. Ψαλμὸς 2ος

Ἡ Βασιλεία τοῦ Χριστοῦ

Ινα τί ἐφρούραξαν ἔθνη, καὶ λαοὶ ἐμελέτησαν κενά; Παρέστησαν οἱ βα-
σιλεῖς τῆς γῆς, καὶ οἱ ἄρχοντες συνήχθησαν ἐπὶ τὸ αὐτὸ κατὰ τοῦ
Κυρίου καὶ κατὰ τοῦ Χριστοῦ αὐτοῦ. Διαρρήξωμεν τοὺς δεσμοὺς αὐτῶν
καὶ ἀπορρίψωμεν ἀφ' ἡμῶν τὸν ζυγὸν αὐτῶν.

Ὁ κατοικῶν ἐν οὐρανοῖς ἐκγελάσεται αὐτούς, καὶ ὁ Κύριος ἐκμη-
κτυριεῖ αὐτούς. Τότε λαλήσει πρὸς αὐτούς ἐν ὀργῇ αὐτοῦ καὶ ἐν τῷ θυμῷ
αὐτοῦ ταραξεί αὐτούς. Ἐγὼ δὲ κατεστάθην βασιλεὺς ὑπ' αὐτοῦ ἐπὶ
Σιῶν ὄρος τὸ ἅγιον αὐτοῦ διαγγέλλων τὸ πρόσταγμα Κυρίου. Κύριος

εἶπε πρὸς με· Υἱὸς μου εἰ σύ, ἐγὼ σήμερον γεγέννηκά σε. Αἴτησαι παρ' ἐμοῦ, καὶ δώσω σοι ἔθνη τὴν κληρονομίαν σου καὶ τὴν κατάσχεσίν σου τὰ πέρατα τῆς γῆς. Ποίμανεῖς αὐτούς ἐν ράβδῳ σιδηρᾷ, ὡς σκευὴ κεραμῆος συντρίψεις αὐτούς.

Καὶ νῦν, βασιλεῖς, σύνετε, παιδεύθητε, πάντες οἱ κρίνοντες τὴν γῆν. Δουλεύσατε τῷ Κυρίῳ ἐν φόβῳ καὶ ἀγαλλιᾶσθε αὐτῷ ἐν τρόμφῳ. Δράξα-σθε παιδείας, μὴ ποτε ὀργισθῆῖ Κύριος καὶ ἀπολεῖσθε ἐξ ὁδοῦ δικαίας. Ὅταν ἐκκαυθῆῖ ἐν τάχει ὁ θυμὸς αὐτοῦ, μακάριοι πάντες οἱ πεποιθότες ἐπ' αὐτῷ.

9. Οἱ ιδιότητες τοῦ Μεσσία καὶ τὰ μεγάλα ἀγαθὰ τῆς ἐποχῆς του

(Ἦσ. ΙΑ' 1 - 11)

Καὶ ἐξελεύσεται ράβδος ἐκ τῆς ρίζης Ἰεσσαί, καὶ ἄνθος ἐκ τῆς ρίζης ἀναβήσεται. Καὶ ἀναπαύσεται ἐπ' αὐτὸν πνεῦμα τοῦ Θεοῦ, πνεῦμα σοφίας καὶ συνέσεως, πνεῦμα βουλήs καὶ ἰσχύος, πνεῦμα γνώσεως καὶ εὐσεβείας· ἐμπλήσει αὐτὸν πνεῦμα φόβου Θεοῦ. Οὐ κατὰ τὴν δόξαν κρινεῖ οὐδὲ κατὰ τὴν λαλιὰν ἐλέγξει, ἀλλὰ κρινεῖ ταπεινῶ κρίσιν καὶ ἐλέγξει τοὺς ταπεινοὺς τῆς γῆς· καὶ πατάξει γῆν τῷ λόγῳ τοῦ στόματος αὐτοῦ καὶ ἐν πνεύματι διὰ χειλέων ἀνελεῖ ἀσεβῆ· καὶ ἔσται δικαιοσύνη ἐζωσμένος τὴν ὄσφυν αὐτοῦ καὶ ἀληθεῖα εἰλημμένος τὰς πλευράs.

Καὶ συμβοσκηθήσεται λύκος μετ' ἄρνός, καὶ πάρδαλις συναναπαύ-σεται ἐρίφῳ, καὶ μοσχάριον καὶ ταῦρος καὶ λέων ἅμα βοσκηθήσονται, καὶ παιδίον μικρὸν ἄξει αὐτούς· καὶ βοῦς καὶ ἄρκτος ἅμα βοσκηθήσονται, καὶ ἅμα τὰ παιδιά αὐτῶν ἔσονται, καὶ λέων καὶ βοῦς ἅμα φάγονται ἄχυρα.

Καὶ παιδίον νήπιον ἐπὶ τρώγλην ἀσπίδων καὶ ἐπὶ κοίτην ἐκγόνων ἀσπίδων τὴν χεῖρα ἐπιβαλεῖ. Καὶ οὐ μὴ κακοποιήσουσιν, οὐδὲ μὴ δύ-νωνται ἀπολέσαι οὐδένα ἐπὶ τὸ ὄρος τὸ ἅγιόν μου, ὅτι ἐνεπλήσθη ἡ σύμπα-σα τοῦ γνῶναι τὸν Κύριον ὡς ὕδωρ πολὺ κατακαλύψαι θαλάσσας. Καὶ ἔσται ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ ἡ ρίζα τοῦ Ἰεσσαί καὶ ὁ ἀνιστάμενος ἄρχειν ἐθνῶν, ἐπ' αὐτῷ ἔθνη ἔλπιουσιν, καὶ ἔσται ἡ ἀνάπαυσις αὐτοῦ τιμῆ.

10. Ἡ εἰρήνη τῶν λαῶν στὴν ἐποχὴ τοῦ Μεσσία

(Μιχ. Δ' 1 - 6)

Καὶ ἔσται ἐπ' ἐσχάτων τῶν ἡμερῶν ἐμφανὲς τὸ ὄρος Κυρίου, ἔτοι-μον ἐπὶ τὰς κορυφὰς τῶν ὄρέων, καὶ μετεωρισθήσεται ὑπεράνω

τῶν βουνῶν· καὶ σπεύσουσι πρὸς αὐτὸ λαοί, καὶ πορεύσονται ἔθνη πολ-
λὰ καὶ ἔροῦσι· δεῦτε, ἀναβῶμεν εἰς τὸ ὄρος Κυρίου καὶ εἰς τὸν οἶκον τοῦ
Θεοῦ Ἰακώβ, καὶ δείξουσιν ἡμῖν τὴν ὁδὸν αὐτοῦ, καὶ πορευσόμεθα ἐν
ταῖς τρίβοις αὐτοῦ· ὅτι ἐκ Σιών ἐξελεύσεται νόμος καὶ λόγος Κυρίου ἐξ
Ἱερουσαλήμ.

Καὶ κρινεῖ ἀνά μέσον λαῶν πολλῶν καὶ ἐξελέγξει ἔθνη ἰσχυρὰ ἕως
εἰς μακρὰν, καὶ κατακόψουσι τὰς ῥομφαίας αὐτῶν εἰς ἄροτρα καὶ τὰ
δόρατα αὐτῶν εἰς δρέπανα, καὶ οὐκέτι μὴ ἀντάρη ἔθνος ἐπ' ἔθνος ῥομ-
φαίαν, καὶ οὐκέτι μὴ μάθωσι πολεμεῖν. Καὶ ἀναπαύσεται ἕκαστος ὑπο-
κάτω ἀμπέλου αὐτοῦ καὶ ἕκαστος ὑποκάτω συκῆς αὐτοῦ, καὶ οὐκ ἔσται
ὁ ἐκφοβῶν, διότι τὸ στόμα Κυρίου παντοκράτορος ἐλάλησε ταῦτα. Ὅτι
πάντες οἱ λαοὶ πορεύσονται ἕκαστος τὴν ὁδὸν αὐτοῦ, ἡμεῖς δὲ πορευσό-
μεθα ἐν ὀνόματι Κυρίου Θεοῦ ἡμῶν εἰς τὸν αἰῶνα καὶ ἐπέκεινα.

ΜΕΡΟΣ
Β'
ΠΕΡΙΚΟΠΕΣ
ΑΠΟ ΤΗΝ
ΚΑΙΝΗ
ΔΙΑΘΗΚΗ

Κ Ε Ι Μ Ε Ν Α

ΜΕΡΟΣ

ΠΕΡΙΚΟΠΕΣ

ΑΠΟ ΤΗΝ

ΚΑΙΝΗ

ΔΙΑΘΗΚΗ

1. Ὁ Εὐαγγελισμὸς τῆς Θεοτόκου

(Λουκ. α' 26 - 39)

Εν δὲ τῷ μηνὶ τῷ ἕκτῳ ἀπεστάλη ὁ ἄγγελος Γαβριήλ ὑπὸ τοῦ Θεοῦ εἰς πόλιν τῆς Γαλιλαίας, ἥ ὄνομα Ναζαρέτ, πρὸς παρθένον Μαριάμ. Καὶ εἰσελθὼν ὁ ἄγγελος πρὸς αὐτὴν εἶπε· χαῖρε, κεχαριτωμένη· ὁ Κύριος μετὰ σοῦ· εὐλογημένη σὺ ἐν γυναιξίν. Ἡ δὲ ἰδοῦσα διεταράχθη ἐπὶ τῷ λόγῳ αὐτοῦ, καὶ διελογίζετο ποταπὸς εἶη ὁ ἀσπασμὸς οὗτος. Καὶ εἶπεν ὁ ἄγγελος αὐτῇ· μὴ φοβοῦ, Μαριάμ· εὗρες γὰρ χάριν παρὰ τῷ Θεῷ. Καὶ ἰδοὺ συλληψῇ ἐν γαστρὶ καὶ τέξῃ υἴόν, καὶ καλέσεις τὸ ὄνομα αὐτοῦ Ἰησοῦν. Οὗτος ἔσται μέγας καὶ υἱὸς ὑψίστου κληθήσεται, καὶ δώσει αὐτῷ Κύριος ὁ Θεὸς τὸν θρόνον Δαυὶδ τοῦ πατρὸς αὐτοῦ, καὶ βασιλεύσει ἐπὶ τὸν οἶκον Ἰακώβ εἰς τοὺς αἰῶνας, καὶ τῆς βασιλείας αὐτοῦ οὐκ ἔσται τέλος. Εἶπε δὲ Μαριάμ πρὸς τὸν ἄγγελον· πῶς ἔσται μοι τοῦτο, ἐπεὶ ἄνδρα οὐ γινώσκω; Καὶ ἀποκριθεὶς ὁ ἄγγελος εἶπεν αὐτῇ· Πνεῦμα Ἅγιον ἐπελεύσεται ἐπὶ σέ καὶ δύναμις ὑψίστου ἐπισκιάσει σοι· διὸ καὶ τὸ γεννώμενον ἅγιον κληθήσεται Υἱὸς Θεοῦ. Καὶ ἰδοὺ Ἑλισάβετ ἡ συγγενὴς σου καὶ αὐτὴ συνελληφυῖα υἱὸν ἐν γήρῃ αὐτῆς, καὶ οὗτος μὴν ἕκτος ἐστὶν αὐτῇ τῇ καλουμένῃ στείρα· ὅτι οὐκ ἀδυνατήσῃ παρὰ τῷ Θεῷ πᾶν ῥῆμα. Εἶπε δὲ Μαριάμ· ἰδοὺ ἡ δούλη Κυρίου· γένοιτό μοι κατὰ τὸ ῥῆμά σου. Καὶ ἀπῆλθεν ἀπ' αὐτῆς ὁ ἄγγελος.

Υἱὸς Θεοῦ
κληθήσεται
α' 35

2. Ἡ Ἑλισάβετ καὶ ἡ Μαρία

(Λουκ. α' 39 - 57)

Ἀναστᾶσα δὲ Μαριάμ ἐν ταῖς ἡμέραις ταύταις ἐπορεύθη εἰς τὴν ὀρεινὴν μετὰ σπουδῆς εἰς πόλιν Ἰούδα, καὶ εἰσῆλθεν εἰς τὸν οἶκον Ζαχαρίου καὶ ἠσπάσατο τὴν Ἑλισάβετ. Καὶ ἐγένετο ὡς ἤκουσεν ἡ Ἑλισάβετ τὸν ἀσπασμὸν τῆς Μαρίας, ἐσκίρτησε τὸ βρέφος ἐν τῇ κοιλίᾳ αὐτῆς· καὶ ἐπλήσθη Πνεύματος Ἁγίου ἡ Ἑλισάβετ καὶ ἀνεφώνησε φωνῇ μεγάλῃ

Ἐποίησέ μοι
μεγαλεῖα ὁ
δυ-
νατὸς α' 49

καὶ εἶπεν· εὐλογημένη σὺ ἐν γυναιξὶ καὶ εὐλογημένος ὁ καρπὸς τῆς κοιλίας σου. Καὶ πόθεν μοι τοῦτο ἵνα ἔλθῃ ἡ μήτηρ τοῦ Κυρίου μου πρὸς με ; Ἰδοὺ γὰρ ὡς ἐγένετο ἡ φωνὴ τοῦ ἀσπασμοῦ σου εἰς τὰ ὠτά μου, ἐσκίρτησε τὸ βρέφος ἐν ἀγαλλιάσει ἐν τῇ κοιλίᾳ μου. Καὶ μακαρία ἡ πιστεύσασα ὅτι ἔσται τελείωσις τοῖς λελαλημένοις αὐτῇ παρὰ Κυρίου. Καὶ εἶπε Μαριάμ·

Μεγαλύνει ἡ ψυχὴ μου τὸν Κύριον καὶ ἠγαλλίασε τὸ πνεῦμά μου ἐπὶ τῷ Θεῷ τῷ σωτῆρί μου, ὅτι ἐπέβλεψεν ἐπὶ τὴν ταπεινώσιν τῆς δούλης αὐτοῦ. Ἰδοὺ γὰρ ἀπὸ τοῦ νῦν μακαριοῦσί με πᾶσαι αἱ γενεαί. Ὅτι ἐποίησέ μοι μεγαλεῖα ὁ δυνατὸς καὶ ἅγιον τὸ ὄνομα αὐτοῦ, καὶ τὸ ἔλεος αὐτοῦ εἰς γενεὰς γενεῶν τοῖς φοβουμένοις αὐτόν. Ἐποίησε κράτος ἐν βραχίονι αὐτοῦ, διεσχόρπισεν ὑπερηφάνους διανοίᾳ καρδίας αὐτῶν· καθεῖλε δυνάστας ἀπὸ θρόνων καὶ ὕψωσε ταπεινοὺς, πεινῶντας ἐνέπλησεν ἀγαθῶν καὶ πλουτοῦντας ἐξαπέστειλε κενούς. Ἀντελάβετο Ἰσραὴλ παιδὸς αὐτοῦ μνηστῆναι ἐλέους, καθὼς ἐλάλησε πρὸς τοὺς πατέρας ἡμῶν, τῷ Ἀβραάμ καὶ τῷ σπέρματι αὐτοῦ εἰς τὸν αἰῶνα.

Ἔμεινε δὲ Μαριάμ σὺν αὐτῇ ὡσεὶ μῆνας τρεῖς καὶ ὑπέστρεψεν εἰς τὸν οἶκον αὐτῆς.

3. Ἡ Γέννηση τοῦ Χριστοῦ

(Λουκ. β' 1-21)

Ἐγένετο δὲ ἐν ταῖς ἡμέραις ἐκείναις ἐξῆλθε δόγμα || Ἐτέχθη ὑμῖν
παρὰ Καίσαρος Αὐγουστοῦ ἀπογράφεσθαι πᾶ- || σωτῆρ β' 11
σαν τὴν οἰκουμένην. Αὕτη ἡ ἀπογραφὴ πρώτη ἐγένετο ἡγεμονεύοντος τῆς Συρίας Κυρηνίου. Καὶ ἐπορεύοντο πάντες ἀπογράφεσθαι, ἕκαστος εἰς τὴν ἰδίαν πόλιν. Ἀνέβη δὲ καὶ Ἰωσήφ ἀπὸ τῆς Γαλιλαίας ἐκ πόλεως Ναζαρετ εἰς τὴν Ἰουδαίαν εἰς πόλιν Δαυὶδ, ἣτις καλεῖται Βηθλεέμ, διὰ τὸ εἶναι αὐτὸν ἐξ οἴκου καὶ πατρίδος Δαυὶδ, ἀπογράψασθαι σὺν Μαριάμ τῇ μεμνηστευμένη αὐτῷ γυναικί, οὓση ἐγκύβ. Ἐγένετο δὲ ἐν τῷ εἶναι αὐτοὺς ἐκεῖ ἐπλήσθησαν αἱ ἡμέραι τοῦ τεκεῖν αὐτήν, καὶ ἔτεκε τὸν υἱὸν αὐτῆς τὸν πρωτότοκον, καὶ ἐσπαργάνωσεν αὐτὸν καὶ ἀνέκλινεν αὐτὸν ἐν τῇ φάτνῃ, διότι οὐκ ἦν αὐτοῖς τόπος ἐν τῷ καταλύματι.

Καὶ ποιμένες ἦσαν ἐν τῇ χώρᾳ τῇ αὐτῇ ἀγραυλοῦντες καὶ φυλάσσοντες φυλακὰς τῆς νυκτὸς ἐπὶ τὴν ποιμνὴν αὐτῶν. Καὶ ἰδοὺ ἄγγελος Κυρίου ἐπέστη αὐτοῖς καὶ δόξα Κυρίου περιέλαμψεν αὐτούς, καὶ ἐφοβήθησαν

φόβον μέγαν. Καὶ εἶπεν αὐτοῖς ὁ ἄγγελος· μὴ φοβεῖσθε· ἰδοὺ γὰρ εὐαγγελίζομαι ὑμῖν χαρὰν μεγάλην, ἣτις ἐστὶ παντὶ τῷ λαῷ, ὅτι ἐτέχθη ὑμῖν σήμερον σωτὴρ, ὃς ἐστὶ Χριστὸς Κύριος, ἐν πόλει Δαυὶδ. Καὶ τοῦτο ὑμῖν τὸ σημεῖον· εὐρήσετε βρέφος ἐσπαργαναμένον, κείμενον ἐν φάτῃ. Καὶ ἐξαίφνης ἐγένετο σὺν τῷ ἀγγέλῳ πλῆθος στρατιᾶς οὐρανοῦ αἰνοῦντων τὸν Θεὸν καὶ λεγόντων· δόξα ἐν ὑψίστοις Θεῷ καὶ ἐπὶ γῆς εἰρήνη, ἐν ἀνθρώποις εὐδοκία. Καὶ ἐγένετο ὡς ἀπῆλθον ἀπ' αὐτῶν εἰς τὸν οὐρανὸν οἱ ἄγγελοι, καὶ οἱ ἄνθρωποι οἱ ποιμένες εἶπον πρὸς ἀλλήλους· διέλθωμεν δὴ ἕως Βηθλεὲμ καὶ ἴδωμεν τὸ ῥῆμα τοῦτο τὸ γεγονός, ὃ ὁ Κύριος ἐγνώρισεν ἡμῖν. Καὶ ἦλθον σπεύσαντες, καὶ ἀνεύρον τὴν τε Μαριάμ καὶ τὸν Ἰωσήφ καὶ τὸ βρέφος κείμενον ἐν τῇ φάτῃ. Ἰδόντες δὲ διεγνώρισαν περὶ τοῦ ῥήματος τοῦ λαληθέντος αὐτοῖς περὶ τοῦ παιδίου τούτου· καὶ πάντες οἱ ἀκούσαντες ἐθαύμασαν περὶ τῶν λαληθέντων ὑπὸ τῶν ποιμένων πρὸς αὐτούς. Ἡ δὲ Μαριάμ πάντα συνετήρει τὰ ῥήματα ταῦτα συμβάλλουσα ἐν τῇ καρδίᾳ αὐτῆς. Καὶ ὑπέστρεψαν οἱ ποιμένες δοξάζοντες καὶ αἰνοῦντες τὸν Θεὸν ἐπὶ πᾶσιν οἷς ἤκουσαν καὶ εἶδον καθὼς ἐλαλήθη πρὸς αὐτούς.

Γρηγορίου τοῦ Θεολόγου, εἰς τὰ Γενέθλια τοῦ Σωτῆρος, Migne E.Π. 36, 312, 313.

Χριστὸς γεννᾶται, δοξάσατε· Χριστὸς ἐξ οὐρανῶν, ἀπαντήσατε· Χριστὸς ἐπὶ γῆς, ὑψώθητε. « Ἄσατε τῷ Κυρίῳ, πᾶσα ἡ γῆ »· καὶ, ἔν' ἀμφοτέρα συνελὼν εἶπω, « Εὐφραινέσθωσαν οἱ οὐρανοί, καὶ ἀγαλλιᾶσθω ἡ γῆ », διὰ τὸν ἐπουράνιον, εἶτα ἐπίγειον. Χριστὸς ἐν σαρκί, τρόμφω καὶ χαρᾷ ἀγαλλιᾶσθε· τρόμφω, διὰ τὴν ἀμαρτιάν· χαρᾷ, διὰ τὴν ἐλπίδα. Χριστὸς ἐκ Παρθένου· γυναῖκες παρθενεύετε, ἵνα Χριστοῦ γέννησθε μητέρες. Τίς οὐ προσκυνεῖ τὸν ἀπ' ἀρχῆς ; τίς οὐ δοξάζει τὸν τελευταῖον ;

Πάλιν τὸ σκότος λύεται, πάλιν τὸ φῶς ὑφίσταται, πάλιν Αἴγυπτος σκότω καλλάζεται, πάλιν Ἰσραὴλ στήλῃ φωτίζεται. Ὁ λαός, ὁ καθήμενος ἐν σκότει τῆς ἀγνοίας, ἰδὲτω φῶς μέγα τῆς ἐπιγνώσεως. « Τὰ ἀρχαῖα παρῆλθεν· ἰδοὺ γέγονε τὰ πάντα καινὰ ».

4. Ἡ Βάπτισις τοῦ Κυρίου

(Μαθ. γ' 13 - 17)

Τότε παραγίνεται ὁ Ἰησοῦς ἀπὸ τῆς Γαλιλαίας ἐπὶ τὸν Ἰορδάνην πρὸς τὸν Ἰωάννην τοῦ βαπτισθῆναι ὑπ' αὐτοῦ. Ὁ δὲ Ἰωάννης διεκάλωεν αὐτὸν λέγων· ἐγὼ χρεῖαν ἔχω ὑπὸ σοῦ βαπτισθῆναι, καὶ σὺ ἔρχῃ πρὸς με ; Ἀποκριθεὶς δὲ ὁ Ἰησοῦς εἶπε πρὸς αὐτόν· ἄφες ἄρτι· οὕτω γὰρ πρέπειν ἐστὶν ἡμῖν

Οὗτός ἐστιν ὁ Υἱός μου ὁ ἀγαπητός γ' 17

πληρῶσαι πᾶσαν δικαιοσύνην. Τότε ἀφήσιν αὐτόν· καὶ βαπτισθεὶς ὁ Ἰησοῦς ἀνέβη εὐθὺς ἀπὸ τοῦ ὕδατος· καὶ ἰδοὺ ἀνεφύθησαν αὐτῷ οἱ οὐρανοί, καὶ εἶδε τὸ Πνεῦμα τοῦ Θεοῦ καταβαῖνον ὡσεὶ περιστερὰν καὶ ἐρχόμενον ἐπ' αὐτόν· καὶ ἰδοὺ φωνὴ ἐκ τῶν οὐρανῶν λέγουσα· οὗτός ἐστιν ὁ υἱός μου ὁ ἀγαπητός, ἐν ᾧ εὐδόκησα.

Ἰεροῦ Χρυσοστόμου, ὑπόμνημα εἰς τὸν ἅγιον Ματθαῖον τὸν Εὐαγγελιστὴν, Migne E.Π. 57 - 58, 204 - 206.

« Καὶ βαπτισθεὶς ὁ Ἰησοῦς, εὐθὺς ἀνέβη ἀπὸ τοῦ ὕδατος· καὶ ἰδοὺ ἀνεφύθησαν αὐτῷ οἱ οὐρανοί », ἵνα μάθῃς ὅτι καὶ σοὺ βαπτιζομένου τοῦτο γίνεται, πρὸς τὴν ἄνω πατρίδα τοῦ Θεοῦ σε καλοῦντος, καὶ πείθοντος μηδὲν κοινὸν ἔχειν πρὸς τὴν γῆν. Εἰ δὲ μὴ ὁρᾷς, μὴ ἀπιστήσῃς. Καὶ γὰρ ἐν προομιόις αἰεὶ τῶν παραδόξων καὶ πνευματικῶν πραγμάτων αἰσθηταὶ φαίνονται ὕψεις καὶ σημεῖα τοιαῦτα, διὰ τοὺς ἀνοητότερον διακειμένους καὶ χρῆζοντας ὕψους αἰσθητῆς, καὶ μηδεμίαν ἔνοιαν ἀσωμάτου φύσεως λαβεῖν δυναμένους, πρὸς δὲ τὰ ὁρατὰ μόνον ἐπτοημένους· ἵνα κἂν μετὰ ταῦτα μὴ γένηται ταῦτα τὰ ἐξ αὐτῶν δηλωθέντα ἅπαξ καὶ ἐν ἀρχῇ παραδέξῃ τῇ πίστει. . . Τότε γοῦν καὶ οἱ οὐρανοὶ ἀνεφύθησαν, καὶ τὸ Πνεῦμα ἐπῆλθεν. Ἀπὸ γὰρ τῆς παλαιᾶς λοιπὸν ἐπὶ τὴν καινὴν ἐξάγει πολιτείαν ἡμᾶς, τὰς τε πύλας ἡμῖν ἀνοίγνυς τὰς ἄνω, καὶ Πνεῦμα πέμπων ἐκεῖθεν, καλοῦν εἰς τὴν ἐκεῖ πατρίδα· καὶ οὐχ ἄπλῶς καλοῦν, ἀλλὰ καὶ μετὰ ἀξιώματος τοῦ μεγίστου. Οὐ γὰρ ἀγγέλους καὶ ἀρχαγγέλους ἐποίησεν, ἀλλὰ υἱοὺς Θεοῦ κατασκευάσας καὶ ἀγαπητούς, οὕτως ἔλκει πρὸς ἐκείνην τὴν λῆξιν ἡμᾶς.

5. Ἡ ἐπὶ τοῦ Ὄρους Ὁμιλία

(Μαθ. ε' - η')

Ἰδὼν δὲ τοὺς ὄχλους ἀνέβη εἰς τὸ ὄρος, καὶ καθίσαντος αὐτοῦ προσῆλθον αὐτῷ οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ, καὶ ἀνοίξας τὸ στόμα αὐτοῦ ἐδίδασκεν αὐτοὺς λέγων· μακάριοι οἱ πτωχοὶ τῷ πνεύματι, ὅτι αὐτῶν ἐστὶν ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν. Μακάριοι οἱ πενθοῦντες, ὅτι αὐτοὶ παρακληθήσονται. Μακάριοι οἱ πραεῖς, ὅτι αὐτοὶ κληρονομήσουσι τὴν γῆν. Μακάριοι οἱ πεινῶντες καὶ διψῶντες τὴν δικαιοσύνην, ὅτι αὐτοὶ χορτασθήσονται. Μακάριοι οἱ ἐλεήμονες, ὅτι αὐτοὶ ἐλεηθήσονται. Μακάριοι οἱ καθαροὶ τῇ καρδίᾳ, ὅτι αὐτοὶ τὸν Θεὸν ὄψονται. Μακάριοι οἱ εἰρηνοποιοί, ὅτι αὐτοὶ υἱοὶ Θεοῦ κληθήσονται. Μακάριοι οἱ δεδιωγμένοι ἕνεκεν δικαιοσύνης, ὅτι αὐτῶν ἐστὶν ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν. Μακάριοί ἐστε ὅταν ὀνειδίσωσιν ὑμᾶς καὶ διώξωσι καὶ εἴπωσι πᾶν πονηρὸν ῥῆμα καθ' ὑμῶν ψευδόμενοι ἕνεκεν ἐμοῦ. Χαίrete καὶ ἀγαλλιᾶσθε, ὅτι ὁ μισθὸς ὑμῶν πολὺς ἐν τοῖς οὐρανοῖς· οὕτω γὰρ ἐδίωξαν τοὺς προφήτας τοὺς πρὸ ὑμῶν.

Οἱ Μακαρισμοὶ
ε' 1 - 13

Ἱεροῦ Χρυσοστόμου, ὑπόμνημα εἰς τὸν ἅγιον Ματθαῖον. Ἑρμηνεία καὶ ἀνάπτωξις τῆς ῥήσεως « μακάριοι οἱ πτωχοὶ τῷ πνεύματι », Migne E.Π. 57 - 58, 224, 225.

Τί ἐστίν, « οἱ πτωχοὶ τῷ πνεύματι ; » Οἱ ταπεινοὶ καὶ συντετριμμένοι τὴν διάνοιαν. Πνεῦμα γὰρ ἐνταῦθα τὴν ψυχὴν τὴν καὶ προαίρεσιν εἴρηκεν. Ἐπειδὴ γὰρ εἰσι πολλοὶ ταπεινοί, οὐχ ἐκόντες, ἀλλ' ὑπὸ τῆς τῶν πραγμάτων ἀνάγκης βιαζόμενοι, ἀφείς ἐκείνους (οὐδὲ γὰρ ἂν εἴη τοῦτο ἐγκώμιον), τοὺς ἀπὸ προαιρέσεως ἑαυτοὺς ταπεινοῦντας καὶ καταστέλλοντας μακαρίζει πρώτους. . . Ταύτης γὰρ (τῆς ταπεινοφροσύνης) ὑποκειμένης, μετὰ ἀσφαλείας ἅπαντα τὰ ἄλλα ἐπιτίθησιν ὁ οἰκοδομῶν, ταύτης δὲ ἀνηρημένης, κἂν μέχρι τῶν οὐρανῶν φθάσῃ πολιτευόμενος, ἅπαντα ὑποσύρεται ραδίως, καὶ εἰς χαλεπὸν καταστρέφει τέλος. Κἂν νηστείαν, κἂν εὐχήν, κἂν ἐλεημοσύνην, κἂν σωφροσύνην, κἂν ἄλλο ὁτιοῦν συναγάγῃς ἀγαθόν, ταπεινοφροσύνης χωρὶς, διαρρεῖ καὶ ἀπόλλυται ἅπαντα. . . Ὡσπερ γὰρ ἡ ἀπόνοια πηγὴ κακίας ἀπάσης ἐστίν, οὕτως ἡ ταπεινοφροσύνη φιλοσοφίας ἀπάσης ἀρχή. Διὸ καὶ ἐντεῦθεν ἀρχεται, πρόρριζον ἀνασπῶν τὴν ἀλαζονείαν ἐκ τῆς τῶν ἀκούοντων ψυχῆς.

Υμεῖς ἐστε τὸ ἄλας τῆς γῆς· ἐὰν δὲ τὸ ἄλας μωρανθῇ, ἐν τίνι ἀλισθήσεται ; εἰς οὐδὲν ἰσχύει ἔτι εἰ μὴ βληθῆναι ἐξω καὶ καταπατεῖσθαι ὑπὸ τῶν ἀνθρώπων. Ὑμεῖς ἐστε τὸ φῶς τοῦ κόσμου. Οὐ δύναται πόλις κρυβῆναι ἐπάνω ὄρους κειμένη· οὐδὲ κείουσι λύχνον καὶ τιθέασιν αὐτὸν ὑπὸ τὸν μῶδιον, ἀλλ' ἐπὶ τὴν λυχνίαν, καὶ λάμπει πᾶσι τοῖς ἐν τῇ οἰκίᾳ. Οὕτω λαμψάτω τὸ φῶς ὑμῶν ἔμπροσθεν τῶν ἀνθρώπων, ὅπως ἴδωσιν ὑμῶν τὰ καλὰ ἔργα καὶ δοξάσωσι τὸν πατέρα ὑμῶν τὸν ἐν τοῖς οὐρανοῖς.

Οἱ Χριστιανοὶ ἄλας τῆς γῆς καὶ φῶς τοῦ κόσμου ε' 13 - 17

Μὴ νομίσητε ὅτι ἦλθον καταλῦσαι τὸν νόμον ἢ τοὺς προφῆτας· οὐκ ἦλθον καταλῦσαι, ἀλλὰ πληρῶσαι. Ἀμὴν

Ὁ Κύριος συμπληρῶναι τὸν Μωσαϊκὸν Νόμον ε' 17 - 21

γὰρ λέγω ὑμῖν, ἕως ἂν παρέλθῃ ὁ οὐρανὸς καὶ ἡ γῆ, ἰῶτα ἐν ἡ μία κεραία οὐ μὴ παρέλθῃ ἀπὸ τοῦ νόμου ἕως ἂν πάντα γένηται. Ὅς ἐὰν οὖν λύσῃ μίαν τῶν ἐντολῶν τούτων τῶν ἐλαχίστων καὶ διδάξῃ οὕτω τοὺς ἀνθρώπους, ἐλάχιστος κληθήσεται ἐν τῇ βασιλείᾳ τῶν οὐρανῶν· ὃς δ' ἂν ποιήσῃ καὶ διδάξῃ, οὗτος μέγας κληθήσεται ἐν τῇ βασιλείᾳ τῶν οὐρανῶν. Λέγω γὰρ ὑμῖν ὅτι ἐὰν μὴ περισσέυσῃ ἡ δικαιοσύνη ὑμῶν πλεῖον τῶν γραμματέων καὶ Φαρισαίων, οὐ μὴ εἰσέλθητε εἰς τὴν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν.

Ηκούσατε ὅτι ἐρρέθη τοῖς ἀρχαίοις, οὐ φονεύσεις· **||** **Ὁ φόνος**
 ὅς δ' ἂν φονεύσῃ, ἔνοχος ἔσται τῇ κρίσει. Ἐγὼ δὲ **ε' 21 - 27**
 λέγω ὑμῖν ὅτι πᾶς ὁ ὀργιζόμενος τῷ ἀδελφῷ αὐτοῦ εἰκὴ ἔνοχος ἔσται τῇ
 κρίσει· ὅς δ' ἂν εἶπῃ τῷ ἀδελφῷ αὐτοῦ ῥακά, ἔνοχος ἔσται τῷ συνεδρίῳ·
 ὅς δ' ἂν εἶπῃ μωρέ, ἔνοχος ἔσται εἰς τὴν γέενναν τοῦ πυρός. Ἐάν οὖν
 προσφέρῃς τὸ δῶρόν σου ἐπὶ τὸ θυσιαστήριον κάκει μνησθῆς ὅτι ὁ ἀδελ-
 φός σου ἔχει τι κατὰ σοῦ, ἄφες ἐκεῖ τὸ δῶρόν σου ἔμπροσθεν τοῦ θυσια-
 στηρίου, καὶ ὑπαγε πρῶτον διαλλάγηθι τῷ ἀδελφῷ σου, καὶ τότε ἐλθὼν
 πρόσφερε τὸ δῶρόν σου. Ἴσθι εὐνοῶν τῷ ἀντιδίκῳ σου ταχὺ ἕως ὅτου εἶ
 ἐν τῇ ὁδῷ μετ' αὐτοῦ, μήποτε σε παραδῶ ὁ ἀντίδικος τῷ κριτῇ καὶ ὁ
 κριτὴς σὲ παραδῶ τῷ ὑπηρέτῃ, καὶ εἰς φυλακὴν βληθῆσῃ· ἀμὴν λέγω σοι,
 οὐ μὴ ἐξέλθῃς ἐκεῖθεν ἕως οὗ ἀποδώσῃ τὸν ἔσχατον κοδράντην.

Πάλιν ἠκούσατε ὅτι ἐρρέθη τοῖς ἀρχαίοις, οὐκ **||** **Ὁ ὄρκος**
 ἐπιορκήσεις, ἀποδώσεις δὲ τῷ Κυρίῳ τοὺς **ε' 33 - 37**
 ὄρκους σου. Ἐγὼ δὲ λέγω ὑμῖν μὴ ὀμόσαι ὅλως· μήτε ἐν τῷ οὐρανῷ,
 ὅτι θρόνος ἐστὶ τοῦ Θεοῦ· μήτε ἐν τῇ γῆ, ὅτι ὑποπόδιόν ἐστι τῶν ποδῶν
 αὐτοῦ· μήτε εἰς Ἱεροσόλυμα, ὅτι πόλις ἐστὶ τοῦ μεγάλου βασιλέως· μήτε
 ἐν τῇ κεφαλῇ σου ὀμόσης, ὅτι οὐ δύνασαι μίαν τρίχα λευκὴν ἢ μέλαιναν
 ποιῆσαι. Ἔστω δὲ ὁ λόγος ὑμῶν ναὶ ναί, οὐ οὐ· τὸ δὲ περισσὸν τούτων
 ἐκ τοῦ πονηροῦ ἐστίν.

Ηκούσατε ὅτι ἐρρέθη, ὀφθαλμὸν ἀντὶ ὀφθαλμοῦ **||** **Ἡ ἐκδίκηση**
 καὶ ὀδόντα ἀντὶ ὀδόντος. Ἐγὼ δὲ λέγω ὑμῖν **ε' 38 - 43**
 μὴ ἀντιστῆναι τῷ πονηρῷ· ἀλλ' ὅστις σε ῥαπίσει ἐπὶ τὴν δεξιὰν σιαγόνα,
 στρέφον αὐτῷ καὶ τὴν ἄλλην· καὶ τῷ θέλοντί σοι κριθῆναι καὶ τὸν χιτῶ-
 νά σου λαβεῖν, ἄφες αὐτῷ καὶ τὸ ἱμάτιον· καὶ ὅστις σε ἀγγαρεύσει μίλιον·
 ἐν, ὑπαγε μετ' αὐτοῦ δύο· τῷ αἰτοῦντί σε δίδου καὶ τὸν θέλοντα ἀπὸ σοῦ
 δανείσασθαι μὴ ἀποστραφῆς.

Ηκούσατε ὅτι ἐρρέθη, ἀγαπήσεις τὸν **||** **Ἡ ἀγάπη πρὸς τοὺς**
 πλησίον σου καὶ μισήσεις τὸν ἐχθρόν **ε' 43 - 48**
 σου. Ἐγὼ δὲ λέγω ὑμῖν, ἀγαπάτε τοὺς ἐχθροὺς ὑμῶν, εὐλογεῖτε τοὺς κα-
 ταρωμένους ὑμᾶς, καλῶς ποιεῖτε τοῖς μισοῦσιν ὑμᾶς καὶ προσέχετε·
 ὑπὲρ τῶν ἐπηρεαζόντων ὑμᾶς καὶ διωκόντων ὑμᾶς, ὅπως γένησθε υἱοὶ.

τοῦ πατρὸς ὑμῶν τοῦ ἐν οὐρανοῖς, ὅτι τὸν ἥλιον αὐτοῦ ἀνατέλλει ἐπὶ πονηροῦς καὶ ἀγαθοῦς καὶ βρέχει ἐπὶ δικαίους καὶ ἀδίκους. Ἐὰν γὰρ ἀγαπήσητε τοὺς ἀγαπῶντας ὑμᾶς, τίνα μισθὸν ἔχετε ; οὐχὶ καὶ οἱ τελῶναι τὸ αὐτὸ ποιοῦσι ; Καὶ ἐὰν ἀσπάσησθε τοὺς φίλους ὑμῶν μόνον, τί περισσὸν ποιεῖτε ; οὐχὶ καὶ οἱ τελῶναι οὕτω ποιοῦσιν ; Ἔσθε οὖν ὑμεῖς τέλειοι, ὥσπερ ὁ πατὴρ ὑμῶν ὁ ἐν τοῖς οὐρανοῖς τέλειός ἐστιν.

Προσέχετε τὴν ἐλεημοσύνην ὑμῶν μὴ ποιεῖν || Ἦ ἐλεημοσύνη
ἐμπροσθεν τῶν ἀνθρώπων πρὸς τὸ θεαθῆ- || ς' 1-5
ναι αὐτοῖς· εἰ δὲ μήγε, μισθὸν οὐκ ἔχετε παρὰ τῷ πατρὶ ὑμῶν τῷ ἐν τοῖς οὐρανοῖς. Ὅταν οὖν ποιῆς ἐλεημοσύνην, μὴ σαλπίσῃς ἐμπροσθέν σου, ὥσπερ οἱ ὑποκριταὶ ποιοῦσιν ἐν ταῖς συναγωγαῖς καὶ ἐν ταῖς ρύμαις, ὅπως δοξασθῶσιν ὑπὸ τῶν ἀνθρώπων· ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ἀπέχουσι τὸν μισθὸν αὐτῶν. Σοῦ δὲ ποιοῦντος ἐλεημοσύνην μὴ γίνωτω ἡ ἀριστερά σου τί ποιεῖ ἢ δεξιὰ σου, ὅπως ἦ σου ἡ ἐλεημοσύνη ἐν τῷ κρυπτῷ, καὶ ὁ πατὴρ σου ὁ βλέπων ἐν τῷ κρυπτῷ ἀποδώσει σοι ἐν τῷ φανερῷ.

Καὶ ὅταν προσεύχῃ, οὐκ ἔσῃ ὥσπερ οἱ ὑπο- || Ἦ προσευχὴ
κριταί, ὅτι φιλοῦσιν ἐν ταῖς συναγωγαῖς καὶ || ς' 5-16
ἐν ταῖς γωνίαις τῶν πλατειῶν ἐστῶτες προσεύχεσθαι, ὅπως ἂν φανῶσι τοῖς ἀνθρώποις· ἀμὴν λέγω ὑμῖν ὅτι ἀπέχουσι τὸν μισθὸν αὐτῶν. Σὺ δὲ ὅταν προσεύχῃ, εἰσελθε εἰς τὸ ταμιεῖόν σου, καὶ κλείσας τὴν θύραν σου πρόσευξαι τῷ πατρὶ σου τῷ ἐν τῷ κρυπτῷ, καὶ ὁ πατὴρ σου ὁ βλέπων ἐν τῷ κρυπτῷ ἀποδώσει σοι ἐν τῷ φανερῷ. Προσευχόμενοι δὲ μὴ βαττολογήσητε ὥσπερ οἱ ἔθνη· δοκοῦσι γὰρ ὅτι ἐν τῇ πολυλογίᾳ αὐτῶν εἰσακουσθήσονται. Μὴ οὖν ὁμοιωθῆτε αὐτοῖς· οἶδε γὰρ ὁ πατὴρ ὑμῶν ὃν χρειαν ἔχετε πρὸ τοῦ ὑμᾶς αἰτῆσαι αὐτόν. Οὕτως οὖν προσεύχεσθε ὑμεῖς· Πάτερ ἡμῶν ὁ ἐν τοῖς οὐρανοῖς· ἀγιασθήτω τὸ ὄνομά σου· ἐλθέτω ἡ βασιλεία σου· γενηθήτω τὸ θέλημά σου, ὡς ἐν οὐρανῷ καὶ ἐπὶ τῆς γῆς· τὸν ἄρτον ἡμῶν τὸν ἐπιούσιον δὸς ἡμῖν σήμερον· καὶ ἄφες ἡμῖν τὰ ὀφειλήματα ἡμῶν, ὡς καὶ ἡμεῖς ἀφίεμεν τοῖς ὀφειλέταις ἡμῶν· καὶ μὴ εἰσενέγκῃς ἡμᾶς εἰς πειρασμόν, ἀλλὰ ῥῦσαι ἡμᾶς ἀπὸ τοῦ πονηροῦ. Ὅτι σοῦ ἐστιν ἡ βασιλεία καὶ ἡ δύναμις καὶ ἡ δόξα εἰς τοὺς αἰῶνας· ἀμὴν.

Ἐὰν γὰρ ἀφῆτε τοῖς ἀνθρώποις τὰ παραπτώματα αὐτῶν, ἀφήσει καὶ ὑμῖν ὁ πατὴρ ὑμῶν ὁ οὐράνιος· ἐὰν δὲ μὴ ἀφῆτε τοῖς ἀνθρώποις τὰ παραπτώματα αὐτῶν, οὐδὲ ὁ πατὴρ ὑμῶν ἀφήσει τὰ παραπτώματα ὑμῶν.

Ἱεροῦ Χρυσοστόμου, ὑπόμνημα εἰς τὸν ἅγιον Ματθαῖον τὸν Εὐαγγελιστὴν,
Migne E.Π. 57 - 58, 278.

« Πάτερ ἡμῶν ὁ ἐν τοῖς οὐρανοῖς ». « Ὅρα πῶς εὐθέως ἀνέστησε τὸν ἀκροατὴν, καὶ πάσης ἀνέμνησε τῆς εὐεργεσίας ἐν προοιμοῖς. Ὁ γὰρ Πατέρα εἰπὼν τὸν Θεόν, καὶ ἁμαρτημάτων ἄφεςιν, καὶ κολάσεως ἀναίρεσιν, καὶ δικαιοσύνην, καὶ ἁγιασμόν, καὶ ἀπολύτρωσιν, καὶ υἰοθεσίαν, καὶ κληρονομίαν, καὶ ἀδελφότητά τὴν πρὸς τὸν Μονογενῆ, καὶ Πνεύματος χορηγίαν, διὰ τῆς μιᾶς ταύτης ὁμολόγησε προσηγορίας. Οὐδὲ γὰρ δυνατὸν καλέσαι πατέρα τὸν Θεόν, μὴ πάντων ἐκείνων ἐπιτυχόντα τῶν ἀγαθῶν. Διπλῆ τοίνυν αὐτῶν διεγείρει τὸ φρόνημα, καὶ τῷ ἀξιώματι τοῦ καλουμένου, καὶ τῷ μεγέθει τῶν εὐεργετημάτων ὧν ἀπέλευσαν. Τὸ δέ, « ἐν τοῖς οὐρανοῖς », ἔταν εἶπη, οὐκ ἐκεῖ τὸν Θεὸν συγκαλεῖν τοῦτο φησιν, ἀλλὰ τῆς γῆς ἀπάγων τὸν εὐχόμενον, καὶ τοῖς ὑψηλοῖς προσηλῶν χωρίοις, καὶ ταῖς ἄνω διατριβαῖς.

Οταν δὲ νηστεύητε, μὴ γίνεσθε ὥσπερ οἱ ὑποκρι-
ται σκυθρωποί· ἀφανίζουσι γὰρ τὰ πρόσωπα
αὐτῶν ὅπως φανῶσι τοῖς ἀνθρώποις νηστεύοντες· ἀμὴν λέγω ὑμῖν ὅτι
ἀπέχουσι τὸν μισθὸν αὐτῶν. Σὺ δὲ νηστεύων ἄλειψαί σου τὴν κεφαλὴν
καὶ τὸ πρόσωπόν σου νίψαι, ὅπως μὴ φανῆς τοῖς ἀνθρώποις νηστεύων,
ἀλλὰ τῷ πατρὶ σου τῷ ἐν τῷ κρυπτῷ καὶ ὁ πατὴρ σου ὁ βλέπων ἐν τῷ κρυ-
πτῷ ἀποδώσει σοι ἐν τῷ φανερῷ.

Ἡ νηστεία
ς' 16 - 19

Μὴ θησαυρίζετε ὑμῖν θησαυροὺς ἐπὶ τῆς γῆς,
ὅπου σῆς καὶ βρῶσις ἀφανίζει, καὶ ὅπου
κλέπται διορύσσουσι καὶ κλέπτουσι· θησαυρίζετε δὲ ὑμῖν θησαυροὺς ἐν
οὐρανῷ, ὅπου οὔτε σῆς οὔτε βρῶσις ἀφανίζει, καὶ ὅπου κλέπται οὐ
διορύσσουσιν οὐδὲ κλέπτουσιν· ὅπου γὰρ ἐστὶν ὁ θησαυρὸς ὑμῶν, ἐκεῖ
ἔσται καὶ ἡ καρδιά ὑμῶν. Ὁ λύχνος τοῦ σώματός ἐστιν ὁ ὀφθαλμὸς·
ἐὰν οὖν ὁ ὀφθαλμὸς σου ἀπλοῦς ᾖ, ὅλον τὸ σῶμά σου φωτεινὸν ἔσται·
ἐὰν δὲ ὁ ὀφθαλμὸς σου πονηρὸς ᾖ, ὅλον τὸ σῶμά σου σκοτεινὸν ἔσται.
Εἰ οὖν τὸ φῶς τὸ ἐν σοὶ σκότος ἐστί, τὸ σκότος πόσον ; Οὐδεὶς δύναται
δυσὶ κυρίοις δουλεύειν· ἢ γὰρ τὸν ἓνα μισήσει καὶ τὸν ἕτερον ἀγαπήσει,
ἢ ἐνὸς ἀνθέξεται καὶ τοῦ ἑτέρου καταφρονήσει. Οὐ δύνασθε Θεῷ δου-
λεύειν καὶ μαμωνᾷ.

Οἱ θησαυρισμοὶ
ς' 19 - 25

Διὰ τοῦτο λέγω ὑμῖν, μὴ μεριμνᾶτε τῇ ψυχῇ
ὑμῶν τί φάγητε καὶ τί πίνητε, μηδὲ τῷ σώ-
ματι ὑμῶν τί ἐνδύσθησθε· οὐχὶ ἡ ψυχὴ πλεῖον ἐστὶ τῆς τροφῆς καὶ τὸ σῶμα

Οἱ μέριμνες τοῦ
βίου ς' 25 - 34

τοῦ ἐνδύματος ; Ἐμβλέψατε εἰς τὰ πετεινά τοῦ οὐρανοῦ, ὅτι οὐ σπείρουσιν οὐδὲ θερίζουσιν οὐδὲ συνάγουσιν εἰς ἀποθήκας, καὶ ὁ πατὴρ ὑμῶν ὁ οὐράνιος τρέφει αὐτά· οὐχ ὑμεῖς μᾶλλον διαφέρετε αὐτῶν ; Τίς δὲ ἐξ ὑμῶν μεριμνῶν δύναται προσθεῖναι ἐπὶ τὴν ἡλικίαν αὐτοῦ πῆχυν ἓνα ; Καὶ περὶ ἐνδύματος τί μεριμνᾶτε ; καταμάθετε τὰ κρίνα τοῦ ἀγροῦ πῶς αὐξάνει· οὐ κοπιᾷ οὐδὲ νῆθει· λέγω δὲ ὑμῖν ὅτι οὐδὲ Σολομών ἐν πάσῃ τῇ δόξῃ αὐτοῦ περιεβάλετο ὡς ἐν τούτων. Εἰ δὲ τὸν χόρτον τοῦ ἀγροῦ, σήμερον ὄντα καὶ αὔριον εἰς κλίβανον βαλλόμενον, ὁ Θεὸς οὕτως ἀμφιένυσιν, οὐ πολλῶ μᾶλλον ὑμᾶς, ὀλιγόπιστοι ; Μὴ οὖν μεριμνήσητε λέγοντες, τί φάγωμεν ἢ τί πίωμεν ἢ τί περιβαλώμεθα ; Πάντα γὰρ ταῦτα τὰ ἔθνη ἐπιζητεῖ· οἶδε γὰρ ὁ πατὴρ ὑμῶν ὁ οὐράνιος ὅτι χρῆζετε τούτων ἀπάντων. Ζητεῖτε δὲ πρῶτον τὴν βασιλείαν τοῦ Θεοῦ καὶ τὴν δικαιοσύνην αὐτοῦ, καὶ ταῦτα πάντα προστεθήσεται ὑμῖν. Μὴ οὖν μεριμνήσητε εἰς τὴν αὔριον· ἢ γὰρ αὔριον μεριμνήσει τὰ ἑαυτῆς· ἀρκετὸν τῇ ἡμέρᾳ ἢ κακία αὐτῆς.

Μὴ κρίνετε, ἵνα μὴ κριθῆτε· ἐν ᾧ γὰρ κρί- **Ἡ κατάκρισις**
ματι κρίνετε κριθήσεσθε, καὶ ἐν ᾧ μέτρον **ζ' 1-6**
μετρεῖτε μετρηθήσεται ὑμῖν. Τί δὲ βλέπετε τὸ κάρφος τὸ ἐν τῷ ὀφθαλμῷ
τοῦ ἀδελφοῦ σου, τὴν δὲ ἐν τῷ σῷ ὀφθαλμῷ δοκὸν οὐ κατανοεῖς ; Ἡ
πῶς ἐρεῖς τῷ ἀδελφῷ σου, ἄφες ἐκβάλω τὸ κάρφος ἀπὸ τοῦ ὀφθαλμοῦ
σου, καὶ ἰδοὺ ἡ δοκὸς ἐν τῷ ὀφθαλμῷ σου ; Ὑποκριτά, ἐκβαλε πρῶτον
τὴν δοκὸν ἐκ τοῦ ὀφθαλμοῦ σου, καὶ τότε διαβλέψεις ἐκβαλεῖν τὸ κάρφος
ἐκ τοῦ ὀφθαλμοῦ τοῦ ἀδελφοῦ σου.

Μὴ δῶτε τὸ ἅγιον τοῖς κυσὶ μηδὲ βάλητε **Ἄσβεστος πρὸς**
τοὺς μαργαρίτας ὑμῶν ἐμπροσθεν τῶν **τὰ ἅγια ζ' 6-7**
χοίρων, μήποτε καταπατήσωσιν αὐτοὺς ἐν τοῖς ποσὶν αὐτῶν καὶ στρα-
φέντες ῥήξωσιν ὑμᾶς.

Αἰτεῖτε, καὶ δοθήσεται ὑμῖν, ζητεῖ- **Αἰτεῖτε, καὶ δοθη-**
τε, καὶ εὐρήσετε, κρούετε, καὶ **σεται ὑμῖν ζ' 7-13**
ἀνοιγήσεται ὑμῖν· πᾶς γὰρ ὁ αἰτῶν λαμβάνει καὶ ὁ ζητῶν εὐρίσκει καὶ τῷ
κρούοντι ἀνοιγήσεται. Ἡ τίς ἐστὶν ἐξ ὑμῶν ἄνθρωπος, ὃν ἐὰν αἰτήσῃ
ὁ υἱὸς αὐτοῦ ἄρτον, μὴ λίθον ἐπιδώσει αὐτῷ ; Καὶ ἐὰν ἰχθὺν αἰτήσῃ, μὴ
ὄφιν ἐπιδώσει αὐτῷ ; Εἰ οὖν ὑμεῖς, πονηροὶ ὄντες, οἴδατε δόματα ἀγαθὰ

διδόναι τοῖς τέκνοις ὑμῶν, πόσω μᾶλλον ὁ πατήρ ὑμῶν ὁ ἐν τοῖς οὐρανοῖς δώσει ἀγαθὰ τοῖς αἰτοῦσιν αὐτόν ; Πάντα οὖν ὅσα ἂν θέλητε ἵνα ποιῶσιν ὑμῖν οἱ ἄνθρωποι, οὕτω καὶ ὑμεῖς ποιεῖτε αὐτοῖς· οὗτος γάρ ἐστιν ὁ νόμος καὶ οἱ προφῆται.

Εἰσέλθετε διὰ τῆς στενῆς πύλης· ὅτι πλατεῖα ἢ πύλη καὶ εὐρύχωρος ἡ ὁδὸς ἢ ἀπάγουσα εἰς τὴν ἀπώλειαν, καὶ πολλοὶ εἰσιν οἱ εἰσερχόμενοι δι' αὐτῆς. Τί στενὴ ἡ πύλη καὶ τεθλιμμένη ἡ ὁδὸς ἢ ἀπάγουσα εἰς τὴν ζωὴν, καὶ ὀλίγοι εἰσιν οἱ εὐρίσκοντες αὐτήν !

Ἡ στενὴ ὁδὸς

ζ' 13 - 15

Προσέχετε δὲ ἀπὸ τῶν ψευδοπροφητῶν, οἵτινες ἔρχονται πρὸς ὑμᾶς ἐν ἐνδύμασι προβάτων, ἔσωθεν δὲ εἰσι λύκοι ἄρπαγες. Ἀπὸ τῶν καρπῶν αὐτῶν ἐπιγνώσεσθε αὐτούς. Μὴ τι συλλέγουσιν ἀπὸ ἀκανθῶν σταφυλὴν ἢ ἀπὸ τριβύλων σῦκα ; Οὕτω πᾶν δένδρον ἀγαθὸν καρποὺς καλοὺς ποιεῖ, τὸ δὲ σαπρὸν δένδρον καρποὺς πονηροὺς ποιεῖ. Οὐ δύναται δένδρον ἀγαθὸν καρποὺς πονηροὺς ποιεῖν, οὐδὲ δένδρον σαπρὸν καρποὺς καλοὺς ποιεῖν. Πᾶν δένδρον μὴ ποιοῦν καρπὸν καλὸν ἐκκόπτεται καὶ εἰς πῦρ βάλλεται. Ἄραγε ἀπὸ τῶν καρπῶν αὐτῶν ἐπιγνώσεσθε αὐτούς.

Οἱ ψευδοδιδάσκαλοι

ζ' 15-21

Οὐ πᾶς ὁ λέγων μοι, Κύριε Κύριε, εἰσελεύσεται εἰς τὴν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν, ἀλλ' ὁ ποιῶν τὸ θέλημα τοῦ πατρὸς μου τοῦ ἐν οὐρανοῖς. Πολλοὶ ἐροῦσί μοι ἐν ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ· Κύριε Κύριε, οὐ τῷ σῶ ὀνόματι προσεφητεύσαμεν, καὶ τῷ σῶ ὀνόματι δαιμόνια ἐξεβάλομεν, καὶ τῷ σῶ ὀνόματι δυνάμεις πολλὰς ἐποιήσαμεν ; Καὶ τότε ὁμολογήσω αὐτοῖς ὅτι οὐδέποτε ἔγνων ὑμᾶς· ἀποχωρεῖτε ἀπ' ἐμοῦ οἱ ἐργαζόμενοι τὴν ἀνομίαν.

Οἱ ποιηταὶ τῶν λόγων

τοῦ Κυρίου ζ' 21 - 24

Πᾶς οὖν ὅστις ἀκούει μου τοὺς λόγους τούτους καὶ ποιεῖ αὐτούς, ὁμοιώσω αὐτὸν ἀνδρὶ φρονίμῳ, ὅστις ὠκοδόμησε τὴν οἰκίαν αὐτοῦ ἐπὶ τὴν πέτραν· καὶ κατέβη ἡ βροχὴ καὶ ἦλθον οἱ ποταμοὶ καὶ ἔπνευσαν οἱ ἄνεμοι καὶ προσέπεσον τῇ οἰκίᾳ ἐκείνῃ, καὶ οὐκ ἔπεσε· τεθεμελίωτο γὰρ ἐπὶ τὴν πέτραν. Καὶ πᾶς ὁ ἀκούων μου τοὺς λόγους τούτους καὶ μὴ ποιῶν αὐτούς ὁμοιωθήσεται ἀνδρὶ μωρῷ, ὅστις ὠκοδό-

Οἰκία ἐπὶ τῆς πέτρας

καὶ οἰκία ἐπὶ τῆς ἄμμου

ζ' 24 - 29

μησε τὴν οἰκίαν αὐτοῦ ἐπὶ τὴν ἄμμον· καὶ κατέβη ἡ βροχὴ καὶ ἤλθον οἱ ποταμοὶ καὶ ἔπνευσαν οἱ ἄνεμοι καὶ προσέκοψαν τῇ οἰκίᾳ ἐκείνῃ, καὶ ἔπεσε, καὶ ἦν ἡ πτώσις αὐτῆς μεγάλη.

Καὶ ἐγένετο ὅτε συνετέλεσεν ὁ Ἰησοῦς τοὺς λόγους τούτους, ἐξεπλήσσοντο οἱ ὄχλοι ἐπὶ τῇ διδαχῇ αὐτοῦ· ἦν γὰρ διδάσκων αὐτοὺς ὡς ἐξουσίαν ἔχων, καὶ οὐχ ὡς οἱ γραμματεῖς.

Ἱεροῦ Χρυσοστόμου, ὑπόμνημα εἰς τὸν ἅγιον Ματθαῖον τὸν Εὐαγγελιστὴν, Migne E.Π. 57 - 58, 323, 324.

« Κατέβη γὰρ ἡ βροχὴ, φησὶν, ἤλθον οἱ ποταμοὶ, ἔπνευσαν οἱ ἄνεμοι, καὶ προσέπεσον τῇ οἰκίᾳ ἐκείνῃ, καὶ οὐκ ἔπεσε· θεμελιώτο γὰρ ἐπὶ τὴν πέτραν»· βροχὴν ἐνταῦθα καὶ ποταμοὺς καὶ ἀνέμους μεταφορικῶς τὰς ἀνθρωπίνους λέγων συμφορὰς καὶ δυσπραγίας, οἷον συκοφαντίας, ἐπιβουλὰς, πένθη, θανάτους, οἰκειῶν ἀποβολὰς, ἀλλοτρῶν ἐπηρεάς, πάντα ὅσα ἂν εἴποι τις τὰ ἐν τῷ βίῳ κακὰ. Ἄλλ' οὐδενὶ εἵκει, φησὶν, ἡ τοιαύτη ψυχὴ· τὸ δὲ αἴτιον, ὅτι ἐπὶ τῆς πέτρας θεμελιώται. Πέτραν δὲ τὴν ἀσφάλειαν τῆς ἑαυτοῦ διδασκαλίας καλεῖ. Καὶ γὰρ πέτρας ἰσχυρότερα τὰ προστάγματα, ὑψηλότερον πάντων ποιοῦντα τῶν ἀνθρωπίνων κυμάτων. Ὅ γὰρ ταῦτα μετὰ ἀκριβείας φυλάττων, οὐκ ἀνθρώπων περιέσται μόνον ἐπηρεαζόντων, ἀλλὰ καὶ αὐτῶν τῶν δαιμόνων ἐπιβουλευόντων αὐτῶ. Καὶ ὅτι οὐ κόμπος τὰ εἰρημένα, μάρτυς ἡμῖν ὁ Ἰώβ, πάσας δεξάμενος τοῦ διαβόλου τὰς προσβολὰς, καὶ μείνας ἀκίνητος· μαρτυρήσειαν δ' ἂν καὶ οἱ ἀπόστολοι, τῶν κυμάτων τῆς οἰκουμένης προσρηγνυμένων αὐτοῖς, καὶ δῆμων καὶ τυράννων, καὶ οἰκειῶν καὶ ἀλλοτρῶν, καὶ δαιμόνων καὶ διαβόλου, καὶ πάσης μηχανῆς κινηθείσης, πέτρας στερεότερον στάντες, καὶ ταῦτα πάντα διαλύσαντες. Τί τοίνυν τοῦ βίου τούτου μακαριώτατον γένοιτ' ἂν; Τοῦτο γὰρ οὐ πλοῦτος, οὐ σώματος ἰσχύς, οὐ δόξα, οὐ δυναστεία, οὐκ ἄλλο οὐδὲν ὑποσχέσθαι δυήσεται, ἀλλ' ἡ τῆς ἀρετῆς κτῆσις μόνη.

6. Ὁ τελώνης καὶ ὁ Φαρισαῖος

(Λουκ. ιη' 9-15)

Εἶπε δὲ καὶ πρὸς τινὰς τοὺς πεποιθότας ἐφ' ἑαυτοῖς ὅτι εἰσὶ δίκαιοι, καὶ ἐξουθενοῦντας τοὺς λοιπούς, τὴν παραβολὴν ταύτην· ἀνθρωπι

|| Οὐκ εἰμι ὡσπερ οἱ λοιποὶ τῶν ἀνθρώπων ιζ' 11

δύο ἀνέβησαν εἰς τὸ ἱερὸν προσέξασθαι, ὁ εἷς Φαρισαῖος καὶ ὁ ἕτερος τελώνης. Ὁ Φαρισαῖος σταθεὶς πρὸς ἑαυτὸν ταῦτα προσηύχετο· ὁ Θεός, εὐχαριστῶ σοι ὅτι οὐκ εἰμι ὡσπερ οἱ λοιποὶ τῶν ἀνθρώπων, ἄρπαγες, ἄδικοι, μοιχοί, ἢ καὶ ὡς οὗτος ὁ τελώνης· νηστεύω δις τοῦ σαββάτου,

ἀποδεκατῶ πάντα ὅσα κτῶμαι. Καὶ ὁ τελώνης μακρόθεν ἐστὼς οὐκ ἤθελεν οὐδὲ τοὺς ὀφθαλμοὺς εἰς τὸν οὐρανὸν ἐπᾶραι, ἀλλ' ἔτυπτεν εἰς τὸ στῆθος αὐτοῦ λέγων· ὁ Θεός, ἰλάσθητί μοι τῷ ἁμαρτωλῷ. Λέγω ὑμῖν, κατέβη οὗτος δεδικαιωμένος εἰς τὸν οἶκον αὐτοῦ ἢ γὰρ ἐκεῖνος· ὅτι πᾶς ὁ ὑψῶν ἑαυτὸν ταπεινωθήσεται, ὁ δὲ ταπεινῶν ἑαυτὸν ὑψωθήσεται.

7. Ὁ πλούσιος νέος

(Μάρκ. ι' 17 - 28)

Καὶ ἐκπορευομένου αὐτοῦ εἰς ὁδὸν προσδραμών εἰς καὶ γονυπετήσας αὐτὸν ἐπηρώτα αὐτόν· διδάσκαλε ἀγαθέ, τί ποιήσω ἵνα ζωῆν αἰώνιον κληρονομήσω ; Ὁ δὲ Ἰησοῦς εἶπεν αὐτῷ· τί με λέγεις ἀγαθόν ; οὐδεὶς ἀγαθὸς εἰμὴ εἰς ὁ Θεός. Τὰς ἐντολάς οἶδας· μὴ μοιχεύσης, μὴ φονεύσης, μὴ κλέψης, μὴ ψευδομαρτυρήσης, μὴ ἀποστερήσης, τίμα τὸν πατέρα σου καὶ τὴν μητέρα. Ὁ δὲ ἀποκριθεὶς εἶπεν αὐτῷ· διδάσκαλε, ταῦτα πάντα ἐφυλαξάμην ἐκ νεότητός μου. Ὁ δὲ Ἰησοῦς ἐμβλέψας αὐτῷ ἠγάπησεν αὐτόν καὶ εἶπεν αὐτῷ· ἔν σε ὕστερεῖ· εἰ θέλεις τέλειος εἶναι, ὑπάγε, ὅσα ἔχεις πώλησον καὶ δὸς πτωχοῖς, καὶ ἔξεις θησαυρὸν ἐν οὐρανῷ, καὶ δεῦρο ἀκολούθει μοι, ἄρας τὸν σταυρόν σου. Ὁ δὲ στυγνάσας ἐπὶ τῷ λόγῳ ἀπῆλθε λυπούμενος· ἦν γὰρ ἔχων κτήματα πολλά. Καὶ περιβλεψάμενος ὁ Ἰησοῦς λέγει τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ· πῶς δυσκόλως οἱ τὰ χρήματα ἔχοντες εἰς τὴν βασιλείαν τοῦ Θεοῦ εἰσελεύσονται! Οἱ δὲ μαθηταὶ ἐθαμβοῦντο ἐπὶ τοῖς λόγοις αὐτοῦ. Ὁ δὲ Ἰησοῦς πάλιν ἀποκριθεὶς λέγει αὐτοῖς· τέκνα, πῶς δύσκολόν ἐστι τοὺς πεποιθότας ἐπὶ χρήμασιν εἰς τὴν βασιλείαν τοῦ Θεοῦ εἰσελθεῖν· εὐκοπώτερόν ἐστι κάμηλον διὰ τρυμαλιᾶς ῥαφίδος εἰσελθεῖν ἢ πλούσιον εἰς τὴν βασιλείαν τοῦ Θεοῦ εἰσελθεῖν. Οἱ δὲ περισσῶς ἐξεπλήσσαντο λέγοντες πρὸς ἑαυτούς· καὶ τίς δύναται σωθῆναι ; Ἐμβλέψας αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς λέγει· παρὰ ἀνθρώποις, ἀδύνατον, ἀλλ' οὐ παρὰ Θεῶ· πάντα γὰρ δυνατὰ ἐστι παρὰ τῷ Θεῷ.

**Πῶς δυσκόλως οἱ τὰ
χρήματα ἔχοντες εἰς
τὴν βασιλείαν τοῦ Θεοῦ
εἰσελεύσονται!** ι' 23

8. Ὁ ἄμυαλος πλούσιος

(Λουκ. ιβ' 13 - 22)

Εἶπε δέ τις αὐτῷ ἐκ τοῦ ὄχλου· διδάσκαλε, εἰπέ τῷ ἀδελφῷ μου μερίσασθαι τὴν κληρονομίαν μετ' ἐμοῦ. Ὁ δὲ εἶπεν αὐτῷ· ἄνθρωπε, τίς με κατέστησε δικαστὴν ἢ μεριστὴν ἐφ' ὑμᾶς ; Εἶπε δὲ πρὸς αὐτούς· ὁρᾶτε καὶ φυλάσσεσθε ἀπὸ πάσης πλεονεξίας· ὅτι οὐκ ἐν τῷ περισσεύειν τινὶ ἡ ζωὴ αὐτοῦ ἐστὶν ἐκ τῶν ὑπαρχόντων αὐτοῦ. Εἶπε δὲ παραβολὴν πρὸς αὐτούς λέγων· ἀνθρώπου τινὸς πλουσίου εὐφόρησεν ἡ χώρα· καὶ διελογίζετο ἐν ἑαυτῷ λέγων· τί ποιήσω, ὅτι οὐκ ἔχω ποῦ συνάξω τοὺς καρπούς μου ; Καὶ εἶπε· τοῦτο ποιήσω· καθελῶ μου τὰς ἀποθήκας καὶ μείζονας οἰκοδομήσω, καὶ συνάξω ἐκεῖ πάντα τὰ γεννήματά μου καὶ τὰ ἀγαθὰ μου, καὶ ἐρῶ τῇ ψυχῇ μου· ψυχὴ, ἔχεις πολλὰ ἀγαθὰ κείμενα εἰς ἔτη πολλὰ· ἀναπαύου, φάγε, πίε, εὐφραίνου. Εἶπε δὲ αὐτῷ ὁ Θεός· ἄφρον, ταύτη τῇ νυκτὶ τὴν ψυχὴν σου ἀπαιτοῦσιν ἀπὸ σοῦ· ἃ δὲ ἠτοίμασας τίνοι ἐσται ; Οὕτως ὁ θησαυρίζων ἑαυτῷ, καὶ μὴ εἰς Θεὸν πλουτῶν.

9. Τὸ Μεγάλο Δεῖπνο

(Λουκ. ιδ' 15 - 25)

Ακούσας δέ τις τῶν συνανακειμένων ταῦτα εἶπεν αὐτῷ· μακάριος ὃς φάγεται ἄριστον ἐν τῇ βασιλείᾳ τοῦ Θεοῦ. Ὁ δὲ εἶπεν αὐτῷ· ἄνθρωπός τις ἐποίησε δεῖπνον μέγα καὶ ἐκάλεσε πολλούς. Καὶ ἀπέστειλε τὸν δούλον αὐτοῦ τῇ ὥρᾳ τοῦ δεῖπνου εἰπεῖν τοῖς κεκλημένοις· ἔρχεσθε, ὅτι ἤδη ἔτοιμά ἐστι πάντα. Καὶ ἤρξαντο ἀπὸ μιᾶς παραιτεῖσθαι πάντες. Ὁ πρῶτος εἶπεν αὐτῷ· ἀγρὸν ἠγόρασα, καὶ ἔχω ἀνάγκην ἐξελθεῖν καὶ ἰδεῖν αὐτόν· ἐρωτῶ σε, ἔχε με παρητημένον. Καὶ ἕτερος εἶπε· ζεύγη βοῶν ἠγόρασα πέντε, καὶ πορεύομαι δοκιμάσαι αὐτά· ἐρωτῶ σε, ἔχε με παρητημένον. Καὶ ἕτερος εἶπε· γυναῖκα ἐγγημα, καὶ διὰ τοῦτο οὐ δύναμαι ἐλθεῖν. Καὶ παραγενόμενος ὁ δούλος ἐκεῖνος ἀπήγγειλε τῷ κυρίῳ αὐτοῦ ταῦτα. Τότε ὀργισθεὶς ὁ οἰκοδεσπότης εἶπε τῷ δούλῳ αὐτοῦ· ἐξελθε ταχέως εἰς τὰς πλατείας καὶ ῥύμας τῆς πόλεως, καὶ τοὺς πτωχοὺς καὶ ἀναπήρους καὶ χωλοὺς καὶ τυφλοὺς εἰσάγαγε ὧδε. Καὶ εἶπεν ὁ δούλος· κύριε, γέγονεν ὡς ἐπέταξας, καὶ ἔτι τόπος ἐστί.

Και εἶπεν ὁ Κύριος πρὸς τὸν δούλον· ἐξέλθε εἰς τὰς ὁδοὺς καὶ φραγμοὺς καὶ ἀνάγκασον εἰσελθεῖν, ἵνα γεμισθῇ ὁ οἶκός μου. Λέγω γὰρ ὑμῖν ὅτι οὐδεὶς τῶν ἀνδρῶν ἐκείνων τῶν κεκλημένων γεύσεται μου τοῦ δείπνου.

Κυρίλλου, Ἀρχιεπ. Ἀλεξανδρείας, ἐξηγήσεις εἰς τὸ κατὰ Λουκᾶν Εὐαγγέλιον, Migne E.Π. 72, 789.

« Ἐρχεσθε, ὡς ἤδη ἔτοιμὰ ἐστὶ πάντα ». Ἦτοίμασε γὰρ τοῖς ἐπὶ γῆς ὁ Θεὸς καὶ Πατὴρ ἐν Χριστῷ τὰ δι' αὐτοῦ τῷ κόσμῳ δεδορημένα ἀγαθὰ, ἀμαρτιῶν ἀπόθεσιν, Πνεύματος Ἁγίου μέθεξιν, υἰοθεσίας λαμπρότητα, βασιλείαν οὐρανῶν. Ἐπὶ ταῦτα κέκληκεν ὁ Χριστός, διὰ τῶν εὐαγγελικῶν θεσπισμάτων, καὶ πρό γε τῶν ἄλλων, τὸν Ἰσραήλ. Ἄρα θαυμάσασι τοῦ κεκληκότος τὴν ἡμερότητα, τοῦ διακονοῦντος τῇ κλήσει τὴν οἰκονομίαν ; Οὐ μὲν οὖν ἄλλ' ἠτίμασαν καὶ τὸν καλοῦντα καὶ τὸν ἀπεσταλμένον· καὶ ἤρξαντο ἀπὸ μιᾶς παρατεῖσθαι πάντες, τουτέστιν ἐξ ἐνὸς συνθήματος.

10. Ἡ πιὸ μεγάλη ἀπὸ τίς ἐντολές

(*Μάρκ. ιβ' 28 - 35*)

Καὶ προσελθὼν εἰς τῶν γραμματέων, ἀκούσας αὐτῶν συζητούντων, ἰδὼν ὅτι καλῶς αὐτοῖς ἀπεκρίθη, ἐπηρώτησεν αὐτόν· ποία ἐστὶ πρώτη πάντων ἐντολή ;

Ὁ δὲ Ἰησοῦς ἀπεκρίθη αὐτῷ ὅτι πρώτη πάντων ἐντολή· ἄκουε, Ἰσραήλ, Κύριος ὁ Θεὸς ἡμῶν Κύριος εἷς ἐστὶ· καὶ ἀγαπήσεις Κύριον τὸν Θεόν σου ἐξ ὅλης τῆς καρδίας σου καὶ ἐξ ὅλης τῆς ψυχῆς σου καὶ ἐξ ὅλης τῆς διανοίας σου καὶ ἐξ ὅλης τῆς ἰσχύος σου. Αὕτη πρώτη ἐντολή. Καὶ δευτέρα ὁμοία, αὕτη· ἀγαπήσεις τὸν πλησίον σου ὡς σεαυτόν. Μείζων τούτων ἄλλη ἐντολή οὐκ ἔστι. Καὶ εἶπεν αὐτῷ ὁ γραμματεὺς· καλῶς, διδάσκαλε, ἐπ' ἀληθείας εἶπας ὅτι εἷς ἐστὶ Θεὸς καὶ οὐκ ἔστιν ἄλλος πλὴν αὐτοῦ· καὶ τὸ ἀγαπᾶν αὐτὸν ἐξ ὅλης τῆς καρδίας καὶ ἐξ ὅλης τῆς συνέσεως καὶ ἐξ ὅλης τῆς ψυχῆς καὶ ἐξ ὅλης τῆς ἰσχύος, καὶ τὸ ἀγαπᾶν τὸν πλησίον ὡς ἑαυτόν πλεῖον ἐστὶ πάντων τῶν ὀλοκαυτωμάτων καὶ θυσιῶν. Καὶ ὁ Ἰησοῦς ἰδὼν ὅτι νουνεχῶς ἀπεκρίθη, εἶπεν αὐτῷ· οὐ μακρὰν εἶ ἀπὸ τῆς βασιλείας τοῦ Θεοῦ. Καὶ οὐδεὶς οὐκέτι ἐτόλμα αὐτὸν ἐπερωτῆσαι.

Ἀγαπήσεις Κύριον τὸν Θεόν σου... καὶ τὸν πλησίον σου ὡς σεαυτόν *ιβ' 30 - 31*

11. Ὁ καλὸς Σαμαρείτης

(Λουκ. ι' 25 - 38)

Καὶ ἰδοὺ νομικὸς τις ἀνέστη ἐκπειράζων αὐτὸν καὶ λέγων· διδάσκαλε, τί ποιήσας ζωὴν αἰώνιον κληρονομήσω ; Ὁ δὲ εἶπε πρὸς αὐτόν· ἐν τῷ νόμῳ τί γέγραπται ; πῶς ἀναγινώσκεις ; Ὁ δὲ ἀποκριθεὶς εἶπεν· ἀγαπήσεις Κύριον τὸν Θεόν σου ἐξ ὅλης τῆς καρδίας σου καὶ ἐξ ὅλης τῆς ψυχῆς σου καὶ ἐξ ὅλης τῆς ἰσχύος σου καὶ ἐξ ὅλης τῆς διανοίας σου, καὶ τὸν πλησίον σου ὡς σεαυτόν· εἶπε δὲ αὐτῷ· ὀρθῶς ἀπεκρίθης· τοῦτο ποιεῖ καὶ ζήσῃ. Ὁ δὲ θέλων δικαιοῦν ἑαυτὸν εἶπε πρὸς τὸν Ἰησοῦν· καὶ τίς ἐστὶ μου πλησίον ; Ὑπολαβὼν δὲ ὁ Ἰησοῦς εἶπεν· ἄνθρωπός τις κατέβαινεν ἀπὸ Ἱερουσαλὴμ εἰς Ἱεριχώ, καὶ λησταῖς περιέπεσαν· οἱ καὶ ἐκδύσαντες αὐτὸν καὶ πληγὰς ἐπιθέντες ἀπῆλθον ἀφέντες ἡμιθανῆ τυγχάνοντα. Κατὰ συγκυρίαν δὲ ἱερεὺς τις κατέβαινεν ἐν τῇ ὁδῷ ἐκείνῃ, καὶ ἰδὼν αὐτὸν ἀντιπαρῆλθεν. Ὁμοίως δὲ καὶ Λευεῖτης γενόμενος κατὰ τὸν τόπον, ἐλθὼν καὶ ἰδὼν ἀντιπαρῆλθε. Σαμαρείτης δὲ τις ὁδεύων ἦλθε κατ' αὐτόν, καὶ ἰδὼν αὐτὸν ἐσπλαγχνίσθη, καὶ προσελθὼν κατέδησε τὰ τραύματα αὐτοῦ ἐπιχέων ἔλαιον καὶ οἶνον, ἐπιβιβάσας δὲ αὐτὸν ἐπὶ τὸ ἴδιον κτῆνος ἤγαγεν αὐτὸν εἰς πανδοχεῖον καὶ ἐπεμελήθη αὐτοῦ· καὶ ἐπὶ τὴν αὔριον ἐξελθὼν, ἐκβαλὼν δύο δηνάρια ἔδωκε τῷ πανδοχεῖ καὶ εἶπεν αὐτῷ· ἐπιμελήθητι αὐτοῦ, καὶ ὅ,τι ἂν προσδαπανήσης, ἐγὼ ἐν τῷ ἐπανέρχεσθαί με ἀποδώσω σοι. Τίς οὖν τούτων τῶν τριῶν πλησίον δοκεῖ σοι γεγονέναι τοῦ ἐμπεσόντος εἰς τοὺς ληστές ; Ὁ δὲ εἶπεν· ὁ ποιήσας τὸ ἔλεος μετ' αὐτοῦ. **Εἶπεν** οὖν αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς· πορεύου καὶ σὺ ποιεῖ ὁμοίως.

Τί ποιήσας ζωὴν αἰώνιον κληρονομήσω ; ι' 25

12. Ὁ ὕμνος τῆς ἀγάπης ἀπὸ τὸν Ἀπόστολο Παῦλο

(1 Κορ. ιγ' 1 - 13)

Εὰν ταῖς γλώσσαις τῶν ἀνθρώπων λαλῶ καὶ τῶν ἀγγέλων, ἀγάπην δὲ μὴ ἔχω, γέγονα χαλκὸς ἤχῳ ἢ κύμβαλον ἀλαλάζον. Καὶ ἐὰν ἔχω προφητείαν καὶ εἰδῶ τὰ μυστήρια πάντα καὶ πᾶσαν τὴν γνῶσιν, καὶ ἐὰν ἔχω πᾶσαν τὴν πίστιν, ὥστε ὄρη μεθιστάνειν, ἀγάπην δὲ μὴ ἔχω, οὐδὲν εἰμι. Καὶ ἐὰν ψαμῖσω πάντα τὰ ὑπάρχοντά μου, καὶ ἐὰν παραδῶ

τὸ σῶμά μου ἵνα καυθήσωμαι, ἀγάπην δὲ μὴ ἔχω, οὐδὲν ὠφελοῦμαι. Ἡ ἀγάπη μακροθυμεῖ, χρηστεύεται, ἡ ἀγάπη οὐ ζηλοῖ, ἡ ἀγάπη οὐ περπερεύεται, οὐ φυσιοῦται, οὐκ ἀσχημονεῖ, οὐ ζητεῖ τὰ ἑαυτῆς, οὐ παροξύνεται, οὐ λογιζεται τὸ κακόν, οὐ χαίρει ἐπὶ τῇ ἀδικίᾳ, συγχαίρει δὲ τῇ ἀληθείᾳ· πάντα στέγει, πάντα πιστεύει, πάντα ἐλπίζει, πάντα ὑπομένει. Ἡ ἀγάπη οὐδέποτε ἐκπίπτει. Εἴτε δὲ προφητεῖται, καταργηθήσονται· εἴτε γλωσσαι, παύσονται· εἴτε γνώσις, καταργηθήσεται. Ἐκ μέρους δὲ γινώσκομεν καὶ ἐκ μέρους προφητεύομεν· ὅταν δὲ ἔλθῃ τὸ τέλειον, τότε τὸ ἐκ μέρους καταργηθήσεται. Ὅτε ἤμην νήπιος, ὡς νήπιος ἐλάλουν, ὡς νήπιος ἐφρόνουν, ὡς νήπιος ἐλογιζόμην· ὅτε δὲ γέγονα ἀνὴρ, κατήργηκα τὰ τοῦ νηπίου. Βλέπομεν γὰρ ἄρτι δι' ἐσόπτρου ἐν αἰνίγματι, τότε δὲ πρόσωπον πρὸς πρόσωπον· ἄρτι γινώσκω ἐκ μέρους, τότε δὲ ἐπιγνώσομαι καθὼς καὶ ἐπεγνώσθην. Νυνὶ δὲ μένει πίστις, ἐλπίς, ἀγάπη, τὰ τρία ταῦτα· μείζων δὲ τούτων ἡ ἀγάπη.

13. Ἡ θεραπεία τοῦ δούλου τοῦ ἑκατόνταρχου

(Ματθ. η' 5 - 14)

Εἰσελθόντι δὲ αὐτῷ εἰς Καπερναοὺμ προσήλθεν αὐτῷ ἑκατόνταρχος παρακαλῶν αὐτὸν καὶ λέγων· Κύριε, ὁ παῖς μου βέβληται ἐν τῇ οἰκίᾳ παραλυτικός, δεινῶς βασανιζόμενος. Καὶ λέγει αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς· ἐγὼ ἐλθὼν θεραπεύσω αὐτόν. Καὶ ἀποκριθεὶς ὁ ἑκατόνταρχος ἔφη· Κύριε, οὐκ εἰμὶ ἱκανὸς ἵνα μου ὑπὸ τὴν στέγην εἰσέλθῃς· ἀλλὰ μόνον εἰπέ λόγῳ, καὶ ἰαθήσεται ὁ παῖς μου. Καὶ γὰρ ἐγὼ ἀνθρώπος εἰμι ὑπὸ ἐξουσίαν, ἔχων ὑπ' ἑμαυτὸν στρατιώτας, καὶ λέγω τούτῳ, πορεύθητι, καὶ πορεύεται, καὶ ἄλλῳ, ἔρχου, καὶ ἔρχεται, καὶ τῷ δούλῳ μου, ποιήσον τοῦτο, καὶ ποιεῖ. Ἀκούσας δὲ ὁ Ἰησοῦς ἐθαύμασε καὶ εἶπε τοῖς ἀκολουθοῦσιν· ἀμὴν λέγω ὑμῖν, οὐδὲ ἐν τῷ Ἰσραὴλ τοσαύτην πίστιν εὔρον. Λέγω δὲ ὑμῖν ὅτι πολλοὶ ἀπὸ ἀνατολῶν καὶ δυσμῶν ἔξουσιν καὶ ἀνακλιθήσονται μετὰ Ἀβραάμ καὶ Ἰσαὰκ καὶ Ἰακώβ ἐν τῇ βασιλείᾳ τῶν οὐρανῶν. Οἱ δὲ υἱοὶ τῆς βασιλείας ἐκβληθήσονται εἰς τὸ σκότος τὸ ἐξώτερον· ἐκεῖ ἔσται ὁ κλαυθμὸς καὶ ὁ βρυγμὸς τῶν ὀδόντων. Καὶ εἶπεν ὁ Ἰησοῦς τῷ ἑκατόνταρχῳ· ὕπαγε, καὶ ὡς ἐπίστευσας γενηθήτω σοι. Καὶ ἰάθη ὁ παῖς αὐτοῦ ἐν τῇ ὥρᾳ ἐκεῖνη.

**Καὶ ἰάθη ὁ παῖς
αὐτοῦ
η' 13**

14. Ἡ ἀνάστασις τοῦ μονάκριβου γιοῦ τῆς χήρας

(Λουκ. ζ' 11 - 18)

Καὶ ἐγένετο ἐν τῷ ἐξῆς ἐπορευέτο εἰς πόλιν
καλουμένην Ναὶν· καὶ συνεπορεύοντο αὐτῷ
οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ ἱκανοὶ καὶ ὄχλος πολὺς. Ὡς δὲ
ἤγγισε τῇ πόλει τῆς πόλεως, καὶ ἰδοὺ ἐξεκομίζετο τεθνηκώς υἱὸς μονογε-
νῆς τῇ μητρὶ αὐτοῦ, καὶ αὕτη ἦν χήρα, καὶ ὄχλος τῆς πόλεως ἱκανὸς ἦν
σὺν αὐτῇ. Καὶ ἰδὼν αὐτὴν ὁ Κύριος ἐσπλαγχνίσθη ἐπ' αὐτῇ καὶ εἶπεν
αὐτῇ· μὴ κλαῖε· καὶ προσελθὼν ἤψατο τῆς σοροῦ, οἱ δὲ βαστάζοντες
ἔστησαν, καὶ εἶπε· νεανίσκε, σοὶ λέγω, ἐγέρθητι. Καὶ ἀνεκάθισεν ὁ νεκρὸς
καὶ ἤρξατο λαλεῖν, καὶ ἔδωκεν αὐτὸν τῇ μητρὶ αὐτοῦ. Ἐλαβε δὲ φόβος
πάντας καὶ ἐδόξαζον τὸν Θεόν, λέγοντες ὅτι προφήτης μέγας ἐγήγερται
ἐν ἡμῖν, καὶ ὅτι ἐπεσκέψατο ὁ Θεὸς τὸν λαὸν αὐτοῦ. Καὶ ἐξῆλθεν ὁ λόγος
οὗτος ἐν ὅλῃ τῇ Ἰουδαίᾳ περὶ αὐτοῦ καὶ ἐν πάσῃ τῇ περιχώρῳ.

Προφήτης μέ-
γας ἐγήγερται
ἐν ἡμῖν ζ' 16

15. Ἡ παραβολὴ τῶν δέκα παρθένων

(Ματθ. κε' 1 - 14)

Τότε ὁμοιωθήσεται ἡ βασι-
λεία τῶν οὐρανῶν δέκα παρ-
θένοις, αἵτινες λαβοῦσαι τὰς λαμπά-
δας ἑαυτῶν ἐξῆλθον εἰς ἀπάν-
τησιν τοῦ νυμφίου. Πέντε δὲ ἦσαν ἐξ αὐτῶν φρόνιμοι καὶ αἱ πέντε μωραὶ.
Αἵτινες μωραὶ λαβοῦσαι τὰς λαμπάδας ἑαυτῶν οὐκ ἔλαβον μεθ' ἑαυτῶν
ἔλαιον· αἱ δὲ φρόνιμοι ἔλαβον ἔλαιον ἐν τοῖς ἀγγείοις αὐτῶν μετὰ τῶν
λαμπάδων αὐτῶν. Χρονίζοντος δὲ τοῦ νυμφίου ἐνύσταξαν πᾶσαι καὶ
ἐκάθευδον. Μέσης δὲ νυκτὸς κραυγὴ γέγονεν· ἰδοὺ ὁ νυμφίος ἔρχεται,
ἐξέρχεσθε εἰς ἀπάντησιν αὐτοῦ. Τότε ἠγέρθησαν πᾶσαι αἱ παρθένοι ἐκεῖ-
ναι καὶ ἐκόσμησαν τὰς λαμπάδας αὐτῶν. Αἱ δὲ μωραὶ ταῖς φρονίμοις εἶ-
πον· δότε ἡμῖν ἐκ τοῦ ἐλαίου ὑμῶν, ὅτι αἱ λαμπάδες ἡμῶν σβέννυνται.
Ἀπεκρίθησαν δὲ αἱ φρόνιμοι λέγουσαι· μήποτε οὐκ ἀρκέσει ἡμῖν καὶ ὑμῖν
πορεύεσθε δὲ μᾶλλον πρὸς τοὺς πωλοῦντας καὶ ἀγοράσατε ἑαυταῖς. Ἀ-
περχομένων δὲ αὐτῶν ἀγοράσαι ἦλθεν ὁ νυμφίος καὶ αἱ ἔτοιμοι εἰσῆλθον

Γρηγορεῖτε οὖν, ὅτι οὐκ
οἴδατε τὴν ἡμέραν οὐδὲ τὴν
ὥραν, ἐν ἣ ὁ υἱὸς τοῦ ἀν-
θρώπου ἔρχεται κε' 13

μετ' αὐτοῦ εἰς τοὺς γάμους, καὶ ἐκλείσθη ἡ θύρα. Ὑστερον δὲ ἔρχονται καὶ αἱ λοιπαὶ παρθένοι λέγουσαι· κύριε κύριε, ἀνοιξον ἡμῖν. Ὁ δὲ ἀποκριθεὶς εἶπεν· ἀμὴν λέγω ὑμῖν, οὐκ οἶδα ὑμᾶς. Γρηγορεῖτε οὖν, ὅτι οὐκ οἶδατε τὴν ἡμέραν οὐδὲ τὴν ὥραν ἐν ἧ ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ἔρχεται.

16. Ὁ Μυστικὸς Δεῖπνος

(Μαθ. κς' 17 - 30)

Τῆ δὲ πρώτῃ τῶν ἀζύμων προσῆλθον οἱ μαθηταὶ τῷ Ἰησοῦ λέγοντες αὐτῷ· ποῦ θέλεις ἐτοιμάσωμέν σοι φαγεῖν τὸ πάσχα;

Ὁ δὲ εἶπεν· ὑπάγετε εἰς τὴν πόλιν πρὸς τὸν δεῖνα καὶ εἶπατε αὐτῷ· ὁ διδάσκαλος λέγει, ὁ καιρὸς μου ἐγγύς ἐστι· πρὸς σέ ποιῶ τὸ πάσχα μετὰ τῶν μαθητῶν μου. Καὶ ἐποίησαν οἱ μαθηταὶ ὡς συνέταξεν αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς, καὶ ἠτοίμασαν τὸ πάσχα. Ὁψίας δὲ γενομένης ἀνέκειτο μετὰ τῶν δώδεκα. Καὶ ἐσθιόντων αὐτῶν εἶπεν· ἀμὴν λέγω ὑμῖν ὅτι εἷς ἐξ ὑμῶν παραδώσει με. Καὶ λυπούμενοι σφόδρα ἤρξαντο λέγειν αὐτῷ ἕκαστος αὐτῶν· μήτι ἐγὼ εἰμι, Κύριε; Ὁ δὲ ἀποκριθεὶς εἶπεν· ὁ ἐμβάψας μετ' ἐμοῦ ἐν τῷ τρυβλίῳ τὴν χεῖρα, οὗτός με παραδώσει. Ὁ μὲν υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ὑπάγει καθὼς γέγραπται περὶ αὐτοῦ· οὐαὶ δὲ τῷ ἀνθρώπῳ ἐκεῖνο δι' οὗ ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου παραδίδοται· καλὸν ἦν αὐτῷ εἶ οὐκ ἐγεννήθη ὁ ἀνθρώπος ἐκεῖνος. Ἀποκριθεὶς δὲ Ἰούδας ὁ παραδίδους αὐτὸν εἶπε· μήτι ἐγὼ εἰμι, ραββί; λέγει αὐτῷ· σὺ εἶπας. Ἐσθιόντων δὲ αὐτῶν λαβῶν ὁ Ἰησοῦς τὸν ἄρτον καὶ εὐχαριστήσας ἔκλασε καὶ ἐδίδου τοῖς μαθηταῖς καὶ εἶπε· λάβετε φάγετε· τοῦτό ἐστι τὸ σῶμά μου· καὶ λαβῶν τὸ ποτήριον καὶ εὐχαριστήσας ἔδωκεν αὐτοῖς λέγων· πίετε ἐξ αὐτοῦ πάντες· τοῦτο γάρ ἐστι τὸ αἷμά μου τὸ τῆς καινῆς διαθήκης τὸ περὶ πολλῶν ἐκχυνόμενον εἰς ἄφεσιν ἁμαρτιῶν. Λέγω δὲ ὑμῖν ὅτι οὐ μὴ πῖω ἀπ' ἄρτι ἐκ τούτου τοῦ γεννήματος τῆς ἀμπέλου ἕως τῆς ἡμέρας ἐκείνης, ὅταν αὐτὸ πῖνω μεθ' ὑμῶν καινὸν ἐν τῇ βασιλείᾳ τοῦ πατρὸς μου.

Ὁ Διδάσκαλος λέγει,
ὁ καιρὸς μου ἐγγύς
ἐστι κς' 18

17. Ἡ Σταύρωση

(Μάρκ. ιε' 21 - 42)

Καὶ ἀγγαρεύουσι παράγοντά τινα Σίμωνα Κυρηναῖον, ἐρχόμενον ἀπ' ἀγροῦ, τὸν πατέρα Ἀλεξάνδρου καὶ Ρούφου, ἵνα ἄρῃ τὸν σταυ-

Ἦν δὲ ὥρα τρίτη
καὶ ἐσταύρωσαν
αὐτὸν ιε' 25

ρὸν αὐτοῦ. Καὶ φέρουσιν αὐτὸν ἐπὶ Γολγοθᾶ τόπον, ὃ ἐστὶ μεθερμηνεύμενον κρανίου τόπος. Καὶ ἐδίδου αὐτῶ πιεῖν ἐσμυρνισμένον οἶνον· ὁ δὲ οὐκ ἔλαβε. Καὶ σταυρώσαντες αὐτὸν διαμερίζονται τὰ ἱμάτια αὐτοῦ βάλλοντες κλῆρον ἐπ' αὐτὰ τίς τί ἄρη. Ἦν δὲ ὥρα τρίτη καὶ ἐσταύρωσαν αὐτόν. Καὶ ἦν ἡ ἐπιγραφή τῆς αἰτίας αὐτοῦ ἐπιγεγραμμένη· ὁ βασιλεὺς τῶν Ἰουδαίων. Καὶ σὺν αὐτῶ σταυροῦσι δύο ληστές, ἓνα ἐκ δεξιῶν καὶ ἓνα ἐξ εὐωνύμων αὐτοῦ. Καὶ ἐπληρώθη ἡ γραφή ἡ λέγουσα· καὶ μετὰ ἀνόμων ἐλογίσθη. Καὶ οἱ παραπορευόμενοι ἐβλασφήμουν αὐτὸν κινουντες τὰς κεφαλὰς αὐτῶν καὶ λέγοντες· οὐά, ὁ καταλύων τὸν ναὸν καὶ ἐν τρισὶν ἡμέραις οἰκοδομῶν ! Σῶσον σεαυτὸν καὶ κατάβα ἀπὸ τοῦ σταυροῦ. Ὁμοίως δὲ καὶ οἱ ἄρχιερεῖς ἐμπαίζοντες πρὸς ἀλλήλους μετὰ τῶν γραμματέτεων ἔλεγον· ἄλλους ἔσωσεν, ἑαυτὸν οὐ δύναται σῶσαι. Ὁ Χριστὸς ὁ βασιλεὺς τοῦ Ἰσραὴλ καταβάτω νῦν ἀπὸ τοῦ σταυροῦ, ἵνα ἴδωμεν καὶ πιστεύσωμεν αὐτῶ. Καὶ οἱ συνεσταυρωμένοι αὐτῶ ὠνείδιζον αὐτόν. Γενομένης δὲ ὥρας ἕκτης σκότος ἐγένετο ἐφ' ὅλην τὴν γῆν ἕως ὥρας ἐνάτης· καὶ τῇ ὥρᾳ τῇ ἐνάτῃ ἐβόησεν ὁ Ἰησοῦς φωνῇ μεγάλη λέγων· Ἐλωὶ Ἐλωὶ, λιμᾶ σαβαχθανί ; ὃ ἐστὶ μεθερμηνεύμενον, ὁ Θεὸς μου ὁ Θεὸς μου, εἰς τί με ἐγκατέλιπες ; Καὶ τινες τῶν παρεστηκότων ἀκούσαντες ἔλεγον· ἴδε Ἡλίαν φωνεῖ. Δραμῶν δὲ εἰς καὶ γεμίσας σπόγγον ὄξους περιθεῖς τε καλάμῳ ἐπότιζεν αὐτὸν λέγων· ἄφετε ἴδωμεν εἰ ἔρχεται Ἡλίας καθελεῖν αὐτόν. Ὁ δὲ Ἰησοῦς ἀφείς φωνὴν μεγάλην ἐξέπνευσε. Καὶ τὸ καταπέτασμα τοῦ ναοῦ ἐσχίσθη εἰς δύο ἀπὸ ἄνωθεν ἕως κάτω. Ἰδὼν δὲ ὁ κεντυρίων ὁ παρεστηκὼς ἐξ ἐναντίας αὐτοῦ ὅτι οὕτω κράζας ἐξέπνευσεν, εἶπεν· ἀληθῶς ὁ ἄνθρωπος οὗτος υἱὸς ἦν Θεοῦ. Ἦσαν δὲ καὶ γυναῖκες ἀπὸ μακρόθεν θεωροῦσαι, ἐν αἷς ἦν καὶ Μαρία ἡ Μαγδαληνὴ καὶ Μαρία ἡ τοῦ Ἰακώβου τοῦ μικροῦ καὶ Ἰωσὴ μήτηρ, καὶ Σαλώμη, αἱ καὶ ὅτε ἦν ἐν τῇ Γαλιλαίᾳ ἠκολούθουν αὐτῶ καὶ διηκόνουν αὐτῶ, καὶ ἄλλαι πολλαὶ αἱ συναναβᾶσαι αὐτῶ εἰς Ἱεροσόλυμα.

18. Ἡ Ἀνάστασις

(Μάρκ. ις' 1 - 9)

Καὶ διαγενομένου τοῦ σαββάτου Μαρία ἡ Μαγδαληνὴ καὶ Μαρία ἡ τοῦ Ἰακώβου καὶ Σαλώμη ἠγόρασαν ἀρώματα ἵνα ἐλθοῦσαι ἀλείψωσιν αὐτόν. Καὶ λίαν

Ἠγέρθη, οὐκ ἔστιν ὧδε ις' 6

πρωτῆ τῆς μιᾶς σαββάτων ἔρχονται ἐπὶ τὸ μνημεῖον, ἀνατείλαντος τοῦ ἡλίου. Καὶ ἔλεγον πρὸς ἑαυτάς· τίς ἀποκυλίσει ἡμῖν τὸν λίθον ἐκ τῆς θύρας τοῦ μνημείου ; Καὶ ἀναβλέψασαι θεωροῦσιν ὅτι ἀποκεκύλισται ὁ λίθος· ἦν γὰρ μέγας σφόδρα. Καὶ εἰσελθοῦσαι εἰς τὸ μνημεῖον εἶδον νεανίσκον καθήμενον ἐν τοῖς δεξιοῖς, περιβεβλημένον στολὴν λευκὴν, καὶ ἐξεθαμβήθησαν. Ὁ δὲ λέγει αὐταῖς· μὴ ἐκθαμβεῖσθε· Ἰησοῦν ζητεῖτε τὸν Ναζαρητὸν τὸν ἐσταυρωμένον· ἠγγέρθη, οὐκ ἔστιν ὧδε· ἴδε ὁ τόπος ὅπου ἔθηκαν αὐτόν. Ἄλλ' ὑπάγετε εἶπατε τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ καὶ τῷ Πέτρῳ ὅτι προάγει ὑμᾶς εἰς τὴν Γαλιλαίαν· ἐκεῖ αὐτὸν ὄψεσθε, καθὼς εἶπεν ὑμῖν. Καὶ ἐξελθοῦσαι ἔφυγον ἀπὸ τοῦ μνημείου· εἶχε δὲ αὐτὰς τρόμος καὶ ἔκστασις, καὶ οὐδενὶ οὐδὲν εἶπον· ἐφοβοῦντο γάρ.

Ἱεροῦ Χρυσοστόμου, τῆ ἀγίας καὶ Μεγάλῃ Κυριακῇ τοῦ Πάσχα. Ἀναγιγνώσκεται ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ μετὰ τὸ τέλος τῆς θείας Λειτουργίας τοῦ Πάσχα ἀπὸ τῆς ὥρας Πύλης.

Εἰ τις εὐσεβὴς καὶ φιλόθεος, ἀπολαυέτω τῆς καλῆς ταύτης καὶ λαμπρᾶς πανηγύρεως. Εἰ τις δοῦλος εὐγνώμων, εἰσελθέτω χαίρων εἰς τὴν χαρὰν τοῦ Κυρίου αὐτοῦ. Εἰ τις ἔκαμε νηστεύων, ἀπολαυέτω νῦν τὸ δηνᾶριον. Εἰ τις ἀπὸ τῆς πρώτης ὥρας εἰργάσατο, δεχέσθω σήμερον τὸ δίκαιον ὄφλημα. Εἰ τις μετὰ τὴν τρίτην ἦλθεν, εὐχαρίστως ἑορτάσατο. Εἰ τις μετὰ τὴν ἕκτην ἔφθασε, μηδὲν ἀμφιβαλλέτω· καὶ γὰρ οὐδὲν ζημιούται. Εἰ τις ὑστέρησεν εἰς τὴν ἐνάτην, προσελθέτω, μηδὲν ἐνδοιάζων. Εἰ τις εἰς μόνην ἔφθασε τὴν ἐνδεκάτην, μὴ φοβηθῆ τὴν βραδύτητα· φιλότιμος γὰρ ὢν ὁ Δεσπότης, δέχεται τὸν ἔσχατον, καθάπερ καὶ τὸν πρώτον· ἀναπαύει τὸν τῆς ἐνδεκάτης, ὡς τὸν ἐργασάμενον ἀπὸ τῆς πρώτης· καὶ τὸν ὕστερον ἐλεεῖ, καὶ τὸν πρώτον θεραπεύει· κἀκείνω δίδωσι, καὶ τούτῳ χαρίζεται· καὶ τὰ ἔργα δέχεται καὶ τὴν γνώμην ἀσπάζεται· καὶ τὴν πρᾶξιν τιμᾷ καὶ τὴν πρόθεσιν ἐπαινεῖ. Οὐκοῦν εἰσέλθετε πάντες εἰς τὴν χαρὰν τοῦ Κυρίου ἡμῶν· καὶ πρώτοι καὶ δεύτεροι, τὸν μισθὸν ἀπολαύετε· πλοῦσιοι καὶ πένητες, μετ' ἀλλήλων χορευσατε· ἐγκρατεῖς καὶ ράθυμοι, τὴν ἡμέραν τιμῆσατε· νηστεύσαντες καὶ μὴ νηστεύσαντες, εὐφράνθητε σήμερον. Ἡ τράπεζα γέμει, τρυφήσατε πάντες. Ὁ μόσχος πολὺς, μηδεὶς ἐξέληθαι πεινῶν. Πάντες ἀπολαύσατε τοῦ συμποσίου τῆς πίστεως. Πάντες ἀπολαύσατε τοῦ πλοῦτου τῆς χρηστότητος. Μηδεὶς θρηνητῶ πενίαν· ἐφάνη γὰρ ἡ κοινὴ βασιλεία. Μηδεὶς ὀδυρέσθω πταίσματα· συγγνώμη γὰρ ἐκ τοῦ τάφου ἀνέτειλε. Μηδεὶς φοβεῖσθω θάνατον· ἡλευθέρωσε γὰρ ἡμᾶς ὁ τοῦ Σωτῆρος θάνατος. Ἐσβησεν αὐτόν, ὑπ' αὐτοῦ κατεχόμενος. Ἐσκύλευσε τὸν Ἄδην, ὃ κατελθὼν εἰς τὸν Ἄδην. Ἐπικράνεν αὐτόν, γευσάμενον τῆς σαρκὸς αὐτοῦ. Καὶ τοῦτο προλαβὼν Ἡσαίας ἐβόησεν· « Ἄδης, φησὶν, επικράνθη, συναντήσας σοὶ κάτω ». Ἐπικράνθη, καὶ γὰρ κατηργήθη. Ἐπικράνθη, καὶ γὰρ ἐνεπαύθη. Ἐπικράνθη, καὶ γὰρ ἐνεκρώθη. Ἐπικράνθη, καὶ γὰρ καθηρέθη. Ἐπικράνθη, καὶ γὰρ ἐδεσμεύθη. Ἐλαβε σῶμα, καὶ Θεῶ περιέτυχεν. Ἐλαβε γῆν, καὶ συνήντησεν οὐρανῶ. Ἐλαβεν ὄπερ ἔβλεπε, καὶ πέπτωκεν, ὅθεν οὐκ ἔβλεπε. « Ποῦ σου, θάνατε, τὸ κέντρον, ποῦ σου,

Ἄδῃ, τὸ νῆκος ; » Ἄνέστη Χριστός, καὶ σὺ καταβέβλησαι. Ἄνέστη Χριστός, καὶ πεπτῶκασι δαίμονες. Ἄνέστη Χριστός, καὶ χαίρουσιν Ἄγγελοι. Ἄνέστη Χριστός, καὶ ζωὴ πολιτεύεται. Ἄνέστη Χριστός, καὶ νεκρὸς οὐδεις ἐν τῷ μνήματι. Χριστός γὰρ ἐγερθεὶς ἐκ νεκρῶν ἀπαρχὴ τῶν κεκοιμημένων ἐγένετο. Αὐτῷ ἡ δόξα καὶ τὸ κράτος εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰῶνων. Ἀμήν.

19. Ἡ ἐπιφοίτηση τοῦ Ἁγίου Πνεύματος

(Πράξ. β' 1-19, 22-25, 32-37)

Καὶ ἐν τῷ συμπληροῦσθαι τὴν ἡμέραν τῆς πεντηκοστῆς ἦσαν ἅπαντες ὁμοθυμαδὸν ἐπὶ τὸ αὐτό. Καὶ ἐγένετο ἄφνω ἐκ τοῦ οὐρανοῦ ἦχος ὥσπερ φερομένης πνοῆς βιαίας, καὶ ἐπλήρωσεν ὅλον τὸν οἶκον οὗ ἦσαν καθήμενοι· καὶ ὠφθησαν αὐτοῖς διαμεριζόμεναι γλῶσσαι ὡσεὶ πυρός, ἐκάθισέ τε ἐφ' ἓνα ἕκαστον αὐτῶν, καὶ ἐπλήσθησαν ἅπαντες Πνεύματος Ἁγίου, καὶ ἤρξαντο λαλεῖν ἑτέροις γλώσσαις καθὼς τὸ Πνεῦμα ἐδίδου αὐτοῖς ἀποφθέγγεσθαι. Ἦσαν δὲ ἐν Ἱερουσαλὴμ κατοικοῦντες Ἰουδαῖοι, ἄνδρες εὐλαβεῖς ἀπὸ παντὸς ἔθνους τῶν ὑπὸ τὸν οὐρανόν· γενομένης δὲ τῆς φωνῆς ταύτης συνῆλθε τὸ πλῆθος καὶ συνεχύθη, ὅτι ἤκουον εἰς ἕκαστος τῆ ἰδίᾳ διαλέκτῳ λαλούντων αὐτῶν. Ἐξίσταντο δὲ πάντες καὶ ἐθαύμαζον λέγοντες πρὸς ἀλλήλους· οὐκ ἰδοὺ πάντες οὗτοί εἰσιν οἱ λαλοῦντες Γαλιλαῖοι ; Καὶ πῶς ἡμεῖς ἀκούομεν ἕκαστος τῆ ἰδίᾳ διαλέκτῳ ἡμῶν ἐν ἧ ἐγενήθημεν, Πάρθοι καὶ Μῆδοι καὶ Ἑλαμίται, καὶ οἱ κατοικοῦντες τὴν Μεσοποταμίαν, Ἰουδαίαν τε καὶ Καππαδοκίαν, Πόντον καὶ τὴν Ἀσίαν, Φρυγίαν τε καὶ Παμφυλίαν, Αἴγυπτον καὶ τὰ μέρη τῆς Λιβύης τῆς κατὰ Κυρήνην, καὶ οἱ ἐπιδημοῦντες Ῥωμαῖοι, Ἰουδαῖοί τε καὶ προσήλυτοι, Κρήτες καὶ Ἀραβες, ἀκούομεν λαλούντων αὐτῶν ταῖς ἡμετέροις γλώσσαις τὰ μεγαλεῖα τοῦ Θεοῦ ; Ἐξίσταντο δὲ πάντες καὶ διηπόρουν, ἄλλος πρὸς ἄλλον λέγοντες· τί ἂν θέλοι τοῦτο εἶναι ; Ἔτεροι δὲ χλευάζοντες ἔλεγον ὅτι γλεύκους μεμεστωμένοι εἰσὶ.

Σταθεὶς δὲ Πέτρος σὺν τοῖς ἑνδεκα ἐπῆρε τὴν φωνὴν αὐτοῦ καὶ ἀπεφθέγγετο αὐτοῖς· ἄνδρες Ἰουδαῖοι καὶ οἱ κατοικοῦντες Ἱερουσαλὴμ ἅπαντες, τοῦτο ὑμῖν γνωστὸν ἔστω καὶ ἐνωτίσασθε τὰ ῥήματά μου. Οὐ γάρ, ὡς ὑμεῖς ὑπολαμβάνετε, οὗτοι μεθούσιν· ἔστι γὰρ ὥρα τρίτη τῆς ἡμέρας· ἀλλὰ τοῦτό ἐστι τὸ εἰρημένον διὰ τοῦ προφήτου Ἰωῆλ· καὶ ἔσται ἐν ταῖς ἐσχάταις ἡμέραις, λέγει ὁ Θεός, ἐκχεῶ ἀπὸ τοῦ πνεύματός μου

**Καὶ ἐπλήσθησαν
ἅπαντες Πνεύ-
ματος Ἁγίου**

β' 4

ἐπὶ πᾶσαν σάρκα, καὶ προφητεύσουσιν οἱ υἱοὶ ὑμῶν καὶ αἱ θυγατέρες ὑμῶν, καὶ οἱ νεανίσκοι ὑμῶν ὀράσεις ὄψονται, καὶ οἱ πρεσβύτεροι ὑμῶν ἐνύπνια ἐνυπνιασθήσονται· καὶ γε ἐπὶ τοὺς δούλους μου καὶ ἐπὶ τὰς δούλας μου ἐν ταῖς ἡμέραις ἐκείναις ἐκχεῶ ἀπὸ τοῦ πνεύματός μου, καὶ προφητεύσουσι.

Στίχ. 22 - 25. Ἄνδρες Ἰσραηλίται, ἀκούσατε τοὺς λόγους τούτους. Ἰησοῦν τὸν Ναζωραῖον, ἄνδρα ἀπὸ τοῦ Θεοῦ ἀποδεδειγμένον εἰς ὑμᾶς δυνάμεσι καὶ τέρασι καὶ σημείοις οἷς ἐποίησε δι' αὐτοῦ ὁ Θεὸς ἐν μέσῳ ὑμῶν, καθὼς καὶ αὐτοὶ οἶδατε, τοῦτον τῇ ὀρισμῆν βουλῇ καὶ προγνώσει τοῦ Θεοῦ ἐκδοτον λαβόντες, διὰ χειρῶν ἀνόμων προσπήξαντες ἀνείλετε· ὃν ὁ Θεὸς ἀνέστησε λύσας τὰς ὠδῖνας τοῦ θανάτου, καθότι οὐκ ἦν δυνατὸν κρατεῖσθαι αὐτὸν ὑπ' αὐτοῦ.

Στίχ. 32 - 37. Τοῦτον τὸν Ἰησοῦν ἀνέστησεν ὁ Θεός, οὗ πάντες ἡμεῖς ἔσμεν μάρτυρες. Τῇ δεξιᾷ οὖν τοῦ Θεοῦ ὑψωθείς, τὴν τε ἐπαγγελίαν τοῦ Ἁγίου Πνεύματος λαβὼν παρὰ τοῦ πατρός, ἐξέχεε τοῦτο ὃ νῦν ὑμεῖς βλέπετε καὶ ἀκούετε. Οὐ γὰρ Δαυὶδ ἀνέβη εἰς τοὺς οὐρανοὺς, λέγει δὲ αὐτός· εἶπεν ὁ Κύριος τῷ Κυρίῳ μου, κάθου ἐκ δεξιῶν μου, ἕως ἂν θῶ τοὺς ἐχθρούς σου ὑποπόδιον τῶν ποδῶν σου. Ἀσφαλῶς οὖν γινωσκέτω πᾶς οἶκος Ἰσραὴλ ὅτι καὶ Κύριον καὶ Χριστὸν αὐτὸν ὁ Θεὸς ἐποίησε, τοῦτον τὸν Ἰησοῦν ὃν ὑμεῖς ἐσταυρώσατε.

20. Ἡ πρώτη χριστιανικὴ Ἐκκλησία

(Πράξ. δ' 32 - 37)

Τοῦ δὲ πλήθους τῶν πιστευσάντων ἦν ἡ καρδία καὶ ἡ ψυχὴ μία, καὶ οὐδὲ εἷς τι τῶν ὑπαρχόντων αὐτῷ ἔλεγεν ἴδιον εἶναι, ἀλλ' ἦν αὐτοῖς ἅπαντα κοινά. Καὶ μεγάλη

Τοῦ δὲ πλήθους τῶν πιστευσάντων ἦν ἡ καρδία καὶ ἡ ψυχὴ μία δ' 32

δυνάμει ἀπεδίδουν τὸ μαρτύριον οἱ ἀπόστολοι τῆς ἀναστάσεως τοῦ Κυρίου Ἰησοῦ, χάρις τε μεγάλη ἦν ἐπὶ πάντας αὐτούς. Οὐδὲ γὰρ ἐνδεής τις ὑπῆρχεν ἐν αὐτοῖς· ὅσοι γὰρ κτήτορες χωρίων ἢ οἰκιῶν ὑπῆρχον, πάλωυντες ἔφερον τὰς τιμὰς τῶν πιπρασκομένων καὶ ἐτίθουν παρὰ τοὺς πόδας τῶν ἀποστόλων· διεδίδοτο δὲ ἐκάστῳ καθότι ἂν τις χρεῖαν εἶχεν. Ἰωσῆς δὲ ὁ ἐπικληθεὶς Βαρνάβας ὑπὸ τῶν ἀποστόλων, ὃ ἐστι μεθερμηνεύμενον υἱὸς παρακλήσεως, Λευΐτης, Κύπριος τῷ γένει, ὑπάρχοντας αὐτῷ ἄγρου, πωλήσας ἤνεγκε τὸ χρῆμα καὶ ἔθηκε παρὰ τοὺς πόδας τῶν ἀποστόλων.

ΑΠΟ ΤΗΣ ΠΑΛΙΑΣ ΔΙΑΘΗΚΗΣ

ΜΕΡΟΣ

Γ'

ΕΡΜΗΝΕΙΕΣ

ΠΑΛΑΙΑΣ

ΚΑΙ

ΚΑΙΝΗΣ

ΔΙΑΘΗΚΗΣ

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

ΜΕΡΟΣ

Α

ΕΡΜΗΝΕΙΑ

ΠΑΛΙΑΣ

ΚΑΙ

ΚΑΤΗΝΥ

ΔΙΑΘΗΚΗΣ

ΚΑΙ

ΕΡΜΗΝΕΙΑ

ΑΠΟ ΤΗΝ ΠΑΛΑΙΑ ΔΙΑΘΗΚΗ

1. Ἡ δημιουργία τοῦ κόσμου

(Γεν. α' 1-26)

Ἡ Ἁγία Γραφή ἀρχίζει μετὰ τὴ διήγηση τῆς δημιουργίας τοῦ κόσμου καὶ τοῦ πρώτου ἀνθρώπινου ζεύγους ἀπὸ τὸν Θεό. Καὶ τὰ δύο αὐτὰ γεγονότα ἀποτελοῦν ἀποκάλυψη τῆς σπουδαίας ἀλήθειας, πῶς ὁ Θεὸς εἶναι ὁ δημιουργὸς τοῦ κόσμου καὶ τοῦ ἀνθρώπου. Ἔτσι ὁ Θεὸς ἀποκαλύπτει τὴν ἀνθρωπότητα πρῶτα ὡς **δημιουργός**. Ὅλοι οἱ λαοὶ εἶχαν τὴν παράδοσή τους γιὰ τὴ δημιουργία τοῦ κόσμου. Τὸ βλέπουμε αὐτὸ στὶς μυθολογίες τους. Ἀπ' ὅλες τὶς σχετικὲς παραδόσεις καθαρότερη καὶ πνευματικότερη εἶναι ἡ παράδοση τῶν Ἰσραηλιτῶν γιὰ τὴ δημιουργία τοῦ κόσμου καὶ τοῦ ἀνθρώπου. Τὴν παράδοση αὐτὴ διηγεῖται ὁ Μωυσῆς, ἀφοῦ φωτίστηκε ἀπὸ τὸ ἅγιο Πνεῦμα, στὸ πρῶτο κεφάλαιο τῆς Γενέσεως, μετὰ γλώσσα ἀπλή, ἀλλὰ μεγαλόπρεπη καὶ ἐπιβλητικὴ. Ὁ κόσμος, λέγει ἡ Ἁγία Γραφή, δὲν δημιουργήθηκε τυχαῖα ἢ αὐτόματα ἢ μετὰ τὴ συνδρομὴ διαφόρων παραγόντων κτλ., ἀλλὰ μόνο ἀπὸ τὸ Θεό, μετὰ τὴ δημιουργικὴ του δύναμη, τὴ σοφία καὶ τὴν ἀγαθότητά Του. Ὅπως δέχεται καὶ ἡ ἐπιστήμη σήμερα, ἔτσι καὶ ὁ Μωυσῆς λέγει πῶς ὁ Θεὸς ἄρχισε τὴ δημιουργία ἀπὸ τὰ ἀπλούστερα καὶ προχώρησε στὰ πιὸ σύνθετα, ἀπὸ τὰ κατώτερα στὰ ἀνώτερα. Δημιουργοῦνται πρῶτα ἐκεῖνα ποὺ χρειάζονται γιὰ τὴ ζωὴ καὶ τὴ συντήρηση αὐτῶν ποὺ θὰ ἔρχονταν πιὸ ὕστερα στὸ φῶς. Πρῶτα π.χ. γίνεται τὸ φῶς, ὁ ἥλιος, ἡ θάλασσα, ἡ ξηρὰ, ἔπειτα τὰ φυτὰ καὶ τὰ ζῶα καὶ τελευταῖος ὁ ἀνθρώπος, τὸ πιὸ τέλει ἀπὸ τὰ δημιουργήματα.

Ἐν ἀρχῇ = στὴν ἀρχή, πρὶν νὰ ὑπάρξει κάτι. Ἄρχισε δηλαδὴ ἡ δημιουργία σὲ ἀρχαιότατο χρόνο ποὺ δὲν μπορούμε νὰ τὸν ὑπολογίσουμε μετὰ ἀκρίβεια. **Τὸν οὐρανὸν καὶ τὴν γῆν** = Ὅλο τὸν κόσμον. Μετὰ τὸν πρῶτον αὐτὸ στίχον δὲν λέγει περιληπτικὰ ὅσα θὰ ἐκθέσει πιὸ κάτω, ἀλλὰ θέλει νὰ πεί πῶς στὴν ἀρχὴ ἔκαμε ὁ Θεὸς τὴν κοσμικὴ ὕλη, ἡ ὁποία ἀργότερα μετὰ τὸ λόγο του κατασκευάστηκε καὶ πῆρε μορφή. Αὐτὸ φαίνεται ἀπὸ τὸν ἐπόμενον στίχον, **ἀόρατος καὶ ἀκατασκεύαστος**: ἡ γῆ δὲν εἶχε πάρει τὴ μορφή της, ὅπως τὴν βλέπουν καὶ τὴ γνωρίζουν οἱ ἄνθρωποι. **Καὶ σκότος ἐπάνω τῆς ἀβύσσου** = ἄβυσσος ὀνομάζεται τὸ ἀπέραντο χάος. Σ' αὐτὸ βασίλευε σκότος, γιὰ τὸ φῶς δὲν εἶχε ἀκόμα δημιουργηθεῖ. **Πνεῦμα Θεοῦ**: τὸ Ἅγιο Πνεῦμα φερόταν μόνο μέσα στὸ ἄμορφο σύμπαν, καὶ ὕστερα ἀπὸ ἐντολὴ τοῦ Θεοῦ ἔδωσε ζωὴ καὶ μορφή στὰ ὄντα. **Εἶπεν ὁ Θεός** = ἀνθρωπομορφικὴ ἔκφραση, ποὺ ἐπανέρχεται

δέκα φορές στο κεφάλαιο αυτό και σημαίνει τη δημιουργική θέληση του Θεού. 'Ο Θεός δεν έχει σώμα και στόμα, αλλά δεν μπορούμε να εκφράσουμε τις ενέργειες του Θεού παρά μόνο με φράσεις που χρησιμοποιούμε για τις ενέργειες των ανθρώπων. 'Ο λόγος του Θεού γίνεται άμέσως έργο. Λέγει ο Θεός την πρώτη ημέρα (στ. 2 - 6) : **γενηθήτω φῶς**. Χωρίς φῶς δεν υπάρχει ζωή. Αυτό το πρώτο φῶς είναι μιὰ λάμψη που διαχύνεται στο σύμπαν. **Είδεν ὁ Θεὸς τὸ φῶς ὅτι καλόν** = Τὸ φῶς ἦταν ὠραῖο στὴν ἐμφάνιση καὶ χρήσιμο στὰ ὄντα, ὅπως ἀκριβῶς τὸ ἤθελε ὁ Θεός. Τὴ χρησιμότητα καὶ τὴν ὠραιότητα τοῦ φωτὸς περιγράφει θαυμάσια ὁ Μέγας Βασιλείος στὸ παρακάτω ἀπόσπασμα ποὺ προέρχεται ἀπὸ τὸ έργο του «Λόγοι εἰς τὴν 'Εξάήμερον». **Καὶ διεχώρισεν** = διακρίθηκε χρονικὰ καὶ ἀποχωρίστηκε τὸ φῶς ἀπὸ τὸ σκοτάδι.

'Εκάλεσε τὸ φῶς 'Ημέραν = ὁ διαχωρισμὸς τοῦ φωτὸς ἀπὸ τὸ σκοτάδι εἶχε σὰν ἀποτέλεσμα τὴ διάκριση τῆς ἡμέρας ἀπὸ τὴ νύχτα. **'Ημέρα** = ἐδῶ εἶναι μιὰ μεγάλη χρονικὴ περίοδος, ποὺ διαδέχτηκε τὸ χάος, καὶ τὸ φῶς ἄρχισε νὰ θερμαίνει καὶ νὰ φωτίζει τὸ καθετί.

Γενικὰ στὸ κεφάλαιο αὐτὸ τῆς Γενέσεως, σύμφωνα μὲ τὴ γνώμη παλαιῶν καὶ σύγχρονων ἐρμηνευτῶν, ἡ λέξη ἡμέρα σημαίνει μεγάλη χρονικὴ περίοδος. Τὴν πρώτη λοιπὸν ἡμέρα, δηλαδὴ τὴν πρώτη χρονικὴ περίοδο, βλέπομε πῶς ἀπλὰ ἓνα φῶς διαχύθηκε παντοῦ καὶ χάθηκε τὸ σκοτάδι. 'Η ἡμέρα καὶ ἡ νύχτα σχετίζονται μὲ τὴ δημιουργία τοῦ ἡλίου καὶ τῶν ἀστρων, ἀλλὰ γι' αὐτὰ θὰ μιλήσουμε παρακάτω.

Γενηθήτω στερέωμα (στίχ. 6 - 9) = τὴ δεύτερη ἡμέρα ἢ τὴ δεύτερη χρονικὴ περίοδος δημιουργήθηκε τὸ στερέωμα, δηλαδὴ ὁ οὐράνιος θόλος. 'Ο Θεὸς ὠνόμασε τὸ στερέωμα οὐρανὸν. 'Ο οὐρανὸς περιέχει καθετὶ ποὺ ὑπάρχει ὑψηλὰ καὶ πέρα ἀπὸ τὴ γῆ. Τὰ νερά συγκεντρώνονται ψηλὰ στὰ σύννεφα καὶ πάνω στὴν ἐπιφάνεια τῆς γῆς. Τὴν τρίτη ἡμέρα, τὸ τρίτο δηλαδὴ στάδιο τῆς δημιουργίας (στίχ. 9 - 14), ὁ Θεὸς λέγει : **συναχθήτω τὸ ὕδωρ**: ἄς μαζευτοῦν τὰ νερά στοὺς ὠκεανούς, στὶς θάλασσες καὶ στὶς λίμνες (**εἰς τὰς συναγωγὰς αὐτῶν**) καὶ ἔτσι χωρίστηκαν ἀπὸ τὴν ξηρὰ. "Ὑστερα ἀπὸ τὴν ἀποχώρηση τῶν νερῶν ἄρχισαν νὰ βλασταίνουν τὰ διάφορα φυτὰ ἐπάνω στὴν ξηρὰ: **βλαστησάτω ἡ γῆ βοτάνην**: ὁ Θεὸς δίνει στὴ γῆ τὴ δύναμη νὰ βγάζει τὰ διάφορα χόρτα καὶ φυτὰ ποὺ ἀνήκουν σὲ διαφορετικὰ γένη καὶ εἶδη. **Ἐύλον κάρπιμον**: δένδρο καρποφόρο· **φωστῆρες**: ἄστρα· **εἰς φαῦσιν**: γιὰ φωτισμό· **καὶ ἔστωσαν σημεῖα**· καὶ ἄς εἶναι τὰ ἄστρα τὰ διακριτικὰ σημεῖα μὲ τὰ ὅποια θὰ διακρίνεται ἡ ἡμέρα, ἡ νύχτα, οἱ ἐποχὲς καὶ τὰ χρόνια· **εἰς ἀρχὰς τῆς ἡμέρας**: γιὰ νὰ ἐξουσιάζει, δηλαδὴ νὰ λάμπει τὴν ἡμέρα· **τοὺς δύο φωστῆρας**: δηλαδὴ τὸν ἥλιο καὶ τὴ σελήνη. Αὐτὰ ἔχιναν τὴν τετάρτη χρονικὴ περίοδο (στίχ. 14 - 20). "Ὑστερα ἀπὸ τὴ δημιουργία τοῦ ἡλίου καὶ τῶν ἀστρων δημιουργοῦνται ὄντα ποὺ ἔχουν ζωὴ καὶ κίνηση, **ἔρπετὰ ψυχῶν ζωσῶν**: ὡς τώρα δημιουργήθηκαν ἄψυχα ὄντα, μετὰ ἀπ' αὐτὰ δημιουργοῦνται τὰ θαλασσιὰ ζῶα, τὰ ψάρια, σύμφωνα μὲ τὰ γένη καὶ τὰ εἶδη τους. Μοιάζουν δηλαδὴ μεταξύ τους ὅσα ἀνήκουν στὸ ἴδιο εἶδος· **καὶ πᾶν πτερωτόν**· καὶ κάθε γένος πτηνῶν· **καὶ εὐλόγησεν αὐτὰ ὁ Θεός**: ὁ Θεὸς δίνει ἐντολὴ τὰ πτηνὰ καὶ τὰ ψάρια νὰ πολλαπλασιάζονται ἀνάλογα μὲ τὰ γένη

και τὰ εἶδη τους. Αὐτὰ ἔγιναν τὴν πέμπτη ἡμέρα (στίχ. 20 - 24). Τὴν ἕκτη και τελευταία ἡμέρα (στίχ. 24 - 31) ὁ Θεὸς δημιουργεῖ τὰ διάφορα ζῶα τῆς ξηρᾶς και τελευταῖο τὸν ἄνθρωπο.

Βασιλείου τοῦ Μεγάλου, ἀνάπτυξη τῆς ρήσεως : «γενηθήτω φῶς» (Λόγοι εἰς τὴν Ἑξαήμερον), Mign. E.Π. 29, 44.

Στὴν περικοπή που παραθέτομε ἀπὸ τοὺς λόγους στὴν Ἑξαήμερο (ὄμιλ. Β' 7), ὁ Μέγας Βασίλειος περιγράφει με δύναμη και μεγαλοπρέπεια τὸ λαμπρὸ φῶς, ἐξαιροντας μερικὲς ιδιότητές του.

Τὴν κατήφειαν· τὴ μελαγχολικὴ κατάσταση που προκαλοῦσε τὸ σκοτάδι. **Πᾶσιν ἄθρόως**· σ' ὅλα μαζί. **Ἐγκραμένον ἑαυτῷ**· ἀνακατεμένο με τὸν ἑαυτὸ του. **Ὁξείας**· ταχείας, γρήγορης. **Τὰς διαδόσεις τῆς αὐγῆς**· τὸ ἄπλωμα τῆς λάμψεως. **Ἐν ὀξείᾳ καιροῦ ῥοπή**· σὲ γρήγορη ὀρμὴ τοῦ χρόνου, δηλαδὴ πάρα πολὺ γρήγορα. **Τὰς ὄψεις ἡμῶν ἀχρόνως παραπέμπει**· στέλνει τὰ βλέμματά μας πολὺ γρήγορα, χωρὶς νὰ περᾶ χρόνος. **Ἡδίων**· γλυκύτερος. **Ἀντιπέμποντα**· ἀντικατοπτρίζοντας, με ἀντανάκλαση. **Μαρμαρυγή**· λάμψη, ἀκτινοβολία. **Πρὸς τὸ ἥδιστον και τιμιώτατον**· ἀλλάζοντας το τὸ ἔκαμε περισσότερο εὐχάριστο και πολὺτιμο.

2. Ἡ πλάση τοῦ ἀνθρώπου

(Γεν. α' 26-31, β' 7-10, 15-25)

Ὁ Θεὸς ἔπλασε στὸ τέλος τὸ πρῶτο ἀνθρώπινο ζεῦγος. Οἱ ἄνθρωποι πλάστηκαν ὅμοιοι με τὸ Θεὸ και κυρίαρχοι ἐπάνω στὴ γῆ. Καταγόμαστε λοιπὸν ἀπὸ τὸ Θεὸ και ἔχομε προορισμὸ νὰ τείνουμε διαρκῶς πρὸς τὸ Θεὸ και νὰ τοῦ μοιάσουμε ὅσο τὸ δυνατό περισσότερο. Σύμφωνα με τὴν διδασκαλία τῆς Ἁγίας Γραφῆς ὁ ἄνθρωπος εἶναι θεῖο ὄν και γι' αὐτὸ ξεχωριστὴ εἶναι ἡ θέση του ἀνάμεσα στ' ἄλλα δημιουργήματα τοῦ Θεοῦ. Δὲν μοιάζει με κανένα ἀπ' αὐτά, παρὰ μόνο με τὸ Θεό. Ζεῖ σ' αὐτὴν ἐδῶ τὴ γῆ, εἶναι ὁ κυρίαρχός της, ἀλλὰ τὸ πνεῦμα και ἡ καρδιά του, οἱ πόθοι και τὰ ἰδανικά του στρέφονται πρὸς τὰ πολὺ ὑψηλά, πρὸς αὐτὸν τὸν ἴδιο τὸ Θεό, γιατί σ' αὐτὸν μόνο βρίσκει τὴν ἡρεμία και κάθε ἱκανοποίηση.

α' 26 - 31. **Ποιήσωμεν**· ἄς πλάσομε. Κατὰ τὴ γνώμη πολλῶν ἐρμηνευτῶν τὸ ρῆμα εἶναι σὲ πληθυντικὸ ἀριθμὸ γιατί ὑπονοοῦνται και τὰ τρία πρόσωπα τῆς Ἁγίας Τριάδος. **Κατ' εἰκόνα ἡμετέραν και καθ' ὁμοίωσιν**· με τὶς ιδιότητες ἐκείνης που κι ἐμεῖς ἔχομε (κατ' εἰκόνα), ὥστε ἀναπτύσσοντας και χρησιμοποιώντας τις τις οὐστὰ ὁ ἄνθρωπος νὰ ἐξομοιώνεται ὅλο και περισσότερο με μᾶς (καθ' ὁμοίωσιν). Οἱ θεῖες αὐτὲς ιδιότητες εἶναι ὁ νοῦς του, οἱ ἠθικὲς παρορμήσεις, ἡ συνείδησή του, ἡ ἐλευθερία, ἡ κυριαρχία πάνω στ' ἄλλα ὄντα, ἡ δημιουργικὴ δύναμη.

Κοῦν ἀπό τῆς γῆς· χῶμα ἀπό τῆ γῆ. Μὲ τὴ φράση αὐτὴ δηλώνεται συμβολικὰ πῶς ὁ ἄνθρωπος ἀποτελεῖται καὶ ἀπὸ ὕλη, ἀπὸ σῶμα. Τὸ σῶμα αὐτὸ, ὅπως καὶ τῶν ἄλλων ζώων, τρέφεται καὶ συντηρεῖται μὲ τροφὴ ἀπὸ τῆ γῆ, καὶ γι' αὐτὸ λέγεται ὕλικό, γῆινο-σῶμα. Στὸ σῶμα ὁμως αὐτὸ ὁ Θεὸς ἔδωσε ζωὴ. Αὐτὸ παριστάνεται ἀνθρωπομορφικὰ μὲ τὴ φράση : **καὶ ἐνεφύσησεν εἰς τὸ πρόσωπον αὐτοῦ πνοὴν ζωῆς,** μέσα δηλαδή στὸ γῆινο ἢ ὕλικό σῶμα ἔβαλε τὴν ψυχὴ, ποὺ εἶναι πνεῦμα, πνευματικὸ στοιχεῖο, διαφορετικὸ ἀπὸ τὸ σῶμα. **Καὶ ἐφύτευσεν ὁ Θεὸς παράδεισον ἐν Ἑδέμ·** καὶ ἔκαμε ὁ Θεὸς ἕνα θαυμάσιο κῆπο στὴν Ἑδέμ. Ὁ κῆπος αὐτὸς ὀνομάστηκε **Παράδεισος.** Πρόκειται γιὰ λέξη περσικὴ ποὺ σημαίνει λαμπρὸ κῆπο. Μὲ ζωὴ σὲ παράδεισο παρομοιάζεται ἡ εὐτυχισμένη καὶ ἅγια ζωὴ κοντὰ στὸ Θεό, μαζὶ μὲ τὸ Θεό, ὅταν ὁ ἄνθρωπος ἀγαπᾷ τὸ Θεό καὶ ἐκτελεῖ πάντοτε τὸ θέλημά του. Ἡ Ἑδέμ ἦταν περιοχὴ στὴ Μεσοποταμίᾳ ἀνάμεσα στὸν Εὐφράτη καὶ τὸν Τίγρητα ποταμὸ. **Καὶ τὸ ξύλον τοῦ εἰδέναι γνωστὸν καλοῦ καὶ πονηροῦ·** καὶ τὸ δένδρο τῆς γνώσης τοῦ καλοῦ καὶ τοῦ κακοῦ. Οἱ πρωτόπλαστοι πλάστηκαν ἀπὸ τὸ Θεὸ ἄθῳοι καὶ ἀναμάρτητοι. Ἐπρεπε ὅμως νὰ ἀσκοῦνται στὴν ἀγιότητα καὶ μὲ τὴ συνεχῆ ὑπακοὴ στὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ νὰ γίνουν οἱ ἴδιοι ἄξιοι τῆς ἀγάπης καὶ τῆς εὐλογίας Του. Ὁ Θεός, γιὰ νὰ τοὺς ἀσκήσει στὴν ἀρετὴ αὐτῆ, τοὺς ἔδωσε μιὰ ἐντολὴ, τὴν ἐντολὴ νὰ μὴν ἀγγίξουν τοὺς καρποὺς ἐνὸς δένδρου τοῦ Παραδείσου, **ἡ δ' ἂν ἡμέρα φάγητε ἀπ' αὐτοῦ,** δηλαδή ὅταν παραβεῖτε τὴν ἐντολὴ μου, θὰ γίνετε κακοὶ καὶ θὰ πεθάνετε.

β' 7 - 10, 15 - 25. **Ἰδεῖν τί καλέσει αὐτά·** ὁ Θεὸς ὡδήγεῖ τὰ διάφορα ζῶα στὸν Ἀδάμ, γιὰ νὰ δώσει στὸ καθένα τὸ ὄνομά του, ἀνάλογα μὲ τὴ φύση του. Οἱ πρωτόπλαστοι ἦταν προικισμένοι **ἐξ ἀρχῆς** μὲ διανοητικὴ δύναμη καὶ γλώσσα γιὰ συνεννόηση. Ὁ Ἀδάμ ἀπὸ τὴν συναναστροφή του μὲ τὰ ζῶα εἶδε ὅτι κανένα δὲν τοῦ μοιάζει κι ἔνωσε ὅτι εἶναι μόνος. Γι' αὐτὸ ἡ Ἁγία Γραφὴ λέγει : **οὐχ εὗρέθη βοηθός.** Μὲ τὴ φράση αὐτὴ διατυπώνεται ἐπίσης ἡ ιδέα πῶς ἡ γυναίκα εἶναι ἀπαραίτητη καὶ φυσικὸς βοηθὸς στὸν ἄνδρα. **Ἐκστασις·** βαθὺς ὕπνος, ἡ κατάσταση τοῦ ἀνθρώπου ποὺ χάνει τὶς αἰσθήσεις του καὶ βυθίζεται σὲ στοχασμούς. **Ἀνεπλήρωσε σάρκα ἀντ' αὐτῆς·** κι ἔβαλε σάρκα στὴ θέση τῶν πλευρῶν. Ὁ Θεὸς ἀπὸ τὰ πλευρὰ τοῦ ἀνδρα δημιούργησε τὴ γυναίκα. Ἔτσι λοιπὸν ἀπὸ τὸν Ἀδάμ κατάγεται ὀλόκληρο τὸ ἀνθρώπινο γένος. Ὅλα ὅμως αὐτὰ εἶναι ἀνθρωπομορφικὲς ἐκφράσεις ποὺ δείχνουν πόσο στενὸς εἶναι ὁ σύνδεσμος ἀνάμεσα στοὺς δύο συζύγους. «Οὐκέτι εἰσὶ δύο, ἀλλὰ σὰρξ μία», εἶπε ὁ Κύριος γιὰ τοὺς δύο συζύγους (Ματθ. ιθ' 6).

Γρηγορίου τοῦ Νύσσης, ἀνάπτυξη τῆς ρήσεως: «Ποιήσωμεν ἄνθρωπον κατ' εἰκόνα ἡμετέραν καὶ καθ' ὁμοίωσιν», Mign. E.Π. 44, 273. *

Ὁ μεγάλος αὐτὸς πατέρας τῆς Ἐκκλησίας, λέγει στὴν περικοπὴ αὐτὴ πῶς ὁ Θεὸς μᾶς ἄφησε ἐλεύθερους νὰ γίνουμε ὅμοιοι του καὶ δείχνει μὲ ποῖο τρόπο μπορούμε νὰ τὸ πετύχουμε.

Τῆς χθιζῆς ἔχθρας· τῆς χθεσινῆς ἔχθρας· **πεπλημμεληκότα·** ποὺ ἐφταιξε. **κατὰ τὸ ἐνδεχόμενον·** ὅσο εἶναι δυνατό, μπορετό. **Ἐπειχθητι·** τρέξε γρήγορα, βιάσου!

3. Τὸ ἁμάρτημα τῶν Πρωτοπλάστων

(Γεν. Γ' 1-20)

Στὴν περικοπὴ αὐτὴ ὁ μεγάλος Μωυσῆς διηγεῖται ἕνα ἀπὸ τὰ πιὸ ὀλέθρια γεγονότα τῆς ἀνθρώπινης ἱστορίας, τὴν παρακοὴ καὶ τὴν πτώση τῶν πρωτοπλάστων. Ἀπ' αὐτὴ προέρχονται ὅλες οἱ ἀθλιότητες, οἱ ἁμαρτίες κι οἱ συμφορὲς τοῦ ἀνθρώπινου γένους. Μὲ τὴν παρακοή του ὁ ἄνθρωπος διέκοψε τὶς σχέσεις του μὲ τὸ Θεό, ποῦ εἶναι ἡ μοναδικὴ πηγὴ κάθε καλοῦ, ἡ πηγὴ τῆς ζωῆς καὶ τῆς εὐτυχίας του. Ἔτσι βυθίστηκε στὴν ἁμαρτία καὶ σὲ κάθε εἶδος ἀθλιότητος. Ὁ Θεὸς ὅμως, ὁ πανάγαθος Δημιουργὸς μας, δὲν ἄφησε τὸ πλάσμα του νὰ χαθεῖ ὀλότελα, ἀλλὰ ὑποσχέθηκε στὴν Εὐα πὼς ἀπ' αὐτὴν θὰ ἔλθει ὁ Σωτῆρας τοῦ κόσμου, ποῦ θὰ συντρίψει τὴν δύναμη τῆς ἁμαρτίας. Ἡ ὑπόσχεση ἐκείνη ὀνομάζεται συνθήσως («τὸ πρωτευαγγέλιο», δηλαδὴ ἡ πρώτη καλὴ ἀγγελία γιὰ τὴ σωτηρία μας.

ἽΟφρις: πίσω ἀπὸ τὴ μορφή τοῦ φιδιοῦ κρυβόταν ὁ διάβολος, ὁ ἀρχηγὸς τῶν κακῶν ἀγγέλων. Τὸ κακὸ ὑπῆρχε στὸν κόσμο, γιὰτὶ μερικοὶ ἀγγελοὶ εἶχαν ξεσηκωθεῖ ἐναντίον τοῦ Θεοῦ. Αὐτοὶ προσπάθησαν καὶ πέτυχαν νὰ παρασύρουν καὶ τὸν ἄνθρωπο στὴν ἐπανάσταση ἐναντίον τοῦ Θεοῦ. **διανοιχθήσονται οἱ ὀφθαλμοὶ καὶ ἔσεσθε ὡς θεοί·** θὰ φωτισεῖ ὁ νοῦς σας, ὥστε νὰ τὰ γνωρίζετε ὅλα, καὶ ἔτσι θὰ γίνετε θεοί. **τοῦ κατανοήσαι·** στὸ νὰ καταλαβαίνει κανεὶς καὶ νὰ γνωρίζει αὐτό. **Ἔγνωσαν ὅτι γυμνοὶ ἦσαν·** ἄρχισαν νὰ αἰσθάνονται τύψεις συνειδήσεως. Γιὰ τὴν παρακοή τους, ἔχασαν τὴν ἀθωότητα ποῦ εἶχαν ὅταν ἦταν κοντὰ στὸ Θεό. Αὐτὸ παριστάνεται μὲ τὴν ὠραία εἰκόνα τῆς Ἀγίας Γραφῆς ὅτι αἰσθάνθηκαν τὴ γυμνότητά τους καὶ ἔραψαν φύλλα συκιάς καὶ σκέπασαν μ' αὐτὰ τὰ γυμνὰ σώματά τους. **καὶ ἤκουσαν τῆς φωνῆς Κυρίου τοῦ Θεοῦ·** ἀνθρωπομορφικὲς ἐκφράσεις, ποῦ παριστάνουν τὸ Θεὸ νὰ περπατᾷ στὸν παράδεισο καὶ νὰ μιλᾷ στοὺς πρωτοπλάστους. **Ἐκρύβησαν·** γιὰτὶ ὡς ἔνοχοι δὲν εἶχαν τὴ δύναμη νὰ ἀντικρίσουν τὸ Θεό. Αὐτὸ ὅμως ἦταν ἀνόητο, γιὰτὶ πὼς εἶναι δυνατόν νὰ κρύψει κανεὶς τὸν ἑαυτὸ του ἀπὸ τὸ Θεό ; **ἡ γυνὴ, ἦν ἔδωκας μετ' ἐμοῦ·** μετὰ τὴν παρακοὴ κάνει κι ἄλλο ἁμάρτημα, ἀποδίδοντας στὸ Θεὸ τὴν αἰτία τῆς πτώσεως του, μὲ τὴ δικαιολογία πὼς ἡ γυναίκα, ποῦ τοῦ ἔδωσε σὲ ὁ Θεός, τὸν παρέσυρε στὴν παράβαση τῆς ἐντολῆς. **ὁ ὄφρις ἠπάτησέ με·** τὸ φίδι μὲ παρέσυρε· ποτε ὁ κακὸς δὲν ἀναγνωρίζει τὸ ἁμάρτημά του. **καὶ ἔχθραν θήσω·** καὶ θὰ βάλω ἐχθρότητα ἀνάμεσα σὲ σένα καὶ τοὺς ἀνθρώπους, ποῦ θὰ γεννηθοῦν ἀπὸ τὴν Εὐα. **αὐτός σου τηρήσει κεφαλὴν·** ὁ Χριστὸς θὰ σοῦ συντρίψει τὸ κεφάλι, δηλαδὴ θὰ ἐξαλείψει τὴν ἁμαρτία. Ἡ κακία ὅμως θὰ ἔθξει τὸ Χριστὸ στὴν φτέρνα, θὰ τὸν σταυρώσει, αὐτὸ ὅμως θὰ εἶναι ἕνας προσωρινὸς θρίαμβος ἐναντίον τοῦ Χριστοῦ, ἐνῶ ἡ συντριβὴ τῆς κεφαλῆς τοῦ φιδιοῦ (τοῦ διαβόλου) ἦταν ὀριστικὸ καὶ καίριο χτύπημα. Ἡ ὑπόσχεση αὐτὴ τῆς συντριβῆς καὶ **τῆς καταλύσεως** τῆς ἁμαρτίας μὲ τὸν Σωτῆρα εἶναι τὸ λεγόμενον «πρωτευαγγέλιο». **καὶ πρὸς τὸν ἄνδρα σου καὶ ἀποστροφὴ σου·** καὶ στὸν ἄνδρα θὰ ἀποβλέπεις γιὰ τὴ συντήρησή σου καὶ θὰ εἶσαι

δὲ θὰ προσφέρεις τὸ ὄνομα τοῦ Θεοῦ χωρὶς λόγο κατὰ τις ὁμίλιες ἢ τοὺς ὄρκους. **Σάββατον**· ἀνάπαυση, μέρα ἀργίας, **σάββατα** ἀναπαύσου. Καθιερώνεται ἡ ἑβδομῃ μέρα, τὸ Σάββατο, σὰν μέρα ἅγια, ποὺ ἀφιερώνεται ἀπόλυτα στὴ λατρεία τοῦ Θεοῦ καὶ στὴν ἀνάπαυση. Γιὰ τοὺς Ἑβραίους, ἡ ἀργία τοῦ Σαββάτου ἦταν σπουδαιότατη ἐντολή, τὴν ὁποία φρόντιζαν νὰ τηροῦν μὲ πολὺ μεγάλη ἀκριβεία. **ἵνα εὖ σοι γένηται**· γιὰ νὰ εὐτυχήσεις. **γῆ ἀγαθή**· γῆ εὐφορη. **οὐ μοιχεύσεις**· δὲ θὰ διαπράξεις πορνεία συνάπτοντας παράνομες σχέσεις μὲ ξένη γυναῖκα. **οὔτε τὸν παῖδα οὔτε τὴν παιδίσκην**· οὔτε τὸν ὑπρέτη, οὔτε τὴν ὑπρέτρια. **ὑποζύγιον**· τὸ ζῶο.

6. Ὕμνος πρὸς τὸν Θεὸ μετὰ ἀπὸ τὴ θαυμαστὴ διάβαση τῆς Ἐρυθρᾶς Θάλασσας (Ἐξὸδ. ιε' 1 - 20)

Ὁ Φαραὼ λύγισε κάτω ἀπὸ τὶς πιέσεις τῶν καταστρεπτικῶν δέκα πληγῶν καὶ ἐπέτρεψε στοὺς Ἰσραηλίτες νὰ φύγουν ἀπὸ τὴν Αἴγυπτο. Καθὼς ὅμως ἦταν σκληροτράχηλος, μετανόησε καὶ ἀποφάσισε νὰ καταδιώξει τοὺς Ἰσραηλίτες μὲ πολὺ στρατό. Οἱ Ἰσραηλίτες εἶχαν φτάσει ὡστόσο στὴν Ἐρυθρὰ θάλασσα, ποὺ τὴν πέρασαν μὲ θαῦμα. Ὁ Θεὸς διάνοιξε μιὰ δίοδο στὴ θάλασσα καὶ ἔτσι (ἀβρόχοις ποσίν), σὰν νὰ περνοῦσαν ξηρὰ, πέρασαν στὴν ἀπέναντη ὄχθη. Θέλησε καὶ ὁ Φαραὼ μὲ τὸ στρατό του νὰ περάσει ἀπὸ τὸ ἴδιο πέρασμα, μὲ θαῦμα ὅμως ἐνώθηκαν τὰ νερά καὶ πνίγηκαν ὅλοι οἱ Αἰγύπτιοι. Ὁ Μωυσῆς καὶ οἱ Ἰσραηλίτες δοξάζουν τότε τὸν Θεό, γιὰ τὸν γλύτωσε ἀπὸ τὰ χέρια τῶν Αἰγυπτίων. Ὁ ὕμνος τοῦ ἐκεῖνος πρὸς τὸν Θεὸ εἶναι γεμάτος δύναμη καὶ φλόγα θρησκευτικῆ. Εἶναι πλούσιος σὲ εἰκόνες καὶ παραστάσεις πολὺ ζωντανές.

Ἦσε. ἔφαλε, ἐξύμνησε (ἀόρ. τοῦ ἄδω). **ἐνδόξως γὰρ δεδοξασται**· γιὰ εἶναι δοξασιμένος μὲ θαυμαστὴ δόξα. **ἵππον καὶ ἀναβάτην**· τὸ ἄλογο καὶ τὸν καβαλάρη. **καὶ ὑψώσω αὐτόν**· καὶ θὰ τὸν δοξάσω. **Κύριος συντρίβων πολέμους**· ὁ κύριος θριαμβευτὴς στοὺς πολέμους. **ἀναβάτας τριστάτας**· τοὺς διαλεχτοὺς καὶ γενναίους πολεμιστὲς, τὸ πλήρωμα τῶν ἀρμάτων, ποὺ ἦταν συνήθως τρεῖς, ὁ ἡνίοχος καὶ δύο πολεμιστὲς. **ἡ δεξιὰ σου**· ἡ δύναμή σου, τὸ προστατευτικὸ χέρι σου. **καὶ τῷ πλήθει τῆς δόξης**· καὶ μὲ τὴν μεγάλη δόξα σου καὶ τὴ δοξασιμένη δύναμή σου· **διὰ πνεύματος τοῦ θυμοῦ σου**· μὲ τὸ δυναμικὸ φύσημά σου, μὲ τὸ ὁποῖο διαχωρίστηκαν τὰ νερά στὰ δύο. **ἐπάγη ὡσεὶ τεῖχος**· ἐπηξάν τὰ νερά τόσο, ὥστε γίνανε σὰν τεῖχος. **μεριῶ σκύλα**· θὰ μοιράσω λάφυρα, τὰ ὁποῖα θὰ πάρω, λέγει μὲ ἀλαζονεία ὁ Φαραὼ. **ἐμπλήσω ψυχὴν μου**· θὰ ἰκανοποιήσω ὀλότελα τὴν ἐπιθυμία τῆς ψυχῆς μου. **ἔδυσαν ὡσεὶ μόλιβος**· βυθίστηκαν σὰν μολύβι μέσα στὰ νερά. **ποιῶν τέρατα**· ποὺ κάνει θαύματα. **παρεκάλεσας τῇ ἰσχύϊ σου εἰς**

κατάλυμα αγίων σου· δυνάμεις με τὴ βοήθειά σου τὸ λαό, ὥστε νὰ φτάσει σῶος στὴν ἀγία σου κατοικία, δηλαδή στὴ γῆ Χαναάν. **καὶ ὠργίσθησαν·** καὶ συνταράχθηκαν ἀπὸ ὀργή. **ὠδίνες ἔλαβον·** πόνοι καὶ φόβοι πιάσανε τοὺς Φιλισταίους. **ὁ λαός σου ἔν ἐκτίσω·** ὁ λαός σου ἀνήκει σὲ σένα, ποὺ εἶναι ὁ περιούσιος λαός σου. **εἰς ὄρος κληρονομίας σου·** σὲ βουνὸ ποὺ ἀνήκει σὰν κληρονομία στὸ λαό σου. **ἀγίασμα·** ἀγία γῆ. **τὸν αἰῶνα καὶ ἀπ' αἰῶνα ἔτι·** αἰώνια, σ' ὅλους τοὺς αἰῶνες.

7. Ψ α λ μ ὸ ς 1ος

Οἱ δύο δρόμοι

Ὁ πρῶτος κι ὁ δεύτερος ψαλμὸς εἶναι μιὰ καλὴ εἰσαγωγή σ' ὅλους τοὺς ψαλμοὺς, διότι ὁ πρῶτος εἶναι ἠθικὸς κατὰ τὸ περιεχόμενο κι ὁ δεύτερος προφητικὸς. "Ὅλο τὸ περιεχόμενο τῶν ψαλμῶν ἀποτελεῖται ἀπὸ ἠθικὲς διδασκαλίες καὶ προφητεῖες γιὰ τὸν Κύριο. Πολλοὶ θεωροῦσαν τοὺς δύο ψαλμοὺς σὰν ἓνα, ποὺ ἀρχίζει καὶ τελειώνει μ' ἓνα μακαρισμό. Ὁ πρῶτος ψαλμὸς περιγράφει τὴν τύχη τῶν δικαίων καὶ τῶν ἀσεβῶν ἢ ὅπως λέγεται, τοὺς δύο δρόμους, δηλαδή τὸ δρόμο τῆς ἀρετῆς καὶ τὸν δρόμο τῆς κακίας.

Ἐν βουλή ἀσεβῶν· στὰ συμβούλια τῶν ἀσεβῶν. **Ἐπὶ καθέδρα λοιμῶν·** στὴν ἔδρα ἀνθρώπων κακοποιῶν καὶ ἀμαρτωλῶν, γιὰ νὰ κηρῶξει ἀπὸ τὴν ἔδρα αὐτὴ τὸ κακὸ καὶ νὰ παρασύρει τοὺς ἄλλους σ' αὐτό. **παρὰ τὰς διεξόδους τῶν ὑδάτων·** δίπλα στὶς ὄχθες τῶν ποταμῶν, τῶν ρυακιῶν. **οὐκ ἀπορρυήσεται·** δὲν θὰ πέσουν τὰ φύλλα. **ὡς ὁ χνοὺς·** σὰν τὴ σκόνη. **οὐκ ἀναστήσονται ἐν κρίσει·** οἱ ἀσεβεῖς δὲν θὰ ἔχουν τὴ δύναμη νὰ σταθοῦν ὄρθιοι καὶ θαρραλέοι μπροστὰ στὴν κρίση τοῦ δικαίου Θεοῦ. **ὁδοὶ δικαίων·** ἡ ζωὴ, ἡ συμπεριφορὰ τῶν δικαίων.

Βασιλείου τοῦ Μεγάλου, ὁμιλία εἰς τὸν πρῶτον ψαλμόν, Mign. E. II. 29. 221. Στὴν περικοπὴ αὐτὴ ὁ Μέγας Βασίλειος περιγράφει, με βάση τὸν πρῶτο Ψαλμό, τὴν «περὶ δύο ὁδῶν» διδασκαλία, τὸν δρόμο τῆς ἀρετῆς καὶ τὸν δρόμο τῆς κακίας, τίς δυσκολίες τοῦ ἑνός, τίς ἀπολαύσεις τοῦ ἄλλου, καὶ γενικὰ πῶς περνοῦν τὴ ζωὴ τους αὐτοὶ ποὺ ἀκολουθοῦν τὸν δρόμο τῆς ἀρετῆς καὶ πῶς ἐκεῖνοι ποὺ πορεύονται στὸν δρόμο τῆς κακίας.

Μὴ ἐγχρονίσας· ἐκεῖνος ποὺ δὲν χρονοτριβεῖ, δὲν χάνει τὸν καιρὸ του. **πρανῆς·** κατηφορικὸς. **ὑποφαίνει·** μόλις δείχνει. **ἰλιγγιᾶ·** θαμπώνεται, ζαλλίζεται. **μετοκλάζω·** κάθουμι ἀνακούρκουδα, με λυγισμένα τὰ γόνατα, κουράζομαι, πέφτω κάτω. **σαρκὸς εὐπάθεια·** ἡ κλίση πρὸς τὰ σαρκικὰ πάθη, τίς σαρκικὲς ἐπιθυμίες. **δουλαγωγία·** κυριαρχία, συγκράτηση. **ὄρχησις·** χορὸς.

8. Ψαλμὸς 2ος

Ὁ ψαλμὸς αὐτὸς περιγράφει μὲ ζωντανὰς ἐκφράσεις καὶ εἰκόνες τὸ θρίαμβο τοῦ Χριστοῦ κατὰ τῶν βασιλιάδων καὶ τῶν λαῶν τῆς γῆς. Πρόκειται γιὰ ἄσους ξεσηκώθηκαν ἐναντίον του, τὸν καταδίωξαν, ὅπως καὶ τὴν ἐκκλησία του, καὶ ἀντιδρῶν στὴν ἴδρυσί τῆς πνευματικῆς κυριαρχίας Του πάνω στὴ γῆ. Τὴν προφητικὴ σημασία τοῦ ψαλμοῦ δέχονται καὶ οἱ ἱεροὶ συγγραφεῖς τῆς Καινῆς Διαθήκης (Πράξ. δ' 25 - 27, ιγ' 33, Ἐβρ. α' 5, ε' 5. Ἀποκ. β' 27, ιθ' 15).

Ἴνα τί ἐφρύαξαν ἔθνη: σκόπιμα ἀπότομη εἰσαγωγή. Μ' αὐτὴ ὁ προφήτης ἐκφράζει τὴν ἀπορία του γιὰ τὸ ὅτι τὰ ἔθνη μαίνονται κατὰ τοῦ Χριστοῦ. **ἐμελέτησαν κενά:** διανοήθηκαν ἀνόητα, ποὺ δὲν μποροῦν νὰ τὰ πραγματοποιήσουν. **διαρρήξωμεν τοὺς δεσμούς:** ἄς ἀποτινάξουμε τὸ ζυγὸ τοῦ Κυρίου. **ἐγὼ δὲ κατεστάθην βασιλεὺς:** ἐγὼ δὲ ἐνθρονίστηκα βασιλιάς. **υἱὸς μου εἶ σὺ ἐγὼ σήμερον γεγέννηκά σε:** εἶσαι πάντοτε, αἰώνια, γιὸς μου, ἀλλὰ σαρκώθηκες τώρα κι ἐγίνες ἄνθρωπος. Εἶναι γνωστὸ πὼς κατὰ τὴ Βάπτισι καὶ τὴ Μεταμόρφωσι ὁ Θεὸς διακήρυσσε ὅτι ὁ Χριστὸς εἶναι ὁ γιὸς Του ὁ ἀγαπητός. **ποιμανεῖς αὐτοὺς ἐν ράβδῳ σιδηρᾶ:** θὰ τοὺς διακυβερνήσεις μὲ σιχηπτρο σικληρό, σιδερένιο καὶ θὰ συντρίψεις τοὺς ἐχθροὺς εὐκόλα, ὡς πῆλινα ἀγγεῖα. **ἀγαλλιᾶσθε αὐτῷ ἐν τρόμῳ:** ἡ χαρὰ γιὰ τὸ Θεὸ πρέπει νὰ συνοδεύεται ἀπὸ εὐλάβεια καὶ φόβο, γιατί ἐκεῖνος εἶναι Θεός, ἐμεῖς ὅμως ἄνθρωποι. **δράξασθε παιδείας:** κρατεῖστε γερά τὴν παιδεία, προσκολληθεῖτε στὴν παιδεία.

9. Οἱ ιδιότητες τοῦ Μεσσία καὶ τὰ μεγάλα ἀγαθὰ τῆς ἐποχῆς του

(Ἦσ. ια' 1 - 11)

Στὴν περικοπὴ αὐτὴ ὁ προφήτης Ἡσαΐας προλέγει ὅτι ὁ Μεσσίας θὰ προέλθει ἀπὸ τὴν οἰκογένεια τοῦ Ἰεσσαί, πατέρα τοῦ Δαβίδ. Περιγράφει ἀκόμη μερικὲς ἀπὸ τὶς ιδιότητες τοῦ Μεσσία καὶ τὴν εὐημερία ποὺ θὰ φέρει στὸν κόσμο. Ἡ βασιλεία του θὰ εἶναι πνευματικὴ. Τὰ κύρια γνωρίσματα τῆς θὰ εἶναι δικαιοσύνη καὶ εἰρήνη παγκόσμια. Ἡ εἰρήνη αὐτὴ καὶ ἡ δικαιοσύνη θὰ εἶναι τέτοιες, ὥστε ἀκόμη καὶ τὰ ἄγρια θηρία θὰ ἀποβάλουν τὰ ἄγρια ἐνστικτὰ τους καὶ θὰ ζοῦν ἡσυχά, εἰρηνικά, μὲ τὰ ἡμέρα ζῶα.

Καὶ ἐξελεύσεται ράβδος: καὶ θὰ προέλθει κλωνάρι, δηλαδὴ ἀπόγονος ἀπὸ τὸν οἶκο Ἰεσσαί. **καὶ ἀναπαύσεται ἐπ' αὐτόν:** καὶ θὰ κατοικήσει μέσα του θεῖο

πνεῦμα, θά εἶναι κάτοχος θείου πνεύματος. **Πνεῦμα γνώσεως**· θά ἔχει θεογνωσία. **Πνεῦμα φόβου Θεοῦ**· θά ἔχει πνεῦμα εὐλαβείας καί προσηλώσεως στό Θεό. **ἀνελεῖ ἀσεβῆ**· θά ἐξαφανίσει τήν ἀσέβεια. **δικαιοσύνη ἐξωσμένος τήν ὀσφύν αὐτοῦ**· καί ἡ μέση του θά ἔχει σάν ζώνη του τή δικαιοσύνη, πάντοτε δηλαδή θά κρίνει δίκαια. **Καί ἀληθεία εἰλημένος τās πλευράς**· καί τὰ πλευρά του θά εἶναι τυλιγμένα μέ ἀλήθεια, δηλαδή θά εἶναι πάντοτε ὑπερασπιστής τῆς ἀλήθειας. **εἰλημένος**· τυλιγμένος (ἀπό τό ρῆμα εἶλω ἢ εἰλέω = σφίγγω, πιέζω, τυλίγω). **μικρόν παιδίον ἄξει αὐτούς**· θά γίνει τόση μεταβολή στή ζωή τοῦ κόσμου, ὥστε μικρό παιδί θά ὀδηγεῖ καί θά βόσκει κατσίκια καί ταύρους καί λιοντάρια μαζί. **ἐπί τρωγλῶν ἀσπίδων**· στίς φωλιές τῶν φαρμακερῶν φιδιῶν. **Ἐπί τό ὄρος τῶ ἀγίων μου**· στήν ἀγία Ἱερουσαλήμ, πάνω στό λόφο Σιών. Ἐδῶ ὅμως, λέγει ὁ προφήτης ὅτι ὀλόκληρο τό σύμπαν θά εἶναι τό ἅγιον ὄρος, ἡ ἀγία κατοικία τοῦ Μεσσία. Τότε λοιπόν δέν θά ὑπάρχει κακία στόν κόσμο, γιατί ἡ γνώση καί ἡ ἀγάπη τοῦ Θεοῦ θά εἶναι κτῆμα ὅλων τῶν ἀνθρώπων. **ὁ ἀνιστάμενος ἄρχειν ἐθνῶν**· ἀπό τή ρίζα τοῦ Ἰεσοῦ θά προέλθει ἐκεῖνος πού θά εἶναι ἄρχοντας τῶν ἐθνῶν. ἡ ἀνάπαυσις αὐτοῦ τιμῆ· ἡ ζωή του θά εἶναι γεμάτη ἀπό τιμῆ καί δόξα.

10. Ἡ εἰρήνη τῶν λαῶν στήν ἐποχή τοῦ Μεσσία

(Μιχ. δ' 1-6)

Τήν ἐποχή πού θά ἐμφανισθεῖ ὁ Μεσσίας, ἡ Ἱερουσαλήμ, ἡ ἀγία πόλη, θά γίνει τόσο ἐνδοξη, ὥστε ἡ δόξα της θά λάμψει σ' ὅλο τόν κόσμο. Αὐτή θά γίνει τό θρησκευτικό κέντρο ὅλης τῆς ἀνθρωπότητος. "Ὅλοι οἱ λαοί θά ἀναγνωρίσουν τόν Θεό ὡς τόν μόνο ἀληθινό, καί θά πᾶνε στήν Ἱερουσαλήμ, γιά νά διδαχτοῦν καί νά φωτιστοῦν. Παγκόσμια εἰρήνη θά βασιλέψει παντοῦ. Τά δόρατα καί τὰ μαχαίρια θά μετατραποῦν σέ δρεπάνια καί ἄροτρα, γιατί θά πάψουν οἱ πόλεμοι, κανεῖς δέ θά καταδιώκεται οὔτε θά ἀδικεῖται, γιατί οἱ ἄνθρωποι, μέ τή σωτηρία πού φέρνει ὁ Χριστός, θά ἔχουν ἀλλάξει ἐσωτερικά.

Ἐπ' ἐσχάτων τῶν ἡμερῶν· τήν ἐποχή πού θά ἐμφανισθεῖ ὁ Μεσσίας. **δεῦτε ἀναβῶμεν εἰς τό ὄρος Κυρίου**· ἄς ἀνεβούμε στό ὄρος Σιών, στήν Ἱερουσαλήμ. **καί κατακόψουσι τās ρομφαίας αὐτῶν εἰς ἄροτρα**· τὰ ἔθνη θά μετατρέψουν τὰ πολεμικά τους ὄργανα (τίς ρομφαίες) σέ εἰρηνικά ἐργαλεῖα (ἄροτρα). **καί οὐκέτι μὴ ἀντάρη**· καί δέ θά σηκώσει τὰ ὄπλα ἔθνος ἐναντίον ἔθνους.

ΑΠΟ ΤΗΝ ΚΑΙΝΗ ΔΙΑΘΗΚΗ

1. Ευαγγελισμός τῆς Θεοτόκου

(Λουκ. α' 26 - 39)

Ὁ Ἰησοῦς γεννήθηκε «ἐκ γυναικός», ὅπως λέγει ὁ Ἀποστολὸς Παῦλος (Γαλ. δ' 4). Κατέβηκε ἀπὸ τὸν οὐρανὸ καὶ ἔγινε ἄνθρωπος, σὰν τὸν καθένα ἀπὸ μᾶς, γιὰ ν' ἀνεβούμε ἐμεῖς στὸν οὐρανὸ, νὰ θεοποιηθοῦμε καὶ νὰ γίνουμε ὅπως Αὐτός. Γεννήθηκε ἀπὸ τὴν Παρθένο κατὰ τρόπο θαυμαστὸ καὶ ἀπὸ τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιο. Αὐτὸ δείχνει τὴ θεϊκὴ καταγωγὴ του, ὅτι δηλαδὴ ἦταν Υἱὸς τοῦ Θεοῦ καὶ Θεός. Ἡ παρθένος εἶναι ἡ Μαρία, ποὺ δίκαια ὁ ὀρθόδοξος λαὸς τὴν τιμᾶ καὶ τὴν ἀγαπᾷ ὡς Θεοτόκο, σὰν καταφύγιο καὶ προστασία του, σὰν ἐλπίδα καὶ σκέπη του, σὰν ἄσπιλη καὶ ἀμόλυντη, σὰν τιμιότερη καὶ ἐνδοξότερη καὶ ἀπὸ τοὺς ἀγγέλους. Γιὰ τὴν Παναγία ἔχει πολλὲς γιορτὲς ὁ ὀρθόδοξος λαός. Ἀκόμη ἔχει συνθέσει τοὺς πιὸ ὠραίους ὕμνους, μὲ τοὺς ὁποίους ἐκφράζει τὴν ἀγάπη καὶ τὴν ἀφοσίωσή του σ' αὐτήν. Στὴ Μαρία ἐμφανίζεται ὁ ἄγγελος Γαβριήλ, γιὰ νὰ τῆς ἀναγγεῖλει ὅτι πρόκειται νὰ γίνῃ ἡ μητέρα τοῦ Υἱοῦ τοῦ Θεοῦ καὶ Σωτήρα τοῦ κόσμου. Τὸ εὐφρόσυνο αὐτὸ μήνυμα τοῦ Γαβριήλ ὀνομάζεται Ευαγγελισμὸς τῆς Θεοτόκου.

Ἐν δὲ τῷ μηνὶ τῷ ἕκτῳ· ἔξι μῆνες μετὰ τὴν ἐμφάνιση τοῦ ἰδίου ἀγγέλου στὸ Ζαχαρία, γιὰ ν' ἀναγγεῖλει σ' αὐτὸν τὴ γέννηση τοῦ Ἰωάννου τοῦ Προδρόμου. Ἐξ οἴκου Δαυὶδ· ἀπὸ τῆ βασιλικῆ γενιᾶ τοῦ Δαυὶδ, τοῦ πιὸ ἐνδοξοῦ βασιλιᾶ καὶ προφήτη τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης. Σύμφωνα μὲ τὶς προφητεῖες, ὁ Μεσσίας θὰ προερχόταν ἀπὸ τοὺς ἀπόγονους τοῦ Δαυὶδ. Νὰ γιατί ὁ Κύριος, πολλὲς φορὲς στὰ Ευαγγέλια, προσφωνεῖται «Υἱὸς Δαυὶδ». Χαίρε κεχαριτωμένη· χαίρε σὺ, ποὺ ἔχεις ἀπὸ τὸ Θεὸ πολλὲς χάρες, πολλὲς ἀρετές. Ἀπὸ τὸ Θεὸ ἔχεις τὴν πιὸ μεγάλη εὐνοια καὶ χάρη, ὅτι ἀξιώθηκες νὰ γίνῃς μητέρα τοῦ Θεοῦ. Ἡ εὐσέβεια τῶν Ὀρθοδόξων ἐπλάσε τοὺς γνωστούς θαυμάσιους ὕμνους ποὺ ὀνομάζονται Χαριτισμοί, γιὰτι ὅλοι ἀρχίζουν μὲ τὴ λέξη τοῦ ἀγγέλου «Χαίρε». ποταπὸς εἶη ὁ ἀσπασμός· ἀπὸ ποῦ προέρχεται καὶ πιὸ νόημα ἄραγε ἔχει ὁ χαριτισμὸς αὐτός. Ἰησοῦς· ἐβραϊκὴ λέξη ποὺ σημαίνει «Θεοῦ σωτήρια», ὁ Θεὸς εἶναι ὁ σωτήρας. τὸν θρόνον Δαυὶδ· τὸ βασιλικὸ ἀξίωμα τοῦ Δαυὶδ. Ὁ Ἰησοῦς ἔγινε καὶ εἶναι πραγματικὰ ὁ βασιλεὺς τοῦ κόσμου, ὁ πνευματικὸς, ποὺ βασιλεύει στὸ πνεῦμα καὶ στὴν καρδιὰ τῶν ἀνθρώπων, ποὺ πιστεύουν σ' αὐτόν, τὸν ἀκολουθοῦν μὲ ἀφοσίωση καὶ κάνουν πάντοτε τὸ θέλημά του. Οἱ Ἰουδαῖοι περίμεναν κοσμικὸ βασιλιᾶ ἀπὸ τὴ γενιᾶ τοῦ Δαυὶδ, γιὰ νὰ πάρει τὸ θρόνο καὶ νὰ ἰδρύσει ἰσχυρὸ Ἰουδαϊκὸ κράτος. Ὁ Ἰησοῦς δὲν ἀνταποκρίνονταν στὶς ἰδέες καὶ στὶς ἐπιθυμίες τους, γι' αὐτὸ καταδιώχθηκε ἀπὸ τοὺς Ἰουδαίους. Οἱ ἴδιοι

στο τέλος τὸν καταδίκασαν. **Τοῦ πατρὸς αὐτοῦ** τοῦ μακρινοῦ προγόνου του. **ἐπὶ τὸν οἶκον Ἰακώβ**· στους Ἰσραηλίτες. Μετὰ Χριστὸν ὅλοι ὄσοι πιστεύουν σ' αὐτὸν καλοῦνται «νέος Ἰσραήλ». Οἱ χριστιανοὶ δηλαδὴ εἶναι ὁ νέος περιούσιος καὶ ἐκλεκτὸς λαὸς τοῦ Θεοῦ. **Οὐ γινώσκω**· δὲν γνωρίζω, δὲν ἔχω ἔλθει σὲ ἐπαφή. **Δύναμις ὑψίστου ἐπισκιάσει σε**· θὰ σὲ σκεπάζει ἡ δημιουργικὴ δύναμη τοῦ Ὑψίστου, ὅπως σκίασε ἄλλοτε ἡ δόξα του τὸ ναὸ τοῦ Σολομώντα. Σὺ θὰ εἶσαι ναὸς τοῦ Ὑψίστου, γιατί μέσα σου θὰ κατοικήσει ὁ Υἱὸς τοῦ Θεοῦ καὶ Θεὸς μας.

2. Ἡ Ἑλισάβετ καὶ ἡ Μαρία

(Λουκ. α' 39 - 57)

Συχνὰ οἱ εὐσεβεῖς καὶ ἐνάρετοι, ἀπὸ μεγάλη ταπεινοφροσύνη, δὲν βλέπουν καὶ δὲν γνωρίζουν τὴν ἀξία τους καὶ τὶς ἀρετὲς τους, ὅπως ἀκριβῶς τὸ μάτι πού, ἐνῶ τὰ βλέπει ὅλα, δὲν βλέπει τὸν ἑαυτό του. Οἱ φίλοι τότε καὶ οἱ ἄλλοι ἄνθρωποι δείχνουν σ' αὐτοὺς τὶς παραπάνω ἀρετὲς τους. Στὴν περικοπὴ αὐτὴ βλέπουμε τὴν Ἑλισάβετ, συγγενὴ τῆς Μαρίας, νὰ τῆς φανερώνει, ἀφοῦ φωτίστηκε ἀπὸ τὸ Ἅγιο Πνεῦμα, ὅτι αὐτὴ, ἡ Μαρία, εἶναι ἡ μητέρα τοῦ Κυρίου, ἡ μητέρα τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ. Τὸ Ἅγιο Πνεῦμα φώτισε τὶς δύο ἀπλές, μὰ εὐσεβεῖς γυναῖκες, τὴν Ἑλισάβετ καὶ τὴ Μαρία, νὰ μιλοῦν γιὰ τὰ θαυμαστὰ ἔργα τοῦ Θεοῦ. Ἡ Μαρία, ὕστερα ἀπὸ τὰ λόγια τῆς Ἑλισάβετ, λέγει τὸν γνωστὸ ὕμνο «Μεγαλύνει ἡ ψυχὴ μου τὸν Κύριον». Στὸν ὕμνο αὐτὸ προλέγει μὲ ταπεινώση ὅτι οἱ μέλλουσες γενεές θὰ τὴν δοξάζουν καὶ θὰ τὴν ἐγκωμιάζουν. Μὰ ὅλα αὐτὰ ὀφείλονται στὸν Παντοδύναμο καὶ πολυέλεο Θεό, πού γι' αὐτὸ τὸν ὕμνεῖ καὶ τὸν μεγαλύνει ἡ Παναγία μὲ τὸν ὕμνο τῆς.

Ἐν ταῖς ἡμέραις ἐκείναις· τὶς ἡμέρες πού ἐφανίστηκε ὁ ἄγγελος στὴν παρθένο Μαρία. **εἰς πόλιν Ἰούδα**· στὴν πόλη τῆς περιοχῆς ἐκείνης τῆς Παλαιστίνης, ὅπου εἶχε ἐγκατασταθεῖ ἡ φυλὴ τοῦ Ἰούδα. **ἠσπάσατο**· χαίρετίσε μὲ φίλημα. **ὁ καρπὸς τῆς κοιλίας σου**· τὸ γέννημα, τὸ παιδί τῶν σπλάγγνων σου. **ἡ μήτηρ τοῦ Κυρίου μου**· ἡ Παρθένος Μαρία εἶναι ἡ μητέρα τοῦ Ἰησοῦ, πού εἶναι Κύριος τῆς Ἑλισάβετ καὶ ὅλων τῶν ἀνθρώπων. **ὅτι ἔσται τελείωσις**· ὅτι θὰ πραγματοποιηθοῦν, θὰ ἐκπληρωθοῦν ὅσα τῆς εἶπε ὁ ἄγγελος· **μεγαλύνει**· δοξάζει, ὕμνεῖ. **ἐπὶ τὴν ταπεινώσειν τῆς δούλης**· στὴ ταπεινὴ δούλη του. **ἐποίησέ μοι μεγαλεῖα ὁ δυνατός**· ὁ παντοδύναμος Θεὸς ἔκαμε σ' ἐμένα μεγάλα καὶ θαυμαστὰ ἔργα, μὲ ἀξίωσε, ἂν καὶ ταπεινὴ παρθένα, νὰ γίνω μητέρα τοῦ Κυρίου. **εἰς γενεάς γενεῶν**· (ἐβραϊσμός) πάντοτε, σ' ὅλες τῆς γενεῆς τῶν ἀνθρώπων. **ἐποίησε κράτος**· ἱδρυσε πνευματικὸ κράτος, τὴ βασιλεία τοῦ Θεοῦ πάνω στὴ γῆ, μὲ τὸν Ἰησοῦ Χριστό. **ἐν βραχίονι αὐτοῦ**· (ἀνθρωπομορφικὴ ἔκφραση) μὲ τὰ χέρια του, μὲ τὴ δύναμή του. **καθεῖλε**

δυναστας· κατέβασε βασιλιάδες από τὸ θρόνο τους. **ἀντελάβετο Ἰσραὴλ παιδὸς αὐτοῦ**· βοήθησε καὶ προστάτευσε τοὺς δούλους του, τοὺς Ἰσραηλίτες. **μνησθῆναι ἐλέους**· ἀπόδειξε ἔτσι ὁ Θεός, ὅτι θυμῆθηκε τὶς ὑποσχέσεις καὶ τοὺς λόγους, ποὺ ἀπὸ ἀγάπη καὶ ἔλεος εἶχε ὑποσχεθεῖ στὸν Ἀβραάμ καὶ στοὺς ἄλλους πατέρες τοῦ Ἰσραὴλ. Ὁ Θεός εἶχε ὑποσχεθεῖ σ' αὐτούς, ὅτι θὰ στείλει τὸ Μεσσία, τὸ Σωτήρα τοῦ κόσμου.

3. Ἡ Γέννηση τοῦ Χριστοῦ

(Λουκ. β' 1-21)

Ὁ Ἰησοῦς στάλθηκε ἀπὸ τὸν Θεό, γιὰ νὰ φέρει στὴν δύστυχη καὶ ἁμαρτωλῆ ἀνθρωπότητα τὴν ἀγιότητα καὶ τὴν εὐημερία. Δὲν παρουσιάστηκε στὴ γῆ («ἐν μορφῇ Θεοῦ», δηλαδὴ μὲ δόξα, μὲ πομπή, μὲ καπνούς, βροντὲς καὶ ἀστραπές, ὅπως ἐμφανίστηκε ὁ Θεός πάνω στὸ βουνὸ Σινὰ στοὺς Ἰσραηλίτες. Ἦρθε («ἐν μορφῇ δούλου», ὅπως λέει ὁ Παῦλος (Φιλιπ. β' 6), δηλαδὴ φόρεσε τὰ κουρέλια ἐνὸς φτωχοῦ ἀνθρώπου, γεννήθηκε σ' ἓνα σταῦλο καὶ σὲ μιὰ ἀσήμαντη πόλη τῆς Ἰουδαίας, στὴ Βηθλεέμ. Καί, πρῶτα πρῶτα μαθαίνουν τὴ γέννηση τοῦ Υἱοῦ τοῦ Θεοῦ καὶ Σωτήρα τοῦ κόσμου, τὸ μοναδικὸ αὐτὸ γεγονός στὴν ἀνθρώπινη ἱστορία, ὅχι οἱ βασιλιάδες καὶ οἱ δυνατοὶ καὶ οἱ πλούσιοι τῆς ἐποχῆς, ἀλλὰ οἱ βοσκοί. Καί, ὅπως ἦταν ταπεινὲς καὶ φτωχὲς οἱ συνθήκες τῆς γεννήσεως, τῆς πρώτης παρουσίας τοῦ Κυρίου στὴ γῆ, ἔτσι κι ἀκόμη χειρότερο, ἦταν τὸ τέλος τῆς ἐπίγειας ζωῆς του, γιὰτὶ στὸ τέλος σταυρώθηκε σὰν κακοῦργος, ἀνάμεσα σὲ δύο ληστές. Κι ὅλα αὐτὰ τὰ πέρασε ἀπὸ ἀγάπη σ' ἐμᾶς τοὺς ἀνθρώπους. Μὲ τὴν ταπείνωση αὐτή, ἡ θεϊκὴ ἀγάπη ἔδωσε ἓνα ὑπέροχο παράδειγμα σ' ἐμᾶς, τοὺς ἐγωιστὲς καὶ ἀλαζόνες. Ὅλη ἡ ζωὴ τοῦ Ἰησοῦ ἦταν ὡς τὸ τέλος, ὅπως ἄρχισε, γεμάτη ἀπὸ ταπεινώσεις καὶ αὐτοθυσία γιὰ τὸν ἄνθρωπο. Τὰ πάντα ὑπόφερε κι ἔκαμε γιὰ τὴ σωτηρία μας. Μὰ ἡ ταπεινὴ φάτνη κι ὁ σταυρός, ἦταν παράδειγμα πάντοτε σ' ὄλους τοὺς ἀγίους, ὥστε ν' ἀφιερωθοῦν μ' ὅλη τὴ δυνάμη τους στὸν Θεὸ καὶ στὴν ὑπηρεσία τῶν ἀνθρώπων.

Ἐν ταῖς ἡμέραις ἐκεῖναις· δηλαδὴ τὶς ἡμέρες τῆς γεννήσεως τοῦ Ἰωάννου τοῦ Βαπτιστοῦ. **Ἐξῆλθε δόγμα**· δόθηκε διαταγή. **παρὰ Καίσαρος Αὐγούστου**· δηλ. ἀπὸ τὸν Ὀκταβιανό, τὸν πρῶτο αὐτοκράτορα τῶν Ρωμαίων. **Τὸν πρωτότοκον**· πρωτογέννητο, ποὺ θεωροῦνταν πρωτότοκος ἔστω κι ἂν δὲν γεννιόταν ὕστερα ἀπ' αὐτὸν ἄλλα παιδιὰ. **Ἐσπαργάνωσεν**· τύλιξε στὰ σπάργανα. **Ἐν τῷ καταλύματι**· στὸ πανδοχεῖο, ὅπου εἶχαν καταλύσει. **ἀγραυλοῦντες**· μένοντας, διανυκτερεύοντας στοὺς ἀγρούς. **Φυλάσσοντες φυλακάς**· φύλαγαν τὰ κοπάδια, μένοντας ἄ-

γρυπνοι, με τὴ σειρά τους ὀρισμένες ὥρες καθένας. Ὁ χρόνος αὐτὸς τῆς ἀγρύπνιας καὶ φρουρᾶς ὀνομάζονταν φυλακὴ. **δόξα Κυρίου**· φῶς, λάμψη θεία τοὺς περιλάμψε. **Εὐαγγελίζομαι ὑμῖν χαρὰν μεγάλην**· σᾶς φέρω ἀγγελία, ποὺ θὰ σᾶς προξενήσει μεγάλη χαρά.

Χριστὸς Κύριος· καὶ τὰ δυὸ εἶναι ἐπίθετα τοῦ ὀνόματος τοῦ Ἰησοῦ : **Χριστὸς**· Μεσσίας, χρισμένος, **Κύριος**· κυρίαρχος ὅλου τοῦ Κόσμου. **δόξα ἐν ὑψίστοις Θεῷ**· ἄς εἶναι δοξασμένος ὁ Ἕψιστος Θεός, ἄς βασιλεύει πάνω στὴ γῆ ἢ θεϊκὴ εἰρήνη, γιατί ὁ Θεὸς ἀποκάλυψε στοὺς ἀνθρώπους τὴν ἀγάπη καὶ τὴν ἐννοιά του, με τὴ γέννηση τοῦ Χριστοῦ. **διεγνώρισαν περὶ τοῦ ῥήματος**· ἀνακοίνωσαν, ἔκαμαν γνωστὸ τὸ πρᾶγμα. **συνετήρει**· διαφύλαγε. **συμβάλλουσα**· ἐρμηνεύοντας, συγκρίνοντας αὐτὰ με ὅσα ἄλλοτε εἶχε ἀκούσει ἀπὸ τὸν ἄγγελο.

Γρηγορίου τοῦ Θεολόγου, «Εἰς τὰ γενέθλια τοῦ Σωτῆρος», Mign. E.Π. 36, 312, 313.

Στὸν περίφημο λόγο τοῦ στὴ γέννηση τοῦ Χριστοῦ, ὁ Γρηγόριος ὁ Θεολόγος, με ποιητικὴ καὶ ἐνθουσιώδη γλώσσα, καλεῖ ὅλους νὰ ἐξυμνήσουν τὸ γεγονός τῆς γεννήσεως τοῦ Χριστοῦ καὶ περιγράφει τίς συνέπειές του γιὰ τὴν ἀνθρωπότητα. Παραθέτομεν μόνο τὴν ἀρχή.

Χριστὸς ἐξ οὐρανῶν, ἀπαντήσατε· Ὁ Χριστὸς κατεβαίνει ἀπὸ τοὺς οὐρανοὺς, βγεῖτε νὰ τὸν συναντήσατε. **συνελών**· σύντομα, συγκεφαλαιώνοντας. **τὸν ἀπ' ἀρχῆς**· τὸν αἰώνιο. **τὸν τελευταῖον**· αὐτὸν ποὺ ἔζησε σὰν ὁ τελευταῖος ἀπὸ τοὺς ἀνθρώπους.

4. Ἡ βάπτισις τοῦ Κυρίου

(*Μαθ. γ' 13 - 17*)

Ὁ Ἰησοῦς Χριστὸς, ὅσο καιρὸ ἔζησε πάνω στὴ γῆ, συμμορφώθηκε πάντοτε με τὸν Νόμο τῶν Ἰουδαίων. Αὐτὸ κάνει καὶ τώρα ποὺ ἔρχεται σὰν κοινὸς ἄνθρωπος, μαζί με τὸν πολὺ λαό, νὰ βαπτιστεῖ ἀπὸ τὸν Ἰωάννη. Ἐνῶ ὅμως ταπεινωνόταν κι ἔσκυβε μπρὸς στὸν Βαπτιστὴ, ὁ Θεὸς τὸν δοξάζει διακηρύσσοντας ὅτι εἶναι ὁ Υἱὸς τοῦ ὀ ἀγαπητός. Ἡ γιορτὴ τῆς βαπτίσεως τοῦ Κυρίου ὀνομάζεται καὶ Θεοφάνεια, γιατί σ' αὐτὴν φάνηκαν καὶ τὰ τρία πρόσωπα τῆς θεότητος, ὁ Υἱὸς νὰ βαπτίζεται, τὸ Πνεῦμα με μορφὴ περιστεριοῦ καὶ ὁ Πατέρας με τὴ φωνή, ὅτι αὐτὸς εἶναι ὁ Υἱὸς ὀ ἀγαπητός, ὅπως λέγει καὶ τὸ τροπᾶριο τῆς ἑορτῆς : «Ἐν Ἰορδάνῃ βαπτιζομένου σου, Κύριε, ἡ τῆς Τριάδος ἐφανερῶθη προσκύνησις. . .».

Ἐγὼ χρεῖαν ἔχω· ἐγὼ ἔχω ἀνάγκη. Ὁ Ἰωάννης, φωτισμένος ἀπὸ τὸ Ἅγιο Πνεῦμα, ἀγνωρίζει τὸν Χριστὸ σὰν Μεσσία, ποὺ δὲν ἔχει ἀνάγκη βαπτίσματος καὶ μετανοίας. **ἄφες ἄρτι**· ἄφησε τώρα τὰ ζητήματα αὐτά, ὅτι δηλ. εἶναι Μεσσίας καὶ

ἀναμάρτητος. πᾶσαν δικαιοσύνην· κάθε δίκαιο, κάθε νόμο. ἐν ᾧ εὐδόκησα· μετὸν ὅποιο εἶμαι εὐχαριστημένος.

Ἱεροῦ Χρυσόστομου, Ὑπόμνημα εἰς τὸν ἅγιον Ματθαῖον τὸν Εὐαγγελιστὴν, Mign. E.Π. 57 - 58, 204 - 206.

Στὴν παραπάνω περικοπή, ὁ Ἰωάννης ὁ Χρυσόστομος ἀναπτύσσει τὴ φράση : «Ἰδοὺ ἀνεψόχθησαν οἱ οὐρανοί», λέγοντας, ὅτι καὶ στὴ βάπτισμα κάθε χριστιανοῦ ἀνοίγουν οἱ οὐρανοί. Τὸ βάπτισμα εἶναι ὁ δρόμος, ποὺ μᾶς καλεῖ ὁ Θεὸς κοντὰ του στὸν οὐρανό, στὴν ἀληθινὴ πατρίδα καὶ κατοικία μας. "Ὅποιος ἔχει πίστη, παραδέχεται αὐτὴ τὴ μεγάλη σημασία τοῦ χριστιανικοῦ βαπτίσματος. **Ἐν προοιμίοις**· ἀπὸ τὴν ἀρχή· **ἐπτοημένους**· φοβισμένους, ταραγμένους καὶ συγκινημένους. πρὸς ἐκείνην τὴν λῆξιν· σ' ἐκεῖνο τὸ τέλος.

5. Ἡ ἐπὶ τοῦ Ὄρους Ὁμιλία

(*Ματθ. ε' - η'*)

Μὲ τις παραπάνω παραβολὲς ὁ Κύριος περιέγραψε μερικὰ γνωρίσματα τῆς βασιλείας τοῦ Θεοῦ, ποὺ ἤρθε νὰ ἰδρῦσει πάνω στὴ γῆ. Μὲ τὴν ἐπὶ τοῦ Ὄρους Ὁμιλία, ὁ Κύριος δίδει τὶς ἠθικὲς ἀρχές, ποὺ θὰ ρυθμίζουν καὶ θὰ διέπουν τὶς σχέσεις τῶν ἀνθρώπων ἀπέναντι στὸ Θεὸ καὶ τοὺς ὁμοίους του, μέσα στὴ βασιλεία τοῦ Θεοῦ πάνω στὴ γῆ, δηλαδὴ σὲ μιὰ ἰδανικὴ καὶ τέλεια χριστιανικὴ κοινωμία. "Ὅπως ὁ Μωυσῆς ἔδωσε στὸ ὄρος Σινά, στοὺς Ἰσραηλίτες, τὸ Νόμο, ἔτσι καὶ ὁ Σωτὴρας καὶ Θεὸς μας θέλησε νὰ ἐξαγγεῖλει, ἀπὸ ἓνα μικρὸ λόφο τῆς Γαλιλαίας, τοὺς θεϊκοὺς νόμους τῆς νέας ἀνθρωπότητος. "Ὅμως, ὁ Σωτὴρας μας δὲν μίλησε σὰν ἀόρατος Θεὸς μέσα ἀπὸ ἀστραπὲς καὶ βροντὲς καὶ νεφέλες, ὅπως μίλησε στοὺς Ἰσραηλίτες πάνω στὸ Σινὰ ὁ Θεός, ποὺ τοὺς ἀπαγόρευε μάλιστα μὲ ποινὴ θανάτου νὰ πλησιάσουν κοντὰ στὸ Ὄρος ποὺ παρουσιάστηκε (Ἐξόδ. ιθ' 21). Ἀντίθετα ὁ Σωτὴρας, σὰν κοινὸς ἄνθρωπος, περιστοιχιζόμενος ἀπὸ ἀπλὸ λαὸ καὶ καθισμένος πάνω σὲ μιὰ πέτρα, ἤρεμα καὶ ἀπλά, περιέγραψε τὶς ἠθικὲς ἀρχές μιᾶς τέλειας χριστιανικῆς ζωῆς. Κάθε ἀλήθεια αὐτῆς τῆς Ὁμιλίας εἶναι ἓνα πολύτιμο μαργαριτάρι.

Ἡ «ἐπὶ τοῦ Ὄρους Ὁμιλία» ἀποτελεῖ, μποροῦμε νὰ ποῦμε, περίληψη ὅλης τῆς ἠθικῆς διδασκαλίας ποὺ ἀνάπτυξε ὁ Κύριος, σὲ ὅλη τὴν ἐπίγεια δράση του. Γι' αὐτό, ἐνῶ ὁ Κύριος τὴν ἐκφώνησε λίγους μῆνες ἀργότερα, ὁ Εὐαγγελιστὴς Ματθαῖος τὴν βάζει ἀμέσως στὴν ἀρχὴ τῆς δράσης του.

Οἱ Μακαρισμοὶ
ε' 1 - 13

Οἱ Μακαρισμοὶ ὀνομάζονται ἔτσι ἀπὸ τὴν λέξη μακάριος μὲ τὴν ὁποία ἀρχίζει κάθε πρόταση. "Ὅλοι οἱ ἄνθρωποι ζητοῦν τὴν εὐτυχία καὶ συνήθως νομίζουν ὅτι οἱ πλούσιοι, οἱ δυνατοί, οἱ

μεγάλοι, είναι εύτυχισμένοι. Ἀντίθετα, ἐδῶ ὁ Ἰησοῦς θεωρεῖ εύτυχισμένους ἐκείνους πού ὁ κόσμος λυπάται ἢ περιφρονεῖ, δηλ. τοὺς ταπεινοὺς, τοὺς καταστραμμένους, τοὺς ἐλεήμονες, τοὺς καθαρούς στὴν καρδιά, αὐτοὺς πού ἀγωνίζονται καὶ θυσιάζονται γιὰ νὰ ἐπικρατήσει ἡ δικαιοσύνη καὶ ἡ εἰρήνη στὸν ταραχμένο καὶ γεμάτο ἀδικία κόσμο μας.

Εἰς τὸ ὄρος· πρόκειται γιὰ λόφο κοντὰ στὴν Καπερναοῦμ. **Πτωχοὶ τῷ πνεύματι·** οἱ ταπεινοί, πού γνωρίζοντας τὶς ἀνθρώπινες ἀδυναμίες καὶ ἀτέλειες, στηρίζονται γιὰ κάθε ζήτημα, καὶ σὲ κάθε περίσταση, περισσότερο στὸν Θεὸ παρά στὸν ἑαυτό τους. **Βασιλεία τῶν οὐρανῶν·** ὅπως εἰπῶθηκε παραπάνω, ὀνομάζεται ἔτσι ἡ τέλεια καὶ ἰδανικὴ χριστιανικὴ κοινωνία, ὅπου ἐπικρατεῖ ἡ οὐράνια θεῖα τάξη, τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ εἶναι νόμος τῆς ζωῆς κάθε ἀνθρώπου, καὶ ἡ ἀγάπη, ἡ εἰρήνη καὶ ἡ δικαιοσύνη, βασιλεύουν ἀνάμεσα στοὺς ἀνθρώπους. **Κληρονομήσουσι τὴν γῆν·** θὰ γίνουν κληρονόμοι τῆς βασιλείας τῶν οὐρανῶν, πού ἐδῶ ὀνομάζεται γῆ, δηλαδὴ γῆ τῆς ἐπαγγελίας, ὅπως ὀνομαζόταν ἡ εὐφορὴ καὶ πλοῦσια χώρα τῆς Χαναάν. **Οἱ πενθοῦντες·** αὐτοὶ πού λυποῦνται καὶ γιὰ τὶς δικές τους ἀμαρτίες καὶ γιὰ τὴν κακία καὶ τὴν ἀθλιότητα πού ἐπικρατεῖ στὴν κοινωνία. **ὄνειδίζω·** βρίζω, περιφρονῶ. **πονηρὸν ῥῆμα·** κακολογία.

Ἱεροῦ Χρυσοστόμου, Mign. E.Π. 57 - 58, 224, 225.

Στὴν περικοπὴ αὐτὴ τοῦ Ἱεροῦ Χρυσοστόμου ἀναπτύσσεται τὸ νόημα τοῦ μακαρισμοῦ «Μακάριοι οἱ πτωχοὶ τῷ πνεύματι», ὅπου ὁ ἅγιος Πατέρας τονίζει τὴ σπουδαιότητα τῆς ταπεινοφροσύνης. Ἡ ταπεινοφροσύνη εἶναι, λέγει, τὸ ἀντίθετο τοῦ ἐγωϊσμοῦ καὶ τῆς ἀλαζονείας. Καὶ ὅπως ὁ ἐγωϊσμός εἶναι ἡ πηγὴ κάθε κακίας, ἔτσι ἡ ταπεινοφροσύνη εἶναι ἡ πιὸ μεγάλη ἀρετὴ. Χωρὶς αὐτὴ χάνει κανεὶς ὅλες τὶς ἀρετές πού μπορεῖ νὰ ἔχει.

Τὴν προαίρεσιν· τὴ διάθεσιν. **βιαζόμενοι·** ἀναγκαζόμενοι. **καταστέλλω·** περιορίζω, περιμαζεύω. **ἀνηρημένης·** ἀφανιζομένης. **πολιτευόμενος·** ζώντας, συμπεριφερόμενος. **ὑποσύρονται·** παρασύρονται, ἐξαφανίζονται. **εἰς χαλεπὸν καταστρέφει τέλος·** καταλῆγει σὲ ἄθλιο, σὲ κακὸ κατάντημα. **εὐχὴ·** προσευχὴ. **ἀπόνοια·** ἀλαζονεία. **Φιλοσοφία·** ἡ ζωὴ ὅπως τὴν θέλει ὁ Χριστός, ἡ χριστιανικὴ ζωὴ. **πρόριζον·** ριζικά, σύρριζα.

**Οἱ Χριστιανοὶ ἄλας τῆς γῆς
καὶ φῶς τοῦ κόσμου**

ε' 13 - 17

τάξης καὶ ζωντανὸ παράδειγμα γιὰ μίμηση. Τὸ παράδειγμα τῶν χριστιανῶν πρέπει νὰ εἶναι ἀντίρροπο στὶς κακίες τῶν ἀνθρώπων αὐτοῦ τοῦ κόσμου. Στὴν ἀσωτεία τῶν ἄλλων, αὐτοὶ ὀφείλουν νὰ ἀντιτάξουν τὴν ἐγκράτεια, στὴν ἀπορρόφησή τους ἀπὸ τὶς κοσμικὲς φροντίδες, τὴν προσήλωσή τους στὰ θεῖα, στὴν συμφεροντολογία, τὴν ἱφιλοκέρδεια καὶ τὴν αὐτοθυσία. Ὁ Ἰησοῦς χαρακτήρισε τὸν ἑαυτό του «φῶς τοῦ κόσμου». Μὲ τὸν ἅγιο βίβιο τῶν χριστιανῶν ἐξακολουθεῖ νὰ φωτίζει τὸν κόσμο καὶ νὰ ὁξάζεται ἀπὸ τοὺς ἀνθρώπους.

Οἱ χριστιανοί, μέσα σὲ μιὰ κοινωνία πού διαρκῶς ἐξαθλιώνεται καὶ ἐκφυλλίζεται, ἔχουν χρέος νὰ χρησιμεύουν μὲ τὴ ζωὴ τους ὡς φουροὶ τῆς ἠθικῆς

Ἐάν τὸ ἅλας μωρανθῇ· ἂν τὸ ἀλάτι χαλάσει καὶ χάσει τὴν ἱκανότητά του νὰ ἀλατίζει, λ.χ. ὅταν βρέχεται. **μόδιον·** εἶναι τὸ γνωστὸ δοχεῖο, μέτρο χωρητικότητας, μὲ τὸ ὁποῖο μετροῦσαν τὰ σιτηρὰ στ' ἄλωνα καὶ στὶς ἀποθήκες.

Ὁ Κύριος συμπληρώνει τὸν Μωσαϊκὸ Νόμο Ὁ Ἰησοῦς ἀναγνωρίζει τὸ Νόμο, γιατί αὐτὸς δείχνει τὸ ἅγιο θέλημα τοῦ Θεοῦ στοὺς Ἰσραηλίτες. Ἄρα, δὲν τὸν κατέργησε, ἀλλὰ τὸν τελειοποίησε, ἀφοῦ ἐτόνισε τὴν ἀνάγκη νὰ τὸν τηροῦμε καὶ νὰ τὸν ἐφαρμόζουμε στὴ ζωὴ πραγματικά, μὲ εὐκρινῆ μεταβολὴ τῶν διαθέσεών μας, τοῦ ἐσωτερικοῦ μας κόσμου, καὶ ὄχι ἐξωτερικά καὶ τυπικά, ὅπως συνήθιζαν οἱ Ἰουδαῖοι καὶ μάλιστα οἱ Φαρισαῖοι.

Τὸν νόμον ἢ τοὺς προφήτας· τὸ σπουδαιότερο μέρος τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης εἶναι ὁ Μωσαϊκὸς Νόμος καὶ οἱ προφητεῖες. Γι' αὐτό, μόνο αὐτὰ τὰ δύο ἀναφέρονται. **πληρῶσαι·** νὰ συμπληρώσουν, νὰ τελειοποιήσουν. **Ἔως ἂν παρέλθῃ ὁ οὐρανὸς καὶ ἡ γῆ·** ἕως τὸ τέλος τοῦ κόσμου. **Ἰῶτα ἓν ἢ μία κεραία·** ἓνα γιώτα (τὸ πιὸ μικρὸ ἀπὸ τὰ γράμματα) ἢ μιὰ στιγμὴ (ποὺ βάζουν πάνω σὲ μερικὰ γράμματα). Μεταφορικὲς ἐκφράσεις, ποὺ σημαίνουν ὅτι οὔτε ἡ πιὸ μικρὴ ἐντολὴ θὰ παραλειφθεῖ ἢ θὰ καταργηθεῖ. **Πλεῖον τῶν γραμματέων καὶ Φαρισαίων·** πιὸ πολλοὶ ἀπὸ τὴν δικαιοσύνη τῶν γραμματέων καὶ Φαρισαίων, ποὺ θεωροῦνταν δίκαιοι, ἀλλὰ δὲν ἦταν, γιατί τηροῦσαν τὶς ἐντολὲς ἐξωτερικά καὶ τυπικά. Οἱ γραμματεῖς ἦταν οἱ ἐρμηνευτὲς καὶ δάσκαλοι τοῦ Νόμου, ὀνομαζόμενοι καὶ νομικοὶ ἢ νομοδιδάσκαλοι. Οἱ Φαρισαῖοι ἦταν μιὰ ἰδιαίτερη τάξη τῶν Ἰουδαίων, ποὺ τηροῦσαν πολλὴ αὐστηρὰ ὅλες ἀνεξαιρέτως τὶς ἐντολὲς, μὲ ἀκρίβεια μεγάλη. Στὴν πραγματικότητα ὅμως ἦταν ἀδίκιοι, γιατί τηροῦσαν τὸ Νόμο ἐξωτερικά μόνον, ὥστε φαίνονταν ὅτι ἦταν εὐσεβεῖς, ἐνῶ ἦταν ἀπὸ μέσα κακοὶ καὶ διεφθαρμένοι. Γι' αὐτό, κατάντησε ἡ λέξις Φαρισαῖος νὰ σημαίνει τὸν ὑποκριτὴ.

Ὁ φόνοσ Ὁ Μωσαϊκὸς Νόμος, μὲ τὴν ἕκτη ἐντολὴ τοῦ Δεκαλόγου, ἀπαγορεύει τὸ φόνο· ὁ Κύριος ὅμως, ἀπαγορεύει ἀκόμα καὶ τὴν ὀργή, ποὺ ὀδηγεῖ στοὺς φόνο, καθὼς ἐπίσης κάθε προσβλητικὴ πράξις καὶ ἐχθρότητα.

Ἐρρήθη τοῖς ἀρχαίοις· εἰπώθηκε στοὺς ἀρχαίους προγόνους σας. **κρίσις·** κατώτερο δικαστήριον. **εἰκῆ·** χωρὶς λόγο· **βακά·** ἀνόητος, ἄδειο κεφάλι (λέξις ἀραμαϊκῆ). **συνέδριον·** τὸ ἀνώτατο δικαστήριον τῶν Ἰουδαίων καὶ ἡ ἀνώτατη Ἄρχη. Ἡ ἔδρα του ἦταν στὰ Ἱεροσόλυμα καὶ δικάζε μόνον σοβαρὰς ὑποθέσεις. **γένενα τοῦ πυρός·** κόλασις. Γένενα κυρίως ὀνομαζόταν μιὰ κοιλιάδα στὰ νότια τῆς Ἱερουσαλήμ, ὅπου οἱ Ἰσραηλίτες, ὅταν κάποτε ζέπεσαν στὴν εἰδωλολατρεία, ἔκτισαν βωμὸ ὅτῳ Θεὸ Μολῶχ, ὅτῳ ὁποῖο θυσιάσαν ἀνθρώπους. Οἱ κραυγὲς τῶν θυμάτων ποὺ καίγονταν, προκαλοῦσαν φρίκη, γι' αὐτὸ γένενα τοῦ πυρός κατάντησε νὰ σημαίνει τὴν κόλασις. Ὑστερότερα, ἔκλαιγαν ἐκεῖ τὰ ἀπορρίμματα, καὶ τὰ πτώματα θανατωμένων κακούργων. **Ἰσθὶ εὐνοῶν τῶ ἀντιδικῶ σου·** νὰ συμπυκνῶνεται μὲ τὸν ἀντιδικὸ σου. **κοδράντης·** τὸ μικρότερον ρωμαϊκὸ νόμισμα, ἴσο μὲ ἓνα λεπτὸ.

‘Ο ὄρκος
ε’ 33 - 38

‘Ο Κύριος ἀπαγορεύει νὰ μεταχειριζόμεστε τὸ ἅγιο ὄνομα τοῦ ἀπείρου Θεοῦ, χωρὶς σπουδαῖο λόγο, στὶς συνομιλίες μας καὶ μάλιστα γιὰ νὰ ὀρκιζόμεστε. ‘Ο χριστιανὸς ὀφείλει νὰ εἶναι

τόσο ἅγιος καὶ τίμιος, ὥστε ἓνα ναι ἢ ἓνα ὄχι δικό του νὰ ἔχει ἀξία μεγαλύτερη κι ἀπὸ τὸν ὄρκο.

Ὅμως ἐπιορκήσεις· δὲν θὰ παραβεῖς τὸ λόγο ποὺ δόθηκε μὲ ὄρκο. **ἀποδώσεις δὲ τῷ Κυρίῳ τοὺς ὄρκους σου·** γιὰ χάρη τοῦ Κυρίου, ἀπὸ σεβασμὸ καὶ φόβο στὸν Κύριο, ὀφείλεις νὰ ἐκπληρώσεις τὶς ὑποσχέσεις σου, ποὺ δόθηκαν μὲ ὄρκο. **ὑποπόδιον·** ὑποστήριγμα κάτω ἀπὸ τὰ πόδια τοῦ μεγάλου βασιλιᾶ, τοῦ Θεοῦ.

‘Η ἐκδίκηση
ε’ 38 - 43

‘Ο νόμος «ὀφθαλμὸν ἀντὶ ὀφθαλμοῦ» ἢ «κακὸν ἀντὶ κακοῦ» ἦτον μέρος τῆς Μωσαϊκῆς Νομοθεσίας. ‘Ο Κύριος διδάξε, ὅτι στὶς ἀναμεταξύ μας σχέσεις ὀφείλομε νὰ δείχνουμε ἀπόλυτη ὑποχω-

ρητικότητα καὶ πραότητα ἀπέναντι σ’ ἐκείνους ποὺ μᾶς ἀδικοῦν καὶ μᾶς βλάπτουν. ‘Η ἐκδίκηση δὲν διορθώνει τὸ κακὸ ἢ τὴ βλάβη, ἀντίθετα μάλιστα χειροτερεύει τὴν κατάσταση καὶ μεγαλώνει τὶς ἐχθρότητες.

Μὴ ἀντιστῆναι τῷ πονηρῷ· νὰ μὴ ἀντιστέκεσαι στὸν κακὸν ἄνθρωπο. ἀγγαρεύω· ἀναγκάζω κάποιον νὰ κάμει κάτι σὰν ἀγγαρεία, δηλαδὴ χωρὶς τὴ θέλησή του καὶ χωρὶς πληρωμῆ. **μίλιον·** ἴσο μὲ 1478 μέτρα. **μὴ ἀποστραφῆς·** μὴ ἀρνηθεῖς.

‘Η ἀγάπη πρὸς τοὺς
ἐχθροὺς
ε’ 43 - 48

Σὲ μερικοὺς ψαλμοὺς, καὶ σὲ ἄλλα βιβλία τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης, συχνὰ γίνεται λόγος γιὰ μίσος στοὺς ἐχθροὺς.

‘Ο Κύριος, ἀντίθετα, συνιστᾷ τὴν ἀγάπην καὶ σ’ αὐτοὺς καὶ θεωρεῖ τὴν ἀγάπην αὐτὴ σὰν γνώρισμα τῆς τελειότητος τοῦ χριστιανοῦ. Ἀγαπώντας κανεὶς τοὺς ἐχθροὺς, μιμεῖται τὸν Θεό, ποὺ ἀγαθὰ, ὅπως ὁ ἥλιος καὶ ἡ βροχὴ, τὰ στέλνει καὶ στοὺς ἁμαρτωλοὺς καὶ στοὺς πονηροὺς. Αὐτὸς ποὺ φέρεται ἔτσι, γίνεται παιδί τοῦ Θεοῦ καὶ τέλειος, ὅπως ὁ ἴδιος ὁ Θεός.

‘Ἐπηρεάζω· βρίζω, περιφρονῶ. **Οἱ τελῶναι·** οἱ ἁμαρτωλοὶ· τὴν τάξην τῶν τελῶν τὴν θεωροῦσαν σὰν ἁμαρτωλὴ καὶ ἄδικη, ἐπειδὴ ἔκανε ἀδικίες στὴν εἰσπραξὴ τῶν τελωνειακῶν φόρων. **ἀσπάζομαι·** χαιρετῶ.

‘Η ἐλεημοσύνη
ς’ 1 - 5

Στὰ ζητήματα τῆς ἐλεημοσύνης, τῆς προσευχῆς καὶ τῆς νηστείας, ἐλέγχοντας ὁ Κύριος τὸ ἐπιδεικτικὸ πνεῦμα τῶν Φαρισαίων, συνιστᾷ τὴ μυστικότητα καὶ τὴν ἀποφυγὴ τῶν

βλεμμάτων τῶν ἀνθρώπων. ‘Ο ἄνθρωπος δὲν πρέπει νὰ φροντίζει νὰ φαίνεται, ἀλλὰ νὰ εἶναι πραγματικὰ εὐσεβής, ὅποτε θὰ ἔχει τὰ βλέμματά του, τὸ νοῦ καὶ τὴν καρδιά του μόνο στὸν Θεό, γιὰ νὰ ἀρέσει σ’ αὐτὸν καὶ ὄχι στοὺς ἀνθρώπους.

Πρὸς τὸ θεαθῆναι αὐτοῖς· γιὰ νὰ φαίνεστε σ’ αὐτοὺς, γιὰ ἐπίδειξιν. **μὴ σαλπίσσης·** μὴ διαλαλήσεις. **ἐν ταῖς ρύμαις·** στοὺς δρόμους. **ἀπέχουσι τὸν μισθόν·** ἔχουν πάρει τὴν ἀμοιβή. **μὴ γνώτω ἡ ἀριστερά·** (μεταφορικὴ ἔκφραση) νὰ γίνεται τόσο κρυφὰ ἡ ἐλεημοσύνη, ὥστε νὰ μὴ ξέρει τὸ ἀριστερὸ χεῖρ τί κάνει τὸ δεξι.

‘Η προσευχή
ς’ 5 - 16

Οι Φαρισαῖοι, και πολλά ἔλεγαν στήν ὥρα τῆς προσευχῆς, και μπροστά στους ἄλλους προσευχόνταν γιά ἐπίδειξη. Ὁ Κύριος ἀποδοκιμάζει τή συμπεριφορά αὐτῆ τῶν ὑποκριτῶν Φαρισαίων τήν ὥρα τῆς προσευχῆς, και μᾶς ἔδωσε ἕνα ὑπέροχο τύπο τῆς προσευχῆς ἐκείνης, πού ικανοποιεῖ κάθε ψυχῆ και τήν ἀνεβάζει ὡς τὸ Θεό, ὅταν κανεῖς τήν αἰσθάνεται και τήν ἀπαγγέλει καθῶς πρέπει. Τὸ «Πάτερ ἡμῶν» εἶναι προσευχή, πού βγῆκε ἀπὸ τῆ θεία ψυχῆ τοῦ Κυρίου. Ὁ καλὸς Χριστιανὸς ἀκούει τοὺς θείους παλμούς του, ὅταν τῆ λέγει μὲ τῆ διάθεση πού ἀρμόζει. Ὅσες φορές κι ἂν ποῦμε τὸ «Πάτερ ἡμῶν» σ’ ὅλη μας τῆ ζωῆ, πάντα μᾶς εὐχαριστεῖ, πάντα μιὰ θεϊκὴ πνοὴ μένει στήν καρδιά μας.

Φιλοῦσιν· θέλουν, προτιμοῦν. **ἐστῶτες·** ὀρθοί. **ταμειῶν·** τὸ πὺ μέσα δωμάτιο τοῦ σπιτιοῦ, ὅπου συνήθως ἦταν τὸ θησαυροφυλάκιο. **οἱ ἐθνικοί·** οἱ εἰδωλολάτρες. **βαττολογῶ·** φλυαρῶ. **ἀγιασθήτω·** ἄς εἶναι ἀγιασμένο, σεβαστὸ και δοξασμένο τὸ ἅγιο θέλημά Σου. **τὸν ἐπιούσιον·** τὸν καθημερινό, τὸν ἀπαραίτητο γιά τήν ὑπαρξή μας. **μὴ εἰσενέγκης·** μὴν ἐπιτρέπεις νὰ πέσουμε σὲ πειρασμούς, σὲ δοκιμασίες. **ῥῦσαι·** σῶσε. **Πονηρός·** ὁ διάβολος. **ὅτι σοῦ ἐστὶν ἡ βασιλεία·** μπορείς ὅλα αὐτὰ νὰ χορηγήσεις, γιατί εἶσαι βασιλιάς κι ἔχεις τῆ δύναμη και τῆ δόξα.

Ἰεροῦ Χρυσόστομου, Mign. E.Π. 57 - 58, 27β.

Ὁ ἱερὸς Χρυσόστομος, στήν παραπάνω περικοπή, σημειώνει πόσο σπουδαῖο πρᾶγμα εἶναι νὰ ἐπικαλοῦμαστε και νὰ ἔχουμε τὸν Θεὸ «ὡς Πατέρα μας». Και τὸν ἔχομε ὡς Πατέρα, γιατί εἶναι ἀναρτήσιμα τὰ κρυφὰ και τὰ φανερά ἀγαθὰ, πού, σὰν πατέρας, ἔχει χαρίσει και χαρίζει σὲ κάθε ἄνθρωπο.

Ἀνέστησε· κίνησε τὸ ἐνδιαφέρον. **ἐν προομιόις·** ἀπαρχῆς. **ἀναίρεσιν·** κατάρρηση. **τοῖς ὑψηλοῖς προσηλῶν χωρίοις·** προσηλώνοντας τὸν προσευχόμενο χριστιανὸ στοὺς οὐράνιους χώρους. **ταῖς ἄνω διατριβαῖς·** στήν οὐράνια διαμονή, κατοικία.

‘Η νηστεία Ἡ νηστεία εἶναι μιὰ ἄσκηση γιά νὰ χαλιναγωγεῖ κανεῖς τὰ πάθη και τὶς ἐπιθυμίες του και νὰ προσηλώνεται στὰ πνευματικά και θεϊκὰ πράγματα. Ὅταν ὅμως γίνεται γιά ἐπίδειξη, χάνει και αὐτὴ κάθε ἀξία, ὅπως ἡ ἐλεημοσύνη και ἡ προσευχή:

Ἀφανίζουσι τὰ πρόσωπα αὐτῶν· μεταβάλλουν και παραμορφώνουν τὸ πρόσωπο, μὲ τὴν προσποίηση ὅτι ἔχουν ἐξαντληθεῖ ἀπὸ τῆ νηστεία. **ἄλειψαι τὴν κεφαλὴν·** νὰ ἀλείψεις τὴν κεφαλὴ μὲ ἀρώματα.

Οἱ θησαυρισμοί Τὰ ἀγαθὰ τοῦ κόσμου αὐτοῦ εἶναι προσωρινά, ἐφήμερα και μάταια. Ὁ καλὸς χριστιανὸς δὲν στρέφει και δὲν προσκολλᾶ τὴν καρδιά του σ’ αὐτὰ, ἀλλὰ στὰ αἰώνια ἀγαθὰ, γιατί μόνο αὐτὰ μποροῦν νὰ ικανοποιοῦν τὴν ψυχῆ τοῦ ἀνθρώπου. Τότε, ἔσο φτωχὸς κι ἂν εἶναι, θὰ ἔχει συνεχῶς ἐσωτερικὴ χαρὰ και ἡρεμία, και θὰ ζεῖ ἐλεύθερη ζωῆ και ἀπερίσπαστη ἀπ’ ὅλες τὶς ἐγνοίες τοῦ κόσμου αὐτοῦ.

Θησαυρός ἐπὶ τῆς γῆς: ἐπίγεια, ὕλικά ἀγαθὰ. **σῆς καὶ βρωῖσις:** ὁ σκῶρος καὶ ἡ μούχλα. **θησαυρός ἐν οὐρανῷ:** τὰ οὐράνια ἀγαθὰ, ποὺ ὁ Θεὸς ἐπιφυλάσσει ὡς ἀμοιβὴ γιὰ τὰ καλὰ μας ἔργα στὴν τωρινὴ ζωὴ. **ἀπλοῦς:** ὑγιής, ἀπείραχτος. **Πονηρός:** βλαμμένος, ἄρρωστος. **ἢ ἐνός ἀνθέξεται:** ἢ θὰ ἀνέχεται τὸν ἓνα καὶ θὰ τὸν ἀκολουθεῖ πάντα. **μαμωνᾶς:** πλοῦτος (περσικὴ λέξη).

Οἱ φροντίδες τῆς ζωῆς Ὁ ἄνθρωπος βέβαια, πρέπει νὰ ἐργάζεται καὶ νὰ φροντίζει.
ς' 25 - 34 Ἡ ἀδιάφορη καὶ ξένοιαστη ζωὴ δὲν ἀρμόζει στὸν χριστιανό. Γι' αὐτὸ ἔχει χρέος νὰ βάλει τάξη στὶς φροντίδες

του καὶ νὰ ἐπιδιώξει πρῶτα, ὅσα ἔχουν ἀνώτερη ἀξία, ἀπὸ ἄλλα δευτερεύοντα πράγματα. Πρῶτα ἡ ψυχὴ, ὕστερα τὸ σῶμα. Προηγούνται τὰ πνευματικὰ ἀγαθὰ καὶ μετὰ ἀκολουθοῦν τὰ ὕλικα. Ἀλλὰ μὲς στὸ πλῆθος τῶν φροντίδων τῆς ζωῆς μας, δὲν πρέπει νὰ χάνουμε τὴν ἡρεμία, καὶ νὰ ζοῦμε ζωὴ γεμάτη ἀνησυχία καὶ φόβους γιὰ τὴν αὔριον, γιὰ τὸ μέλλον μας. Δὲν πρέπει στὸ φορτίο τῶν καθημερινῶν φροντίδων, νὰ προσθέσουμε καὶ τίς ἀνησυχίες γιὰ τὸ μέλλον. Προπαντός, δὲν πρέπει νὰ λησμονοῦμε ὅτι ἔχομε Πατέρα μας τὸ Θεό, ποῦ, ὅταν στηριζόμαστε σ' αὐτόν, δὲν μᾶς ἐγκαταλείπει. Αὐτὸς φροντίζει γιὰ τὰ πτηνὰ καὶ γιὰ τὰ λουλοῦδια, δὲν θὰ φροντίσει γιὰ τὸν ἄνθρωπο; Καὶ ὁ οὐράνιος αὐτὸς πατέρας, ποῦ ἔχει δώσει καὶ δίνει ἀνώτερα ἀγαθὰ στοὺς ἀνθρώπους - ἀκόμα καὶ τὸν Υἱό του γιὰ χάρι τῆς σωτηρίας τους - δὲν θὰ δώσει σ' αὐτοὺς πράγματα ἀσήμαντα, καὶ κατώτερα ἀγαθὰ, ὅπως τὴν τροφὴ καὶ τὸ ντύσιμο;

Μὴ μεριμνᾶτε τῇ ψυχῇ ἡμῶν: μὴ φροντίζετε μὲ ἀγωνία γιὰ τὴ ζωὴ σας. **προσθῆναι ἐπὶ τὴν ἡλικίαν πῆχυν ἓνα:** νὰ προσθέσει στὸν χρόνο τῆς ζωῆς του ἓναν πῆχυ, δηλαδὴ λίγα χρόνια. **νῆθω:** ὑφαίνω. **Κλίβανος:** φούρνος. **ἀμφιένουσιν:** ντύνει. **ἡ κακία αὐτῆς:** ὁ κόπος καὶ ἡ ἀνησυχία κάθε μέρας.

Ἡ κ α τ ἄ κ ρ ι σ η Δὲν πρέπει νὰ κρίνουμε καὶ νὰ ἐπικρίνουμε τοὺς ἄλλους, γιατί
ς' 1 - 6 ἡμεῖς οἱ ἴδιοι ἔχομε μεγαλύτερα ἐλαττώματα, ποῦ συνήθως δὲν τὰ βλέπομε. Πρῶτα νὰ διορθώσουμε τὸν ἑαυτὸ μας καὶ ὕστερα τοὺς ἄλλους. Πάντοτε πρέπει ν' ἀρχίζουμε ἀπὸ τὸν ἑαυτὸ μας, καὶ ὕστερα νὰ προσπαθοῦμε ν' ἀπαλλάξουμε τὸν ἄλλο ἀπὸ τὰ ἐλαττώματά του. **ἐν ᾧ κρίματι:** μὲ τὸ κριτήριο, μὲ τὸ μέτρο, ποῦ κρίνετε τοὺς ἄλλους. **κάρφος:** ξυλαράκι. Μεταφορικὰ: μεγάλο ἐλάττωμα. **δοκός:** τὸ δοκάρι, μὲ τὸ ὅποῖον στὰ χωριά στερεώνουν τὴ στέγη τῶν σπιτιῶν, ἐδῶ μεταφορικὰ: μεγάλο ἐλάττωμα.

Ὁ σεβασμὸς Δὲν εἶναι σωστὸ νὰ μιλᾶ κανεὶς, ὅπου βρεθεῖ καὶ σὲ ὅποιονδῆ-
στὰ ἅγια ποτε, γιὰ τὰ ἅγια τῆς πίστεως. Χρειάζεται προσοχὴ καὶ σε-
ς' 6 - 7 βασμὸς γι' αὐτὰ, γιατί ἀλλιῶς, ἀντὶ νὰ κάνουμε καλὸ, μπορεῖ νὰ γίνουμε αἰτία κακοῦ.

Ἁγία, μαργαρίτας: μὲ τίς λέξεις αὐτὲς ὁ Κύριος ἔννοεῖ κάθε ἅγιο πράγμα τῆς πίστεως, ὅπως τὴ θεία διδασκαλία του, τὸ εὐαγγέλιο, τὰ Μυστήρια. **τοῖς κυσί, ἔμ-προσθεν τῶν χοίρων:** οἱ χοῖροι καὶ τὰ σκυλιὰ θεωροῦνταν ἀκάθαρτα ζῶα ἀπὸ τοὺς Ἰουδαίους. Ἐδῶ ὁ Κύριος ἔννοεῖ τοὺς κακοὺς καὶ διεφθαρμένους, ποῦ συχνὰ ἔμ-

παίξουν τὰ ἄγια καὶ τὰ ἱερά, ὅταν τοὺς μιᾶμε γι' αὐτά. **ῥήξωσιν ὑμᾶς**· νὰ σᾶς σπαράξουν.

Αἰτεῖτε καὶ δοθήσεται ὑμῖν ὁ,τιδήποτε χρειάζομαστε. "Ἄς εἶμαστε βέβαιοι, ὅτι πάντοτε μᾶς δίνει περισσότερα καὶ πιὸ συμφέροντα. "Ὅταν οἱ ἐπίγειοι γονεῖς γνωρίζουν τί νὰ δίνουν στὰ παιδιά τους, πόσο περισσότερο, ὁ πάνσοφος καὶ πανάγαθος οὐράνιος Πατέρας, γνωρίζει τί πρέπει νὰ δίνει στὰ πλάσματά του.

Αἰτεῖτε, ζητεῖτε, κρούετε· Μὲ τὰ τρία αὐτὰ ρήματα ποὺ ἔχουν τὴν ἴδια σημασία, ὁ Κύριος μᾶς διδάσκει νὰ ζητᾶμε ἐπίμονα καὶ θερμὰ ἀπὸ τὸν Θεό, ὅ,τι χρειάζομαστε. **δομάτα ἀγαθὰ**· πράγματα ὠφέλιμα. **πάντα οὖν ὅσα ἂν θέλητε ἵνα ποιῶσιν κ.τ.λ.**· οἱ λόγοι αὐτοὶ τοῦ Κυρίου χαρακτηρίζονται ἀπὸ πολλοὺς ὡς χρυσὸς κανόνας καὶ σημαίνουν ὅτι ὀφείλομε νὰ κάνουμε στοὺς ἄλλους ὅ,τι κι ἡμεῖς θέλομε νὰ κάνουν οἱ ἄλλοι σ' ἡμᾶς. "Ὅταν γίνεται αὐτό, τότε θὰ ἐπικρατεῖ πάντοτε ἀγάπη, εἰρήνη καὶ δικαιοσύνη, ἀνάμεσα στοὺς ἀνθρώπους.

Ἡ στενὴ ὁδὸς Πάντοτε ὁ δρόμος τῆς ἀρετῆς εἶναι δύσκολος καὶ στενός, ἐνῶ τῆς κακίας πολὺ εὐκολος καὶ εὐρύχωρος. Ἀλλὰ ὁ ἕνας ὁδηγεῖ στὴν καταστροφή, ὁ ἄλλος στὴν εὐτυχία, τὴ βασιλεία τῶν οὐρανῶν. Δὲν εἶναι σωστό οὔτε συμφέρον γιὰ τὴ ζωὴ μας νὰ κυνηγᾶμε τὰ εὐκόλα καὶ τὰ εὐχάριστα.

Ἡ ἀπάγουσα εἰς ἀπώλειαν· ὁ δρόμος ποὺ ὁδηγεῖ στὴν καταστροφή, στὴν κόλαση· **ἡ ἀπάγουσα εἰς τὴν ζωὴν**· ὁ δρόμος ποὺ ὁδηγεῖ στὴν ἀληθινὴ καὶ αἰώνια ζωὴ, στὸν παράδεισο.

Οἱ ψευδοδιδάσκαλοι Πολλὰ κακὰ πηγάζουν ἀπὸ τοὺς κακοὺς δασκάλους, ποὺ διδάσκουν στὸ λαὸ ψεῦτικες θεωρίες καὶ σπέρνουν τὴν ἀπιστία καὶ τὴ διαφθορά. Γι' αὐτὸ ὁ Κύριος διδάσκει νὰ προφυλαχτοῦμε ἀπ' αὐτούς, ποὺ θὰ τοὺς γνωρίσουμε ἀπὸ τὰ ἔργα τους, ἀπὸ τὴ ζωὴ τους. Οἱ κακοὶ δάσκαλοι ἀσφαλῶς ἔχουν καὶ ἀνάλογη κακὴ ζωὴ.

Ψευδοπροφῆται· ψευτοδάσκαλοι, γιατί ἀπ' ὅσα διδάσκουν, τίποτε δὲν πράττουν. ἐν ἐνδύμασι προβάτων· μὲ ἐνδυμα προβάτων, δηλαδὴ ἐξωτερικὰ φαίνονται καλοὶ καὶ δίκαιοι. ἀπὸ τριβόλων· ἀπὸ ἀγκάθια.

Οἱ ποιηταὶ τῶν λόγων τοῦ Κυρίου Πολλὲς φορές ὁ Κύριος τόνισε στὴ διδασκαλίᾳ του ὅτι δὲν πρέπει μόνο νὰ ἀκοῦμε ἀλλὰ καὶ νὰ ἐφαρμόζουμε τοὺς λόγους Του στὴ ζωὴ μας. Οὔτε μᾶς ὠφελοῦν οἱ πολλὰς προσευχὲς καὶ παρακλήσεις στὸ Θεό, ἂν δὲ ζοῦμε καὶ ζωὴ πραγματικὰ ἄγια, καὶ σύμφωνη μὲ τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ.

Ἐν ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ· κατὰ τὴν ἡμέρα τῆς τελικῆς κρίσης. **δυνάμεις πολλές**· πολλὰ θαύματα. **ὁμολογήσω αὐτοῖς**· θὰ διακηρύξω σ' αὐτούς.

Οικία ἐπὶ τῆς πέτρας καὶ οἰκία ἐπὶ τῆς ἄμμου

ζ' 24 - 29

Αὐτοὶ εἶναι σὰν ἓνα σπίτι χτισμένο πάνω σὲ βράχο, γιὰτί τίποτε δὲ μπορεῖ νὰ τὸ κλονίσει. Ἐνῶ αὐτοὶ ποὺ δὲν ἐφαρμόζουν στὴ ζωὴ τους τοὺς λόγους τοῦ Κυρίου, εἶναι σὰν τὸ σπίτι ποὺ ἔχει χτιστεῖ πάνω σὲ ἄμμο. Ὅπως αὐτό, ἓνας σφοδρὸς ἄνεμος μπορεῖ νὰ τὸ γκρεμίσει εὐκολά, ἔτσι καὶ σ' αὐτούς, ποὺ δὲν πραγματοποιοῦν τοὺς λόγους τοῦ Κυρίου, οἱ δοκιμασίαι καὶ τὰ βάσανα τῆς ζωῆς κλονίζουν τὴν πίστη στὸν Χριστό.

Προσέκοψαν τῇ οἰκίᾳ· χτύπησαν πάνω στὸ σπίτι. **ὄτε συνετέλεσεν·** ὅταν τελείωσε. **ὡς ἐξουσίαν ἔχων·** σὰν ἓναν ποὺ ἔχει τὴ δύναμη καὶ τὸ δικαίωμα νὰ μιᾶ σὰν νομοθέτης καὶ ρυθμιστῆς τοῦ ἀτομικοῦ καὶ κοινωνικοῦ βίου, σὰν τέλειος κάτοχος τῆς ἀλήθειας, σὰν Θεὸς καὶ σὰν ἄνθρωπος.

Ἱεροῦ Χρυσοστόμου, Mign. E.Π. 57 - 58, 323, 324.

Στὴν περικοπὴ τοῦ Ἱεροῦ Χρυσοστόμου ἀναπτύσσεται τὸ νόημα τῶν λόγων τοῦ Κυρίου «κατέβη γὰρ ἡ βροχὴ, ἤλθον οἱ ποταμοί, ἔπνευσαν οἱ ἄνεμοι...» κτλ. Ἀφοῦ ἔδειξε ὁ ἱερὸς πατέρας τί εἶναι ἡ βροχὴ, οἱ ποταμοὶ καὶ οἱ ἄνεμοι, προσθέτει ὅτι πέτρα εἶναι ἡ διδασκαλία τοῦ Κυρίου καὶ οἱ ἐντολές του, ποὺ ἂν τις τηρεῖ κανεὶς πάντοτε, εἶναι ἀσφαλὴς ἀπὸ τὰ κύματα τοῦ βίου, πιὸ πάνω ἀπὸ τις ἐπιθέσεις καὶ ἀπὸ τοὺς ἀνθρώπους καὶ ἀπὸ τοὺς δαίμονες, ὅπως δείχνει τὸ παράδειγμα τοῦ Ἰώβ, καὶ μάλιστα τῶν Ἀποστόλων.

Ἄλλοτριον ἐπιηρείας· ξένες ἐπιδράσεις. **οὐδενὶ εἶκει·** σὲ κανένα δὲν ὑποχωρεῖ. **περίεσται·** θὰ νικήσει, θὰ φανεῖ ἀνώτερος. **κόμπος·** λόγος ἀλαζονικός, καυχησιολογία.

6. Ὁ Τελώνης καὶ ὁ Φαρισαῖος

(Λουκ. ιη' 9 - 15)

Εἶναι δύσκολο νὰ γνωρίζει κανεὶς τὸν ἑαυτό του. Ἀλλὰ ἂν τὸν γνωρίσει καλά, θὰ δεῖ τις ἀδυναμίες του, καὶ θὰ εἶναι ὅπωςδὴποτε πάντοτε ταπεινός, καὶ ἀπέναντι στοὺς ἀνθρώπους, καί, πιὸ πολὺ, ἀπέναντι στὸν ἄπειρο Θεό. Ἀντίθετα, οἱ ἐγωῖστές δὲν μποροῦν νὰ μάθουν καλὰ τὸν ἑαυτό τους, μεγαλώνουν τις ἀρετές τους, μικραίνουν τὰ ἐλαττώματά τους, καὶ νομίζουν τοὺς ἑαυτοὺς τους ἀνώτερος ἀπὸ τοὺς ἄλλους, καὶ ἱκανοὺς γιὰ ὅλα. Γι' αὐτὸ οἱ ἐγωῖστές δὲν διορθώνονται εὐκολά. Τὸ Εὐαγγέλιο δείχνει τὴ γύμνια καὶ τὴν ἁμαρτωλὴ φύση τῶν ἐγωῖστῶν καὶ ὑπερήφανων. Ὅσο κανένας εἶναι ἄγιος, τόσο πιὸ πολὺ νομίζει τὸν ἑαυτό του ἁμαρτωλό, καὶ ἀνάξιο νὰ στρέψει τὰ μάτια του στὸ Θεό.

Ἐξουθενῶ· περιφρονῶ· **σταθεὶς πρὸς ἑαυτόν**· ἀφοῦ στάθηκε ὕβριος μὲ περιφρονητικὸ τρόπο· **ὁ Θεός**· Θεέ μου· **νηστεύω δις τῆς ἑβδομάδος**· οἱ Ἰουδαῖοι νήστευαν Δευτέρα καὶ Πέμπτη· **ἀποδεκατῶ**· δίνω τὸ ἓνα δέκατο ἀπ' ὅλα τὰ εἰσυδήματά μου· **Ἰλάσθητι**· συχώρεσέ με·

7. Ὁ Πλούσιος νέος

(Μάρκ. ι' 17 - 28)

Ἔνα μεγάλο κακὸ τοῦ πλούτου εἶναι ὅτι γίνεται κυρίαρχος στὴν ψυχὴ τοῦ ἀνθρώπου καὶ τὸν αἰχμαλωτίζει τόσο πολὺ, ὥστε ὁ πλούσιος ποτὲ δὲν βλέπει τὸ πραγματικὸ του συμφέρον. Τέτοιος ἦταν ὁ πλούσιος νέος, ὁ ὁποῖος ἦταν τόσο αἰχμάλωτος καὶ προσκαλημένος στὰ πλοῦτη του, ὥστε λυπήθηκε πολὺ, ὅταν ἄκουσε ὅτι, ἂν θέλει νὰ ἀκολουθήσει τὸν Κύριο, πρέπει νὰ πουλήσει ὅλη του τὴν περιουσία καὶ νὰ μοιράσει, αὐτὰ πού θὰ πάρει, στοὺς φτωχοὺς. Στ' ἀλήθεια εἶναι μεγάλο πρόβλημα, γιὰ ἓνα πλούσιο, νὰ κερδίσει τὴ βασιλεία τοῦ Θεοῦ.

Προδραμῶν· ἀφοῦ ἔτρεξε· Ὁ νέος δείχνει καὶ ζήλο, γιὰ τὴ συνάντηση τοῦ Κυρίου, καὶ σεβασμὸ (γονατίσας). **Τί με λέγεις ἀγαθόν**· ὁ νέος θεωροῦσε τὸν Κύριο σὰν ἓνα ὁποιοδήποτε θνητό, σὰν τέτοιο ὅμως δὲν εἶχε χρέος νὰ τὸν ὀνομάζει «ἀγαθόν», γιὰτὶ μόνο ὁ Θεὸς εἶναι ἀγαθός· **ἠγάπησεν αὐτόν**· τὸν συμπάθησε, τὸν ἀγάπησε· **ἄρας τὸν σταυρόν**· ἀφοῦ σηκώσεις τὸν σταυρό, ἀφοῦ κάνεις κάθε θυσία· **στυγνάσας**· ἔγινε χλωμός· **κάμηλον**· ἢ καμήλα· Ὅσο εἶναι δύσκολο νὰ περάσει μιὰ καμήλα ἀπὸ τὴν τρύπα μιᾶς βελόνας, ἄλλο τόσο εἶναι δύσκολο καὶ γιὰ τὸν πλούσιο νὰ μπει στὴ βασιλεία τοῦ Θεοῦ.

8. Ὁ ἄμυαλος πλούσιος

(Λουκ. ιβ' 13 - 22)

Οἱ σκληροὶ πλούσιοι ἔχουν πολὺ συχνὰ μεγάλη πίστη στὰ πλοῦτη, στηρίζοντας σ' αὐτὰ τὴν εὐτυχία τους. Δὲν λογαριάζουν οὔτε τὸν θάνατο, πού πολλές φορές τοὺς κόβει τὸ νῆμα τῆς ζωῆς τους. Τί θὰ γίνουν τότε τὰ πλοῦτη τους; Τὰ καλὰ ἔργα καὶ οἱ ἀρετὲς τῆς ψυχῆς εἶναι ὁ αἰώνιος καὶ μοναδικὸς πλοῦτος, πού πρέπει ν' ἀποζητᾶ κι ὁ πλούσιος καὶ ὁ φτωχός.

Εὐφόρησεν ἡ χώρα· ἔκαμαν τὰ χωράφια του πολλὴ σοδειά· **Καθελῶ**· θὰ ρίξω κάτω· **κειμένα εἰς ἔτη πολλὰ**· τὰ ὁποῖα βρίσκονται στὶς ἀποθήκες, γιὰ νὰ

φτάσουν για πολλά χρόνια. και μη εις Θεόν πλουτῶν· και δὲν συγκεντρῶνει πλούτη, μὲ σκοπὸ νὰ κάνει καλὰ ἔργα, πού ν' ἀρέσουν στὸ Θεό.

9. Τὸ Μεγάλο Δεῖπνο

(Λοκ. ιδ' 15 - 25)

Οἱ φροντίδες τῆς ζωῆς πνίγουν τόσο πολὺ τὸν ἄνθρωπο, ὥστε αὐτὸς δὲν βρίσκει καιρὸ γιὰ νὰ σκέπτεται τὰ αἰώνια ἀγαθὰ, και τὴν αἰώνια τύχη του ὕστερα ἀπ' τὸ θάνατο. Δὲν πάει στὴν ἐκκλησία, δὲν διαβάζει τὸ Εὐαγγέλιο, δὲν κάνει προσευχές, ἔταν βρίσκεται στὸ κατάστημά του ἢ στὸ γραφεῖο του δὲν πάει ποτὲ ὁ νοῦς του κι ἡ καρδιά του στὸν Οὐράνιο πατέρα του, τὴν πηγὴ τῆς ζωῆς του, γιατί τοῦ λείπει ὁ καιρὸς, κι εἶναι πνιγμένος μέσα στὶς σκοτοῦρες τούτου τοῦ κόσμου. Ὁ Θεὸς τὸν καλεῖ κοντά του μὲ διάφορους τρόπους, αὐτὸς ὅμως δὲν θέλει, προβάλλοντας διάφορες ἀνόητες προφάσεις, και λέγοντας τὰ γνωστὰ λόγια ἀπ' τὸ Εὐαγγέλιο «ἀγρὸν ἀγόρασα ἢ ζευγάρια βοδιῶν ἀγόρασα πέντε ἢ γυναῖκα παντρεύτηκα». Πόσο δίκιο εἶχε ὁ Ἀπόστολος Ἰάκωβος, ἔταν ἔγραφε «Μοιχοὶ και μοιχαλίδες οὐκ οἴδατε ὅτι ἡ φιλία τοῦ κόσμου ἔχθρα τοῦ Θεοῦ ἐστίν ; ὅς ἂν οὖν βουλευθῆ φίλος εἶναι τοῦ κόσμου, ἐχθρὸς τοῦ Θεοῦ καθίσταται» (Ἰακ. δ' 4).

Ἀπὸ μιᾶς: ἀπὸ συμφώνου, ὅλοι μαζί. ἐρωτῶ σε· σὲ παρακαλῶ. ἔχε με παρητημένον· θεώρησέ με ὡς ἀπόντα και παραιτημένο ἀπὸ τὸ δεῖπνο. ὡς ἐπέταξας· ὅπως διάταξες. **Γεύσεται μου τοῦ δείπνου·** θὰ ἀπολαύσει τὴ βασιλεία τῶν Οὐρανῶν, πού παρομοιάζεται ἐδῶ μὲ μεγάλο δεῖπνο, στὸ ὅποιο προσκαλεῖται ὅλος ὁ κόσμος.

Κυρίλλου Ἀρχιεπισκόπου Ἀλεξανδρείας, Mign. E.Π. 72, 789.

Ὁ ἅγιος Κύριλλος ἀπαριθμεῖ, στὴν περικοπὴ αὐτῆ, τὰ ἀγαθὰ πού ὁ Θεὸς ἔχει ἐτοιμάσει και χορηγήσει στοὺς ἀθρώπους. Ἐνῶ ὅμως ὁ Θεὸς τοὺς προσκαλεῖ γιὰ νὰ τὰ δεχθοῦν και νὰ τὰ ἀπολαύσουν, οἱ ἄνθρωποι ἀρνοῦνται· ἔτσι, περιφρονοῦν και τὸ Θεὸ πού τοὺς κάλεσε, και τὸν Χριστὸ πού Αὐτὸς ἀπέστειλε.

Ἀμαρτιῶν ἀπόθεσιν· τὴν ἀπομάκρυνση, τὴν ἄφεση τῶν ἁμαρτιῶν. **ἠτίμασαν·** ζευτέλισαν.

10. 'Η πιό μεγάλη από τις έντολές

‘Ο άξονας γύρω άπ’ τόν οποιο στρέφεται καί στον οποιο στηρίζεται ή ζωή τών ατόμων καί τών λαών, είναι ή αγάπη του Θεού καί τών συνανθρώπων μας. Πρώτα του Θεού, γιατί σ’ αυτόν οφείλουμε τήν ζωή καί ό,τι είμαστε, γιατί αυτός είναι ο ουράνιος Πατέρας καί ο Πλάστης μας, γιατί μās έπλασε για να ανήκουμε σ’ αυτόν, σαν παιδιά του. Αυτόν τόν Θεό πρέπει να αγαπούμε πιό πολύ από καθετί στον κόσμο, πιό πολύ καί άπ’ τόν έαυτό μας ακόμα. ‘Αχώριστη, καί όμοια με τήν έντολή τής αγάπης για τόν Θεό, είναι ή αγάπη για τούς συνανθρώπους μας. “Όλοι οι άνθρωποι είναι αδέλφια μας, γιατί όλοι πλάστηκαν, όπως εμείς, σαν εικόνα καί όμοίωμα του Θεού· είναι παιδιά του ίδιου ουράνιου Πατέρα, κι έχουν τόν ίδιο προορισμό με μās. ‘Ακόμα, ο Σωτήρας μας θυσιάσθηκε πάνω στο σταυρό για τόν κάθε άνθρωπο· πώς λοιπόν μπορούμε να περιφρονούμε καί να μην αγαπούμε τόν συνάνθρωπό μας, που τόσο τόν αγάπησε ο Χριστός, ώστε σταυρώθηκε γι’ αυτόν; Για τούτο ή αγάπη, κατά τούς λόγους του Χριστού, είναι γνώρισμα τών αληθινών όπαδών του. “Αν δέν αγαπά κανείς τούς άλλους, δέν είναι Χριστιανός. ‘Εκείνος που έχει τήν αγάπη, έχει όλες τις άλλες αρετές, έχει τόν ίδιο τόν Θεό μέσα του, γιατί ο Θεός είναι αγάπη. “Όποιος δέν έχει αγάπη, δέν έχει όφελος, όσες άλλες αρετές κι αν έχει. “Ό,τι καλό γίνεται καί ύπάρχει στη ζωή, τόν χρωσταίμε στην αγάπη. Κι αν όλοι είχαν μέσα στην ψυχή τους τήν αγάπη, καμιά κακία δέν θα ύπῆρχε στον κόσμο.

Πρώτη πάντων έντολή· πρώτη, ή πιό ανώτερη έντολή άπ’ όλους τούς νόμους. **άκουε ‘Ισραήλ·** άκου, Ισραηλιτικέ λαέ (Δευτ. σ’ 4). **έπ’ αληθείας·** πραγματικά. **βουνεχώς·** με μυαλό, με σωφροσύνη.

11. ‘Ο καλός Σαμαρείτης

(Λουκ. ι’ 25 - 38)

Πολλοί άπορούν κι αναρωτιούνται ποιός είναι «ο πλησίον μας», όταν άκοϋνε, ότι πρέπει να θεωρούν κάθε άνθρωπο, χωρίς έξαιρέση, ως πλησίον τους, σαν αδελφό τους. Με τόν παράδειγμα του Σαμαρείτη, μās λέει ο Κύριος να πλησιάζουμε καί να βοηθούμε πρόθυμα κάθε άνθρωπο, που έχει τήν ανάγκη μας. “Ας είναι αυτός άγνωστος, ξένος ακόμα πολίτης

έχθρικής μας εθιότητας, ἐμεῖς, ἀντίθετα ἀπ' αὐτά, ὀφείλουμε νὰ τὸν βοή-
θοῦμε πολὺ πρόθυμα, καὶ μ' ὅλες μας τὶς δυνάμεις, σὰν ἀδελφὸ μας.

Πειράζων αὐτόν· θέλοντας νὰ δοκιμάσει τὶς γνώσεις του, καὶ νὰ ἐκθέσει τὸν
Σωτήρα ἐμπρὸς στὸ λαό, ὁ ὁποῖος τὸν τιμοῦσε ὡς προφήτη. **δικαιοῦν ἑαυτόν·** νὰ
δικαιολογήσει τὸν ἑαυτό του γιὰ τὴν ἐρώτησή του. **ὑπολαβών·** ἀφοῦ ἀποκρίθηκε.
κατὰ συγκυρίαν· τυχαῖα. **ἀντιπαρήλθε·** προσπέρασε. **γενόμενος κατὰ τὸν**
τόπον· ἀφοῦ ἔφτασε στὸν τόπο. **κατέδησεν·** ἔδωσε. **ὁ ποιήσας τὸ ἔλεος·** αὐτὸς
ποῦ ἔκαμε τὴν ἐλεημοσύνη.

12. Ὁ ὕμνος τῆς ἀγάπης ἀπὸ τὸν Ἀπόστολο Παῦλο

(1 Κορ. γ' 1 - 13)

Οἱ Κορίνθιοι, σὰν Ἕλληνες, καυχόνταν γιὰ τὴ σοφία τους, γιὰ τὴ
δύναμη τοῦ λόγου, καὶ γιὰ ἄλλα πνευματικὰ χαρίσματα. Ἀκόμα, μπορούσε
κανεὶς νὰ παρατηρήσει, ὅτι ὑπῆρχαν μεταξύ τους διαιρέσεις καὶ σχίσματα.
Σ' αὐτούς, λοιπόν, ὁ μεγάλος Παῦλος, ἔκρινε καλὸ νὰ γράφει γιὰ τὴν ἀγάπη,
καὶ νὰ τῆς πλέξει ἕναν θαυμασιὸ ὕμνο, ἀπερίγραπτης ὀμορφιάς καὶ δύναμης.
Κεντρικὴ ἰδέα τοῦ ὕμνου αὐτοῦ εἶναι ὅτι ἡ ἀγάπη εἶναι ἡ πιὸ μεγάλη
ἀπ' ὅλες τὶς ἀρετές, ὅτι εἶναι ἡ ρίζα κάθε ἀρετῆς, καὶ ὅτι χωρὶς αὐτῆ,
πραγματικὴ ἀρετὴ στὴ ζωὴ τοῦ ἀνθρώπου δὲν ὑπάρχει. Ἡ ἀγάπη γιὰ
τὸν πλησίον, εἶναι αὐτὸ ποῦ δείχνει τὴν ἀξία καὶ τὸν τέλειο χαρακτήρα
ἐνὸς Χριστιανοῦ.

Καὶ τῶν ἀγγέλων· ἐὰν μιλοῦ ἀκόμη καὶ τὴ γλώσσα τῶν ἀγγέλων. Ὑπερβολι-
κὴ ἔκφραση ποῦ δείχνει ὅτι ὁ Χριστιανὸς δὲν κερδίζει τίποτα, ἔστω κι ἂν ἔχει ἀγγελικὴ
γλώσσα, ὅταν δὲν ἔχει ἀγάπη. **Χαλκὸς ἡχῶν·** χάλκινο ὄργανο, ποῦ βγάζει ἤχους
χωρὶς σημασία. **κύμβαλον ἀλαλάζον·** μετάλλιο μουσικὸ, κρουστὸ ὄργανο, ποῦ
ἀποτελεῖται ἀπὸ δυὸ δίσκους, ποῦ τοὺς χτυπάει τὸν ἕνα ἐπάνω στὸν ἄλλο ὁ ἐκτελεστής.
Αὐτὸ κάνει πολὺ θόρυβο, ἀλαλάζει, ὅπως λέει ὁ Παῦλος. **προφητεία·** τὸ χάρισμα, ἡ
ικανότητα ποῦ ἔχει ἕνας ἄνθρωπος γιὰ προφητεῖες. **ἐὰν ψωμίσω·** ἂν μοιράσω στοὺς
φτωχοὺς ὡς τροφή. **οὐ ζηλοῖ·** δὲν ζηλεύει. **οὐ περπερευεταί·** δὲν καυχίεται. **οὐ**
φουσιοῦται· δὲν περφηανεύεται. **οὐκ ἀσχημονεῖ·** δὲν φέρεται ἄπρεπα, φέρεται
καλά. **οὐ παροξύνεται·** δὲν θυμώνει. **συγχαίρει δέ τῇ ἀληθείᾳ·** χαίρεται ὅταν
λάμπει ἡ ἀλήθεια. **πάντα στέγει·** τὰ πάντα καταδέχεται καὶ ὑπομένει. **πάντα πι-**
στεύει· ἔχει σ' ὅλους ἐμπιστοσύνη. **Οὐδέποτε ἐκπίπτει·** δὲν λιγοστεύει ποτέ.
εἴτε προφητεῖαι καταργηθήσονται· κι ἂν κάποιοι ἔχει προφητικὰ ἢ ἄλλα χαρί-
σματα, ὅλα εἶναι προσωρινά, χρησιμεύουν μόνο γι' αὐτὸν τὸν κόσμο, ὅλα θὰ καταρ-
γηθοῦν. **Ὅταν δ' ἔλθῃ τὸ τέλειον·** ὅταν θὰ ἔλθῃ ἡ τέλεια κατάστασι στὴ βα-

σιλεία τῶν οὐρανῶν, τότε ὅλα αὐτὰ τὰ χαρίσματα δὲν χρειάζονται. **βλέπομεν γὰρ ἄρτι δι' ἑσόπτρου ἐν αἰνίγματι**: τὰ πνευματικὰ καὶ οὐράνια δὲν τὰ γνωρίζομε στὸν κόσμον αὐτό, ὅπως πραγματικὰ εἶναι, ἀλλὰ μόνο σὰν σκια, σὰν αἰνίγματα ποὺ ἔχουν ἀνάγκη ἀπὸ ἐρμηνεία.

13. Ἡ θεραπεία τοῦ δούλου τοῦ Ἑκατόνταρχου

(*Μαθ. η' 5 - 14*)

Σ' αὐτὴ τῇ διήγησῃ παρουσιάζεται τόσο ἰσχυρὴ ἡ πίστη, καὶ τόσο μεγάλη ἡ ταπεινοφροσύνη ἑνὸς εἰδωλολάτρη ἀξιοματικοῦ, ὥστε ὁ Κύριος λέει ὅτι, τόσο πιστὸ ἄνθρωπο, δὲν συνάντησε οὔτε ἀνάμεσα στὸν Ἰσραηλιτικὸ λαό, τὸν πιὸ ἐκλεκτό του λαό. Γι' αὐτὸ ὁ Κύριος, ἀμείβοντας τὴν πίστη τοῦ ἑκατόνταρχου, κάνει καλὰ τὸ δοῦλο του.

Ὁ παῖς μου: ὁ δοῦλος μου. **βέβληται**: κείτεται παράλυτος στὸ κρεβάτι. **εἶπέ λόγῳ**: νὰ διατάξεις μὲ τὸ λόγο σου νὰ γίνῃ καλά, καὶ αὐτὸ εἶναι ἄρκετό. **ἀπὸ ἀνατολῶν καὶ δυσμῶν**: ἀπ' ὅλα τὰ μέρη τοῦ κόσμου. **Οἱ υἱοὶ τῆς βασιλείας**: οἱ Ἰσραηλίτες, γιὰ αὐτοὺς, σὰν ἐκλεκτὸς λαὸς τοῦ Θεοῦ, ἐτοιμάσθηκαν γιὰ νὰ γίνουν δεκτοὶ στὴ βασιλεία τοῦ Θεοῦ, στὴ χριστιανικὴ Ἐκκλησία. **τὸ σκότος τὸ ἐξώτερον**: τὸ σκοτάδι τὸ βαθύ, ποὺ εἶναι ἔξω ἀπὸ τὴ βασιλεία τοῦ Θεοῦ.

14. Ἡ ἀνάστασις τοῦ μονάκριβου γιοῦ τῆς χήρας

(*Λουκ. ζ' 11 - 18*)

Μὲ τὸ θαῦμα τῆς ἀναστάσεως τοῦ μοναχογιοῦ τῆς χήρας, ὁ Κύριος ἔδειξε ὅτι κρατᾷ στὰ χέρια του τὴ ζωὴ καὶ τὸ θάνατο τοῦ ἀνθρώπου, καὶ ὅτι εἶναι γεμάτος ἀγάπη καὶ συμπάθεια γιὰ τὸν ἀνθρώπινο πόνο, γιὰ τὴν δυστυχία τῶν ἀνθρώπων.

Ἐν τῷ ἐξῆς χρόνῳ: ὕστερα, στὸ μέλλον. **Ἰκανοί**: ἄρκετοί. **σορός**: λειψανο. **ἐπεσκέψατο τὸν λαὸν αὐτοῦ**: ὁ Θεὸς εἶχε πάψει γιὰ αἰῶνες νὰ στέλνει προφῆτες στοὺς Ἰουδαίους. Τώρα τοὺς ἐπισκέφτηκε, μὲ τὸ νὰ στείλῃ τὸν Χριστό, ποὺ τὸν νόμιζαν ὡς ἓνα προφῆτη.

15. Ἡ παραβολὴ τῶν δέκα παρθένων

(Μαθ. κε' 1-14)

Μὲ τὸ παράδειγμα γιὰ τὶς δέκα παρθένας, ὁ Κύριος θέλει νὰ μᾶς δείξει ὅτι, ἡ ἡμέρα τῆς δευτέρας παρουσίας του θὰ ἔρθει αἰφνιδιαστικὰ σὲ χρόνο ἀγνωστο, γι' αὐτὸ ὀφείλουμε νὰ εἴμαστε πάντοτε ἔτοιμοι, προσπάθοντας νὰ ἔχουμε τὶς ψυχές μας στολισμένες μὲ χριστιανικὲς ἀρετές.

Λαμπάς: συμβολικὰ ἡ ἀνθρώπινη ψυχὴ. **Ἐλαιον:** οἱ ἀρετὲς τῆς ψυχῆς. **Χρονίζοντος:** ἐπειδὴ καθυστεροῦσε. **γάμος:** ἡ βασιλεία τῶν Οὐρανῶν. **γρηγορεῖτε:** ἀγρυπνεῖτε.

16. Ὁ Μυστικὸς Δεῖπνος

(Μαθ. κς' 17-30)

Τὰ πάθη τοῦ Κυρίου ἀρχίζου μὲ τὸ τελευταῖο Δεῖπνο του μαζὶ μὲ τοὺς μαθητὲς του, ἔπου καὶ καθιέρωσε τὸ μεγάλο μυστήριον τῆς θείας εὐχαριστίας, ποῦ εἶναι ἀκριβῶς ἡ ἀνάιμακτη θυσία τοῦ Κυρίου. Στὸ Μυστικὸ Δεῖπνο, ὁ Κύριος λέει καθαρὰ στοὺς μαθητὲς ὅτι, τὸ ἀμόλυτο σῶμα του καὶ τὸ ἄγιό του αἷμα, θὰ εἶναι προσφορὰ γιὰ τὴ σωτηρία τοῦ κόσμου.

Τῇ πρώτῃ τῶν ἀζύμων: τὴν πρώτη μέρα τῆς ἐβδομάδας, ποῦ γιορτάζεται τὸ Ἰουδαϊκὸ Πάσχα. Λένε τὸ Πάσχα γιορτὴ τῶν ἀζύμων ἢ ἄζυμα, γιὰτὶ κατὰ τὴ διάρκειά του ἀπαγορευόταν νὰ χρησιμοποιοῦν κάθε ζύμη. **πρὸς τὸν δεῖνα:** δὲν λέει ὁ Κύριος τὸ ὄνομα τοῦ οἰκοδεσπότη, γιὰτὶ θέλει νὰ κρατήσῃ μυστικὸ τὸν τόπον τοῦ τελευταίου Δείπνου, καὶ τοῦ τελευταίου διαλόγου μὲ τοὺς ἀγαπημένους του μαθητὲς, ὥστε νὰ μὴ συλληφθεῖ πρόωρα ἀπὸ τοὺς Ἰουδαίους. **ὁ καιρὸς μου ἐγγύς ἐστί:** ἡ ὥρα τοῦ Πάθους, ποῦ ἔρισε ὁ Θεός, εἶναι κοντά. **σὺ εἶπας:** ἐσὺ εἶπες ὅτι εἶσαι ἐσὺ. **Τρυβλίον:** πιάτο. **ὑπάγει:** φεύγει ἀπὸ τὴ ζωὴ αὐτῆ. **καὶ εὐχαριστήσας:** ἀφοῦ ἔκαμε προσευχὴ εὐχαριστίας, γιὰτὶ ἡ θυσία του γινόταν γιὰ τὴ σωτηρία τοῦ κόσμου. **Γι' αὐτὸ,** τὸ μυστήριον λέγεται **Θεῖα Εὐχαριστία. Τὸ αἷμά μου τὸ τῆς καινῆς διαθήκης:** αὐτὸ τὸ κρασί εἶναι τὸ πραγματικὸ μου αἷμα, τὸ ἴδιον μου τὸ αἷμα, ποῦ χύθηκε γιὰ νὰ σφραγίσῃ τὴ νέα συμφωνία τοῦ Θεοῦ μὲ τὴν ἀνθρωπότητα, ὅτι αὐτὴ θὰ σωθεῖ μὲ τὴ θυσία τοῦ Χριστοῦ, ἂν πιστέψῃ σ' αὐτόν καὶ κρατήσῃ τὶς ἐντολές του. **περὶ πολλῶν:** γιὰ ὅλους τοὺς ἀνθρώπους. **ἀπ' ἄρτι:** ἀπὸ δῶ καὶ πέρα δὲν θὰ πιεῖ μαζὶ τοὺς πλέον, μέχρι νὰ πραγματοποιηθεῖ ἡ βασιλεία τοῦ Θεοῦ (μετὰ τὴν τελικὴ κρίση), ὅποτε θὰ πιεῖ τοῦτο μὲ χαρὰ (καινὸν) μαζὶ τοὺς.

17. Ἡ Σταύρωση

(Μάρκ. ιε' 21 - 42)

Ἡ Σταύρωση τοῦ Κυρίου δείχνει ἀπ' τὴ μιά, τὴν ἄπειρη ἀγάπη τοῦ Θεοῦ γιὰ τὸν ἁμαρτωλὸ ἄνθρωπο, κι ἀπ' τὴν ἄλλη, τὶς μεγάλες ἁμαρτίες τοῦ ἀνθρώπινου γένους. Ἦταν τόσο πολλὲς καὶ βαρεῖες αὐτὲς καὶ τόσο μεγάλη ἡ κατάπτωση τῶν ἀνθρώπων, ὥστε χρειάστηκε ἕνας Θεάνθρωπος νὰ χύσει τὸ αἷμα του πάνω στὸ σταυρό, γιὰ νὰ ξεπλύνει μὲ αὐτὸ τὶς ἁμαρτίες τους. Καὶ ὅλα αὐτὰ ἔγιναν ἀπὸ τὴ μεγάλη του ἀγάπη γιὰ τοὺς ἀνθρώπους. Ἀπὸ τότε ὁ σταυρὸς τοῦ Κυρίου γίνεται πηγὴ ἀγιασμοῦ καὶ ζωῆς γιὰ τὸν ἁμαρτωλὸ κόσμο. Μὲ τὸ σταυρὸ συντρίφτηκε ἡ δύναμη τοῦ κακοῦ στὸν ἄνθρωπο καὶ στὴν κοινωνία. Εἶναι ἀστείρευτη ἡ δύναμη τῆς ἀπολύτρωσης ποὺ ἔχει πηγὴ τῆς τὸ σταυρό. Μὲ τὸ σταυρὸ ὁ Κύριος γοήτευσε καὶ κέρδισε τὶς καρδιὲς τῶν ἀνθρώπων, οἱ ὁποῖοι ἀπὸ εὐγνωμοσύνη κι ἀγάπη γιὰ τὸ Χριστό, ποὺ σταυρώθηκε γι' αὐτούς, φροντίζουν κι αὐτοὶ νὰ βαδίζουν στὰ ἔχνη του, καὶ εἶναι ἀφοσιωμένοι ὡς τὸ θάνατο γι' αὐτόν.

Παράγοντά τινα· ἕναν ποὺ περνοῦσε ἀπὸ κεῖ. **ἔσμυρμισμένον οἶνον**· ἀρωματισμένο κρασί. **τῆς αἰτίας**· τῆς κατηγορίας. **καθελεῖν αὐτόν**· νὰ τὸν κετεβάσει. **τὸ καταπέτασμα**· τὸ παραπέτασμα, ποὺ χόριζε τὰ ἄγια, ἀπὸ τὰ ἅγια τῶν Ἁγίων. **κεντυρίων** (λατ. Centum)· ὁ ἑκατόνταρχος. **τοῦ μικροῦ**· στὸ ἀνάστημα.

18. Ἡ Ἀνάσταση

(Μάρκ ις' 1 - 9)

Ἡ ἀνάστασή Του ἦταν τὸ πιὸ μεγάλο θαῦμα τοῦ Κυρίου, τὸ ὁποῖο δείχνει περισσότερο ἀπ' ὅλα ὅτι εἶναι Υἱὸς τοῦ Θεοῦ καὶ Σωτήρας μας. Ἡ Χριστιανικὴ πίστη στηρίζεται στὴν ἀνάσταση. Ἡ ἀνάσταση ὑπῆρξε ἡ δόξα, στὴν ὁποία ὑψώθηκε ὁ Κύριος ὕστερα ἀπὸ τὶς ταπεινώσεις καὶ τὸν Γολγοθᾶ. Μὲ αὐτὴ οἱ ἀντίπαλοι τοῦ Κυρίου ἐξευτελίστηκαν, ἐνῶ τὸ θάρρος τῶν μαθητῶν καὶ ἡ πίστη ἀναπτερώθηκαν. Ἡ ἀνάσταση ὑπῆρξε ἀκόμα νίκη ἐνάντια στὸ θάνατο, στὴν ἁμαρτία, στὴν ἀνθρώπινη ἀθλιότητα. Γι' αὐτὸ, τὸ Πάσχα εἶναι γιορτὴ χαρᾶς, τὸ σύμβολο τῆς ἀναστάσεως καὶ τῆς ἀνανεώσεως τοῦ ἀνθρώπινου γένους.

Και διαγενομένου του Σαββάτου· αφού πέρασε τὸ Σάββατο. **Τῇ μιᾷ τῶν Σαββάτων·** τὴν πρώτη ἡμέρα τῆς ἐβδομάδας, τὴν Κυριακὴν. **προάγει ὑμᾶς·** προγαίνει προωτῶρα ἀπὸ οἰᾶς.

Ἱεροῦ Χρυσοστόμου, τὴν Μεγάλῃ Κυριακῇ τοῦ Πάσχα.

Στὸν ὑπέροχο κατηχητικὸ λόγον γιὰ τὴ Μεγάλῃ Κυριακῇ τοῦ Πάσχα, ὁ ἱερός Χρυσόστομος περιγράφει, μὲ ἀσυναγώνιστῃ ρητορικῇ δύναμει, πόσο χαρμόσυνη γιορτὴ εἶναι τὸ "Ἅγιο Πάσχα, καὶ πόσο σπουδαία σημασία ἔχει γιὰ ὅλον τὸν κόσμον. Γιὰ αὐτὸ, δίκαια ὄρισε ἡ Ἐκκλησία νὰ διαβάζεται ὁ λόγος αὐτός, στὸ τέλος τῆς θείας λειτουργίας τῆς Κυριακῆς τοῦ Πάσχα.

ἔκαμε· κουράστηκε, ἐξαντλήθηκε. **ἄφλημα·** πληρωμῇ, ἐξόφληση. **ἐσκόλευσεν·** λεηλάτησε. **περιέτυχεν·** συνάντησε. **ἀπαρχὴ τῶν κεκοιμημένων·** ἔγινε ἡ ἀρχὴ τῆς ἀναστάσεως τῶν νεκρῶν.

19. Ἡ ἐπιφοίτηση τοῦ Ἁγίου Πνεύματος

(Πράξ. Β' 1 - 19, 22 - 25, 32 - 37)

Καθὼς τὸ "Ἅγιο Πνεῦμα κατέβηκε ἀπ' τοὺς Οὐρανοὺς στὴ γῆ, οἱ Ἀπόστολοι πῆραν θεία δύναμις καὶ ἔγιναν ἀτρόμητοι κήρυκες τοῦ Εὐαγγελίου. Τὸ "Ἅγιο Πνεῦμα ἀνάδειξε, τοὺς ἀγράμματους αὐτοὺς ψαράδες, σοφοὺς δάσκαλους τῆς οἰκουμένης. Αὐτοὶ γύρισαν ὅλον τὸν κόσμον γεμάτοι θεία ζωὴ, καὶ μὲ ὁδηγὸ τους τὸ "Ἅγιο Πνεῦμα, ἵδρυσαν τὶς πρώτες Χριστιανικὲς ἐκκλησίες. Ἀπὸ τότε, τὸ "Ἅγιο Πνεῦμα βρίσκεται μὲς τὴν Ἐκκλησία, σὰν θεϊκὴ καὶ ζωοδότρα δύναμις, ὁδηγώντας τὴν στὴν ἀλήθεια. Τὸ "Ἅγιο Πνεῦμα ἀκόμα, δίνει θεία χάρις σὲ ὅσους πιστεύουν στὸ Χριστό, ἀγιάζει τὶς ψυχὲς τους, φωτίζει τὸ νοῦ καὶ τοὺς δυναμώνει σὲ κάθε καλὸ ἔργο.

Και ἐν τῷ συμπληροῦσθαι· ὅταν ἔφθασε ἡ ἡμέρα τῆς Πεντηκοστῆς. **ὄμοθυμαδὸν·** ὅλοι μαζί. **ἄφνω·** ξαφνικά. **ὥσπερ φερομένης πνοῆς βιαίας·** ὅπως ὅταν φυσᾶει ὀρμητικὸς ἄνεμος. **γλῶσσαι ὡσεὶ πυρὸς·** σὰν πύρινες γλῶσσες. **ἔδιδου·** καθὼς τὸ ἅγιο Πνεῦμα ἔδινε τὴ δύναμις νὰ μιλοῦν. **συνεχύθη·** ταραχτήκε. **Πάρθοι·** γενναῖος λαός, στὰ βόθη τῆς Μ. Ἀσίας, ὁ ὁποῖος ἀντιστάθηκε ἡρωικά μὲ ἀρχηγὸ τὸ Μιθριδάτη, στὴν ἐπέκταση τῆς Ρώμης πρὸς τὴν Ἀνατολή. **Ἐλαμίται·** λαός ποὺ κατοικοῦσε γύρω ἀπὸ τὸν Περσικὸ κόλπον. **γλεύκουσ μεμεστωμένοι·** μεθυσημένοι. **ἐπῆρε·** ὑψώσε. **ἐνωτίσασθε·** ἀκοῦστε τοὺς λόγους μου. **ὥρα τρίτη·** ἐνὶ π.μ., γιὰτὶ τὸ ἡμερονύκτιο ἄρχιζε στὶς ἕξι τὸ πρωί. **ὄρασεις·** ὄραματα, ὀπτασίες. **Ἀποδεδειγμένον εἰς ὑμᾶς·** αὐτὸς ποὺ ἀναδείχτηκε ἀπὸ τὸ Θεὸ ἀνάμεσά μας μὲ θαύματα. **δυνάμει καὶ τέρασι καὶ σημείοις·** μὲ θαύματα. **τῇ ὠρισμένῃ βουλή·** σύμφωνα πρὸς τὴν προαιώνια θέληση τοῦ Θεοῦ. **Ἐκδοτον λαβόντες·** αὐτὸς ποὺ συλλάβα-

τε, ἀφοῦ παραδόθηκε ἀπὸ τὸν Ἰούδα. **προσπήξαντες**· σταυρώσαντες. **ἀνείλετε**· τὸν φονεύσατε. **λύσας τὰς ὠδῖνας τοῦ θανάτου**· αὐτὸς ποῦ ἔπαψε τοὺς πόνους τοῦ θανάτου. **τῇ δεξιᾷ τοῦ Θεοῦ**· αὐτὸς ποῦ δοξάστηκε μὲ τὴ δύναμη τοῦ Θεοῦ. **Χριστὸν ἐποίησε**· τὸν ἀνάδειξε Μεσσία.

20. Ἡ πρώτη Χριστιανικὴ Ἐκκλησία

(Πράξ. δ' 32 - 37)

Ἡ ἐμπνευσμένη ὁμιλία τοῦ Πέτρου ἔφερε ἄμεσα ἀποτελέσματα, γιὰτὶ πίστεψαν γύρω στὶς τρεῖς χιλιάδες, καὶ ἔτσι ἰδρύθηκε ἡ πρώτη χριστιανικὴ Ἐκκλησία. Οἱ πρῶτοι αὐτοὶ Χριστιανοὶ ζοῦσαν ἅγια ζωὴ, παίρνοντας πάντα δύναμη καὶ ἐμπνευση ἀπὸ τὸ Ἅγιο Πνεῦμα. Ὅλα τὰ εἶχαν κοινά, καὶ κανένας δὲν θεωροῦσε τὰ ὑπάρχοντά του ὡς δικὰ του. Ὅλοι ἔδιναν στὸν καθένα ἀνάλογα μὲ τὶς ἀνάγκες του. Ἀκόμα, ζοῦσαν μὲ τέτοια ἀγάπη μεταξύ τους, ὥστε ἦταν σὰν μιὰ ψυχὴ σὲ πολλὰ σώματα. Ὁ καθένας ἄς φανταστεῖ, τί ἦταν οἱ ἄνθρωποι αὐτοὶ πρῶτα, καὶ πῶς μεταμορφώθηκαν ὕστερα, μὲ τὴ θεία χάρη τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, καὶ μὲ τὴν πίστη τους στὸ Χριστό. Ἀλλὰ ἡ ἅγια ζωὴ τῶν πρῶτων αὐτῶν Χριστιανῶν τράβηξε καὶ πολλοὺς ἄλλους στὴ νέα Πίστη, καὶ ἔτσι οἱ χριστιανοὶ καθημερινὰ αὔξαιναν.

Μεγάλῃ δυνάμει· μὲ μεγάλη δύναμη, μὲ θαύματα. **ἀπεδίδουν τὸ μαρτύριον**· διακήρυτταν. **υἱὸς τῆς παρακλήσεως**· Γιὸς τῆς παρηγορίας, τῆς ἐνίσχυσης. Ὁ Βαρνάβας ἦταν γεμάτος ἀπὸ Ἅγιο Πνεῦμα, ποῦ τὸν ἔκανε ἰκανὸ γιὰ νὰ δυναμώνει τοὺς πιστοὺς στὴ ζωὴ τους στὸ δρόμο τοῦ Χριστοῦ.

ΑΝΑΚΕΦΑΛΑΙΩΣΗ

‘Ο Ίησοῦς Χριστὸς Υἱὸς τοῦ Θεοῦ καὶ Σωτῆρας τοῦ Κόσμου

Μὲ τὴν Ἀνάληψή του ὁ Κύριος ἐτελείωσε τὴν ἐπίγεια ζωὴ καὶ δράση του. Ἀπὸ τὶς περικοπὲς τῶν ἱερῶν Εὐαγγελίων ποὺ διαλέξαμε καὶ μελετήσαμε, ἔγινε ὀλοφάνερο ὅτι δὲν ἦταν ἓνας κοινὸς ἄνθρωπος, ἀλλὰ Υἱὸς τοῦ Θεοῦ καὶ Θεὸς ἀληθινός, ποὺ ἔγινε ἄνθρωπος, γιὰ νὰ προσφέρει τὴ σωτηρία στὴν ἀνθρωπότητα. Ὁ Χριστὸς εἶναι ὁ Υἱὸς τοῦ Θεοῦ καὶ ὁ Σωτῆρας τοῦ κόσμου.

Ὡς ἄνθρωπος, ἔζησε ζωὴ τέλεια καὶ ἀναμάρτητη, κάτω ὅμως ἀπὸ ἄθλιες συνθῆκες, σὰν νὰ ἦταν ὁ τελευταῖος ἄνθρωπος. Ὑπῆρξε πρῶτος σὲ βάσανα καὶ πόνους καὶ ταπεινώσεις ἀνάμεσα στοὺς ἀνθρώπους τοῦ κόσμου αὐτοῦ, καὶ κανεὶς δὲν τοῦ πῆρε σ’ αὐτὸ τὴν πρώτη θέση. Γεννήθηκε σὲ στάβλο καὶ τὴ γέννησή του τὴν ἔμαθαν πρῶτοι μερικοὶ βοσκοί. Οἱ δικοὶ του ποτὲ δὲν τὸν ἀναγνώρισαν, καὶ οἱ ἄλλοι Ἰουδαῖοι τὸν θεώρησαν δαιμονισμένο. Στὸ τέλος τὸν ἐπίασαν μιὰ σκοτεινὴ νύχτα, σὰν ληστή, τὴν ὥρα ποὺ προσευχόταν. Οἱ μαθητές του τὸν παράτησαν τὶς φριχτὲς ὥρες, ποὺ μέσα στὰ πάθη του, ἓνας τὸν πρόδωσε, κι ἄλλος, ὁ τολμηρότερος, τὸν ἀρνήθηκε μπροστὰ σὲ μιὰ ὑπρέτρια. Τὸν καταδίκασαν, τὸν ράπισαν, τοῦ φόρεσαν τὸ ἀγκάθινο στεφάνι, τὸν περιγέλασαν, χωρὶς ν’ ἀνοίξει τὸ στόμα του, χωρὶς καμιὰ ἀντίσταση, καὶ στὸ τέλος τὸν σταύρωσαν, σὰν κακοῦργο ἀνάμεσα σὲ κακούργους. Τέτοια ζωὴ πέρασε σὰν ἄνθρωπος πάνω στὴ γῆ.

Ἦταν ὅμως καὶ Θεός. Υἱὸς τοῦ Θεοῦ, ὅπως ἀποδείχτηκε ἀπὸ τὴ διδασκαλία του κι ἀπὸ τὰ θαύματα. Θάμπωνε τοὺς ἀκροατὲς του μὲ τὶς ὁμιλίαις Του, τόσο ποὺ νὰ λένε : «Οὐδέποτε οὕτως ἐλάλησε ἄνθρωπος, ὡς οὗτος ὁ ἄνθρωπος». Μιλοῦσε μὲ βεβαιότητα καὶ ἀκρίβεια πάντοτε. Ποτὲ δὲν δίστασε, ποτὲ δὲν φανέρωσε ἀμφιβολία ἂν οἱ σκέψεις του ἦταν σωστές. Τὰ λόγια του, κι ὅταν ἀκόμα μιλοῦσε γιὰ πράγματα κοινά, μαρτυροῦν βάθος καὶ πλάτος ἀσύγκριτο. Ὑπῆρξε ὁ μόνος ποὺ χωρὶς καμιὰ προσπάθεια, διατύπωσε μεγάλες καὶ θεϊκὲς ἀλήθειες, ποὺ ἀπὸ τότε, σὰν ζύμη ποὺ πληθαίνει, τρέφουν κι ἀνυψώνουν τὴν ψυχὴ τῶν ἀνθρώπων. Τὰ λόγια του φαίνονται σὰν λόγια ποὺ προέρχονται ἀπὸ ἄλλον κόσμο. Εἶναι «λόγοι ζωῆς αἰωνίου».

Ἄλλὰ καὶ τὰ θαύματά του μαρτυροῦσαν τὴ θεότητά του. Τὰ ἔκανε τόσο εὐκόλα, χωρὶς προετοιμασία, χωρὶς κόπο, χωρὶς δισταγμό, ὥστε φανέρωναν ὅτι τίποτα δὲν ἦταν ἀνώτερο ἀπὸ τὴ δύναμή του. Σὰν Θεός, μπορούσε τὰ πάντα. Μόνο μὲ τὸ λόγο του τυφλοὶ ἀνάβλεψαν, κουφοὶ ἄκουσαν, λεπροὶ καθαρίστηκαν, παράλυτοι θεραπεύτηκαν, τὰ κύματα γαλήνεψαν, τὰ ψωμιά πλήθυναν τόσο πού μὲ πέντε ψωμιά νὰ χορτάσουν πέντε χιλιάδες ἄνθρωποι, τὸ νερὸ ἔγινε κρασί, ἀκόμα καὶ νεκροὶ ἀναστήθηκαν. Δίκαια οἱ σύγχρονοὶ τοὺς ἔλεγαν, «οὐδέποτε οὕτως εἶδομεν».

Ἄλλὰ ὁ Υἱὸς τοῦ Θεοῦ καὶ Σωτήρας μας, ἐξακολουθεῖ τὴν θαυμαστὴ αὐτὴ καὶ σωτήρια ἐνέργεια, καὶ ὕστερα ἀπὸ τὴν ἀνάληψή του στοὺς οὐρανοὺς. Εἶναι παρών, γιατί εἶναι ζωντανὸς ἀρχηγὸς τῆς ἀγίας Ἐκκλησίας του πάντοτε. Μὲ τὴ δύναμή του καὶ τὴ θεϊκὴ χάρη του, οἱ ὁπαδοὶ του, ὅσοι πίστεψαν σ' ἐκεῖνον καὶ τὸν ἀγάπησαν, ἔκαμαν τὰ ἴδια στὸν κόσμον αὐτό, καὶ ἐβάδισαν στὰ ἴχνη του. Ἡ Ἐκκλησία του, ἡ Χριστιανικὴ κοινωνία, τὰ σύννεφα τῶν ἀγίων καὶ μαρτύρων, συνεχίζουν τὴ ζωὴ του καὶ τὸ ἔργο του στὸν κόσμον, ὥσπου νὰ ἀλλάξουν τὰ πάντα καὶ νὰ ἐπικρατήσῃ ἡ Βασιλεία τοῦ Θεοῦ πάνω στὴ γῆ. "Ὅπως καὶ ἐκεῖνος, ἔτσι καὶ ἡ Ἐκκλησία του καὶ οἱ ἅγιοι του, φαίνονται στὰ μάτια τοῦ κόσμου σὰν ἀδύναμοι, σὰν ἀσήμαντοι, σὰν φτωχοὶ καὶ περιφρονημένοι, καὶ ὅμως, πόση θεϊκὴ δύναμη καὶ ζωὴ ἔχουν μέσα τους! Οἱ χριστιανοί, ἂν καὶ τοὺς καταδιώκουν, ἂν καὶ ἡ κακία ἀντιδρᾷ μὲ ἀγριότητα στὸ ἔργο τους, ζοῦν καὶ ἐπιδρῶν στὸν κόσμον σὰν φῶς, σὰν τὸ ἀλάτι τῆς γῆς. Δὲν βλέπουν τὸν Χριστὸ σωματικά, ὅπως οἱ σύγχρονοὶ τοὺς. "Ὅσοι ὅμως τὸν πιστεύουν καὶ τὸν ἀγαποῦν μ' ὅλη τὴ δύναμη τῆς ψυχῆς τους, τὸν βλέπουν πάντοτε νὰ ζεῖ καὶ νὰ βρίσκεται κοντὰ τους, νὰ τοὺς μιλά, νὰ τοὺς δίνει δύναμη, νὰ τοὺς ἐμπνέει στὴν κάθε στιγμή. Γι' αὐτοὺς εἶπε ὁ Κύριος : «καὶ ἰδοὺ ἐγὼ μεθ' ὑμῶν εἶμι πάσας τὰς ἡμέρας ἕως τῆς συντελείας τοῦ αἰῶνος» (Ματθ. κη' 20).

ΠΙΝΑΞ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

	Σελίς
1. Ἄγία Γραφή	5
2. Ἡ Παλαιά Διαθήκη	7
3. Τὰ Βιβλία τῆς Παλ. Διαθήκης, διαίρεση καὶ περιεχόμενα.	8
<i>A'</i> . Τὰ ἱστορικὰ Βιβλία τῆς Παλ. Διαθήκης	9
<i>B'</i> . Τὰ προφητικὰ	10
<i>Γ'</i> . Τὰ ποιητικὰ ἢ διδακτικὰ	11
4. Ὁ Κανόνας τῆς Παλ. Διαθήκης	13
5. Οἱ μεταφράσεις τῆς Παλ. Διαθήκης	14
6. Ἡ Καινὴ Διαθήκη	15
<i>A'</i> . Τὰ ἱστορικὰ βιβλία τῆς Καινῆς Διαθήκης	16
<i>B'</i> . Τὰ διδακτικὰ	18
<i>Γ'</i> . Τὰ προφητικὰ	18
7. Ὁ Κανόνας τῆς Καινῆς Διαθήκης καὶ οἱ μεταφράσεις τῆς	19

ΜΕΡΟΣ Α'

ΠΕΡΙΚΟΠΕΣ ΑΠΟ ΤΗΝ ΠΑΛ. ΔΙΑΘΗΚΗ : ΚΕΙΜΕΝΑ

1. Ἡ Δημιουργία τοῦ κόσμου	25
Βασιλείου τοῦ Μ. ἀνάπτυξη τῆς ρήσεως «γενηθῆτω φῶς»,	26
2. Ἡ πλάση τοῦ ἀνθρώπου	27

Γρηγορίου τοῦ Νύσσης ἀνάπτυξη τῆς ρήσεως «ποιήσωμεν ἄνθρωπον κατ' εἰκόνα ἡμετέραν...»	28
3. Τὸ ἀμάρτημα τῶν πρωτοπλάστων	28
Ἱεροῦ Χρυσοστόμου , ἀνάπτυξη τῶν λόγων «ἡ γυνὴ ἦν ἔδωκας μετ' ἐμοῦ, αὐτὴ μοὶ ἔδωκεν ἀπὸ τοῦ ξύλου»	29
4. Προπαρασκευές διὰ τὴν ἐξοδὸν ἐκ τῆς Αἰγύπτου. Τὸ Πάσχα τῶν Ἰουδαίων. .	30
5. Ὁ Δεκάλογος	31
6. Ὕμνος πρὸς τὸν Θεὸν μετὰ ἀπὸ τῆ θαυμαστῆ διάβαση τῆς Ἐρυθρᾶς Θάλασσης	32
7. Ψαλμὸς 1ος. Οἱ δύο δρόμοι	33
Βασιλείου τοῦ Μεγάλου , ὁμιλία εἰς τὸν πρῶτον Ψαλμὸν	34
8. Ψαλμὸς 2ος. Ἡ Βασιλεία τοῦ Χριστοῦ	34
9. Οἱ ιδιότητες τοῦ Μεσσία καὶ τὰ μεγάλα ἀγαθὰ τῆς ἐποχῆς του.	35
10. Ἡ εἰρήνη τῶν λαῶν στὴν ἐποχὴ τοῦ Μεσσία	35

Μ Ε Ρ Ο Σ Β'

ΠΕΡΙΚΟΠΕΣ ΑΠΟ ΤΗΝ ΚΑΙΝΗ ΔΙΑΘΗΚΗ : ΚΕΙΜΕΝΑ

1. Ὁ Εὐαγγελισμὸς τῆς Θεοτόκου	39
2. Ἡ Ἐλισάβετ καὶ ἡ Μαρία	39
3. Ἡ Γέννηση τοῦ Χριστοῦ	40
Γρηγορίου τοῦ Θεολόγου , εἰς τὰ Γενέθλια τοῦ Σωτῆρος	41
4. Ἡ Βάπτισις τοῦ Κυρίου	41
Ἱεροῦ Χρυσοστόμου , ὑπόμνημα εἰς τὸν ἅγιον Ματθαῖον	42
5. Ἡ ἐπὶ τοῦ Ὁρους Ὁμιλία	42
—Οἱ Μακαρισμοὶ	42
Ἱεροῦ Χρυσοστόμου, εἰς τὸ «μακάριοι οἱ πτωχοὶ τῷ πνεύματι»	43
—Οἱ Χριστιανοὶ ἄλλας τῆς γῆς καὶ φῶς τοῦ κόσμου	43
—Ὁ Κύριος συμπληρῶνει τὸν Μωσαϊκὸν Νόμον	43
—Ὁ φόνος	44
—Ὁ ὄρκος	44
—Ἡ ἐκδίκησις	44
—Ἡ ἀγάπη πρὸς τοὺς ἐχθροὺς	44
—Ἡ ἐλεημοσύνη	45
—Ἡ προσευχὴ	45

'Ιεροῦ Χρυσοστόμου, εἰς τὸ «Πάτερ ἡμῶν»	46
—'Η νηστεία	46
—Οἱ θησαυρισμοὶ	46
—Οἱ μέριμνες τοῦ Βίου	46
—'Η κατάκριση	47
—'Ο σεβασμὸς πρὸς τὰ ἅγια	47
—Αἰτεῖτε, καὶ δοθήσεται ὑμῖν	47
—'Η σιενὴ ὁδὸς	48
—Οἱ ψευδοδιδάσκαλοι	48
—Οἱ ποιηταὶ τῶν λόγων τοῦ Κυρίου	48
—Οἰκία ἐπὶ τῆς πέτρας καὶ οἰκία ἐπὶ τῆς ἄμμου	48
'Ιεροῦ Χρυσοστόμου, εἰς τὸ «Κατέβη γὰρ ἡ βροχὴ...»	49
6. 'Ο τελώνης καὶ ὁ Φαρισαῖος	49
7. 'Ο πλούσιος νέος	50
8. 'Ο ἄμναλος πλούσιος	51
9. Τὸ Μεγάλον Δεῖπνον	51
Κυρίλλου, Ἀρχιεπ. Ἀλεξανδρείας, εἰς τὸ «Ἐρχεσθε, ὡς ἦδη ἔτοιμά ἔστι πάντα»	52
10. 'Η πιὸ μεγάλη ἀπὸ τις ἐντολὴς	52
11. 'Ο καλὸς Σαμαρείτης	53
12. 'Ο ὕμνος τῆς ἀγάπης ἀπὸ τὸν Ἀπ. Παῦλον	53
13. 'Η θεραπεία τοῦ δούλου τοῦ ἑκατοντάρχου	54
14. 'Η ἀνάσταση τοῦ μονακίβου γιοῦ τῆς χήρας	55
15. 'Η παραβολὴ τῶν δέκα παρθένων	55
16. 'Ο Μυστικὸς Δεῖπνος	56
17. 'Η Σταύρωση	56
18. 'Η Ἀνάσταση	57
'Ιεροῦ Χρυσοστόμου, λόγος Κατηχητικὸς τῆ ἀγίας καὶ Μεγάλῃ Κυριακῇ τοῦ Πάσχα	58
19. 'Η ἐπιφοίτηση τοῦ Ἁγίου Πνεύματος	59
20. 'Η πρώτη χριστιανικὴ Ἐκκλησία	60

ΜΕΡΟΣ Γ'

'Ερμηνευτικὲς σημειώσεις στὶς περικοπὲς ἀπὸ τὴν Παλαιὰ καὶ τὴν Καινὴ Διαθήκη	ἀπὸ σελ. 63 - 96
---	-----------------------

0020556320

ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΒΟΥΛΗΣ

Έκδοσις ΙΒ, 1976 (VII) - αντίτυπα 135.000 - Σύμβασις 2734/6.5.76

Έκτύπωσις - Βιβλιοδεσία : ΑΘΑΝ. Γ. ΒΑΣΙΛΕΙΟΥ

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

